

ABDULLAH ÖCALAN

DEVİRİMİN DİLİ VE EYLEMİ

WEŞANÊN SERXWEBÛN 82

Abdullah Öcalan
Devrimin Dili ve Eylemi

ABDULLAH ÖCALAN

**DEVİRİMİN DİLİ VE
EYLEMİ**

WEŞANEN SERXWEBUN 82

Abdullah ÖCALAN
Devrimin Dili ve Eylemi
Weşanên Serxwebûn: 82

Birinci baskı: Ağustos 1996

İ Ç İ N D E K İ L E R

<i>Önsöz</i>	7
<i>İlk söz</i>	15
<i>Özgürlük çocukta başlar</i>	19
<i>İlk isyan</i>	39
<i>Diyarbakır</i>	53
<i>Tek kişilik ordu</i>	61
<i>Duygular savaşı</i>	127
<i>Büyük vuruş hareketi</i>	151
<i>İhanet çözülüyor</i>	185
<i>Mem ve Zin</i>	207
<i>Şahmeran</i>	213
<i>Ben kazandıkça halk kazanıyor</i>	231
<i>Ölülerin ruhları</i>	257
<i>Ölümsüzlük peşinde</i>	281
<i>Büyük göz</i>	315
<i>Son söz</i>	335

Önsöz

“Devrimin dili ve eylemi” 1995 yılı yaz aylarında, Ortadoğu’daki Parti Merkez Okulu’nda bir grup öğrenci tarafından hazırlandı ve aynı yılın sonlarında bitirildi. İçindeki her şey, Başkan APO’nun 1984-1995 yılları arasındaki çözümlemelerinden derlenmiştir. Başkan APO’nun kendisine has üslubunu zedelememek için, hemen hiçbir sözcüğe dokunulmamış, ancak kronolojik zamanlama açısından çeşitli zamanlarda dile getirilenler, bir araya toplanmıştır.

Kitap Başkan APO’nun gerçeğini kendi diliyle ifade etmesi amacıyla tasarlandı. Birçok insanın tanımlama isteğine karşı onun kendi söyleminden bir tanım getirme gereğinin bir sonucu olarak bu çalışmaya başlanmasına karşın, ileriki satırlarda da anlaşılmaya çalışılacağı üzere, bunun gerçekleşmesi için kitabı hazırlayan grubun tam bir başarısından söz etmek de, mümkün değildir. Ama öte yandan da kitabın ilk birkaç fotokopi baskısının gördüğü büyük ilgiden de anlaşılabileceği gibi, bu çalışma gerek Parti Merkez Okulu’nda verilen “Önderlik Gerçeği” dersleri için, gerekse de kamuoyu için çok önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Başkan APO için, bir kuraklık gerçeğinin değiştirilmesi, canlandırılması için kendi varlığını ortaya koyarak tarihin büyük güçler tarafından öngörülmüş akışını değiştiren bir kişilik denilebilir mi? Veya O, çok güçlü tarihsel temellere sahip bir düşmana karşı kendisini çok incelikli bir tarzda, PKK şahsında gerçekleştirmiş bir militan mıdır? Ya da, kişisel ve güçlü bir intikam eyleminin, tarihsel bir intikam durumuyla çakışması mıdır? İçinde bulunduğumuz yüzyılda ve üzerinde yaşadığımız coğrafyada O, kişi ile tarih arasındaki bağlantıyı çok dolaysız biçimde kurabilen bir önder midir? Bu türden önermeler giderek çoğaltılabilir ve bu yapıldığında da her türden kısa erimli hükmün yetersiz kaldığı bir kişilikle karşı karşıya olduğumuz görülecektir. Hiçbir felsefi tanımlama

veya teorik yargı, tek başına Abdullah Öcalan'ı tümüyle kendi kapsamına alacak bir genişliğe sahip değildir.

Yine de, doğru bir çözümleme anlayışıyla konunun üzerine gidildiğinde, birçok nokta aydınlığa kavuşabilir. Aydınlığa kavuşabilir; diyoruz; çünkü gerçekten de Abdullah Öcalan ve onun öğretisi, felsefesi; henüz tam olarak aydınlatılabilmemiş değildir. Gerçi kendisinin de sık sık kullandığı bir terimle ifade edilecek olursa, “ortadadır, gözler önündedir” ancak onun böylesine açıklıkta durması, anlaşılma süreci anlamına gelmiyor. Şu anda, Abdullah Öcalan gerçeği karşısında insanlar yalnızca etkilenebilmekte ve bu etkilenenin sonuçlarına zorunlu kaldıklarını görmekte dirler. Bunun nasıl gerçekleştiği, hangi temelde ve neden gerçekleştiği sorularına, henüz çok yüzeysel cevaplar verilebilmektedir. Çünkü teorisinin kendisini açması, sistemleştirilmesi ve bir yeryüzü ölçüsü olarak sunması, henüz gerçekleşebilmiş değildir.

Başkan APO'nun varlığının yeryüzü gerçeği karşısındaki durumu, diğer bütün bireysel durumlardan biri olmasına karşın, hepsinden farklı, hatta hepsine karşıt bir etkiye sahiptir. Bu değerlendirme, sadece aynı veya farklı coğrafyalarda yaşayan Kürt insanlarını kapsamamaktadır. Yeryüzü ölçülerinde karşıt bir gerçeklik durumu söz konusudur ki, bu durum insanlığın ulaşmış olduğu etik, felsefi, teknik, uygarlığa ilişkin vb. genel toplumsal düzeyin de bir anlamda reddi olarak gerçekleşmek eğilimindedir. Onun şu sözleri, kendisinin nasıl bir red olarak ortaya çıktığını açıklaması açısından önemlidir.

“Bu ne büyük talihsizliktir ki, böyle bir halk gerçekliği başıma bela gelebilir. Ne büyük bir talihsizliktir ki, köy ortamında mensup olduğum böylesi bir ailedir. Tabii ki bunu kendi gerçekliğimi aşağılamak, yine bu anlamda halkımı aşağılamak için söylemiyorum. Sadece içinde bulunulan gerçekliği çarpıcı olarak göstermek için söylüyorum. Devrimcilerin mutlaka ve mutlaka gerçekliğe sadakatlarının olması gerekir. Gerçekliğe sadakati biten kişinin bırakalım devrimciliği, insanlığından bile kuşku duyulması

gerekıyor. Yani temiz-dürüst bir insan anlamında: İşte büyük bela bize kendisini böyle dayattığında, çok erken yaşta tipik içine girdiğim bazı tavırlar vardı. Acaba kendimi inkar edebilir miyim? Çocukça hayaller; daha başka ailelere özentisi... Tabii ki bu özentiyeye daha sonra başka uluslara özentiyi de eklemek gerekir. Keşke anam babam başka türlü olsaydı, keşke başka bir toplumda yaşamaya başlamış olsaydım... Bu soruları kendime sorduğumu hatırlıyorum. Fakat anladım ki, ergeç kaçış olmaz. Toplumsal realite, esas belirleyicidir. Hayallerin, özentilerin fazla önemi olamaz.

Peki bu büyük çaresizlik içinde neler yapabilirsin? Öyle bir halk ki, belki de insanlığın en gerisinde ve dönemde yücelmiş hiçbir değeri yok. Belki de insanlığın en gerisinde. Ve vurgulandığı gibi, kendisine en büyük inkarı yakıştırmış. Bir inkar sınırında. Onun da en kötürüm bir köyü, ulusal-toplumsal çözülüşün yine en minimum noktasında yaşıyor. Yaşamdan başka her şeye benziyor. Bu köyün de yine en çözülmüş, zor bela kendini götürmeye çalışan bir ailesi.”

İnsanların kişilikleri ve tarihi çıkışları değerlendirilirken, onların çocukluklarının iyi incelenmesi gerekir. Bu gerekliliğin, birçok açıdan önemi vardır. Birincisi, hatırlanan ve özellikle hatırlanmayan yönleriyle her çocukluk, olgunluk deneminin bir temeli, olgunluğun hazırlayıcısıdır. Hatırlanmayan veya dile getirilmeyen yönler ile sürekli olarak dile getirilen yönler, bu kişilik gelişmesinde çok büyük etkilere sahiptir. Hatırlanmayan yönler, kişiliklerin belli tarihsel dönemlerdeki belli hareket veya davranış eğrilerinin nedenlerini açıklarlar. Bunun dışında sürekli açıklanma gereği hissedilen yönler ise, temelde henüz tam ve net olarak anlaşılmadıkları için bu derece tekrarlanma gereği duyulmaktadır. Başkan APO'nun bu anlamda tekrarlamaktan bıkmadığı bazı anıları bulunmaktadır ki, zaten kendisi bunları tekrarlamadaki ısrarının temelinde, bu türden anıların doğru değerlendirilmesi endişesinin bulunduğunu belirtmektedir.

Bunlar biraz da psikolojik belirlemelerdir. Bizim ise, bundan kopuk olmayan, ancak bu türden belirlemeleri temel almayan bir

ulusal ve toplumsal devrim sorunumuz var. Üstelik yakın tarihimiz çerçevesinde gelişen olaylar, Başkan APO öncülüğünde gelişmiş ve gelişmekte olan devrimin, kendi ulusal sınırlarını oldukça kırmak zorunda bırakılacağını gösteriyor. Uluslararası alan, Kürt ulusal sorununu Kürdistan'lı bir sorun olmaktan çıkararak dünyasal bir sorun haline getirme sürecini gittikçe daha güçlü dayatıyor ve bütün belirtiler bunu başaracağını göstermektedir. Ancak bu başarının kime ait olacağı veya Kürtlerin mi, düşmanlarının mı yararına olacağını da, geleceğin tarihi hepimize gösterecektir. Bunlar, anlamak durumunda olduğumuz konunun bir kişi veya bir kişilik olmadığını, Abdullah Öcalan gerçeğini ulusal bir önder olarak değerlendirmenin bile dar kalabileceğini, onun yeryüzü tarihinin en azından belli bir dönemine oldukça kalıcı damgasını vuracağını göstermektedir. En azından, onun çıkışı temelinde beklenen gelişmelerin çok çarpıcı olacağı ve tarihsel sonuçları açısından, birçok yüzyıllık, hatta bin yıllık çelişkiyi kökten çözeceği, bunun da büyük toplumsal fırtınalarla gerçekleşeceği, hatta bunun bugünden gerçekleşmeye başladığı söylenebilir.

Bütün felsefi veriler ve özellikle PKK'nin yakın tarihsel gelişimi, ancak Başkan APO'nun gerçeğine evrensel parçanın daha sınırlı bir bütünü olarak bakıldığında, onun nispeten daha anlaşılır olabileceğini göstermektedir. Onun gerçeğinin anlaşılması, evrensel gerçeğin mantıklı bir parçasının tüm çelişkileri, tüm kaotik yapısı ve bunun yanısıra yine olağanüstü toplumsal uyum ile yine düzenliliği; karşıtların evrensel anlamda apaçık ve çok gizli birlikteliğini ortaya koymaktadır. Bunun anlaşılması için ise, deyim yerindeyse insanın bugünkü sistem çerçevesi dahilinde oluşmak zorunda bırakılmış bir anlama gücü yetmemektedir. Ona bakışın, onun kendi öznelliğini, kişisel özgünlüğünü çok iyi değerlendirmesi ve bunun için de onu genelgeçer öznelliklerin tümünün dışında, ama yine de “normlara uygun” ve “bu” dünyanın içinden çıkan bir gerçeklik olarak kaydetmesi gerekiyor. Bakış açısına ilişkin bu tutum, Başkan APO'nun yüceltilmesi veya övgüsü gibi bir değer taşıyor. Ne bakışımıza konu

olan kişinin kendisi, ne de onun verili durumu, böyle bir tutuma kesinlikle ihtiyaç göstermiyor. Tam tersine, Başkan APO'nun da sık vurguladığı gibi, onun gerçeği ancak ve ancak son derece eleştirel bir tutumun sahibi olunmak suretiyle doğruya daha yakın bir tarzda değerlendirilebilir. Ancak hemen ardından, başka bir temel gereklilik daha ortaya çıkıyor ki, o da şudur: Başkan APO'yu genelgeçer normlara uygun olarak değerlendirmek isteyen biri, son derece yanlış olduğunu görmek bir yana; sonuç olarak çağın gerektirdiği ve giderek zorunlu kıldığı, hatta artık gerçekleşmeye başlayan yeni, devrimci toplumsal süreçlerin tam karşısı bir yöne savrulmaktan da kurtulamayacaktır. Yine bunun nedeni de, Başkan APO'nun gerçekliğinin bizzat kendisinin, verili sosyal ve tarihsel düzeyin tıkanmakta olan ve artık yeryüzü ve insanlığın doğal süreçlerine son derece zarar vermeye başlayan gerçekliğine karşı en kapsamlı bir devrimci red teşkil etmesidir. Böyle bir red durumunu reddedilen ortamın bizzat kendisinin toplumsal-tarihsel yasalarına göre değerlendirmek de, başlangıçta değerlendirmeye konu olan gerçeğin kendisinin mahkumiyetini gerektirdiği yanılgısına götürse de; açıktır ki bu, konunun anlaşılmasını değil, değerlendirmenin daha baştan mahkumiyetini getirecektir. Bu anlamda, Öcalan gerçeğinin bir bütün olarak anlaşılması gerçekten de çok yakıcı bir iştir ve neredeyse bu gerçeğin kendisinin oluşması sürecindeki zorluklar ölçüsünde bir fedakarlığın göze alınmasını gerektirmektedir.

Bu gereklilik, inceleme konumuz olan gerçeğin kendine has özellikleriyle doğrudan bağlantılıdır. Başkan APO'nun gerçeği, sadece onun sözle dile getirdiği teorik literatürün toplamı bir gerçek olmaktan son derece uzaktır ve bu türden bir yargı olayın anlaşılmasında eksiklik yaratmaktan da öteye, oldukça yanılgılı sonuçlara götürecektir. Kitabımızın başlığı biraz da bu nedenle, **“Devrimin Dili ve Eylemi”** başlığını taşımaktadır ve Başkan APO'yu kişisel-tarihsel eyleminden soyutlayarak ele almak, onu bir gerçeklik olarak reddetmekle eş anlamlıdır ki bu da sıradan bir gözlemci için bile kendi çalışmasını daha baştan boşa çıkaran bir tutum olacaktır. Aksine, Başkan APO en

öncelikli bir tarzda eylemiyle ele alınabilir ve onun teorik olarak dile gelen yanı, eylemin kendisinin binde birini bile açıklayacak kapsamda değildir. Öte yandan teorik olarak dile gelenlerin kendisi eylemin bir parçası olarak vardır. Eylemle diyalektik bir bütün olmaktan öteye, eylemin içeriklerinden biridir. İşin doğrusu, Başkan APO'nun sık sık dinsel bir tutumla veya dinsel kavramlar çerçevesi içinde açıklanmaya çalışılmasının ana nedenlerinden biri de budur. Onun tanrısal bir güç olarak değerlendirilmesinin en başlıca sebebi de, onun anlaşılmasının zorluğundan kaynaklanmaktadır ve bu kitapta kendisinin de belirttiği gibi, onun tanrısalılığıyla vurgulanmak istenen şey, onun militanlığından başka bir şey değildir. Bütün bu doğrular, belki de kapsamlı bir tartışma yaratacak bambaşka bir gerçekliğe işaret etmektedir ki, bu da Başkan APO'nun öğretisinin, eylemiyle açıkladığı kapsamda ve ona uygun olarak henüz sistematize edilmediği, bağımsız ve eylemini açıklayabilen bir kuram olarak henüz tam ortaya çıkmadığı durumudur.

Bu konuda Başkan APO'nun güncel gerçeği ile, onun tarihsel gerçeğinin, çoğunlukla iç içe ve aynı şeyler olsalar da, birbirlerinden ayırdedilmeleri sorunu vardır. Keskin sınırlarıyla diyalektiğin güncel yaşam içinde uygulanması için, başlangıçta yalnızca kişinin kendisine karşı dürüst olmasının gerekliliği ve bunun yeterliliğine karşın, örgütsel bir merkez olması açısından bu durumun tarihsel sonuçları hiç beklenmedik bir kapsamda ortaya çıkabilmektedir. Bu, bir yandan insanlık toplumunun bugünkü tarihsel-toplumsal düzeyi açısından son derece olumsuz ipuçları verirken, öte yandan Öcalan gerçeğinin kendisi ele alındığında bu olumsuzluğun giderilmesi için en büyük umuda işaret etmektedir. Bütün bu uygar karmaşa içerisinde, paramparça olmuş insanın kendi özünü yeniden keşfetmesi ve bu özün yeryüzünde yeniden temel bir geçerlilik olarak var olması için mücadele içine girmesi, Başkan APO'nun felsefesinin genel bir içeriği olarak yerini almaktadır.

Başkan APO gerçeğine biraz daha yaklaşmak açısından, onun yanında birkaç yıl kalmış ve olgunlaşma çağını onun eğitimi altında tamamlamış bir öğrencisinin, kendisinden “Önderlik, İnsan

ve Tarih” başlığı altında bir yazı istendiğinde yazdığı şu ilk satırlara bakmak, bize bazı ipuçları verebilir.

“Sizlere bu yazıda çelikten örülü sınırlar içerisinde sınırsız yaşayan bir insanı anlatmak istiyorum. Belki büyük bir çelişki yakaladığımı sanır ve şu soruyu sorma gereği duyarsınız: Çelikten örülü duvarlar içinde sınırsızlık olur mu?

Evet. Eğer bu, yaşamını dakikası dakikasına planlamış, yaşamı dört duvar arasında bile güzelleştirmenin, sınırsızlaştırmanın yollarını bulmuş, neden ve niçin yaşamalı sorusuna derin bir anlam kazandıracak köklü çözümler getirmiş biriye, neden olmasın? Reddedilmesi gerekeni tümünden reddetme, yaşanması gerekeni ise sınırsızca yaşamının adı olan bu kişilik, hem çok sade, anlaşılır; hem de çok karmaşık ve anlaşılmazdır. Tabii ki, bu biraz da anlamak isteyip istememeye bağlı bir olaydır. Herkesin 'tam istediğim gibi bir adam' dediği bu kişilik, özünde herkesi yok eden bir kişiliktir. Ama yok ederken onu yeniden yaratmasını bilen ve onu gerçek yapan bir güçtür.”

Bu kısa belirlemelerde, Öcalan gerçeğinin bütün ağırlığını sezmek mümkündür. Bunun ötesinde, bu kısa yazıdan anlaşılması gereken temel gerçek, yazının genel içeriğinden çok, gözlemcinin gerçek karşısındaki son derece tedirgin tutumudur. Bu tedirginlik, bir gözlemci olarak anlamakta yetersiz kalmanın verdiği bir tedirginliktir. Başkan APO'nun felsefesini tanımlamaya çalışmanın bedellerinin hangi kapsamda olacağı konusunda da uyarıcı bir özellikte olan bu tutum, sonuçlarını diğer birçok olayda da ortaya koymaktadır. Bunun verdiği temel ders şudur: Başkan APO'nun gerçeği, bir yandan devrimci bir tutumun sahibi olmak isteyen herkes için mutlaka anlaşılması gereken bir olayken, öte yandan yakıcı, ateşten bir gerçek olarak çok iyi bir hazırlık ve donanımla anlaşılmaya çalışılması gereken bir olaydır.

Weşanên Serxwebûn
Haziran 1996

İlk Söz

“Le style est l'homme même...”

Georges Buffon (1707-1788)

“Uslub-u beyan, aynıyle insan...”

Anlattığım yaşamı özgürlük türküsü biçiminde anlayanlar, müt-hiş savaşçı olarak karşılık verebilirler. Aptallar ise, ayaklar altında çiğnenip gidiyor.

Ama herkes, bu kitabın herhangi bir figürünü temsil ediyor. Hiç kimse burada dışta kalmamıştır. Ne mutlu bize ki, düşmana bile bu kitapta öyle bir yer vermişiz ki, nefes nefesedir. Bu kitaba göre, düşmanın dörtlüyle kalkması heyecan vericidir. Düşman paşalarının ağzından alev fışkırıyor. Bu da güzel bir gelişme. Ayakaltı olup ezi-lenler var. Bu da, kitabın gerçeğidir.

Oblomovlar var, aptallar var, kitapta onların da yerleri var. Izdı-raplar, acılar, trajediler, bunlar kitabımızın zaten vazgeçilmez ge-rekleridir. Kitabın sevgileri de gelişiyor. Bu da olmalıdır. Çılgınlık-ları, delilikleri kadar; büyük aklı, mantığı da iç içedir.

Ve dikkat edilirse, bunu Türkiye veya Kürdistan'da hemen herkes yaşıyor. Herkes bu anlamda soluk soluğa oynuyor. Karda kıyamette asker nasıl oynuyor? Faili meçhul cinayetler nasıl korkunç işleni-yor? Özel savaşın çok çeşitli bölümleri nasıl haince planların peşin-deler, yakıp yıkıyorlar? Zindanlarda onbinler nasıl işkencelere alını-yor? Dağda savaşçılar nasıl akla hayale getirmedikleri bir yaşamı

hem büyük bir tutkuyla, hem de büyük trajik biçimiyle yaşıyorlar?

Bunu bir irade ortaya çıkarır. Bunu yaşıtan benim.

Bizimki yazılmamış, yaşanan bir romandır. Akıllı olan burada kendi yerini daha iyi belli eder.

Yaşatılıyor.

Aldığımız bütün tedbirler, mantık gücü kadar, büyük irade gücü, hemen herkese bir rol oynatacak düzeydedir.

Bu romanın temelleri 1970'lerde atıldı.

Başlangıcıydı. Trajik ve çok canalcı süreçleri vardı.

Ama 1990'ların ortalarına baktığımızda, roman bütün halklar gerçeğine, düşman gerçeğine mal olmuş, herkesi nefes nefese yaşama veya yaşatmanın gerçeğine götürmüştü ve şimdi sonuca doğru gitmek istiyor.

Kurtulamayacağınızı hepiniz biliyorsunuz.

Aldığım tedbirler ne düşmanı rahat bırakıyor, ne de dostları.

Çıldırıktır, bazıları için bitiricidir. Bazıları için delirticidir. Bazılarını acıdan acıya, bazılarını çok trajik bir sona götürür. Bazılarını da büyük bir coşkuya kaldırarak intikam aldırır.

Önemli olan bu süreci herkese yaşatmaktır.

Bu, irade gücü, yola getirme gücüdür.

Yaşarsak, hepinize nasıl yaşatacağımızı da gösteririz.

Bazı önderler vardır, siyasi çizgiyi belirler. Siyasi çizginin kendine göre bir mücadele süreci olur. Bizimkisi sadece öyle değil: Çizgi var, fakat bizim siyasi-askeri çizgimiz, birçok partide olduğu gibi bir uygulama çizgisi değil, bir roman planına benziyor. Yaşamla o kadar bütünsellik içinde, geri yaşamla çizginin ilerleticiliği iç içe geçmiş, tahrik ediyor.

Herkes ayağa kalkıyor.

Daha doğrusu, bizim tarz ve üslubumuz bunu artık yakalamış.

O açıdan, yaşadığınızı bir de bu yönüyle ele almalısınız.

Düşmanın ağzından alev saçan paşaları neden bu duruma geldiler? Bir burjuva kocakarısı karşımızda başvezir olduğunda neden böyle tırıs kalktı? Kimse tutamıyor. Adeta bizim romanımızın için-

de bir duruma getirildi. Daha öncesinde kocakarının hiçbir yeteneği, özelliği yoktu. Neden bizimle savaşa giriyor? Her taraf böyle birden ayağa kalkıyor. Halkımızın evleri başına yıkıldı, binlerce köy yakıldı. Neden?

Köyleri yakılanların acıları nelerdir? Diyarbakır'ın nüfusu birkaç yıl öncesinde 300.000 iken, şimdi iki milyonu geçiyor. Bu, kitabımızın büyük gücünü gösteriyor. Doğrudan etkim altında ortaya çıktı.

Diyarbakır'a taşırılan köylülerin şimdi acıları nelerdir? Diyarbakır'da açlık, soğukluk şimdi onlara ne yapıyor? Bir odada 30 kişi nasıl yatıyor?

Zindanlar dolmuş, olduğu biçimiyle taşırılmış.

Binlerce faili meçhul cinayet var, acımasız katliamlar var ve yine parçalanmış cesetler var. Korkunç işkencelerden geçirilerek imha edilenler var. Bunlar romanda sayılmayacak kadar fazla. İşte, dağların soğuşunu müthiş yiyenler var, ayaklarını paramparça edenler, yine kendilerini mayınlarda paramparça edenler var.

Neden?

İrade var, benim iradem var.

Kim, ne kadar, nasıl ikna edilebilir? Bir de bu yönüyle anlamak isterseniz, çok şey var. Örneğin ben neden bu kadar etkili yapabildim? Köyün en güçsüz çocuğundan bugün ülkenin veya ülkelerin en etkileyici bir kişiliğine nasıl ulaştık?

Nasıl yaşayacağız?

Ve hâlâ tatmin olmuş değilim. Bu kadar altüst etmeme rağmen, hiçbir şey tam istediğim gibi değil ve hoşuma gitmiyor. Tatmin olamıyorum. Bir çılgın mıyım, bir ilah mıyım veya büyük bir maceracı mıyım? Büyük bir politik deha mıyım?

Halk savaşı mıyım?

Mutlaka anlamaya çalışmalısınız. Yaptık, oldu. Ayarladım kendimi, biraz nefes nefese gerçekleştirdim. Biraz çalışmayla işte bu gelişmeler ortaya çıkıyor. Eskiden kimse ciddiye almıyordu, ama şimdi kimse etkisinden kurtulamıyor. Ne düşman, ne dost kurtuluyor.

Hepsi çılgına dönmüş tipler. Görüyorum, her gün karşıma çıkıyorlar. Gözleri faltaşı gibi açılmış, daha da açtıracığım.

İntikamımı daha büyük almanın çabaları içindeyim. Çünkü kötülükten, çirkinlikten intikam almak, benim yaşam odağımdır. Bütün geriliklere karşı korkuncum.

Sonuç çıkarmasını bilmek gerekiyor. Bu ne anlama geliyor? Sınıldığından daha fazla kimilerini, mevcut yaşamlarından dolayı bin defa öldürmek gerekiyor. Sıkça benim kendime sorduğum bir soru var. Bazen halk içine çıktım mı, “yarısını” diyorum “bunların, kılıçla kesmeliyim. Tabii bunun anlamı şudur: Kötülüklerini kesmeliyim, çirkinliklerini kesmeliyim, düşkünlüklerini kesmeliyim. Direnen varsa, fiziki olarak da kesmeliyim. İşte bir savaşçının hırsı, iddiası...

Kocakarı gibi adamlara, karılara bakarım. Bin defa öfke duyurum, lanet getiririm. Bu bende hırs olur, beynime sıçrar ve o irade-me yansır.

Sizlerin böyle yanları var mı? Ortadadır, ben hepsini gerçekleştiriyorum. En güçsüz, en zavalıca, alay edilen bir kişilikten, şu anda adeta herkesle alay edercesine, romansı bir yaşam yaşıyorum.

Güçlü olan kim?

Ve henüz intikamı tam almadım, işte biraz almışım. Ve dışımdaki ödlekle, pasiflerle, bitiklerle kıyaslamak gerekiyor. Bunlara da bu kitapta yer verilmiş. Ama kahredercesine!

Açıktır.

Beni kontrol altına almak mümkün değildir. Beni etkisiz bırakmak mümkün değildir. Çünkü en büyük etkileyen ben oldum.

Keşke biraz diğerleri gibi genç olsaydım da, yüklenseydim...

Kürt halkı büyük fedakarlığa kalkmış. Eskiden beş kuruş yardıma bile üşenirdi. Her şeyini sunuyor şimdi. Yine de beş para etmez diyorum. Daha değişik ve daha başka vermeleri lazım.

Ve oluyor da.

Özgürlük Çocukta Başlar

Hâlâ hatırlıyorum: Caminin gölgesindeydik. Anlattım, anlat-tım... İhtiyar başını çeviriyordu. “Oğlum” diyordu, “biz kurumuş tahtalar gibiyiz. Sen şimdi bunu yeşertebilecek misin?”

Hatırladığım ilk anım oluyor ve hâlâ unutamıyorum. 1994'lerde bir şair gelmişti yanıma, bir sözümü hatırlattı: “Taşta gül olmak” dedi, “senin böyle bir sözün vardı.” Yani ben taşta ekilmiş bir gül gibiyim veya öyle olmayı başaracağım.

Kuru tahtayı yeşertmek, kaya parçasında gül olup bitmek...

Hırsımızı biliyorsunuz.

Özgürlük çocukta başlar. Eskiden beri hep beraber yürümek istedim. Çocuk faaliyetlerinde, çocuk oyunlarında en çok bayıldığım olaylardan birisi de, küçük çocukların toplu gösterisini, yürüyüşünü geliştirmekti. Bayağı o bildiğimiz oyunları yaratmak için, oynayalım diye bin dereden su getirirdim. Ama birlikte. Yalnız oynamak yok. Çok oyun çıkarırdım. Gece gündüz onları hareket halinde tutardım. Zaten o konuda biraz isim de yapmıştım. Hepsi çocuklarını saklardı. “Buna teslim etmeyin” derlerdi. Çok sonradan Kemal Burkay da aynı şeyi söyledi. Ama o zamanlar da böyle diyenler çoktu. Ben evlerin etrafında avcı gibi dolaşıyordum. “Yine” diyorlardı,

“geldi. Bizimkini baştan çıkaracak.” Çoktular ve bazıları çocuklarını memur yaptılar. Ama onları yine tutacağım. Bir gün köye gidersek eğer, o eskiden bizden sakladıkları çocukları karşıma alacağım. Tekrar “gelin” diyeceğim. Onları bir meydanda toplayıp oyun öğreteceğim.

İşte, dilediğim kadar çocuklarla bile oynayamadım. Özgürlük yok. İsteddiğimiz savaş da değildi, çocuklarla oyundu. Basit oyunlar: Dağa yürüyüşler yapmak, çiğdem toplamak, ot toplamak, kuş avlamak... Bunun içindi tüm çabamız.

Çok az oyuna çekebiliyorduk, şimdiyse geliyorlar.

Dedim ya, özgürlük çocukta başlar.

Dağlarda çok kalırdım.

Yemiş toplar, kuş avcılığı yapardım... Gerçi giderek fazla avlanacak kuş da yoktu, ama o kadar taş atıyordum ki... Hatırladığım kadarıyla birkaç kuşu havada vurdum. Öyle düşürdüm. Ve kurduğum tuzaklar vardı. Epey üveyik avladım. Tabii, dört-beş tanesini birden avlamak çok büyük bir başarıydı. Ve onları artık kendim pişirmeye çalışacaktım. Bu, tabii, çocukların ilgisini çekti. Onları kuşların ardısıra dereye kadar götürürdüm. Ve o avladığım kuşlardan her birine bir parça verirdim.

O sahne hâlâ aklımda. O kuşları avladıktan sonra “kiras”iimin içine doldurmuştum. Etrafımı dört gözlüyordum. Çünkü cebimde çok büyük zenginlik var! Yakalayabilirlerdi beni. Öylece tutmuştum. Bir de ayaklarımı dört açmışım. Birisi en ufak “gel” dese, fırlayacağım, imkanı yok beni tutmanın. İçimden şöyle geçiriyordum: “Ne aile, ne köylüler beni tutmayacak... İşte bu güvercinleri kendi bildiğim gibi pişireceğim...”

Bizim köyün önünde bir ağaç vardı. Biz “tavî” derdik, “dara tavê.” Çok büyük bir ağaçtı. Belki de ömrü yüzyılı buluyordu. Yazın sıcaklığında hep bu ağacın altına giderdim. Benim tanıdığım böyle üç tane tavî ağacı vardı. Üçü de benim için hâlâ kutsal gibi geliyor.

Onlardan birisinin gölgesindeydim. Böyle yaz sıcaklığı da vuruyor.

“Teknik geliyor” diyorlardı, “su arıyorlardı.” Tabii, bir damla su benim için olağanüstü çekiciydi.

Hatta biraz daha ötede, bir yerde mağaramsı bir mekan vardı, adını unutmışum. Dibinde damla damla su birikiyordu. Yazın sıcağında bir kovalık su var. Ona ulaşmak, tabii, yine olağanüstü çekiciydi. Uzanırdım, kendimi zor-bela kayalıkların altında böyle sıkıştırırdım, ağzımı o suya değdirdiğimde, büyük bir hoşnutluk duyardım. O su hâlâ aklımda, duru ve böyle, bir hedektir. O tekniği de görünce, ülke kavramına şunu ekleme gereği duydum: Bu büyük kuraklığa karşı neler yapılabilir? Acaba su bizim köyün hangi tarafındadır? Şu dereye midir? Şu tarla meydanına nasıl gelebilir?

Evet, daha başka sular da vardı.

Su arayışı önemliydi.

Sular o zaman küplere konurdu ve yolmadan gelirdim. Öğle sıcağı kavururken öyle kendimizi attığımızda, bizim en büyük hedefimiz küpten böyle bir tas su içmektir. Tas dediğim de ne, biraz pas tutmuş bir şey, yine su dediğim kesinlikle yarı yarıya tozlu. Fakat küpte biraz soğumuş. Tabii, doya doya o bir tas suyu içtiğimizde, sanki dünyalar bizim olurdu. Ondan sonra da otururduk, yine tadı hâlâ damağımda olan bulgur pilavını yerdik. Annemin o bulgur pilavını çok beğenirim, hâlâ öyle pilav yapan yok sanıyorum veya o dönemde bana öyle geliyor.

Yaşam oydu işte: Bir tas su, bir pilav.

Yine biz “curn” derdik. Bu “curn”a girip başını koyarak doya doya su içmenin ne anlama geldiğini bilmeyince; kurak topraklar nedir, onlar nasıl canlandırılmalı hayali, kimsede fazla yer etmez. Yine kan ter içinde bir yolma yolunmadan, pilav yemenin bile ne kadar lezzetli olduğu anlaşılamaz.

...

Vazgeçemediğim arkadaşlıklarım vardı. Bana göre iyi emek arkadaşlıklarıydı. Birlikte iyi avcılık yapmak, kuş avlamak, yine yılanlarla uğraşmak, derelerden tepelere iyi çıkmak ve bu konuda benimle birlikte yürüyeceklerle birlikte olmak, can attığım şeylerdi.

Hâlâ hatırlıyorum.

Hatırlıyorum arşınladığım bütün yolları, karşıma dikilen tüm kişilikleri. Ailemizden tutalım, hasım aileyi, yine oyun coşkularımı, ekmek arayışlarımı, okul arayışımı... Çok ilginç; mesala fısıktık ağaçlarının, zeytin ağaçlarının olduğu küçük bir ağaçlık vardı. İlkokula gitmemiz gündemdeydi. Bir hava uyanmış, ilkokula gidebilirsiniz diye veya gitme ihtimalimiz var. Güze doğru gidiyoruz. İşte o zaman, elimi o zeytin ağacına dayadığımda “bu öğretmenler acaba aslan mı, kaplan mı, kurt mu? Beni ne yapabilirler?” diye düşünüyordum. Öğretmen gerçeğini o zaman böyle algıliyordum: “Beni ne yapabilirler, kimdir bunlar?” Ve daha ilkokula gitmemişsin, hiçbir şey bilmiyorsun, özellikle Türkçe bilmiyorsun...

Hassastım. Bir komşumuz vardı, benim dikkate aldığım biriydi işte, benden büyüktü. Ondokuzuncu yüzyıldan kalma bir Karadağ silahı vardı, uzunluğu bir karıştı. Önce saçmasını dolduruyor, ardından barudu, öyle patlatıyordu. O silah da hâlâ aklımda ve ilk tanıdığım silahtır.

Bir kümes vardı. Bu kümese sık sık yılan giriyordu. Böyle kara yılanlardı. Tam bizim duvarla komşuların duvarının bittiği yerden çıkıyorlardı. Tabii, yılanla ilgileneceğim. Yılan için “komşu, haydi gel bu aracı kullan” diyorum. Ancak komşumuz beni verem etti. Yarım saat böyle tetiği kaldırıyor, bekliyor, bekliyor, bekliyor... Dedim “bu ne araçtır?” Gönlüme göre doya doya patlatmadı. Velhasıl, dedim ya, verem etti bizi. Ama hep de üstündeydi. Onun için bir güç gösterisiydi.

Onun silahına fazla anlam veremedik, ama hâlâ aklımdadır. Evet, o silah onu güçlendiriyordu, bir avantajdı. O kümeden de öyle yılanlar çıkardı. Bizim evin duvarlarında güvercin yuvaları vardı. Yılan çıkıp görününce, bizi olağanüstü heyecanlandırırdı. Yukarıya çıkıyor, taşları kaldırıyor, merdiven getiriyorduk. Tabii, yılanı neyle vuracaksın? Çok ciddi bir kavgaydı o. Kümese girmiş, birkaç yavruyu midesine oturtmuş. Yine damın ikinci gözünde yılan var. Bun-

lar evin içinde yani. Aynı yerde yatıyorsun. Çok ciddi, tehlikeli ortam demektir. İşte öldürmeye çalışıyorduk. Fakat fazla etkili olamadık.

Daha sonra giderek yılanları öldürmeyi başardık.

Yılan öldürme tutkusu giderek gerçeğe dönüştü.

...

Bende vatanseverlik yönü güçlüdür. Doğayla nasıl yaşanması gerektiğini bildiğim gibi, onu kolay unutmadığımı da düşünüyorum. O kıraç topraklarda, derelerde, o harabelerde kalmaktan hiç bıkmazdım. Ama bizim o zamanki köylüler hep kaçarlardı. Zaten hiç hoşuma gitmedi o topraklardan kaçış biçimleri. Çok kolay bir yaşam tarzı içine girmelerinden nefret ediyordum ve bu beni hep düşündürdü. Bu insanlar hep kaybediyorlar, diye düşünürdüm.

Ama “nasıl birisi olmalıyım?” sorusu da benim için cevapsızdı.

Kabul edemediğim şeyler gittikçe çoğalıyordu. Burada işte güç sorunu ortaya çıkıyor. Kabullenemiyorsun, ama ne yapacaksın? İşte sabır, kendini yetkinleştirme, yaşam taktiklerini geliştirme ve ilk düşmanlık duygusu. Baktım, aile beni büyütecek ve ben hasım aile ile çatışacağım. Onu önlemek için hasım aile çocuğu Hasan ile gizli ilişkiye girdim. O bende çok anlamlıdır aslında. O, çok önemli taktik bir ilişkidir. Feodal gericiliğe karşı önemli bir ilişkidir. Ve o hasım aile çocuklarını iyi görüyordum. Beni daha fazla çeken o çocuklardı. Ve diğerlerini ben fazla sevmezdim, kendi yakınlarımı bile. Onlara ilgi duymuyordum. Bu, yüzyılların o feodal ilişkisine tamamen kapalı bir kişilik olduğumu ve barışma isteğimi ortaya koyuyor. Olağanüstü bir gelişmedir. Kürdistan'ı bitiren bir kavga tarzına çok erken yaşta karşı çıkıyorum ve onu kendimce çözüyorum.

Çocuktum, çocukları çekmek istiyordum; topluluk olmak, etkili olmak için, biraz ABC'yi öğrenmek için. Biraz sağda solda avcılıkla, bir de kırsal alanda çiğdem toplamakla, varsa bağ-bostan, oradan bir şeyler getirmekle ilk örgütlenmelerim başlar. Ve hepsine de tane tane dağıttım. Yani bir çocuk çevreme geldiğinde, bilir ki bende

bir şeyler var. Evet, kendimi bir zenginlik kaynağı haline getirdim. Köyün ilk çocuk topluluklarını böyle oluşturdum.

...

Güvercinlerim vardı.

Yine komşunun güvercinleriyle benim güvercinlerim çok doğal yan yana geliyorlar. Ama bizim bir güvercinimiz hep gidiyor, komşunun güvercinleriyle uçuyor. Tabii, gözetliyorum. Bir uçtu, iki uçtu, kendi grubunu bıraktı. Bana göre bu ihanet gibi bir şeydi. Tuttum o güvercini, tamamen yoldum, cırılcıplak ettim ve bıraktım damın başına: “Uç” dedim. Öyle bir cezalandırma yöntemim vardı. Çok tuhaf, ama gerçekten yaptım. Güvercini tamamen tek bir tüy kalmayınca kadar yoldum. Sonra ne oldu, bilemiyorum. Ama onun suçu kendi grubunu bırakıp, hep komşunun güvercinleriyle uçmaktı. Bu bana bir ihanet gibi geliyordu.

Köpek de öyleydi. Beyaz bir köpeğim vardı. Tabii yedirirdik, içirirdik. Çok tuhaf! Fıstık ağaçlarını bekliyoruz, uykuya dalar dalmaz hemen yanımdan çıkıp komşunun yanına gidiyordu. Artık bilemiyorum, o daha iyi örgütlemiş herhalde. Hain bir köpek gibiydi. Çok tuhaftı, beni de kandırıyordu. Yani hâlâ o bizi kandıranlar var ya, öyle. O köpek de beni kandırıyordu. Bakıyordum, gece gündüz, fırsatını bulur bulmaz gidiyor o komşunun yanına... O kadar rahat, o kadar iyi bakıyordu ki komşuya, ben hayretler içinde kalırdım. Yine neden öyle yaptı o köpek, bilemiyorum. Biraz bizim şansımız oluyor galiba.

Eskiden bizim köyde eşekler vardı. Bizim eşiği de ben kurala getirmeye çalışıyordum. Bu bir kıcını, bir kafasını öyle havaya yükseltirdi ki, kontrol edemezdik. Köyün en çok kaideye kurala gelmeyen eşiğiydi. Hâlâ aklımda, köyde bizi gülünç duruma getirmişti. Öyle eşek yoktu. Tabii süper eşek (gerçekten bizim eşiğin adı “süper eşek” olabilirdi). Köpeğimiz de süper köpekti herhalde. Elimle yediriyordum, bağda bahçede, fıstıkta beni beklemesi için. Ben da ha uykuya dalar dalmaz sıvışır kaçırdı. Süper köpek, kaçan köpek!

Küçük bir çocuktum. Baktım kavga etmişiz, birisi benim kafamı

kırmış. Tabii annemin bana müthiş yönelmesi vardı. “Yok” dedi, “eve gelmeyeceksin.” Anam verdi ilk dersi. İntikamımı aldıktan sonra beni eve alabileceğini söylüyordu. Ana haliyle hiç de acımıyor, “oğlumdur, bilmem neyimdir” diye kesinlikle düşünmüyor. Benim gücüm var mı yok mu, ona da bakmıyor. “Bu çocuk korkaktır, eli fazla kalkmaz” diye hiç umurunda bile değil. Kesin demiyorum, ama belki de üzerimde etkili olmuştur.

Benden daha zavallı kimse yoktu çocuklukta. Ya da herkes di-yordu: “Allah kimsenin çocuğunu filan adamın çocuğu gibi yapma-sın.” Uzun süre hep böyle oldu, hepsi alayla karşılardı. Babamın adı Ömer'di. “Yandı Ömer” diyorlardı, “yandı”... Yine akıllı babanın akıllı oğlu olan bir arkadaşım vardı, onu ileride anlatırım. Akıllı ba-banın akıllı oğluyla, benim gibi bir fukara. Zaten Ömer denilen adam gerçekten çok ilginç bir adam. O da köyün çok fakir bir ada-mıydı. Onu kim tanıır? Çok zavallıca. Fakat çok ilginç! Gücsüz, fa-kat bayağı Müslüman ve dinine bağlıydı. İlkeliydi de diyebilirim. Adamın hakkını da inkar etmemek lazım. Bütün güçsüzlüğüne rağ-men bazı değerler için yaşadığını söyleyebilirim. Yani beni hiç etki-lememi demek, nankörlük olur. Tabii, bazı yönleriyle mutlaka etki-lemiştir. İlkeye bağlı, fakat çok gücsüz. Ve gücsüzlüğünü biliyor.

Bir gün yine uzaktan akraba birisinin fıstık ağaçlarına gittim, topladım gizlice. Adam geldi, gördü, bana yetiştı. Onun patlattığı tokat var, hâlâ aklımdadır. Fakat ben de “bir gün” dedim “sana ne yapacağımı gösteririm.” Zor olayına karşı bende böyle “sana ileride bir şey yaparım” diye bir düşünce belirdi o zaman. Silik hatıralardır bunlar.

Evet, yedi ya da on yaşındaydım. Anam bana ne söylüyordu? Bi-liyorsunuz, ana evde ağıdır, yedi yaşındaki çocuk için diyordu: “Sen böyle savaş, şöyle savaş!” Ben yapmadım. Neden yapmadım? Beni iteleyip “gidip vur” diyordu. Bir-iki yol üzerime böyle geldi: “Sen namussuzsun, savaşmıyorsun.” Ben akıllı bir çocuktum tabii, onun dediği gibi gitseydim, beni döveceklerdi. Zaten bana vuruyor-lardı da. Ben de şimdiki sıradan savaşçılar gibi gelip ağlıyordum:

“Buram kırıldı, şuram kırıldı!” Sonra baktım ki böyle olmaz, ben de kendimi hazırladım.

Nenem de söylüyordu: “Bunun namus duyguları tehlikelidir.” Anlattım: Hasan Bindal arkadaşın ailesi bizimkilere düşmandı. Ben de değişik bir çocuk olduğum için, en çok Hasan'la arkadaşlığımı geliştirmek istedim. Annem bir defa gördü, “vay, bu namussuz” dedi, “bizim düşmanımızın çocuğuyla ilişki kurmuş.” Çok gizli bir ilişkiydi ve daha sonra o düşmanlığı aştık. Ben neden o gizli ilişkiyi ele aldım? Birlik ilişkisi için mücadele ediyorum. Feodal bir kuralı ben yedi yaşımdan itibaren bozmaya çalışıyorum. Eğer o zaman bu tutumum olmasaydı, ben bu kadar aşireti, kabileyi, bu değişik insanları bir araya getiremezdim.

Bizim bir kapı vardı, hâlâ gözlerimin önündedir. Annemle kavgadan ötürü, o kapının taşlarla böyle delik deşik edilmedik tek bir noktası bile yoktu. Haydi bunu nasıl çözeceğiz? Bizim kapıya gelip bakan gülerdi, “bu ne kapısıdır?” derlerdi. Annemle kavgamdan ötürü, o beni içeri alırdı. Ahıra götürürdü tabii, onun “uygulama” yöntemi de böyleydi. Üç defa elini gırtlığıma koyup böyle kaldırırdı. “Tövbe de!” diyordu, üç sefer hem de. Öyle rahat değil, son nefesimi getirinceye kadar tabii. Çar naçar tövbe ederdim. Fakat ufak bir delik bulur bulmaz, açar kapıyı birden fırlardım. Ondan sonra o kapıyı kapatırdı. İki kapıyı da vururdum, vururdum. Perişan ederdim ve böylece geçerdim. O yaştan beri böyleyim. Zaten annem diyordu “kimse bununla başedemez” veya “kimse seninle başedemez, kimse uğraşamaz.” Bu yönlerim de var. Açık söyleyeyim: Bunu nasıl yorumlarsanız yorumlayın, ama dikkat edin. Beni öyle gördüğünüz gibi ele alamazsınız. Sonradan bizim merkez de beni böyle ele aldı ve beni kullanabileceklerini sandılar. Yanılığdır.

Anamın beklediği, bulamadığı... Anadan benim beklediklerim, bulamadıklarım... Birlikte fazla uzun süreli olmayan bir yaşamımız olsa da, çok şiddetliydi. Kendine göre o beni tanıımıyordu, kendime göre ben ona anlam vermeye çalışıyordum.

Bir yufka ekmek için anamla nasıl savaş yürüttüğümü (bir ek-

mek savaşı, tipik, hâlâ anılarımda) anımsıyorum. Darı ekmeğinden sonra buğday ekmeği ortaya çıktığında, bu bende bir arayıştı ve yufka ekmeğinin bir tanesini bile fazladan almak, benim için tam bir amaçtı neredeyse. Onun için büyük bir savaşı yapıyordum. Hedef de anamdı tabii. Onun sakladığı yerden veya ellerinden almalıydım. Hakkım mıydı, değil miydi, o ayrı bir mesele. Tabii, tam istediğim ekmeği koparamayınca, dağa çıkardım. Dağda bilinen kök bitkileri vardır, onları toplamak, yine ekilmiş bitkilerden, meyve ağaçlarından değerler toplamak da benim için bir hedefti. Bazılarını hırsızlardık. Bazılarını bizzat büyük çaba harcayarak elde ederdik. Bir dönem böyle geçti. Diyebilirim ki, bu konuda da bir öncü savaşı yürütüyordum ki, ilk çocukluk gruplarımı bu koparıcılık temelinde örgütlemeye çalıştım. “İşte, gelin sizi çiğdem toplamaya götürüyüm. Filan yerde karpuz ekilmiş, birkaç tane alabiliriz. Üzümler çıkmış, fıstıklar çıkmış.”

Babalar çocukları için önderdir. Benim de babam benim için önderdi. Fakat yürütemiyordu. Önderlik sanatına benim erkenden el atmam, biraz da babamın yetmezliğindendir. Şunu söylüyorum o zaman: “Benim babam da başkalarının babası gibi bize önderlik etse de, boşluğu kapatsa.” İyi ki öyle bir babam olmuş. Eğer öyle olmasaydı, daha çocuk yaşta önderlik arayışı içinde olmazdım. “Bu baba” diyordum, “bizi idare edemiyor. Çok zor durumda, çok zavallı, büyük yetmezlikler yaşıyor.” Gerçekten köyde bildiğim kadarıyla aile içinde en çok önderliğe oynayan kişiydim. Herhalde bu anlamda, önderlik üzerine temel dersleri almışım.

Babamın yaptığı bir kavga vardı. Ayakları havada, öyle oynuyordu adeta. Birisi üzerine çökmüştü. Benim büyük bir bacım vardı, bağıırıyordu ona: “Ulan getir o bıçağı...” Alta, yani ayakları havada, biri bıçağı getirse bile alamaz, çünkü elleri tutulmuş. Yenilgili ruh hali, felç edilmiş kişilik, bir de bıçak istiyor benden. Silah istiyor, “getir Abdullah” diyor. Evet, benim de adımlı söylemiş olabilir. Ben utandım bundan ve “böyle hiç kavga etmeyeceğim” dedim. Çok büyük başarılarım olmasa da, gücümün yetmeyeceği şeye gir-

medim. Gücümün yetmeyeceği şeye niye ölümüne gireyim ki?

Hâlâ hatırlıyorum, Birecik'e yürüdüğümde babamın eteğinden tutuyordum ve böyle bakmaya başladım her şeye. Korkunç görüyorum. “Bu nedir? Bu nedir?” diye soruyorum. Her şeyden başka bir şey kapıyorum. Babamın eteğinde ilk şehre girdiğimde başladı benim savaşım. Şehir sanki büyük bir dağdır ve üzerime yıkılıyor. O Birecik caddelerinde adım atmam, sanki azgın bir düşman ortamında yürüyormuşum gibiydi. Babam benim için büyük kuvvet: Beni o caddelerde yürüttüğü için.

Babam çok kötü olan birisi değildi. O da benden hayli umutluydu ve bana güvenirdi. Onun kalbini, yine en çok ben umutlu kılmıştım, ama buna rağmen sıkça ona karşı isyanlar da düzenliyordum. Yani kötü bir aile çocuğu örneği sunardım. Öyle laf anlamaz, hep kötüye oynayan, isyan eden değil, tam tersine, benden hayli umutluydu babam. Bunu da hâlâ hatırlıyorum. Bir ağacın altında, artık ona ne ilham veriyor bilemiyorum, yanındakilere işaret etti. Dedi: “Ona dokunmayın, onun alnında fetih yazılıdır.” Sanırım yine yaşam veya üretimdeki bazı faaliyetlerime bakarak söyleyebiliyor. Fazla işe gelmiyordum, ama bir işe girdiğim zaman sanıyorum çok temiz yapıyordum o işi. Belki de onu çok etkileyen bu yönümdü. “Ve sen nereye gidersen git, fethedersin. Alnında fetih işareti var.” Hâlâ bu sözü hatırlıyorum ve yine neden söyledi, bilemiyorum. Uyuşmuyordum, böyle bir tepki süreci içindeydim. Temiz iş yaptığım kesindi, fakat çok da temkinliydim, kolay anlaşıyordum. Ortam da öyleydi. Fazla iş yapmıyordum. Az ve öz yapıyordum. Fetih dediğin olay, işte fethediş tarzıdır.

On yaşındaydım ya da değildim daha.

Duyarlılığım vardı. Aslında çok da akıllı bir çocuktum. Hatırlıyorum, hâlâ aklımda çok iyi tutarım: İnsana dikkat etmek gerektiğini öğreniyordum... Babam, alim olmanın düzeyine, derecesine göre ölçülerini koyuyordu: “Bir sigara kağıdını” diyordu, “yastığının altına sok. Sen o yastığın işte biraz yükseldiğini farkedersen, iyi bir alim olduğunu kanıtlarsın.” Ve unutmadım, “sigara kağıdı ne kadar-

dır? Yastığın altına sokuldu mu, “yastık yükselmiş” diyeceksin, yani farkedeceksin.” Oysa bugün kimileri için değil sigara kağıdı, yastıklarının altına kütük koysak, değiştiğini farketmeyecekler.

Benim de eskiden gücüm fazla değildi. Babam o zaman da söylüyordu, “seni takacak tek bir kişi bile yok” diyordu. Aynı şey devam ediyor bir anlamda. Evet, bir anlamda bugün de doğrudur. Tekim. Fakat babamdan da daha güçlüyüm. Bunu söyleyen adamın kendisi bir hiçti. Ben böyle olmakla birlikte, yine de bence hâlâ bildiğimden bir santim bile geri durmamışım. Yine hepsine göre güçlü durumda olan benim. Ataya-babaya göre de benim.

“Hiçbir babanın oğlu onunki gibi olmasın” derlerdi ya, benim babam da bana öyle fazla akıl verecek durumda değildi. Zaten adamı mahvetmişim, babalığını tamamen bitirmişim. Hâlâ hatırlıyorum, çok tembel bir İsmail vardı. Kurbanlık İsmail mi, salak İsmail mi? Babasının ilk öğüdü “öne geçme, arkada kalma, tam ortada dur” idi. Tam köy felsefesi. Bu, oğlunu uzun süre okula göndermiyordu. Baktı ki biz biraz çocukları okula gönderiyoruz, gelecek sahibi yapıyoruz, o da gönderdi. Sonradan çoluk çocuğa karıştı. Öncülüğe gelemedi.

Bütün köylülerin yaşamı kavgalı geçer. Fakat köylünün bu tarzında başarı yoktur. Halk savaşına aykırı bir durumdur. Ve bu yüzden de iç çelişkilerle birbirlerini tüketmişlerdir. Bunun diğer bir yüzü de tanrıya şükreden pasifizmdir. Bu kavgacılığın sonucu, köylü pasifizmi, onun kadere boyun eğmişliğidir.

Babam her kavgada “fırla fırla! Git böyle savaş köyün üzerinde, git böyle küfret” diyordu. Ben onun tarzını yapmadım. Ben onun gibi yapsaydım, şimdi çoktan ölmüştüm. Onbeş yaşımı bile görmezdim. Baba da bir ağadır, eski savaşı yürütmek ister.

Öyle anlaşıyor ki, anam benim en iyi öğrendiğim okulmuş. Bu kadın köyde en çok bağırıp çağıran, kavgaya en açık, en isyancı tipiydi. Halen aklımda ve ben yerin dibine geçerdim. Keşke benim öyle isyancı bir anam olmasaydı derdim. Köyde ele karşı bu nasıl sıkılmıyor, nasıl utanmıyor? Nasıl bu kadar korkunç velveleye boğuyor

herkesi, nasıl böyle isyan ediyor? Tabii, çocuk halimle ben yerin dibine batıyordum. Yani nasıl taktikçi olduğumun en önemli nedeni de, sanıyorum oraya bağlanabilir. Onun o isyancılığı, aynı zamanda içinde bir zayıflığı barındırıyordu, bunu görebiliyordum. Çünkü bu kadar bağırıp çağırıyor, ama tek bir başarılı sonuç alamıyor. Anama güvenmek istiyorum, ama anamın elinden fazla bir iş gelmiyor. Babam da öyleydi. Onun en büyük eylemi, çıkardı damın başına, yu-mardı gözünü... Nasıl küfrettiği bile belli değildi. Vır vır vır... En büyük küfürleri savururdu, gelirdi yerine otururdu. Düşmanlarına karşı en temel eylem biçimi buydu. İkisi de demek ki, beni çok etkilemiş. Ben bu büyük taktik önderlik esaslarını, onların tersini uygulayarak almışım. Yani bunları çok erken yaşlarda boş, kof olarak görüyordum. Kendilerini çok anlamsız kıldıklarını, çok sonuçsuz kavga ettiklerini görüyordum ve tersini uyguluyordum. Öyle anlaşıyor ki, erken yaşta öğrenmenin en temel nedeni, bu aile ve ana-baba gerçekliği ile bağlantılıdır. En temel derslerimi de oradan almışım. Daha sonra hiçbir zaman şaşmadım. Babamın hal-i harabı, beni bu işlerde önder olmaya zorladı. Daha çocuk yaştayken yaşadığımız acılar, işlere iyi önderlik etmek biçiminde bir sonuca götürdü.

Tabii, büyük düşüşe karşı, büyük ağlayışa karşı, küçük şeyleri kendine layık görmeye karşı bir tavrım vardır. Zaten babam söylüyordu: “Sen bir tek gözyaşı dökmezsın ben öldüğümde.” O, neye karşı olduğumu biliyordu. Küçüklüklere, basitliklere ben gözyaşı dökmem. Ama diğer yandan da ne kadar duygulu olduğumu dünya alem biliyor. Benim aşk yönüm, duygu yönüm, bilinç yanımdan daha güçlüdür. Fakat bilinç de var, bunu da ihmal etmiyorum. Bilime çok yakın bir çizgide yürüdüğümü kimse gözardı edemez!

Ben çarpıcı bir duygular savaşıyım. Devrim zaten duygularla başlar. Bende de duygu yönü korkunç güçlü başladı. Kini, redleri kadar istekleri, çirkinliğe karşı olduğu kadar güzellikleri esas alan, kendine göre bir gelişmeyle başladı. Önceleri bilinç, siyaset yoktu, duygular vardı.

Ben bizim köyün en geri veya en çirkin anlayışını bile anlamak

istedim. Hâlâ hatırlıyorum, çocuklarını en değerli paşanın çocuğundan bile daha değerli görürlerdi. Oysa belki de çirkinlikte birer abideydiler. Fakat “hele bakın” derler, “ne kadar dünya güzeli, ne kadar vazgeçilmez...” Çözümüzdürler. Birer ucube oldukları açık olduğu halde, aileler bunu böyle değerlendirir.

Bu bir ideolojidir.

Bir ideolojidir. Aslında o kadar değersiz ve yoksul bırakılmış ki, varlık dediğin şu: Birkaç karış toprağı veya bir-iki keçisi, bir tane eşeğı, bir-iki köpeğı ve bir-iki tane de çelimsiz çocuğı vardır. Onları vatandan da, Allah’tan da, işte değerler sisteminde her türlü değerden de üstün tutar veya onların yerine koyar. Ve gözü başka bir şeyi görmez. Bizdeki ailecilik ilişkisi budur.

Tarla çalışmaları önemliydi. Tarlalarda çalıştım. Yolmalar bizim için bayağı bir yükü. Yolma gerekli, diyordum, yoluyordum. Ama bununla bir ömür tüketilmemeli, diye düşünüyordum. Çukurova’ya da gittim sonradan, ya iki ya üç sefer. Pamuk topladım. Orada da o yaşamı kan ter içinde gördüm. Orada emek nedir, emekle yaşam nasıl olur, anlaşıldı, iyi çalıştım, ama bu çalışmayla bu ömrü geçiremem diyordum.

Kardeşlerimle de çatıştım. Ama yine de kardeştiler. Her şeyle-rinde çirkinlik de olsa, kardeştiler. Yine de, eziciydin (tabii doğru temelde).

Yolmaya çıkardık, ben ölümüne bir eşitlik dayattırdım. “Çalışacaksınız” derdim. Bir bacım vardı, hâlâ hatırlıyorum. Dayattığım galiba bir çalışmaydı. Belki de zorlanıyordu. Üstünlük kurmayı mı amaçlıyordum? Sanıyorum çalışmada etkinliği dayatmış olabilirim. O ise “senin gücün ancak bana yeter” diyordu. Güç yetirme. Aile içinde deniyordum, ama doğru temelde.

Erkek kardeşimle de öyle. Adam çok edilgen, ailede bir mirasyedici olma tehlikesi vardı. Nitekim sonradan sanırım biraz mirasyedici gibi kaldı. Ki, daha o zamandan yüklenmemin ne kadar doğru olduğu anlaşılıyor. Adam eşeğı bile doğru dürüst binemiyordu. İki kardeş bacaklarını kaldırıp da eşeğı bindirerek onu öyle kazaya gö-

türüyorduk. Kolay hastalanıp böyle kendini ellere teslim eden bir kardeşti. Tabii bunu kabul etmiyordum ve sonradan anlatacağım kavgayı da onun için yapmıştım.

Oyunlar da oynardım, ama fazla değildi. Tek ayaklı oyun, aşık oyunu, biraz da güreş. Kızlarla da birlikte oynamak istiyordum. Hatta birlikte oynamaya çalıştığım bir kıza, çok erken gelin olduk-tan sonra “gel seninle oynamaya devam edelim” değişim varmış. Bizzat kadının böyle bir anısı varmış. Bende böyle bir anı yok, ama o söylemiş, olabilir.

Köy kızlarıyla oyunumun istediğim gibi sonuçlanmamasına duy-duğum tepki olmasaydı, kızları bu özgürlük oyununa, bu savaşa çe-kemezdim. Kişinin kendine karşı tutarlı olması gerekiyor. Bir sö-züm vardı, çocukluğa ihanet etmemek. Büyüklerin çelişkisi nedir aslında? Çocukluk özlemlerine ihanetle başlayan bir çelişkidir. Ben buna da ihanet etmek istemiyordum. Özgürlük böyle başlar. Çocuk özlemleri kutsal özlemlerdir, barışçıl özlemlerdir. Bağlı kalmak, gerçek bir ilişkidir.

Sıradan, geleneksel Kürt erkeğini kabul etmek çok tehlikelidir. Şu soruyu sordum kızlara: “Siz böyle erkeği nasıl kabul ediyorsu-nuz?” Beni zincire bağlasalar, böyle bir ilişkiyi kabul etmem. Aklı-ma geldi. Köyde bir kadını vermişlerdi. O çocuk halimle duymuş-tum. Dediler, kadını artık hep evde kalması için evin direğine bağ-lamışlar. Ve yine diyorlardı: Kadın o ipleri koparmış, kaçmış. Niçin kaçtı diye, böyle bir ilgi duydum. Ama buna rağmen, hepsi de çok alçakça bağlanabiliyor bugün. Ben bu aileyi nasıl aile olarak kabul edeceğim?

İlkokula ilk başladığında, adını-soyadını öğretirler. Kara tahtaya kalktığım anı hâlâ hatırlıyorum. Öğretmen beni kaldırdı, “yaz” de-di, “adını-soyadını.” Benim için en önemli sınavlardan biridir, hâlâ belleğimde. Harfleri artık beynime adeta nakşetmişim. Tabii, adım-soyadım biraz uzunca. Ama sıraladım. Bitirdiğimde, sanırım bayağı olumlu puan da aldım. Büyük bir sınavı başarmanın zorlu yaşantı-sıyla gittim, o sırada oturdum.

İlkokula başlayış günleriydi. Olağanüstü zor: Dil zorlukları var, ezberleme zorlukları var. Zaten ailede ciddi bir rahatlık görmemi-şim. Köy zorluklarla dolu. Okulun da zorlukları ekleniyor. Yani yağmurdan kurtulayım derken, doluya tutuluyorsun daha o yıllarda.

Gerçek, seni hiç rahat ettirmeyecek kadar amansız.

Sanmıyorum hiçbir çocuğun kendisini gerçekler karşısında bu kadar apansız bulduğunu.

Çünkü koşullarınız rahatlatıcıydı sizlerin. Çocuklarına hakim bir aile, onların okul süreçlerini de iyi hazırlar. En azından dengeli, faz-la zora sokmadan. Ve tabii çocuk için bir güvencedir. Benim hiçbir güvencem yoktu. Herhalde faydası da oluyor. O çocuk yaşta güven-cem kendim oluyorum. Fazla güçlü dayılara, babalara dayansam, büyük bir ihtimalle farklı bir çizgide geliyeceğim. İşte bunun böyle gerçekleşmeyişi, benim bir çizgi sahibi olmamın ilk adımıdır, deni-lebilir.

İlk öğretmen... Herhalde öğretmenler biraz duyarlıdır. Adını ha-tırlıyorum, Çorumlu'ydu, Mehmet Meydankaş. Ben ona biraz yu-murta ve yoğurt mu götürdüm? Yalnız bu yüzden de değil, ilk gün-den dikkatini çekmiş olmalıyım ki, beni evine davet etti. İşte onunla yediğim yemek hâlâ aklımda ve benim için önemli bir sofraydı. Onore ediciydi. Onurlandım. Öğretmenimin en gözde öğrencisi ol-maya başladım. Ve o saygıyı hep muhafaza ettim. İlk yıldan kendi-mi tanıdığım son güne, işte şimdiye kadar, öğretmenlik gerçeğine karşı hep saygılı oldum. Kesin saygısız değildim, şımarık değildim ve hep en iyi öğrencisi olmak istedim. Bu daha o yaşlarda başladı diyebilirim. Öğrencilik, imamlık, yolma hep böyle oldu.

Benim kişiliğim niye kolay yenilmiyor? Ben gerek çocuk oyun düzenlerinde ve kavgalarında, gerekse daha sonra okula başladı-ğında da, yenilmezdim. Üniversiteye kadar da bütün öğretmenleri-min gözdesiydim. Öğrenime, eğitim pratiğine yaklaşımım olağa-nüstüdür. O öğretmenlerin büyük bir kısmı bugün yaşıyor. Bana öv-güleri, yaklaşımları; bütün öğrencileri gıpta, kıskançlık içinde ve benim etkimde bıraktı. Doğal bir önderliğim vardı. Eğitimde,

ABC'yi öğrenmekte, oldukça ciddi, saygılıydım ve çok özen gösterirdim.

İlkokulda iyi bir imamdım. Kendimi dine vermiştim ve oldukça da namaz kılıyordum. Tabii belli bir dönem yoğunlaşmışım. Köy imamı noktasında yer aldım ve ileri düzeydeydi diyebilirim.

Benim şansım, bir de aile özelliklerinden olabilir. Kendini fazla kurumlaştırmamış, kurallarını uygulayamayan bir baba, yine kendini tam egemen kılmayan bir ana, yine fazla gelişkin olmayan kardeşler ortamında, ben çıkış yapma olanağını elde ediyordum. Öncülük savaşımını aile içinde böyle yaman yürüttüm. İçinde binlerce olay var, binlerce kavga var. Şu anda TC ile yürüttüğümüz kavganın belki de en şiddetli bir kısmını ben o zaman yürüttüm. O zaman anamın bana ilişkin söylediği birçok veciz, sözler vardır. Benim çalışma tarzımı görüyordu. Hâlâ hatırlarım, “ahmak, hiç kimse senin gibi çalışır mı?” derdi. Farklı olduğumu biliyordu.

Küçük bir öğrenci grubumuz vardı. Sayıları on civarındaydı. Onları ben okula götürmeye çalışıyordum. Onları oldukça iyi talim ettirdim diyebilirim. Hatta hepsine namaz kıldırırdım. Okula gidiyoruz, saylaklar var. Yağmur yağınca biraz su birikintisi vardı, hepsine oradan abdest aldırıyordum. Hemen arkamda dizilip namaz kılıyorlardı. Bu anlamda da bayağı imamlık yaptım. İlkokulda ve kendi kendime yaptım. Önemli bir örgütlenme aşamasıdır. Değil mi, kendi kendine imam olmak önemlidir. Yani köye göre dinine bağlı olan, en iyisinden, bu çok erken yaşta imam olmak. Bir çocuğun kolay kolay üstlenemeyeceği bir görev.

Öğrenci grubuma okulu aşılama çalışıyordum. ABC'yi öğretiyordum. Hiçbir şey beklemeden yaptığım bu çabayı herhalde anam ahmaklık olarak değerlendiriyordu. “Sen böyle yapıyorsun, bunların hiçbirisi senin gibi çalışıyor mu?” Beni suçluyordu ve kendi kişilik çerçevesi içinde haklıydı da. “Hiçbirisi senin gibi çalışmıyor” diyordu. Ben bu işlere veya onun aklının almadığı işlere girdiğimde bunu söylüyordu. Bir bakıma aynen doğru. Kendime has bir tarzda çalışma konusunda bugün benzerim yoktur. Devrimci yaşam, biraz

benim yaptığım gibi, kendini çalışmaya vermekle başarılıdır. Anam üsteliyordu, “Karşılığı olmadan on-onbeş köylü çocuğunu sen ne diye eğitiyorsun?” Ben o çocukları okul sahibi ve giderek adam ediyordum. Bunu şöyle değerlendiriyordu: “Hiç kimse senin gibi yapar mı?” Ki doğrudu, hiçbirisi benim gibi yapmazdı. O zaman kendini ortaya çıkaran bir özelliğim, insanları eğitme çabasıdır. Diğer yandan kendine göre yetişmeyen bir çocuk, belli ki delikanlılığa doğru gidiyorum.

O zaman şunu farkettiler: Bu çocuk normal bir aile çocuğu olmayacak. Daha o zamandan anam bana bir aile kuramayacağını söylüyordu. “Kimse sana kız vermez, kimse sana iş vermez” böyle eleştiriyordu. O da doğru olabilirdi. Çünkü benden kaynaklanan yaşam işaretleri, benim, onun düşündüğü gibi pek doğru, sağlıklı birisi olamayacağını gösteriyordu.

Hatırlıyorum, o zaman böyle etrafımda çocuklar vardı. Onlar sonradan hep düzene koştı. Bizzat yanımda okul okumalarına yardımcı olduğum, hatta okumayı öğrettiğim kişiliklerin, gözleri hep düzendeydi. Öğretmen olmaya çalışıyorlardı veya aile düzenine, işte devlet düzenine kapılmaya böyle gözlerini kaldırmışlardı.

Din kurumunda, okul kurumunda, daha sonraki ideolojik kurumlarda, politik kurumlarda başım hep belalı, hep istediğimi bulamama durumu yaşadım. Aslında taparcasına bağlıydım, ama istediğimi bir türlü bulamama, bende hep en iyisinin nasıl gerçekleştirileceği sorusuna ve sonucuna götürdü. Ne hiç kimse benim gibi ne arkadaşına bağlıdır, ne öğretmenlerine bağlıdır. Bütün öğretmenlerim beni tanırlar. Hepsinin üstün sevgisini kazanmayı bilmişim. Laf değil, kanıtlar var. Ve her kesimden öğretmenler vardı. Arkadaşlarım da öyleydi. Beni 20-30 yıl önce tanıyanlar, şimdi benim dostlarımdır. Türkler de öyledir. Okul arkadaşlarım (belki de bazıları şimdi devlet kademelerindedir), hepsi de beni dost olarak anar. Demek istediğim, arkadaşlığa bağlılıkta bende güçlü bir çaba vardı. Ama buna rağmen, hepsinin aşılması gerektiğini söyledim. Öğretmenimi aşmak zor bir olaydı.

Arkadaşına önderlik etmek de zordur. Deneyin, ne kadar zor olduğunu göreceksiniz. Her şeye rağmen onları üzmeden, onları kırmadan... Çünkü onları aşmak, onları belki de kırar. Bir kişinin aşılması çok zordur. Fakat çok olumlu aşılsa sevinir. Öğretmeninin öğretmeni olursun, bu onu sevindirir. Arkadaşının önderi olursun, bu da onu sevindirir.

Yine ilk çocukluk arkadaşım Hasan Bindal'ın köyü, Cibin köyü vardı. Bir Türk köyüdür ve hâlâ o aileler bizi hayırla yad ederler. Beni bir gün evlerine misafir etmek için büyük ilgi duyarlardı. Böyle saygın bir yaklaşımım vardı. Şimdi büyük saldırı hareketiyiz, büyük yıkım örgütlüyoruz, ama kesin böyle saygıda kusur etmeme durumu da vardı.

Hâlâ da orta yerde duruyorum. Kolay aşılabacağım ve boşa çıkarılacağım da beklenemez. Adamakıllı uğraşacağız daha. Yani delirsem bile bu işin peşini veya peşinizi bırakmayacağım. Yedi yaşından beri bu işe kendini yatıran kolay bırakır mı? Ben hatırlıyorum, öğretmenim beni bir kişiyle güreşmeye kaldırmıştı. Sanıyorum Hasan Bindal'dı. Çok çekiniyordum, “bu arkadaşla güreşemem” diyordum. O biraz daha güçlüydü. Ben güreşçilik sanatında zayıftım. Fakat şu duygu hâlâ aklımda: Kalkayım mı, kalkmayayım mı? Bu konuda günlerce, aylarca tereddüt geçirdim. Kalktığım zaman da yenişemedik. En çok başardığım durum, bu yenişememe durumu oldu. Benim için güreşe kalkmak çok zor olmasına rağmen, zor bela yenişememe durumu sağlamak hayli önemlidir. Artık yüreğimi o temelde ayarladım. Berabere kalmak. Yenemeyeceksem de, köklü bir yenilgiyi kabul etmemek.

Yaşamın her anında ben böyleyim, öğrenmede de böyleyim. Sınıf geçmeye çalışırken, kavrayış ne kadar zayıf olursa olsun, mümkünse en iyi numarayı almak, ama çok az beşin altına düşmek, benim tarzımdı. Çok az üç veya dördüm vardı. Bir elin parmak sayısı kadar ya var, ya yoktu. Ve bütün yaşamım da böyledir: Koşarken, yürürken, her şeyle ilgilenirken. Lisede, ortaokulda böyle bir sürü ilgi çekici davranış, bir sürü çatışma ve hepsi de nefes nefeseydi.

Yenmezsem olmaz, yenilirse hiç olmaz. Bu iki duygu.

Bir işe kendimi hazırlamadan girişmem. Güç yetiremediğime ilişkin kendimi ölçüp tartma özelliğimdir. Aslında çok iyi bir güreşçi değilim, ama girip de hemen kündeğe gelmek, bana pek tutarlı gelmiyor. Tüm oyunlarda böyleyim. Kazanabildiklerimi zaten kazanıyordum, diğerleri de hep berabereydi. Çok az oyunda kaybettim sanıyorum. Bu bir psikoloji, bir kişilik özelliği idi.

Tarzım çok çarpıcıydı. İlk namazı kıldığım da, ilkokulda, köyün imamı (1984'te öldü galiba) “sen bu hızla devam edersen uçarsın” diyordu, “evliya olursun, uçarsın.” İlk namaz kılışım, köy imamına bu değerlendirmeyi yaptırıyor. Aslında fazla duadan da anlamam, ama en azından takip ediyordum. Takip etme tarzım, imamı benim hakkımda böyle bir kaniye götürüyor. Buna benzer yaşamımın birçok denemesi var. Hepsine giriş ciddi, anlamlı ve böyle sonuca götürme var.

“Bilmiyorlar, ama yapıyorlar.”
Karl Marx

İlk İsyan

Yaşamın kendisi bir rüyaydı, sen rüyada rüya mı göreceksin?

Aslında benim çocukluğumda olağan dışı bir şey yok. Dikkat edilir-se herkesin yaşadığı durumun gerisinde. İlginç olanı da herhalde burası olacak. Ana-babası çocuğuna fazla bir şey veremiyor, o yetenekleri yok. Köy yine bir şey veremiyor. Doğru dürüst içilecek bir suyu bile yok. Okul yok. Öyle güçlü rüyalar, hayaller görececek durumu da yok. Çok bitik bir arazide kalıyor bizim çocuk. Aslında hayal de denilebilir.

Nasıldı, düşler geliştirebiliyor muydu? Ona da, rüyaya da fazla cesaret edemezdin.

...

Xezo: Kapı komşu birbirini beğenmez ya, hatırlıyorum, Xezo diye bir komşumuz vardı. Xezo fukaraydı. Xezo'nun bir tavuğu eve geldi diye, her gün kıyametler koparıyordu anam. Kavga etmediği bir saati yoktu kadının. Galiba ben o kavganın anlamsızlığını düşünererek doğru kavganın anlamına ulaştım. Evet, çok yoğundu bizde sabahdan akşama kadar kapı komşu kavgası. Anlamsız, bomboş.

...

İlk tabanca sesini duyduğum zamanki ruh halim hâlâ hatırımda. Caminin arkasında bir baktım tabanca sesi geliyor. Ödüm koptu

adeta. “Bu ne müthiş sestir?” İnsanlar karşı karşıya geldiklerinde “bu ne çılğınlıktır” dedim, “nasıl buna cesaret ediyorlar?” Uzun süre anlam veremedim ve o beni şoke etti. Köyümüzdeki bir tabanca atışıydı bu. Gücüm yoktu ona bakmaya. Neden olabilir? Aslında orada büyük bir akıldışılık görüyorum. Büyük ihtimalle halk içindeki çelişkilerin öyle halledilmemesi gerektiğini düşünüyorum. Ve bu iyi bir yaklaşımdır. Büyük ihtimalle “bu kavgacılıktan umut yok” diye anlamlı bulmuyorum; tehlike görüyorum ki, şoke oluyorum. Bu kavga tarzı bana hiçbir zaman anlamlı gelmedi. Beni kavgaya götürebilecek çelişkileri nasıl arkadaşlık kurarak önlemek istediğim, onunla bağlantılıdır.

Bütün bunlara karşı, giderek kendi hareket tarzımı geliştirdim.

Evet, bana göre taşlı kavga mümkün de, köy ortamında tabanca kullanmak deli işi. Hayli ilginç bir nokta. Hem böyle isyan edecek-sin, hem de bu tabancaya akıl erdiremeyeceksin. Caminin arkasında adam tabanca patlattığında ben “bu bir canavar, nasıl bu tabancayı sıkıyor” dedim. Hâlâ aklım almıyordu. “Köy ortamında tabanca olmaz” diyorum ve bu da gerçekçi bir değerlendirme. Çünkü çelişkinin tabancayla çözümlenmemesi gerekiyor. Dikkat edilirse ben en büyük ihtilalciliği dayatıyorum. Bu kavgada tabancayı kesin yanlış bir araç olarak düşünüyor ve bu düşüncemi hâlâ koruyorum. Öyle bir köy ortamında tabanca devreye girmemeli.

Hemen burada bir ekleme daha yapayım:

İki arkadaşım vardı, ikisi de hâlâ aklımda. Bir gün duydum, biri diğerini kavgada bıçaklayarak öldürmüş. Şimdi ben hâlâ o kavgayı ve öldürme olayını unutamıyorum. Benim için çok trajikti. O öldürme olayı kesinlikle köy ortamında olmamalıydı. Son derece trajik ve vahşice buluyordum. Yine o tabancanın kullanılma işini de, son derece tehlikeli ve dehşetli buluyordum. İkisi de yanlıştı.

Bunların etkisi uzun süreli oldu. Hâlâ unutmamışım.

Bir mücadeleye hassasiyetle bağlılığım var. Bir mücadeleyi kabul edilebilir biçimlerde yürütmeye bağlılık var. Yoksa altından çıkılamayacak biçimlere dönüşürdü. Mesela benim kavgacılığım

Kürt kavgacılığı arasındaki farkı biraz açalım. O kavgayı köyde herhangi birisi verebilir. Zaten birini öldürdüler de, benim yaşıtm, iki çocuk arkadaşım birbirini vurdu. Öldürme, olağanüstü bir cesaret işidir. Silah kullanılması da çok olağanüstüdür. Ama ben niye o günkü kişilere tepki duydum?

Zaten o kişiler daha sonra öldüler. Ölen öldü, silahı kullanan fazla başarılı olamadı. Kavgada adı bile geçmez oldu. Sanıyorum klasik kavgacılık ve isyancılıkla benim o zamanki kavgacılığım arasında çok büyük ve çok önemli bir fark var.

Onlar kendi kavgalarında tükenirken, benim kavgayı büyük bir geliştirmeye dönüştürmem, o koşullarda Kürdistan için önemli bir ayrımdır.

Daha yedi yaşımdan beri toplumsal kuralı çiğnemeyi göze alışım, oyunu bozma işaretini gösteriyor. Burada nasıl bir ruhla yaklaşıldığı önemli ve nedenlerini iyi anlamak gerekiyor. Daha köy topluluğundayken bile herkes gibi olmak yerine, farklı olmanın gereğini görme ve ona yeltenmedir.

Anlamak gerekiyor. Belki öğretici olabilir.

Fakat nasıl yakaladım ve giderek nasıl aştım?

Hâlâ hatırlıyorum, köyün arkasında bir bağ parçamız vardı. Kendim için bir okul gibi kullanırdım. Kitap yığılmıştı oraya. Üzüm tiyeklerinin, badem ağaçlarının ve fıstık ağaçlarının altında, böyle birkaç yerim vardı. Düzenliyordum, yatıyordum, okuyordum. Oduka kendimi zorluyordum. Yöntemli bir okuma falan değildi. Kimi matematik, kimi tarih, kimi her şeyle ilgilenmeydi işte. O dönem öyle bilimsel bir değerlendirme yapacak gücümüz yoktu. Okuma merakıdır, gidermeye çalışıyorum. Bu arada bağla da uğraşıyorum.

Bir ortanca kardeşim vardı, geldi. Artık herhangi bir nedenle kavgaya tutuştuk. Nedeni ne olabilir? Büyük ihtimalle bağ çalışmasında bir yetersizliği vardı. Böyle serserice veya emeğe pek saygısı olmayan, görevine anlamlı yaklaşmayan bir tutumunu gördüm herhalde. Ve onu bağdan kovmaya çalıştım. Tabii, beni biraz uğraştırdıktan sonra, onu kaçırtmaya yönelttim ve kaçmaya başladı. Kaçar-

ken peşine verdim. Takip ettim.

Büyük bir hızla, öfkeyle sürekli taşıyorum. Hâlâ aklımda, kayalar üzerinde bulgur kaynatıyorlardı. Bizim aile, annem-babam, hep si orada. Gitti kendini oraya attı. Tabii, onun sığınağı ailedir. Benim ağır saldırım karşısında kendini ancak öyle koruyabileceğini sandı. Büyük ihtimalle yakalasaydım, taşlarla çok daha sert vurabilirdim. Bazı taş darbeleri aldı da. Daha da tutsaydım, belki bazı yerlerini kanatabilir, hatta kırabilirdim, öyle bir öfke.

Tabii, aileye sığındığında ilk karşı koyan baba olacak ve hâlâ hatırlıyorum, baba karşı çıktı. Üzerime yürüdü. Tabii, baba olduğu için belli bir geri çekilmeyi yaşamam gerekiyor. Köye doğru bir geri çekilme hareketi yaptım. Bütün köy ayağa kalkmıştı. Çok şiddetli bir baba-oğul kavgasıydı. Tabii geri çekilirken pasif, kavgasız bir geri çekilme değil. Oldukça iddialı ve kıran kırana bir taşlama hareketiyle sürdürülen bir geri çekilme. O da saldırıyor, biraz daha güçlü. Fakat köy içinde artık sokaklar var, sokaklara dalabilirim. Dolayısıyla fazla başarıma imkanım yok. Köyün içine girer girmez, o da yoruldu mu, artık gerek mi görmedi... Geri çekildi. Böylece dengede kaldık.

Ama ben bununla yetindim. Öyle bir öfkem vardı ki, o öfkemle eve bir dalış yaptım ve hâlâ hatırlıyorum, onun bir parça çıkını vardı. Böyle beze sardığı bir çıkındı ve çok da gizliyordu. Bulmak çok zordu. Tabii, bu konuda epey araştırmacıyım. Birkaç araştırmadan sonra (belki de ahıra sokmuştu çıkını) taşların, direklerin arasına gittim, orada buldum. On lira aldım, hatırlıyorum. O zamanın parasıyla büyük paradır. On lirayı aldıktan sonra köyü terk etme hareketini planladık. Veya öfkemiz bizi “bu köyü terk edeceksin” noktasına getirmişti.

Neden köyü terk etmek? Sanıyorum o zamanki aileye büyük tepkim gerçekleşti. Ve tabii tepkiden sonra köyde, ailede fazla kalamazsın. Ailede fazla kalamadıysan, köyde ne işin var? Bayağı, en azından aile ve köye toptan bir direniş. Köyün herhalde böyle fazla anlamlı bulunmaması, bizi “şehre uzan” düşüncesine itti.

O zaman benim biraz tanıdığım şehir Nizip'ti. Birecik vardı, ardından Nizip gelirdi. Böyle bir şehre yönelme hareketi. Tamamen

gün ortası, hava çok kızgın ve köyden kalkıp da bir şehre o saatte gitmek çok az akla gelebilir bir olaydı. Fakat ben denedim. Hızla o parayla birlikte aşağıya daldık. Bir dere ve hızla tepeye çıkma. Ve yine hatırlıyorum, köy ufkumdan kaybolmadan önce büyük bir hırs-la ve gözyaşı içinde öfkeyle, bir ayrılık vedasıyla çıktım.

Komşu bir köy vardı. Tabii o köyü geçmek mesele. Köpekleri var. Çok çekingene bir çocuksun, son derece ürkek. Bir de başa ne gelir, ne gelmez... “Son derece kendini başarılı kılacaksın” dedim. Sanırım bu duyguyla, özene bezene bir yandan köpeklerden korunuyorum, diğer yandan olası bazı nazarlardan kendimi sakınıyorum. Birinci köyü geçtim, hızla yola girdim. İkinci köye doğru muhtemelen Halfeti'den araba gelebilir. Büyük ihtimalle posta arabası gelir, normal yolcu arabası değil. Büyük bir süratle, o öfkeyle, Karamazra köyüne ulaştım. O köyün bir ağacı vardı, altında oturdum ve araba geldi, bindim. İki buçuk liram mı gitti, bilemiyorum, Birecik'e ulaştım.

Yine kızgın bir havada kendimi köprüye vurdum. Onu da becerdim. Çok erken yaşlarda olmama rağmen başardım. Okula henüz gidip gitmediğimi hatırlamıyorum. Arabaya binmek o yaş ve yapıda biri için zordur. Belki ilkokulu bitirmiş de olabilirim. O hızla kendimi Nizip'e attım.

Ve ondan sonra Barak ovasında yolma yolma tarzım var. Bu Barak çok verimli bir ovadır, buğday yetişir. Buğdayı da yolmak için güç ister, kökleri çok zor sökülür. Birkaç dost, tanıdık grupla gittik. İki günlük yövmiyesi beş liraydı. En önemlisi de, sabah, öğlen ve akşam ayran vardı. Bu günleri sıcak ayranla geçirdim. Baktım artık olmuyor veya ben mi fazla dayanamadım, artık yolunacak buğday mı kalmamıştı; dönme hazırlığına giriştim.

Ama on lirayı da kazanmıştım.

Hâlâ hatırlıyorum, anlam kazanmış bir dönüşü o. On lirayı öyle babadan aldım ve on lirayı da buradan kazandım. Ve böylece noktalandım. Sonrasında ne oldu, bilemiyorum.

Bu benim ilk isyanımdır. Aynen Ortadoğu'da sonradan kurduğuma benzer bir bahçeydi. Aslında akademi o zaman başladı diyebilirdi.

rim. Güzel bir bahçeydi, ben düzenliyordum onu. Adam bozmaya geldi, ben ona karşı savaşı başlattım. Bir doğruya ilişkin olduğunu çok iyi hatırlıyorum. Bana göre doğru bir yaşam vardı, onu çirkinleştirmek istedi. Ben kavgayı öyle başlattım.

Kavgayı ben bir sanat gibi ele alıyorum. Yürüttüğüm savaşın ömrü, en az benim ömrüm kadardır. Ben yaşadığım sürece, bu savaşın hızının kesilmesi söz konusu olamaz. Planlamasını yapmışım. Günü gününe bunun hazırlığı içindeyim. Bu savaşın düzeyini hiç kimse geriletemeyecektir. Bir irade var, işte benim bir plan anlayışım var. Eskiden köy çapında veya küçük bir topluluk içinde yapıyordum, şimdi ulusal çapta yapıyorum. Tabii, bayağı yapıyorum. Hatta dünyada savaşların durduğu, ulusal savaşların, sınıfsal savaşların sözümona sonuna gelindiği bir aşamada, şu anda en güçlü savaş ben yürütüyorum.

...

Ve taşlı eylem, neydi o? Beni vurdukları için, çok zor da olsa bir eyleme kalktım. Cimo ile Miho'ya karşı benim düzenlediğim eylem hikayeleri de, ilk isyan kadar önemlidir.

Ne zaman bu iki eylemi aklıma koydum? Baktım çok üzerime geliniyor, artık aile beni kabul edemez duruma geliyor. Baktım çok zorunludur ve artık yapmasam fazla yaşayamam, o çocuk aklıma ne geldi?

Peki nasıl eylem yapmalıyım? Cimo yaramaz bir çocuk, böyle her türlü pislige bulaşmış, kavgada kural dinlemiyor. Ben de son derece çekingen bir çocuğum. Kolay kavgaya gelemem ve bu çok ciddi bir engel, başedilmesi güç. “Fırdo” derdik ismine, gerçekten fir dönen biriydi Cimo.

Çar naçar, artık bilemiyorum, benim her zamanki sürpriz çıkışlarım gibi. Bir baktım Cimo aşağı derede yürüyor. Artık biz karşıtlanmıştık. Halen hatırlıyorum, derenin üstüne çıktım. Onun üst kısmına yerleştim. İzlemeye başladım. Yine o zaman “kıras”lar vardı, uzun elbiseler. Kırasımın içini taş doldurmaya başladım. Biraz ileride bir komşum vardı. Yani en azından iyi bir dost olmasa da, ortada dura-

bilir veya bana yardımcı olabilir diye, bir de müttefikim oldu. Kavgaya kesin katılmayacak, fakat beni gözleyebilir. Bu kavgada aslında doğru tarz üstüne bütün şeyler var. Yeterince hazırlık, sağlam mevzilenme, takip, hareket tarzı ve bir ittifak. Yani bir örgütsel durum. Ondan sonra üstten Cimo'ya taş yuvarlamaya başladım. Cimo, dediğim gibi, kolay çekilecek bir şey değil ve alışmış hep üzerime olumsuz gelmeye. Taşları fırlata fırlata en son Cimo'yu kaçış pozisyonuna soktum. Kaçmaya başlayınca da daha da yüklendim. Yamaçtan evine kadar (çok iyi hatırlıyorum), kaçırttım ve en son evine girdi. Ve hatta sanıyorum bir de kapıyı üzerine kapattı.

Çok ilginç. Aslında benim için büyük başarıydı, herhalde anam o zaman bunu çok iyi değerlendirmiş olabilirdi. Çünkü çelişkilerimiz vardı. O, mutlaka cevap vermemiz gerektiğini söylüyordu. Bu eylem böyle gelişti ve sonuç da başarıydı. Halen hatırlıyorum, abartmıyorum. Mutlak başarıydı. Çünkü oldukça benden daha belalı bir tipti. O güne kadar beni yıldırılmıştı, fakat düzenlediğim bir eylemle Cimo'nun işini bitirdim. Oldukça hazırlıklı, planlı, inisiyatifli gelişen bir eylemdi.

Miho için de aynı şeydi. Miho da oldukça beni uğraştırmıştı, başımı yarmıştı. Hatta belki daha izi bile vardır. Onun için de aynı planlamayla damın üstüne çıktım. Köşeden çıkış yapacak Miho, bir de bana görünmüyor. Köşeden çıkacak, ben de diğer damın görünmeyen köşesindeyim. Yine eteklerimi taş doldurdum ve Miho köşeden çıkar çıkmaz taş yağmuruna tuttum ve Miho yarayı aldı. O da büyük bir fırlamayla evinin içine kadar gitti. Sanıyorum onu da ta evinin karanlıklarına kadar kovaladığımı hatırlıyorum. Ve Miho'nun da işi böyle bitti.

Şimdi bu iki eyleme baktığımda, benim tarzım yine bütün yönleriyle kendini ele veriyor. Plan, gizlilik, inisiyatif var. İlk hücum bende ve bir de sonuna kadar izliyorum. Dikkat edilirse burada bir gerillanın bütün özellikleri gizli. Buna benzer birçok kavgadan bahsedilebilir o çok erken yaşlarda.

Nedir? Köy koşullarındaki aile kavgaları, çocuklarla kavgalar...

Çocuk kavgalarının çetin olmasından ne kadar ürktüğüm, vurma-kırmaların sonuçlarının kötü olmasından kaygılanışım; bunun uzun vadeli yaşam istemlerime darbe teşkil ettiği duygusu, şimdi aklımdadır. Mümkünse ölmek, ama mümkün değilse, Cımo ile Miho'nun hikayesinde olduğu gibi çok derli toplu, planlı bir-iki eylem düzenlemek. Ve en değme gerillacının göstermediği duyarlılığı, o çocuk yaşında gösterdiğimi kanıtladım. Uzun süre savunmada kaldıktan sonra birdenbire saldırıya geçerek çığır açıcı bazı darbele-ri gerçekleştirdim.

Aile içi çelişkiler vardı. Ailenin giderek kendisini dayatan norm-ları, gelenekleri var. Onlara karşı da, ilk isyanda olduğu gibi büyük bir direnme içine girdim. Büyük bir öfke, kavga ve isyan. Ardından işte köye başkaldırıya kadar dayanan, kendime göre bir savaş söz konusuydu. Bu da bir öfke savaşıydı. O zaman köyden ayrıldığımda arkama dönüp de gürül gürül gözyaşlarını akıttığımı da hâlâ hatırlı-yorum. Tabii öfkeden başlıyor. Tuhaf! Neden öyle savaşıyorsun ve neden kopuyorsun? Bir kişilik özelliği. Dedim ya, böyle duygu yüklü bir kişilik.

Kopuyorum. Bir köy topluluğundan kopuş ve kent toplumuna yöneliş var. Her yönüyle bir toplumsal savaş.

Benim on yaşındaki çocukluğumda kabaran bir öfkem vardı. Bü-yük öfkeyle, yağmur gibi gözlerimden yaş boşalması vardı. Fakat onu isyana götürdüm. Elveda deyişim var. Mesela o çocuk halimle bile, o çok yakıcı bir elvedaydı. Fakat tekrar tekrar dönüşü vardır ve hepsi biraz derinliklidir. Tabii ben bunları kimseye anlatmadım, an-latacak halim de yoktu. Ama öz itibarıyla böyleydi.

Ülkemin dağlarından, taşlarından, sularından, kuşlarından, kele-beklerinden, kertenkelelerinden, yılanlarından, çiyenlerinden kopu-şum hayli önemlidir ve orayı unutmamam, siyaset yapmamla bağ-lantılıdır.

...

Küçük bir hatıra: Ailenin bir büyüğü vardı. Bizim aile üzerinde de biraz denetim kurmak istiyordu. Halen aklımda, adam takip edi-

yor bizi. Benim babam onun elinde zaten bir zavallı gibi. Büyük ih-timalle benim özgür gelişeceğimi biraz farketmiş. Geldi, “bu elin yine niye uğraşıyor” dedi. “Beni ciddiye al, ciddi dinle!” Hatırlıyo-rum, o zaman bu sözü söyledi. “Sende cıva mı var lan?” dedi, “bü-yüğün karşısında sağlam dur!” Feodal kuralı bana dayatıyordu. Ben ise gerçekten oynadım o zaman. Adamın gözüne takılmış ve beni o zaman hizaya getirmeye uğraşıyor.

Teslim olmayı kabul etmediğim ve direndiğim için, sosyal yön-den kabul düzeyini biraz yakalıyorum. Bugün kendi halkım ve dostlarımız arasında ilgi buluyorum. Düşmana bile saygı telkin edi-yorum. Daha somut olarak konuşursak, ben yıllarca kendimi bir köylüye dinletemezdim. İstemim ne olursa olsun, ne anama, ne ba-bama, ne köylüye, ne okul ve çocukluk arkadaşlarıma kendimi din-letemediğimi anlattım.

Orada çok ilginç bir mücadele sürecine geçtim. Yine sosyal ya-şam açısından bazı temel özellikleri netleştirmek gerekiyor. Böyle bir köy ortamında aile ilişkilerinin nasıl engel olduğunu ve çok ya-pay bir çelişkiyle ailelerin birbirlerine nasıl düşman edildiklerini, bunu nasıl tehlike olarak gördüğümü anlattım. Bu ne demektir? Bi-raz sosyal gelişme istemektir.

Sosyal gelişmenin önünde meşhur Kürt çelişkisi var. Kan davası, kapı komşu kavgası, it kavgası, eşek kavgası, bir karış tarla kavga-sı. Bunun tehlikelerini gördüm. Bu da çok geri ve ilkel düzeyde bir tepki durumudur. Bundan rahatsız oluyordum. Daha erken yaşlarda buna bulduğum cevap, zıddına ulaşmak oluyor.

Zıddına ulaşmak nedir? Yerleşmiş köy sosyal yapısı da demeye-ceğim, sosyalleşme oldukça kapalı bir yapıya karşı biraz sosyallik yaratmaktır. Daha o dönemde kendi yaşitlarımla gerekirse gizli iliş-kiler kurmaktan geri durmadım. Yaşım yedi-sekiz, bilemedin ondu. Köy ortamında ilk gizli ilişkilerimi öyle kurdum. Çok iyi hatırlıyo-rum, aile büyüklerimizden gizli, düşman denilen ailelerin çocukla-rıyla ilişkiler kurdum. Gizli bir örgütlenme, onların düşman olarak bellediklerini, ben arkadaş olarak karşılamaya çalıştım. Yani yerle-

şik amaca ters bir amaç edindim. Benim mücadelem, böylece onların düşmanlık kavramını kabul etmemekle başladı.

Ben yedi yaşındayken kendimi böyle alıştırdım. Gidiyordum, “civa yine geldi” diyorlardı. On yaşındaydım, “sen ana mısın?” dedim, “ama beni nasıl bir dünyada, nasıl koşullarla yüz yüze getirdiğini biliyor musun?” O, bir hesap sormaydı. “Sen bir çocuktan ne istediğini biliyor musun?” Ona tavuğu ve civcivleri gösterdim ve ilişkimizi onlarınkine benzettim. Bir çılgın ananın, bir çocuktan istemesi gereken şeyler olduğunu farkettim.

Böyle bir yaşam gerekli. Hareketliydim. Denge de vardı. Tabii disiplin ondan sonra gelir, çok disiplinliydim de. Mesela ilk yıllarla, kurtlarla, kuşlarla kavgamda çok disiplinliydim. Çünkü ısırabilirdi beni. Bütün o kayalıklardan koşuyordum, hemen her şeye el atıyordum, hiçbirini ısıramadı beni. O da disiplinle ilgilidir. Kendimi kolay yakalatmadım. Tempoyla ilgilidir. Hiç kimse bana karşı ters değildi. Herkese kendimi büyük ilgiyle dinlettirmesini de bilirdim. Yani en inanılmaz olanları söylerdim. Hepsini kahkahadan geçerdim. Önemli olan kendini dinlettirebilmektir. Çekicilik mi, üslup güzelliği mi? Onlar nasıl istiyorsa öyle olurdu, ben nasıl istiyorsam değil. Veya nasıl istediğimi ben en son gösterirdim. Nasıl istediğim bir savaştır. Nasıl istediğim büyük bir birliktir, mücadeledir. Sonucu kırk yıl sonra insanlara gösteriyorum. Bunu göstermek için onlar nasıl istiyorsa öyle oluyordum. Örneğin “ah bizim oğlumuz olsa da, şöyle okusa, çalışsa” diyorlardı, öyle gösteriyordum. İşte köylülerin beni beğenmesi için. Tabii, ben onları hiç beğenmememe rağmen, onlara amansız tepki içinde bulunmama rağmen, sırf onları kendi sahama çekmek için.

Evet, feodal köy yaşamına amansız tepki içindeyim.

Komşumuzun bir erkeği evlenmişti. Anlam veremediğim ikinci bir evlilik yapmıştı. Ve ikinci evliliğini o zaman yaşattım olan bir kızla yapmıştı. O zaman da, o evlilik benim için sakattı. Benim yaşattım olan bir kızın böyle çelimsiz bir adama para gücüyle gitmesi büyük bir suç, büyük bir ahlaksızlıktı. Elimden gelseydi, o kız o

zaman, o adamın elinden çekip çıkarırdım. Başaramadım, çünkü gücüm yoktu. Gücüm yoktu.

Benim bacım; onu hiç görmemiş olanlar, iki günlük yoldan geldiler, “istiyoruz” dediler. Birkaç çuval buğday, birkaç kuruş para karşılığında geldiler, aldılar. Bu ilişkiyi hâlâ yadırgıyorum. Hiç hoş görmedim. “Böyle ilişki mi olur” dedim. Birkaç günlük yoldan gelmiş adam bir de adeta feodallığın serfi, ağanın çömezi, bizim bacıyı götürdü. “Ne yazık oldu” dedim. Tabii, yine de gücüm yetmiyordu. Gitti.

Yine hatırlıyorum (ki bunlar en erken yaşlarda yaşadıklarımıdır), temiz niyetli bir kızı yine zorla bir eve vermişlerdi. Böyle çok amansız, sille tokat vermişlerdi. Kız, adama boyun eğmiyor, kaçıyor. Hatırlıyorum, ben de okur yazardım, “bana da biraz okur-yazarlığı öğretir misin” diye ilk defa yanıbaşına kadar gelen bir köy kızıydı. Öyle gelip satırlara bakıyordu. Halen aklımda, ona ancak bir-iki sözcük söyleyebildim, başka bir gücüm olamadı.

Başka bir gücüm olmadı. İşte bugün ben onun intikamını alıyorum, hâlâ onun intikamı peşindeyim. Bu bir toplumsal düzeydi ve böyle olacağına, varsın hiç olmasındı. Bugün benim örgütlediğim toplumda, artık eskisi gibi ne toplumsal düzey öyle kalır, ne de öyle kadın bulunur. Kadın da artık eskisi gibi erkek bulamaz. Çünkü bana göre o da büyük bir düşüştür. Eski tarz egemenlik ilişkilerine bağlanmış bir kadın kaybetmiştir, kaybeder. Zaten benim için bugün bir kadın özgür olduğu oranda vardır. Bir erkeğe yanlış bağlanmış bir kadın, benim için bitmiştir. Bana göre, yanlış bağlanmış, özgürlük ilkesinin düzeyine göre kendini götüremeyen bir kadın gücünü yitirmiş veya bitirilmiştir. Kadın her zaman idealize edilmek durumundadır. İdealize edilmesi de, özgürlükle bağlantılıdır.

Kişi olarak da kolay sevmem veya sevme hakkını görmem. Örneğin çokları hiç hak etmediği halde kendini haklı buluyor. Ben, başkalarının dediği gibi Kürt halkına aşık olmadım. Kürt halkına karşı büyük saldırı halindeyim. Tabii, bu da bir aşk sayılır, ama ilk anlamında değil. Boğuşma anlamında, çirkinlikleriyle savaşıma anlamında, gözükara belki.

Ve hakkım olmadığı halde de kimseye “nasılsın” bile diyemem, “merhaba” gücünü bile kendimde göremem. Bu çok önemli. Değil sevmek, yanından geçmeye bile hakkım yoktur derim. Ama çabasını gösterdikten sonra, büyük emeğini gösterdikten sonra, bu halkı şimdi sevebileceğimi ve dolayısıyla onun da beni sevebileceğini söyleyebilirim. Bu neyle gerçekleşti? Emekle, en soylu savaşım emeğiyle.

Eskiden de kızların yanından geçerdik, delikanlıların da. Ben eski sevgi anlayışını maymunun sevgi anlayışı olarak yorumladım. Sosyal gerçekliğe hakim olan budur. Lanet getirdim buna, korktum, ürtüm ve çekildim. Kaçtım.

Çocukluk arkadaşlarımız vardı, kızlar da vardı. Değil sevmek, adını bile söylemeye cesaret edemezdim. Köy ortamında tabii. Ve hep bazıları kız alıp kaçarlardı. Ben dehşetle karşılardım. “Nasıl cesaret edip de o kızı kaçırdı?” Hatta kız isterlerdi. “Nasıl cesaret edip de kızı isteyebiliyor?” Benim bu konuda cesaretim yoktu. Gerçekten kız alıp kaçırmak benim için müthiş bir olay. İmkânı yok, yine kız istemem çok zor bir olay.

Hatırlıyorum sonraları, bizim ana bu konuda bazı denemeler yapmıştı. Benim haberim yoktu ve “olamaz” diyordum. “Onlar benim adıma nasıl kız isteyebilirler?” Böyle ahım şahım bir kız isteme değildi. Duyduk, öyle uzaktan, bir daha asla sözü edilmedi. Çünkü bunun Kürdistan’da çok temel bir sorunla bağlantısı var. Görüyordum, bizim bacıları gelmiş istemişler. Birkaç keçi, bir eşek karşılığında alıp götürüyorlar. O zaman tepkiyle karşıladım. “Öyle doğal bir durum değil” diyordum, “bizim kızları alıp böyle ne idüğü belirsiz yerlere postalamak.”

Aileden, Kürtlükten, zordan zaten hep kaçmak istiyordum. Bu anlamda benim kadar korkak birisi yoktu. İlk jandarma köye geldiğinde, hatırlıyorum, üç tane çuval vardı evde, ben aralarına gizlendim. Bunlar da itiraftır. Gerçekten ilk tabancanın sesini duyduğumda, kendimi hangi deliğe atacağımı düşünüyordum. Böyle bir şey, bunların hepsi itiraf. Ama şimdi savaş tanrısı gibiyim. Bu iş olacak. Nereden nereye?

Tanrısal hesap yapılmıştır.

Tabii, benimki çocukluk itibarıyla bir halkın artık dirilişe geçmesi oluyor. Çünkü ben kendi yürüyüşümü olağanüstü bir halk yürüyüşü haline getirmeye çok yatkın birisiydim. Kesinlikle yürüyüş tarzım farklıdır. Bunu da çok güçlü tasavvur etmek gerekiyor. Kesinlikle farklı çizgide görüyorum. Tekim, çok karşıyım geleneklere, eski yaşam tarzlarına. Ama çok sessiz, kendini biraz da çok fazla belli etmeyen veya gücü yetmeyen ve bu anlamda kimseye de karışmayan biriydim.

Bizim yaşam, yaşanmaması gereken bir yaşamdı. Ben kendimi buna ayarladım. Yaşanmaması gerekeni yaşıyorum. Kendimi aldatmak, kendime veya bu halka yapabileceğim en büyük kötülük olacaktır. Oysa çoğunluk, yaşanmaması gerekene müthiş yaşanmalı diye şu veya bu yolla sarılmış, şu veya bu yaşta takılıp kalmıştır.

Tanrısal hesap yapılmıştır ve çok büyük oynamamız gerekiyor. İşte kendimi tek başıma böyle çok korkak birisi olmaktan çıkarıp, tarihin en büyük barbar gücüne karşı yürütebilir bir duruma getirdim. Ve bizim bu mücadelemizde kaybetmenin adı yoktur, sadece kazanmak vardır. Gerçek asker, gerçek PKK komutanı özellikle her şeyiyle kazanmalıdır. Onun kitabında, onun yürüyüşünde kaybetme sözcüğüne yer yoktur.

Ben, ben olmayı kanıtladım. Bunu bu kadar şehidin emeğiyle yarattık. Şehitler en baştaki güçtür ve halk şimdi bana bağlıdır. Bu güç (ki yasalar, teoriler bunu söylüyor), bende cisimleşmiştir. Tanrısal dediğim olay da budur.

Halkın gücü tanrısalıdır.

Teorinin gücü tanrısalıdır. Hepsini de birleştirmişiz.

Ve ben bunları babam adına söylemiyorum. Her gün büyük değerler adına konuşma gücüm var.

Diyarbakır

Sosyal çizginin gelişmesinde köye boyun eğmedim, aileye boyun eğmedim, hatta Türk dünyasına (ki buna düzen de diyebiliriz) boyun eğmedim.

Köy toplumu yerine burjuva toplumu sınırlarına giriş, son derece yorucudur. İlk şehir toplumuna giriş, benim için hayli zorluklarla dolu bir giriştir. Gerek küçük şehirler olsun, gerek Ankara olsun, girişim hayli zordur. Bu da çok önemli. Girdim, ama kendimi kaybetmedim. Çok tutucu olmama rağmen, şehir içinde herhangi bir erime durumum yoktu. Aylarca, yıllarca bekledim. Şehri anlamamanın büyük merakına, çabasına karşı, şehri yaşamamanın kenarından bile geçmedim. Arkadaşlarım üç ayda kendilerini daldırıp yaşıyorlardı, ben beceremedim. Ve bana karşı oldukça alaycı bir yaklaşım içindeydiler. Evet, şehir çocukları önemli oranda alaycı bir yaklaşıma sahiptirler.

Öğretmenlerin ilgisi daha değişti. Belki gelişebirim umutları vardı. Fakat akrabalar, yanıbaşındakilere göre, alay edilmesi gereken biriydim. Büyük ihtimalle kendi düzenlerinin farklı bir konumunda kalıyordum veya onu da bir tehlike olarak görüyorlardı. Burjuva sosyalitesine karşı az çok bir tehlike olabileceğimi görü-

yorlardı. Burjuva sosyal yaşamına tepkim vardı. Ve girmedim, enerjimi böyle harcamadım. Ben onları kendi iç dünyamda mahkum ediyordum, onlar beni alaylarıyla mahkum ediyorlardı. Böyle bir sosyal giriş söz konusuydu.

Kemalist ve feodal etkilerin ikisine karşı da çok temkinliydim. Böyle balıklamasına dalmayan ve farkını sürekli koruyan bir komundaydım.

Arkadaş gruplarının oluşmasında büyük çaba harcadığımı söylemiştim. Temel konulara zaman zaman giriş yaptığım, ama birinden diğerine de sıkça atladığım zamanlar oldu. Din ve felsefe konularına el yordamıyla girişler yapardım. Hepsinde öyle başarılı biri olduğum söylenemez. Fakat bir deneme tarzım var ki, ilginçtir. Yani birileri dalar, yaşamın sonunu getirir; bense sadece yoklarım.

Geleneksel Kürt kişiliğinden kopuşum, bu toplumda kesin bir haksızlık olduğunu sezmeme ve hepsine karşı çıkmamla bağlantılıdır.

Nizip'te henüz ortaokuldayken benimle hep dalga geçilirdi. Düşünün, anlattığım türden bir isyanı yapan bir çocukla hep dalga geçiliyor. Belki de okulun en zavalı öğrencisi durumundaydım veya sanırım öğretmenlerime göre de en akıllıyıldım. Çünkü dönemine göre hem kadın öğretmenler, hem de erkek öğretmenler bana hayli değer biçiyorlar, giderek bilgilerimi geliştiriyorlardı. Okulda ön sıralardaydım, ama buna rağmen çocukların veya öğrencilerin büyük alayı, şehrin olumsuz etkileri vardı. Bunu daha sonra patlamaya dönüştürmem için yıllar gerekliydi. Halen hatırlıyorum, kimi subay çocuğu, kimisi köyden gelmiş ağa-eşraf çocuğuydu. Benim biraz böyle Kürtlük özelliğim vardı, sanırım davranışlarım fazla güçlü değildi veya onlara göre kesin davranışlarımda farklılık vardı. Onlar gibi olamıyordum. Onların toplumsal özelliklerine göre erimeyeceğim açık ve bunu tehlike olarak görüyorlardı. İğneleyerek, alay ederek, böyle her gün kendilerine göre beni geriletme durumları vardı.

Benim verdiğim karşılık neydi? Öğretmenlerimle biraz diyalogu

iyi geliştirmek. Çıkışı, biraz öğretmenlerle iyi ilişkilerde buluyordum, kitaplarıma iyi bakıyordum; sınıf birinciliğinde sürekli tırmanıyordum ki, bu da sonuçta savaştır.

Çok anlamlı bir savaştır. Öğretmenle ilişkiye hakim olduktan sonra, bir de sınıfın birincisi olmayı sağladıktan sonra, bu burjuva çocukları yenmiş oluyordum. Çok somut, üç sınıfı da böyle geçiyordum. Burjuva ilişki biçimlerine karşı kesin bir tepkim geliyor. Belki de çok daha tehlikeli geliyorlardı ve onların dayattığı tarzdan uzak duruyordum. Çünkü biraz yakınlaştım, beni mahvederlerdi. Onların dayattığı bir tarzla değil de, benim bildiğim doğrultuda mücadeleli geliştirme, sınıfın birincisi olma ve öğretmenin gözüne girme; bu ikisinde de tamamen başardığımı söyleyebilirim.

Kemalist mantık, biraz da yatılı okul mantığıdır. Kemal'in kendisi zaten yatılı okul öğrencisidir. Ve az çok her aydının da ona benzer tarzda devlete girişi başlar. Normal ölçülere göre işte, Türkçe dersi, matematik, tarih ve birkaç dersi daha başarıyla verdin mi, bir yatılı okula girersin.

Ben onu rahatlıkla başardım. Daha ortaokuldayken ölçülerim fena değildi ve sonuçta yatılı okula girdim. Ankara merkezde bir kadastro okulu öğrencisi oldum. Sanırım şu gelişmeye yol açtı: Hem devlete dayanarak Ankara'da gerçekleri görme (ki bu çok önemli herhalde), hem de Ankara'nın göbeğinde burjuva toplumunu gözleme imkanı edindim. Oraya sıçramayı gerçekleştirmeseydim, bir gözlem imkanı olmayacaktı. Burjuva toplumuna giriş yapıyordum, yine devlete dayanarak, özlemediğim bir okul, fakat işin içine Ankara girince, “denemeye değer” dedim.

Ankara'ya ulaştığımda tesadüfen otobüste tanıştığım bir öğretmen vardı. “Biraz bana yardımcı olur musun” dedim. Onun da eteğinden tutmuştum. Daha önce Birecik'te babamın eteğinden tuttuğum gibi, aynı ortam. Ankara yine dağ gibi üzerime geliyor ve korkunç bakıyorum. Atatürk'ün heykelini gördüm. Adamı dürttüm: “Bak, bak buna!” diyordum. Her şey bana inanılmaz gibi geliyordu. Büyük çelişki. Köydeki ağalık çelişkisi gibi. Hepsi aklımda şimdi.

Tapu-kadastroda benim asker öğretmenlerim vardı. Harp okuluna gidiyorlar. Beni el üstünde tutarlardı. Bilmiyorum, o öğretmen de özellikle mi öyle yaptı? Yoksa çok mu seviyordu? Geliyordu böyle, “çocuklar, aldım Abdullah'ın kompozisyonunu, gittim Harp okulunun profesörlerine okuttum, hepsi hayret etti” diyordu. Ve kendisi yorumluyordu. Yani ona kalsaydı ben bir melek gibiydim, dahiydim. Bu kadar değer veriyordu adam. Askerdi. Belki de bende tehlikeye gördü, böyle kazanmak istedi, önemli değil.

Duygu olarak da giderek kendini bastıran, burjuvazi karşısında kendini fazla şanslı görmeyen biriydim. Yine faal birisi olduğum halde, son derece kendimi bastırıyordum. Giderek dine daha çok gömülme gereği duydum. Sanıyorum dayatılan burjuva toplum değerleri karşısında ideolojik bir biçim olarak erkenden, daha köydeyken bulduğum, kendimi içinde daha rahat ifade edebileceğim, dini gerçeklik üzerinde yoğunlaştım.

Köyde de namaz kıldığımı anlatmıştım. Bizim imam “sen bu hızla gidersen uçarsın” diyordu. İşte o uçuş daha sonra gerçekleşti. Uçuş, devrimdir. Demek ki, o hoca biraz kendi dini anlayışında da olsa, tesbit etmiş. Ben burjuva toplumuna karşı kendimi son derece korudum. Ve herhalde bu iyi bir şey olmuştur. Çünkü burjuva değer yargıları beni istila etseydi, benim 1970'lerdeki sürece sağlıklı bir giriş yapmam mümkün değildi.

Görünüşte biraz muhafazakardım. Aslında son derece çelişkili bir durumu da yaşıyordum. Haram olmaması için her adımı son derece ölçerek atıyordum. Harama karşı olağanüstü bir hassasiyetim vardı.

İşte o zaman dindarların okudukları büyük bir alim vardı sanıyorum. Seyyid Kutub'un bir kitabını o zaman yakalamıştım: “Din Budur.” Benim tamamen yol diye, yaşam diye bildiğim budur biçiminde içine girdiğim bir süreç var. Tabii, orta öğrenimin kocaman altı yılını da böyle değerlendiriyorum. Ki bunun köyde uzantıları var.

Ankara'da Tapu Kadastro Meslek Lisesi'ndeysen, sanırım son yılında Maltepe Camisi'ne gitmekten geri durmuyordum. Bizim oku-

lun hemen yanındaydı Maltepe Camisi; güzel bir camidir. Sık sık oraya giderdim. Komünizmle Mücadele Derneği'nde verilen konferansları dinliyordum. Hatta ülkü ocaklarına gittiğimi de söyleyebilirim. Ama fazla ısınmadım da. Böyle bir atmosfer içindeydim. İşte Hulusi Turgut muydu, onun Barzani ile ilgili röportajını da can kulağıyla dinliyor, okuyordum. Yani bu yanımda vardı. Düşünsel olarak din kitaplarına ilgi duyuyordum. Necip Fazıl Kısakürek'in büyük bir ilgiyle izlemeye çalışıyordum. Bir-iki konferansına katıldım, olağanüstü buldum. Hatta coşturdu beni. Yine Türk ocağında verilen iki konferansa katıldım. Bunlar sanırım temel çizgiyi kavramakta önemli anılardır. Komünizmle Mücadele Derneği'nin bir sorumlusu vardı. Refik Korkut'tu galiba. Teorisyendi. Ve hatta burada Demirel'in bile geldiği bir toplantıya da katılmıştım.

Böyle bir süreçteyken bir gün, hatırlıyorum, Hubermann'ın “Sosyalizmin Alfabetesi” adlı kitabını tesadüfen ele geçirdim. Okumaya çalıştım, öyle planlı değil. Elime alayım da okuyayım diye bir niyetim yoktu. Elime aldım, bir-iki sayfasını okudum, ki tepki duyuyordum. Aziz adlı köylü bir arkadaşım vardı okulda o zaman. Çetin Altan hayranıydı, NATO aleyhine sahte nutuk atıp tutardı, yine solculuk adına nutuk atardı. Şimdi düzenin iyi bir bürokratı herhalde. Ben ona da tepki duymuştum. Böyleyken bir gün işte o kitabı elime aldığımda, satırlar ilerledikçe dilimden düşen şey “Din kaybediyor, Marks kazanıyor” oldu.

Değişimin bir sloganıydı bu. Daha somut olarak ifade edilirse geleneksel ideoloji kaybediyor, sosyalist yaşam kazanıyordu. 1969'da tam böyle bir karara ulaştığımı söyleyebilirim. Çünkü kendi kendime bu sözü söylediğimi de hatırlıyorum.

Ardından bir kadastro memuru olarak Diyarbakır'a uçtum. Diyarbakır'da Kürdistan'ı gözlemlemek biraz daha ufuk açabilirdi.

Devlet memuru olarak orada sosyalist gerçeklik, devlet gerçekliğini daha iyi karşılaştırma imkanı vardı. Çünkü daha önce buğday tarlalarında, pamuk tarlalarında gözümüzü açamazdık. Ama biraz böyle cebine para girmiş, yeterince gözlem imkanı edinmiş, böyle

bir otel yaşıntısı. Küçük-burjuvalarla oturup kalkma, seni biraz cesaretli kılabilir. Ağalar ilk yaklaşımı gösteriyor. Yanına eskiden varamadığımız o büyük demagog yığını küçük-burjuvalarla her gün karşılaşıyorsunuz. Bunlar gözlem gücünü daha da artırıyor.

Bağlı köylüler, ağa köyü, bir kadastro memuru olmama rağmen, tarlalara çıktığımda “burnumuzdan kan gidiyor” derlerdi ve gerçekten öyleydi. O memur yaşıntısında bile köylülere kan kusturuyordum. Tabii bu, tempoyu gösteriyor.

Diyarbakır tapu memurluğunda bir yıl kaldım.

Ana en yakın insandır ve haklı olarak oğlundan birçok şey ister. İnat etmişti, “sen” dedi “niye bana birkaç metrelik bez almıyorsun?” O gün bugündür ben ona hiçbir şey almadım. Bir oğul, almaz olur mu? Maaş da bulmuştum, ama “almayacağım” dedim. “Sen bir beze göz diktiysen, ben de onu vermemekte kesin tutum sahibiyim.” Böyle büyük uzlaşmazlığım da vardır. Neden? Çünkü benim daha büyük işler yaptığımı görmüyor, bu konuda istemlerde bulunmuyor, her şeyi bir bez parçasına indirgemek istiyor. Ne kadar edepli ve yüksek duyarlık içinde bir kişi olarak kalmaya özen gösterdiğim, o zamanki halimden anlaşılıyor. Yoksa anamı düşünmediğim için değil, anama yakışmayan bir oğul olduğum için değil. Böyle basit düşündü, ben de böyle tavır takındım ve almadım. Öyle gözü arkada gitti.

O zaman paramın hiç olmadığını söylemiyorum. Aslında bankaya on bin lira yatırdığımı biliyorum. Nitekim o köylerden, ağalardan para aldığım da bile “bunlar devrim parası olabilir” diyordum. Bir nevi rüşvetti, ama tek bir şartla kabul ettiğimi hatırlıyorum. Baba parasını nasıl isyan için kullandıysam, onlardan aldığım paraları da “bir gün genel isyana yatıracağım” diyordum. Ve kabul ettim. Bana ilk rüşvet verildiğinde, rüşveti kabul etmek için, “sen nasıl rüşvet yersin” diye terleyip durdum. Düşündüm, tartıştım, en son vicdanıma kabul ettirebildim. Bu para Kürdistan için kullanılabilir ve meşrudur. Bu para buradan geliyor, yine buranın iyiliğine güzelliğine kullanılabilir. Öyle bir bağlılığım vardı.

Arkadaşlarım ise bol bol kafayı çekerlerdi, her türlü pis işlere girip bu parayı harcarlardı. Çok önemlidir, bir rüşveti kabul etmek insanı bozabilir, ahlaksız yapabilir. Hâlâ hatırlıyorum, birdenbire maşımın iki-üç katı olan üç-dört bin lirayı o koşullarda (yetmişler de) cebimde görmem çok ilginçtir. Bozulmamak için hızlı düşünme ve çareyi bulmak önemlidir. Ve düşünün ki, bir rüşvet beni Kürdistan'a çağırdı. Kürdistan düşüncesi bir rüşvetle bağlantılı hale geldi. Oysa Kürdsitan'ı bitiren bu rüşvetçiliktir. Orada tam tersine bu rüşvetçilik beni Kürdistan üzerinde düşünmeye götürdü. Çünkü bu parayı sen alırsan ve harcarsan, kesin kişiliğini kaybedersin. Ben memurluk yapmaya gelmişim, belki de bol para bulup kendimi zenginleştirebilirim. Fakat parayı alarak hatalı veya yanlış yola girersem (ki, Kürdsitan somut değil) kişiliğim çok farklı bir yola girebilir. İlk rüşvetle yitip gidebilir. Ama ben “ilk rüşveti ne yapayım” diyorum. Sabaha kadar terliyorum ve bir çare buluyorum. Ki, o zaman çok sınırlı bir Kürdistan düşüncesi vardı ve neye yöneleceğim belli değildi. Devrime yönelsem bile, çok farklı yöneleceğim, hızlı olmayacağım. İşte rüşvet hızlandırıyor. Cebimde duran bu para sürekli “Kürdistan'ı düşün, çünkü sen bu parayı onun için aldın” diyor. İşte onbin lirayı bulunca, kendimi İstanbul'a attım.

Toplumsal gerçekleştirmemizde birçok kayıtlı, mülkiyetli, zaafli, uzlaşmalı bir yürüyüş yerine; onurlu, kişilikli, kimlikli, iradeli, eşit, moral olarak da kendini ifade etmiş, böyle kararlaşmış ve yaşama geçirilmiş bir yürüyüşün sahibi olabilmek çok önemlidir. Gerçek tutku bu, diye düşünüyorum. Ona göre, birbirini etkileyecek, yaşamı zorlayacak bu güç gösterilmelidir. Ben bugün de böyle olmaya ne kadar özen gösteriyorum? Bu ayıp değil, tam tersine ayıp olan bu köhnemiş, her şeyin bitişi anlamına gelen tarzda yaşamaktır. Esef ediyorum, bu yaşıntılar neredeyse ruhumu bozuyordu.

Diyarbakır'da bir yıllık memurluğum sonuçta ilginçtir. Para ile tanışıyorum biraz, rüşvet ile tanışıyorum, “efendim, beyim” deyimleriyle karşılaşıyorum, devlet memuruyum, köylü-devlet ilişkisini anlıyorum. Fakat böyle küçük bir memur olarak kalmaya da niye-

tim yok. Kesin biraz daha yükselebilmek için bir okul aracı var, onu denemeliyim, diyorum. Bunun için üniversite hazırlık çalışmalarına katıldım.

Diyarbakır surlarında epey dolaştım, kaldım. O zamanlar bir Sur Palas Oteli vardı, o benim karargahımdı. Licelilerin oteliydi, duyduğum kadarıyla Behçet Cantürk'lerin. Daha sonra Demir Oteli mi, öyle bir şeye dönüşmüş. Yani Kürtlükle ilgili izlenimlerin bol olduğu bir otel. Üniversiteye gidiş tutkum, kesin bir üst bürokrat olmaktan ziyade, Türkiye'nin siyasi havasına biraz daha gerçekçi katılmaktı. Amacımda da siyasal vardı. Bununla siyaset ilişkisi ortaya çıkıyor. Ama bir ara okul olarak da, onu kazanamayınca, İstanbul'da hukuk da olabilir diye düşündüm ve tayinimi oraya aldım.

Tek Kişilik Ordu

1971'in sonlarına doğru İstanbul Hukuk'a kaydımı yaptırdım, ama hiç okula gitmedim. Bakırköy'de bir kadastro memuruydum. Avcılar'a doğru Şambayat köyü müydü, öyle bir köyde iyi bir kadastro memurluğu yaptım. İşte biraz orada da para birikimi gerçekleşti. Bakırköy, Ataköy'den edindiğim izlenim, orada yaşamın oldukça geliştigiydi.

Kendimi İstanbul yaşamına hiç kaptırmadım. Yine tektim. Kendi kendimi çözmeye çalışıyordum, hesaplıyordum. Duygularım biraz daha gelişmiş olmakla birlikte, İstanbul yaşamı bende hiçbir zaman kendini açığa vurmadı.

İşte o dönemde, kitap raflarında Lenin'in “Ulusların Kendi Kaderlerini Tayin Hakkı” kitabını gördüm. İlk defa burada gerçekleşti ve bu düşüncüyü kendime malettim. Okumaya da başladığımı hatırlıyorum. İstanbul Site Öğrenci Yurdu'na yakın bir pansiyonda kalıyordum.

Ondan sonra DDKO kurulmuştu, Dev-Genç kurulmuştu. Artan bir eylemlilik vardı. Ben üyeliğimi DDKO'ya yaptım. En belirgin olan, bunun feodal-küçük burjuva aile çocukların bir örgütü olmasıydı. Ben bu anlamda, sınıf orijini itibarıyla yalnız biriydim.

İlk üstlendiğim bir seminer vardı. Sanırım konusu “Toplumlar Tarihi ve Kürt Meselesi” olabilir. Ve oldukça cesaretli ve döneme göre en ileri düzeyde bu semineri verdim ve herkesi şaşırttım. Oldukça da tehlikeli buldular beni. Bu da nereden çıktı, diyorlardı. Çünkü orada söylediğim şu sözleri hatırlıyorum: Güya, dedim, peygamberimiz “yarabbi, sen Kürtlere devlet kurma imkanı verme” demiş, “verirsen dünyanın başına bela olurlar.” Bu sözleri söylediğimde, Kürt devleti lafını kullandığım için, orada bulunan herkesin dili uçukladı. Eleştirel yaklaştım. “Din ideolojisinin bu konuda yaptığı haksızlık ortada” dedim. Sanıyorum o zaman ulusal soruna kesin doğru bir yaklaşımım söz konusuydu ve tartışmaları biraz daha boyutlandırmıştım. Benden ısrarla ne istediğimi soruyorlardı. Tabii ne istediğimi tam bilmemekle birlikte, o zamanki DDKO'yu eleştiriyordum.

Sonrasında DDKO'nun son bir kongresi düzenlendi. O, bitiş kongresidir.

İstanbul'da benim için bambaşka bir dönem başlamıştı. Seminer verdiğim 1972 başlarında, Barzani'lerin ve diğer birçok isyancının ağzına bile almadığı bir şeyi, ben tek başıma dile getirdim. Verdiğim derste, “Kürt devleti neden olmasın?” sorusunu soruyorum. Hatırlıyorum, mavi bir takım giymiştim ve kırvat takmıştım. Herkes için yeni bir simaydım.

DDKO'nun son kongresinde Hikmet Kıvılcımlı da konuşmuştu. Hatırladığım kadarıyla “Mezopotamya'nın çocukları” diye bir deyim kullandı. Hâlâ aklımdadır. Dev-Genç'in sorumluları da konuşuyorlardı. Ayriyeten bir eleştiri vardı. Ondan sonra üçüncü önemli konuşmayı ben yaptım. Oldukça ilgi çekmiş tahmin ediyorum ve çok cesur bir konuşmaydı. Zaten beni hemen aslı üyeliğe almışlardı ve ondan sonra da kapatıldı.

Bu dönemin diğer önemli bir anısı da, Teknik Üniversite'de yapılan bir Dev-Genç toplantısıydı. Daha sonra THKP-C'nin en vurucu üç kişisi olacak, en etkileyici üç siması olacak Mahir Çayan, Yusuf Küpeli ve Sinan Kazım Özüdoğru bu toplantıdaydılar. Silüetleri

hâlâ aklımdadır. Bunlar o zaman sanıyorum Mihri Belli'nin Dev-Genç'ine karşı tavır almışlardı. Ve THKP-C'nin temelini atmışlardı. Ayrışma, kopuşma söz konusuydu. Esas ideolojik noktalarda kemalizm, revizyonizm hususlarına ilişkin, Mahir oldukça cesur konuşmuştu. Yeraltına geçmeden çok kısa bir süre öncesine denk geliyor-du.

Kürt meselesinin ilk defa çok cesur bir biçimde orada tartışmaya açıldığını gördüm. Mahir'in kemalizm ve Kürt meselesi üzerine yaptığı konuşma cesurca ve bizi etkilemede en ileri düzeyi ifade ediyordu. Sanıyorum kemalizmin etkisinden yeni yeni kurtulmaya başlamıştı. Aynı şeyi revizyonizm için de ifade etti.

Galiba illegal örgüt, devrimci şiddeti ele almaktan çekinmemesi gereken örgüt üzerine de bir tartışması, eleştirisi oldu Mahir'in. İki konuşma yaptı, sert oldu. Hatta bir silah da patladı hatırladığım kadarıyla. Benim için son derece cesur, hatta ideal denilebilecek bir tavidir. İstanbul'daki yaşamımda dikkate değere en önemli nokta budur.

1971 sonlarına gelindiğinde, bende oldukça sempati oluşmuştu. Dernek üyeliği yapabiliyorum dikkat edilirse. İyi bir sempatizanım, ama henüz kendi yolumu tam bulmuş değilim. DDKO üyesiydim, ama devrimci gençliğe de sempatim vardı. Yine devrimci önderleri, izlemekte herhangi bir tereddüt göstermiyordum.

Arayışım giderek şiddetlendi ve zaten hemen 1971 sonuna doğru Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne kayıt yaptırdım. Siyasal puanlamada yerminci olarak kazanmıştım, bu da bana maliyeden burs getiriyordu. Zaten 1971 sonu ve 1972 başlangıcıyla birlikte 12 Mart olmuş, kalburüstü gençlik sorumluları içeri alınmış, Ankara'da sıra bizim gibi ikinci düzeyde kalan veya yeni gelen kişilere gelmişti.

Bu nokta salında çok önemlidir. Eğer bizim önümüzde Dev-Genç'in etkili önderleri olmasa, aslında bizim için öncülük etme şansı olmayacak. 12 Mart bilmeden bu konuda bize büyük bir ortam açıyordu. Sanıyorum sonradan dergilere konu oldu bu: “Baki Tuğ Apo'yu neden tutuklamadı?” dediler. Düzen sonradan kahrol-

du. Benim o zaman fazla tutuklanacak halim de yoktu. Apo hiçtir o zaman, dikkati çekecek fazla yönü yoktur. Baki Tuğ'u da suçlamanın hiçbir anlamı yok. Gerçi sonradan parlamentoda savunma komisyonu başkanı oldu. Herhalde beni izlemiş olmayı, beni yargılamış olmayı bir şeref payesi olarak düşünüyordu.

1972'nin Ocak, Şubat, Mart aylarında SBF, tamamen THKP-C'nin etkinliğindedir. Benim için de bu dönem bir yerde onların sempatanlığıyla geçti. Bazıları kendilerine üye olduğumu söylüyorlardı. Doğru, ben onlarla derhal örgütlenmeye çalışmışım. Fakat öyle tutarlı bir örgütlenmeye girmedikleri için, bir anlamda kendim amatör bir önder gibi ortaya çıkmaya çalıştım.

Maltepe Cezaevi'nden kaçış büyük heyecan yaratmıştı. Bunun derin etkisi altındaydım ve bunu çok kahramanca değerlendiriyordum. Bundan sonra büyük iş yaparlar beklentisi içindeydik. Ancak bu kaçış Kızıldere'de trajik bir biçimde sonuçlanınca, amatörce bir boykot gösteririsine öncülük etmekle karşılık verdik. Ardından 7 Nisan 1972'de tutuklandık.

Giderek öncülüğümü bu dönemde kanıtliyorum. 12 Mart sonrası önderlik boşluğuna yavaş yavaş yürüyorum. Gerek Türkiye devrimciliğinde, gerek Kürt devrimciliğinde bir çözüm aranıyor. Sanırım o zamandan bir grup olma niyetimiz beliriyor. Her taraftan, öğrenci gençlikten adaylar alınıyor. Kuzeyli, Güneyli, ama her aşiretten, kabilelerden, yöreden birisi içine girsin deniliyor. 12 Mart sonrası Ankara ortamı, öğrenci gençliğin yeniden hareketlenmesine sahne oluyor. Okullar sıcak bir tartışma atmosferine sahipti. Bu ana çerçevede, içine girdiğimiz bir grup ilişkisi var. O zamanlar grubun ilişkilerine Haki ve Kemal'i çekmişim. Diğerleri de sanıyorum yavaş yavaş geliyorlardı.

Bu dönemde öğrenci militanlığımla kendimi kanıtliyorum. Ankara ortamı, sosyal yaşam itibarıyla Türkiye'nin en gelişkin düzeyini ifade ediyor. Siyasal, en zenginlerin (eski Türkiye cumhurbaşkanı Korutürk'ün oğlu bile okuldaydı), yine çok sayıda bürokrat, subay çocuğu ve tektük de olsa halktan gelen gençlerin okuduğu bir

okuldu. Bu okulda 31 Mart direnişçileri anısına koyduğum boykot eylemi, çok cüretli, kesin önderliğe oynayan bir eylemdir.

Öğrenci hareketinin inisiyatifini daha 1972'nin Mart'ında böylece ele geçirmiştik. O gün bugündür bu önderlik devam ediyor. Aslında o da ani atılan bir adımdır. 12 Mart'ın etkilerini ilk defa silip süpüren siyasal bir dalga oldu ve bu giderek Türkiye'ye yayıldı. Fakat Özal'ın deyimiyle “kılıç artığı” kaldık, yani 12 Mart kılıcı biçtiğini biçmişti. Birinci kuşak gittiğinde, biz ikinci kuşak olarak girdik ve bizi görece ve tekrar bir kılıç sallayacak durumda değildi. O boşluğu değerlendirerek biz planlı bir adım attık.

1972'de zaten önder olanlar aşağı yukarı belirlenmişti. Dev-Genç'in önderleri belliydi, DDKD zaten kapatılmıştı, o dosya İstanbul'da kalmıştı. Adım geçse bile, Ankara'da hiç yok, tümüyle dikkatler aniden başkalarının üzerine çekilmişti. 12 Mart'ın kılıcı belki saç tellerimizi kesiyor, ama bir yerimize değmiyor. 12 Mart'ı karşılayan Dev-Genç'tir ve kahraman önderleri, bilindiği gibi şehit düştüler. Bıraktıkları miras önemliydi. Onların militanı olacaktık, kendimizi onlardan sayıyorduk. Artık kahramanlarımız kan-revan içinde gittiler. Madem arkadaşları olmaya karar vermişiz (ne de olsa yığıltıktır), silahlarını yerde bırakmamak gerekiyordu. Vuruşanlar vuruşuyor, dövüşüyor, şehit düşüyorlar. Kalanlar üçüncü elden sempatanlardı ve ben hızla onların içinde öncülüğü elde ediyordum.

Önemlidir, kendimi hareketten olmaya sayıyorum, hatta üye olmaya bile varım. Ben kendimi nasıl kattım? Partim henüz yok. THKP-C, TİKKO ve bilmem benzeri örgütler ismen var, ama onların kapısını bulmak çok zor. Kaldı ki, örgütleyecek pek kimse de yok ortalıkta. Ama ben aday olmaya hazırdım. İyi niyetli ve çok iyi bir sempatizan olarak sahiplenmeye çalışıyordum. Bu önemli bir sahiplenmeydi. Çabam vardı, gruplaşmayı tüm iyi niyetlerimle, iyi hareketlerimle çok dikkate değer bir biçimde yürütüyordum.

Haki ve Kemal, bu dönemde çok yakın olmalarına karşın, henüz sonradan gerçekleşecek temelde bir grup anlayışı yoktu. Bunun di-

şında, toplumun her sınıf ve tabakasıyla ilişkiliydik. Özellikle ege-men sınıflardan gelen çok sayıda gençle de ilişkilenecek zorunluydu. Kemal ve Haki gibi emekçi sınıflardan gelenlerin sayısı sınırlılığı yanında, yeteneklerin de fazla gelişkin olmayışı, bunun yanında sosyal-ekonomik yönleri gelişkin olanlardan çocukların daha fazla geleceği, dolayısıyla onlarla daha fazla ilişkilenecek zorunluluğu bu yıllarda kaçınılmazdır. Böylece birçok ağa-memur çocuğuyla ilişkiler kurduk.

Tabii, sosyal-siyasal önderliği de ele geçirmek, bilindiği gibi kolay değil. Çok özen ve anılık kadar, gözüpeklik kadar, ilke düzeyini ister. Bir de zamanlamayı iyi yapacaksın. Yine bunları planlı yapmanın sabrı, gözlemi var.

Fakat bir adım atıldı, 7 Nisan tutuklaması Mamak'la sonuçlandı. Mamak'ta altı-yedi aylık bir süreç geçirdim. Bu süreçte zindanı çok iyi gözlüyorum. Zindan nedir, ne verir, ne götürür? Çok ciddi bir okul görevi gördü Mamak ve çıktım. Yine burada da çok soğukkanlı, sabırlı bir biçimde okul devrimcisi maskesi altında bir pratik dava veriliyor.

Mamak'ta ne olgunlaştı? Orada önderlerimizi gördük. Denizlerin idama gidişini gördük, TİP'lileri, PDA'cıları, THKP-C'lileri gördük. Az çok tanıştık, tartıştık. Yine de ben kesin tercihim henüz yapmamıştım. Arayışım devam ediyordu.

Baki Tuğ'un bize 7-8 yıl vermeye niyeti vardı. Fakat tanık olmadığı için vermedi. Yanımda Doğan Fırtına vardı. O dönemin hâlâ canlı tanığıdır. Sanıyorum 1990'lı yılların başından itibaren İHD'de çalışıyordu. Onun babası bir albaydı. Bilemem, acaba mahkemede bir etkide bulundu mu? Eğer bulunduyorsa ve o nedenle oğlu çıkmışsa, kesin değil, ama benim çıkmamda da rolü olabilir.

Çıkar çıkmaz Anıtkabir'in dibindeki evde kaldım. Sıkça Anıtkabir'i ziyaret ediyordum. Bu çok ilginçtir. Babası astsubay olan Muş'lu bir genç vardı. Oraya bazı yaramaz veya dost kadınlar geliyordu. Bizi düşürmeye mi çalışıyorlardı? Ben onlardan bir şey anlayamadım. Bir takip olabilir mi? Çok ilgilendim. Yani o zaman

da hâlâ kapalı bir yaşamım vardı.

Kemalizmin merkezinde ve Anıtkabir'in dibinde karargah kurmuşum. Çok serseri bir arkadaşımın eviydi. Babası astsubaydı, annesi da galiba Muş'luydu. İsmi hatırlıyorum, Atilla mıydı? Atilla koyduğuna göre babası kemalist bir astsubay. Oraya gelen bayanlar, zaten o dönemin öğrencileriyle ilişki kurmak veya öğrencilerin durumlarına göre macera yaşamak isteyen kadınlar da olabilir. Öyle iki-üç bayandı. Bilemiyorum, fazla zengin de sayılmazlardı. Ama ilginçti, o astsubay çocuğu arkadaşımın yanına geliyorlardı. Polis denetimi olması bir ihtimaldir. Fakat kesin düşmedim.

O zaman durum o kadar birbirine karışmış ki, sahte Kürtçülük yapanlar bizden kırk türlü daha büyük laflarla ortadaydı. Solculuk yapan da öyle. Fakat benim içten içe çok yerinde bir hazırlığım vardı. Ben bu çizgiyi, PKK'nin bugünkü çizgisinin ilk belirlemelerini işte bu Anıtkabir'in dibindeki evde yaptım. İşin ilginç yanı, her gün gidip kabri ziyaret edişim de neyin nesidir? Herhalde kendimde yoğunlaştırdığım çelişkileri yakinen görmeme yol açıyor.

...

12 Mart'ı Dev-Genç karşılamış ve kahraman önderleri şehit düşmüştü. Yüreğimiz yanıyordu, ama henüz onların militanı olmuş değildim. Fakat bıraktıkları miras önemliydi.

15 gün ders çalışarak siyaset ikinci sınıfa geçtim. O başarıyı gösterdim.

Grup eğilimimi henüz tam açığa vurmamıştım. Fakat olgunlaşan yeni bir grubun bağımsız adımlarının atılması vardı. Bu 1972'nin sonu ve 1973'ün başında yoğunlaştı. Kendimi yoğunlaştırıyorum. Fuat (Ali Haydar Kaytan), Haki Karer, Kemal Pir, Cemil Bayık gibi arkadaşları görmeye çalışıyordum. Bunlar o dönemde benim yakın arkadaşlarımdı...

Bu arkadaşlarımı henüz tam grup kapsamına almamışım, gruba ilave etmemişiz.

O zaman Ankara'da bütün koşullar bana şunu söylüyordu: "Bu devrime ısınabilirsin, yaşadığın deneyimler seni yürütebilir. En

azından üçüncü sınıf sempatizanlar içinde kesin rol oynayabilirsin.” Sonuçta hemen ve dürüstçe katılıyorum.

12 Mart faşizmi döneminde, bütünüyle devlet beni ağır bir cezayla karşılamak istemiş, ancak başarısız kalmıştı. Aslında belki Baki Tuğ şahsında o zaman faaliyetlerimi sezmişti, ama bir şey yapamıyordu. Benim eylemliliğim bir noktaya kadar gelmişti. Devlete isyan, burada başlıyordu. Birinci elden militanlar gitmiş, kalanlar biraz pasifize edilmiş, boşluk doğmuş ve biz içine giriyoruz. Devlet baştakilerle uğraşırken, bizi fazla tehlikeli görmüyor ve ben bu süreci değerlendiriyorum.

Arkadaşlarım henüz grup olacaklarının farkında değildiler. Ama onun kendi içindeki düzeyi giderek olgunlaşıyordu ve 1973'ün baharına yaklaştığımızda, sömürgecilik tartışmamı geliştirdim.

Kesin içine girilecek yol belirliyordu. Kürdistan temelinde bir çıkışın bütün öngörülerini kadar, kişilikte kendine güvenli adımlarımız oluyordu. Hatırlıyorum, iki-üç kapıyı kilitler, bir arkadaşımın kulağına “Kürdistan sömürgeci” sözünü söylerdim. Büyük bir ihtiyatlılıktı, ama içinde büyük bir cesaret gizliydi. Çocukları daha sonra bu sözü duyduklarında, “biz çoktan söylüyorduk” dediler. Yalan. Bu sözü ilk defa biz birçok kulağa fısıldadık. Ve adım adım olgunlaştık. Bu tez etrafında gruplaşma gereğini ortaya çıkardık.

Burada yirmi yaşımı hatırlıyorum. Savaş adına hiçbir şey ortada yok. İki kelime haklı söz söyleyecek durumum yok. Ve tabii ruhum bana yine senaryolar düzenlettirdi. Herhangi bir dağ yamacında olduğum zaman kendi kendime “acaba asker gelse, dayanabilir misin?” derdim. Tabii, o zaman tavşan gibiydim. Çünkü hiçbir şey yok. Bir şey olmadan asker gelse dayanılabilir mi? Ama kafamdan geçiriyordum; acaba bir vatan savaşı verebilir misin? Bağlarda dolaşıyordum, tarlalarda. Tabii bu yine yüreğimin bir tavşaninkine gibi atmasına yol açardı. Bu yerlerde nasıl bir savaş vereceksin? Ama düşünüyordum ve hâlâ hatırımdadır: “Tek başına veremezsin” diyordum kendi kendime. O büyük yalnızlık, ne doğurdu bende? Büyük örgütlenme ruhunu. Büyük örgütlenme ruhu bende nasıl gelişti? O

büyük zorluklar, büyük yalnızlıklar karşısında doğdu.

Benim bu yıllarda sorduğum sorular, bende hâlâ tam cevabını bulmuş değil. Savaş bu soruları sormakla başlar. Birçok şeyi düşünüyordum vatan için, halk için. Ve bütün onlar yüreğime işleye işleye örgüt bilincine dönüştü. Çünkü tek başına hiçbir şey yapamazsın, yapabilmen için insanlarla birleşmen gerekir. İşte benim büyük ölçüm.

Silahların tehlikesini gördüm.

Silahın her şeyi bastırıldığını gördüm.

Silahın iradesizliği doğurduğunu gördüm.

Ve bu büyük silahlı mücadeleye amansız kendimi verdim. Hâlâ da öyleyim.

Silahlı insanı yaratmak, hâlâ benim yüreğimde bir tutkudur.

“Gelin gruplaşalım” diyeceğim, ilk çocuklukta olduğu gibi “gelin oynasalım...” Dosta düşmana en anlaşılır dille sesleneceğim, doğru düşünceleri söyleyeceğim. Bütün bunlar yetmezse örgütü kuracağım, örgütü savaştırmak için uğraştıkça uğraşacağım. Yenilgiyi kabul etmeyeceğim, her yenilgide bir çıkış nedeni göreceğim. Ve bütün bunları savaşa götüreceğim, savaşta hatayı kabul etmeyeceğim. Savaşta taktiği yetkinleştireceğim. Savaşta kızılca kıyamet koparacağım. Ne zamana kadar? Özgür yaşamı yakalayana kadar. Karşımızda özel savaş varmış, dünya varmış, hiç umurumda mı?

Zordan, şiddetten bu kadar çekinen birisinin böylesine “dünya bir yana, ben bir yana” demesini nasıl karşılamak gerekir?

Bizim o Çubuk Barajı'na gidişimiz gerçekten Newroz muydu? Nisan veya Mart olacak galiba. Burada ilk defa tek tek aktarımdan toplu aktarıma geçtim. Ve grup olduğu açıkça belirtildi. Bundan önce bu arkadaşlar tektirler. Onlara iyi bir içerikle sömürgeciliği anlatıyorum. Kürdistan'ın bir ülke olarak ele alınması gerektiği, buna göre bir ulusal kurtuluş düşüncesinin yerinde olduğu ve ayrıca gruplaşmayı bu temelde yapmamız gerektiği... Bütün bunlar netti ve sanırım mesaj buydu.

“Kürdistan sömürgeci.”

Bu söz, başlangıçta sahip olduğum biricik silahtı. Başka hiçbir silahımız yoktu.

Örgüt bu kadardır.

“Kürdistan sömürgeci”, “bir ulusal kurtuluş doğrultusunda grup olmamız gerekir...”

Başka bir şey yok. Üç kelimeliktir.

Mamak zindanından çıkardığım şiddetli ders, bir daha içeri girmek ve kesintisiz bir örgütlenmeye gitmekti. Devletle hesaplaşmaya gidiyoruz. Bugün de devletle hesaplaşmaya gidiliyor, en sıcak savaş var, özel savaş var. Ama şimdiki parti tarafından eğitiliyor, yönlendiriyorlar. O zaman parti yalnızca benim, kendimden başka hiçbir örgüt elemanı yok. Önce kendimi inandıracağım, sonra çevreyi inandıracağım, birkaç arkadaş (o da bulursam tabii) bulup anlatacağım.

Büyük bir sorun.

Aylarca dolanıyorum, laf anlatacak adam bulamıyorum. Mumla arıyorum, tırnakla kazıyorum. Ben bir kişiyi daha nereden bulacağım? Ballandıra ballandıra anlatmak istesem, adam fazla söz dinlemiyor. “Yok” diyor, “çık dağa.” Ben de beraber olur, diyorum. Bir şey demiyorlar. Güçleri yok, sınıf kökenleri zaten elvermiyor. Gelenler yarı-feodaller, düzeyleri oldukça işbirlikçiliği yaşıyor. Onların devrimcilikleri kuşkulu. Gelenler önemli oranda cumhuriyetin kültüründen geçmiş, işbirlikçiliği iliklerine kadar yaşamış veya küçük-burjuva tutkularıyla dolup taşan kişiliklerdi.

Grup denemesi buna rağmen var. Dev-Genç mirası veya etkileiri... Pek mirası da yok aslında. Mirası duman, ateş olmuş, yani bir şeyler alınması mümkün değil, kendin oluşturacaksın. Dediğim gibi, bu etkilenmeyi ve bu boşluğu iyi kullanarak kendimi bu çizgiye verdim.

Örgütlemeye çalıştığım kişiliklerden farkım belirgindi. Burjuva değer yargılarına karşı, bazı ilkeler etrafında kendimi korumaya çalışmıştım. Değer yargılarına çözümleme temelinde girişmişim, dini değer yargılarını çok değişik, çok çelişkili bir biçimde de olsa

devrimci aşamaya taşırmıştım. O cesareti kendimde gördüm. Kendime göre hazırlıklarım vardı. Özellikle burjuva değer yargılarına o dönem devrimcilerinin baktığı temelde bakmamak konusunda kendimi oldukça şartlandırmıştım ve kendimi örgütlemiştim. Dinin bana verebileceklerini anlamıştım ve gerisini gereksiz buluyordum. Bunu artık yeni bir yaşam temelinde aşmak istemişim. Bu, yeni bir yaşam için başkaldırmak ve yol almak demektir. İşte neyi okuyorsam, bu bize gereklidir biçiminde bir yerlere topluyordum. Gerekli olmayanları ayırtıyordum. Bütün bunlar sonradan işte 1970'lerin başlarından itibaren PKK'nin ideolojik çizgisi oldu. Tabii, o zaman sadece birkaç genellemedir. Giderek günümüze gelindiğinde yaşam kavuşacaktır.

Ondan sonrasında 1973-74-75 ADYÖD (Ankara Demokratik Yüksek Öğrenim Derneği) deneyimi vardır. Bütünüyle benim sorumluluğum altında gelişen bir deneyimdir. Yine bu Dev-Sol'un da temellerinin atıldığı bir dönemdir. Dev-Yol'un da temelini atıldığı bir dönemdir ve ikisinde de kesin benim payım var. Çünkü devrimci yüksek öğrenim gençliğinin devrimci gruplaşmasını fiili önder olarak ben yürütüyordum. Dev-Yol'culardan bazıları engeller çıkarıyorlardı. Yine THKO adına bazıları. Örneğin Mustafa Yıldırım-türk vardı, onunla benim ilişkilerim oldu. Hem uzlaşıyor, hem çelişiyorduk. Dev-Yol'cular beni aştırmak için ayak diretiyorlardı. Fakat kontrol bende idi. 1976'ya kadar denetim bendedir. 1972'nin başlangıcından 1976'ya kadar Türkiye'deki o demokratik yükseköğrenim gençliğinin devrimci gruplaşmasını ben yürüttüm. Bu anlamda benim fiili önderlik dönemim, 1972'nin başlangıcından itibaren alınabilir. O gün bugündür hızından, temposundan hiçbir şeyi yitirmeden hâlâ devam ediyor.

Gruplaşmayı ilk dönemde Ankara'da işte Yüksek Öğrenim Gençliği adı altında götürmeyi daha uygun bir taktik olarak belledik. DDKD tipine fazla ilgi göstermedim, hatta onu tecrit etmeye çalıştım. Bunlar işin fiziki yanlarıdır ve öz çok önemlidir burada. Dediğim gibi, o zamanki irade, ruh, o grubun oluşumu, sonradan gruba

bayanın (Kesire Yıldırım-Fatma) katılığı, başlayan çelişkilerimiz... Böyle bayağı hem ulusal bir çekirdek, hem parti çekirdeği. Mayalanma, çekirdekleşme bu temeldedir.

Grup sürecinde böyle bir mayalanma vardı. Ben bunu yağmur yağmadan önce gökyüzünde hızla bir bulut kaynaması, ilk damlaların düşeceği, mucizevi bir yağmura doğru gelen bir yoğunlaşma olarak gördüm. Böyle bir karşılaştırma yaptım. Dikkat edilirse, topraklar zaten çok kurak, çatlamış. Umut anlamında, düşünce anlamında bütünüyle böyle. Ama gruplaşmamız bu çatlamış topraklara, umudun kırıntısının bile görünmediği bir ortama böyle bir bulut olabilmek ve ilk damlaları serpmek anlamındadır.

Oysa bu ortam her bakımdan kaçışı gerektiriyordu, ilgilenmemeyi.

Deliler işi.

Yaşamın hiç umudunun olmadığı, TC ölçülerinin mutlak egemen olduğu bir süreçti.

İşte burada beni anlamak gerekir. Arkadaşlarımı gruplaşma pratiğine çekmek için duygularımı, düşüncelerimi, çabalarımı çok iyi anlamak gerekiyor. Çünkü önemlidir. Daha sonraki gelişmeler katı bir kararlılıkla yürüyebilir belki, ama o dönemin bulutu olabilmek ve yağmuru yeryüzüne indirmek öyle kolay değildi.

Biraz peygamberce ve mucizevi denilebilir.

Her şey haince, her şey kendi gerçeğine kara kara bakıyor. Her şey umutsuzluk kokuyor. Her şey bize göre değil. O dönem arkadaşlarımın durumunda bunu gördükçe, ah-vah çekiyordum. O günleri kavramaya biraz yaklaşmak gerekir. Kürdistan tarihi, özgürlük tarihi deyip duracaklar, ama o zaman tarih diye bir şey var mıydı ki? Bırakın tarihi, halkın kendisi var mıydı? Düşman olmuş bir halktı. Kendinden daha fazla, düşmanın olmuş bir halktı. Benim çabalarım biraz da, lanetli bir kavmi, bulunduğu uğursuz durumdan çıkmaya çağırıyordu. Benim girişimim, onların o dönemin lanetinde yüzmek istemesine karşın, benim zorlu bir çabayla, Musa'nın Tur Sina Dağı'na kavmini çekme girişimidir. Evet, bizimki de öyle oldu, Cudi Dağı'na çekinceye kadar bin dereden su getirdik.

1974 baharına gelindiğinde, ADYÖD'deki önderliğim giderek beni popüler kılıyordu. Önderliksel bir çıkış, ama Türkiyeli gibi. İstanbul'u da etkiliyor. Polis kesinlikle benim Kürtçülüğe mi, Türkçülüğe mi oynadığımı, veya Dev-Genç'in neresinde olduğumu farketmiyor. Veya DDKO'ya oynayıp oynamadığımı tespit edemiyor. Burada benim yanıltmam söz konusu ve yanılma gerçekleşiyor.

Devlet bu dönemde bana nasıl el atmaya çalıştı? Sosyal-şovenizm, diyelim bir devlet dayatmasıydı ki, sola hakim olan da sosyal-şovenizmdir. Ona karşı uyanıktım. Dolaylı olarak Mustafa Kemal'in TKP'si oluyor, yani kemalist sol. Zaten önderleri katledildikten sonra, diğerleri belki de devletin açık etkisine girmişlerdi, özellikle Dev-Yol. Bu yenilmiş bir ruhun yaklaşımıdır. Dev-Yolculuk budur. Benim çıkış yapmamı bu Dev-Yol daha sonra 1976'da da engellemek isteyecekti, hem de ayak oyunları. Adeta burjuvazinin öncü bir kolu gibi, bana çıkış yaptırmak istemeyeceklerdi.

PKK çizgisini geliştirirken, ilk 1974'te verdiğim konferansı herkes can-ı gönülden dinliyordu. Bir tarz sorunu, ciddiyet sorunuydu. Yani o zaman ben iki kelimeyle iş yapıyordum: "Kürdistan sömürgeci." Yine böyle fazla doğruları formüle edecek halim yoktu. Ama topluluğun seviyesine göre de, kendimi olağanüstü kılıyordum. Böyle sunuyordum.

Kemal Pir'in katılığı!

Yarım saat beni dinlemişti ki, o zaman benim elimde fazla açığa çıkarılmış belirlemeler yoktu. Birkaç genel doğru söyledim, öyle katılmıştı ve sonuna kadar götürdü. Yani mesele bilgi birikimi de değildi. Mesele ciddiyetle, içtenlikle ilgiliydi. Mesele birbirini önceden tanıyıp tanımamakla da ilgili değildi. Yarım saat görmüştüm ve hepsi bu kadardı. PKK tarzı budur, önderlik tarzı ve bizim yönetim tarzımızdır. Bize içten bağlı olanların hepsinin, Haki'lerin de sergilediği tavır budur. Değil kusurlu olma, birbirlerine can-ı gönülden bağlıydılar. Gerçek bu.

Bu yıllarda babamı gördüm.

Bana karşı yenilgiyi kabul etmişti. Benim 1970'lerde adımın du-

yulmasına sevinliyordu. Radyoda ilk anonslar o zaman yapıldı. Hâlâ aklımda, geldim, kapının dibinde onu gördüm. Hem endişeli, hem de gururluydu. “Adın çıkmış, herkes duymuş, dikkat et” diyordu. Yani böyle ters bir yüzle “beni de, kendini de mahvettin” demedi. Gururla birlikte, sanıyorum inancı da vardı. “Fethedebilirsin” anlayışına ulaşmıştı. Hatta şu sözü de söylüyordu: “Yalnızsın. Bu komünistlerin bile Ecevit'i var. Ama Kürtlükle uğraşanların kimsesi yok. Dikkatli ol” diyordu. İyi bir anı. Kısaca babayla ondan sonra anlaştık. Kesin benden yanaydı ve son derece de güveniyordu. Tam burjuva toplumuna giriş ile sonradan Ankara'dan çıkış arasında 15 yıllık bir süre vardır. Köy toplumuyla birleşmemiş, şehir toplumuyla birleşmemiş olarak, Ankara'dan sonraları güçlü bir çıkış yapacağız. Burjuvaziden çok şey öğrenmiş oluyoruz. Mücadeleyi öğrenmiş oluyoruz. Birçok mücadele silahı elde ediyoruz.

Bu yıllardaki delikanlılığımda ben, herkesin tersine çok büyük bir kördüğümle karşı karşıyayım. Benim için her şey alaca karanlıkta ve haince bir ortamda, haince niyetlerle çepeçevre kuşatılmıştı. Ankara'da çevrem dört yandan beni tutacak kişilerle doluydu. Zavallı ve zaten çok tektim, güçlülük arzedenden fazla bir şeyim yoktu. MİT bile o zaman beni değerlendirdiğinde ki, masalarda ben böyle heyecanlı konuşuyormuşum, alay ediyormuş. “Masada laf eder” diyormuş, “Gitsin bakalım Kürdistan'a.” MİT'in kendisi daha sonra bunu itiraf etti. “Biz hafife aldık, küçümsedik. Yılan bir karış iken, bir askerimiz potinini kaldırsaydı ezerdi” demiş. “Biz hafife aldık ve başımıza bu geldi.” Düşünün benim o halimi, bir çırpıda beni boğabilirlerdi. Neden boğulmadım? Düşmanın bile inanmadığı çıkışı nasıl yaptım? Kimileri bulundukları ortamı anlayıp değerlendiremezken, ben mutlak düşmanın egemenliği altında olduğum sahadada da çıkış yapabilmişim. Hemen her şey kuşkulu, her şey yılan gibi bizi sokmakla karşı karşıyaydı. Biz böyle partileşmeye başladık. Bu gözardı edilirse, PKK kesinlikle anlaşılamaz.

Öğrenilmesi gerekir, çünkü bu herkesin hayat hikayesidir. Öğrenemeyen, yaman bir militan olamaz. Benim anlaşılmam, parti tarihi

ile sıkı sıkıya ilişkilidir.

Delikanlılığımda, dediğim gibi, bana kız aramaya çıktıklarında, başıma felaket geliyor diye düşündüm ve kendimi savunmaya çalıştım. Ondan sonra kendim kız aramaya çıktığımda, korkunç canavarlarla karşı karşıya olduğumu gördüm. Burjuva kızları vardı, çoğu da hayrandı bize aslında. Siyasaldayken, çoğu da burjuva bürokrat kızlarıydı veya subay kızlarıydı. Sanıyorum oldukça da beğeniyorlardı, çünkü o zaman öğrenci önderliğini yapıyordum. Destekliyorlardı. Fakat yanına yaklaşmak benim için meseleydi ve iyi ki kendimi aldatmamışım. Benim o zaman kendimi aldatmam, bir tarihi tersyüz edebilirdi, başaşağı götürebilirdi.

Diyarbakır'lı bir delikanlı vardı. Hatta Lice müftüsünün oğluydu, ismi de Faruk'tu galiba. Hâlâ aklımda, bir karasevda havasına girdi. Adam daha sonra bir bıçak da aldı eline. Adana'lı bir kızın düştü peşine, bütün siyasalı birbirine kattı, başımıza kaldırdı. Çünkü onun arkadaşı bendim. Manevi gücünü biraz benden alıyordu. İki bir karasevdaya düşen birisiydi. O rezaletten kurtuluncaya kadar, ben yerin dibine girdim. Düşünün, işte aydın, müftünün oğlu o duruma girdikten sonra, diğer kişilikler nasıl davranır? Ki, o zaman benim de çok beğendiğim kızlar vardı. Hâlâ hatırlıyorum, biri vardı böyle, ama adını bile sormadım. “Sen nasılsın, sen ne güzelsin...” Asla bunu söylemedim ve hâlâ söylemem de. Bu bir tarz sorunu. Çünkü o zaman böyle söylesem, büyük ihtimalle kaybedeceğimi biliyorum.

Bu bir tarz.

Daha sonra ideolojiye giriş yaptık. Siyaseti, sosyalizmi nasıl inceledik? Büyük bir ciddiyetle kitapları devirdik. Ulusal sorun diyorlardı. Baktık sadece sözcükler var, ama içinde bir tek Kürt sözcüğü yok. Varsa yoksa birkaç sözcük, onun dışında piyasada hiçbir şey yok. Kürt meselesi nedir? Tek başına kütüphanelere koş, tartışmaları dinle, düşün, taşın... En son zorlaya zorlaya bugünkü teoriyi ortaya çıkardık. Tabii, teori büyük bir silahtır. Teoriyi, düşünce gücünü oluşturduktan sonra grup grup insanı çekmeyi başardık. PKK'nin

oluşumu böyledir. Teoriyi yaşatmasaydık, iki insanı bir araya getiremezdik. Ben bunu iğne ucu ile kazıdığımı, kütüphanelerden, yaşımdan, şurdan-burdan kızılca kıyamet içinde ortaya çıkardığımı biliyorum.

Hepsi de, TC'nin imha, ölüm fermanı altında gerçekleşti.

Kemal Pir'lerle, Haki'lerle birliğe girdik. Sosyal-şovenizme karşı gerçekten mücadele bayraktarlığı yapan arkadaşlardı. “Bunlar Apo-cu olmuş” diyorlardı Kemal ve Haki için. Bu Halkın Kurtuluşu'cuları, Dev-Yol'cular sanki kendilerine ihanet etmişler gibi bu arkadaşlara bakıyorlardı. Ama onlarla da oldukça mücadele-miz vardı ve biz onları sanırım dengeledik. Bunlar geride, dernekçilikte kaldılar. Devrimcilikten gittikçe daha çok uzaklaştılar. İhtilal-ciliği, biz bunların elinden kurtardık.

Böylece bir çizgi ayrışması oldu. Bu dolaylı olarak devletin yenilmiş solculuğunun etkisidir. Nasıl ki, 1920'lerde Mustafa Suphi'ler ezilmiş ve sahte TKP Ankara'ya damgasını basmışsa, yine öyle olmuştu ve Mahirlerin grubu da imha olmuştu. Yine THKO'nun grubu, Kaypakkaya'nın grubu da öyleydi. Bununla devrimci mirası abluka altına alma var. Biz ise ablukaya karşı savaş vermiş oluyoruz, devrimci mirası koruma savaşıdır. Bizim çıkışımız zaten devrimci mirasa sahip çıkmanın çıkışıdır.

Sanıyorum hâlâ Dev-Yol'cular benim için şunu söylüyorlarmış: “Direnişi bizden çaldı.” Çaldı değil, devrimci mirası bu haince yaklaşım sahiplerine karşı koruduk. Dev-Yol'un bana büyük öfkesi bu nedenledir ve anlaşılırdır. Ve diğerleri de, Perinçek'ten tutun ondan öteye, büyük bir kısmı böyledir. Bizimle gurur duyan çok az dürüst aydın var. Bize bağlı olanlar da var, ama önemli bir kesimi “neden faşizm ezemedi, neden 12 Eylül ezemedi” diye hayıflanıyordu. Öfkeleri, kendi yüzleri açığa çıktığı içindir.

Kemalizmin sol etkisi, dolaylı bir devletti. Tıpkı 1920'lerdeki gibi, önce öldürüyor, geri kalan mirası da devlete bağlıyordu. 1970'lerde de öldürüyor, geri kalan mirası devlete bağlıyordu. Ben buna tepki duyuyordum.

Kürtçülük olayında da böyle durumlar var. Dev-Genç adına hareket eden bazı militanlar eziliyorlar. Kürtçülük Deniz'ler tarafından sahiplenilmek isteniyor. Ancak idam ediliyorlar. Devletle işbirliği halindeki KDP mirasa konmak istiyor. Ben ona karşı da bir çıkış oluyorum.

1975'lere doğru geldiğimizde, bizim tezler etrafında hem büyük bir tartışma vardı, hem de gruplaşma sürüyordu. Tabii devlet, henüz beni tam teşhis etmemişti. “Bu ne tip Kürtlüktür, ne tip bir devrimciliktir?” araştırması var. Birçok soru işareti var, ama henüz tam bir cevap verebilmiş değillerdi. İşte sanıyorum bu çerçevede üzerimize yavaş yavaş devletin gölgesi düşüyordu. Biz yavaş yavaş devlete yöneliyoruz, devlet de yavaş yavaş üzerimize geliyor. Bu işin bir yanı.

Anıtkabir'in dibindeki evden sonra oturduğum bir ev vardı. Özellikle Pilot'un (Ağrı'lı Necati) yoğun devreye girdiği evdi. Oraya da bazı kadınlar gelmişti. 1975 sanıyorum, hatta 1976 da olabilir. O zaman da kesin oralı olmadım. Yani anlamak bile istemiyordum. O yıllarda burjuva kadın, ilişki nedir bilmiyorum. Gücün yoksa mücadeleye veya ilişkiye girmeyeceksin. Benim de burjuva kadın gerçeğini tanımaya gücüm yoktu. Okulda bir bayan vardı, dediğim gibi, konuşmaktan bile çekiniyordum. Hâlâ hatırimda, çok zor geliyordu. Üniversite yıllarında da öyleydi. Özellikle kadın konusunda çok zor karşıladığım yıllar. Son derece dikkat çekici davranıyorum. Etkileme durumum da yavaş yavaş ortaya çıkıyor. Fakat burjuva tarzı bir ilişkiye yönelmem, deveye hendek atlatmaktan daha zordu.

Ancak çok ilginçtir, bizim, grubun içine bir bayanı almamız burada önem taşıyor. Grubumuz şekillenirken, o bayanla Pilot da ilgilendi. ADYÖD'de tanıştırılmışlardı.

O zaman benim kendime göre bir sosyalist arayışım vardı ve ulusal sorunla uğraşıyordum. Onun dışında kimseye bir merhaba bile diyemezdim. Belki de beni çekici buluyorlardı. Çünkü hepsi, Kürt sözcüğünü ağızından çıkardığımda bile, büyük alkışlıyorlardı, hatırlıyorum ve hepsi de yarı yarıya kız-erkek burjuva çocuklarıydı, be-

ni olağanüstü destekliyorlardı. Ama buna rağmen tek bir sözcükle “nasılsın” demedim. Yine de ilgileri vardı. Daha önceleri, hatta ortaokulda da, burjuva küçük-burjuva çocukları ve kızlarıyla okumuştum. İlgi çekici de buluyordum. Fakat ucuz bir merhaba demek, bir ilişki, bir burjuva kızına, çocuğuna nasılsın demek asla yoktu. Çok güzel bulduğum halde, bir “nasılsın” demezdim.

Sonradan çok iyi anlaşılıyor ki, bu yıllarda bir hata yapsam, kesin imhayla sonuçlanacaktı.

Bir Alaaddin Kapan vardı. Daha sonra provokatör çıktı. Postallar giyip ta siyasalın içine gelmişti. O da bir devlet olayı olabilirdi. THKO adına geçiniyordu. Yani devlet yavaş yavaş üzerimize gelmeye çalışıyor, çeşitli etkilme yollarını denemeye başlıyor. Bunlar bence bilinçli etkilme yollarıydı ve devlete karşı çıkışımıza yavaş yavaş cevaplar geliyordu.

Ama ben, ortada silik ve hatta tehlike arzetmez konumdayım, o kadar ki, “ya, bundan da adam mı çıkar” deniyor. Nedir o zaman sorgilediğim?

Birkaç söz yetiştirmek için korkunç çalışıyordum. “Senin şöyle ülken var, şöyle halkın var, biraz bu düşüncelere ilgi duy!” O zaman insan kazanmak için nasıl yoktan varedercesine işin içine girdiğim, yoktan vareden çabalarım, kaybeden komutanlara ithaf olunur. O zamanın olanaksızlıklarında yapıyordum bunları. Ve bir de düşmanı umutlandırmam gerekiyordu. Hem umutlandıracağım düşmanı, hem yanıltacağım. Benim o zamanki en büyük çelişkim budur. Bir yandan arkadaşlarıma doğruyu vermek için olmadık şeylere başvuruyorum. Çünkü bunlar düzenin etkisindeki gençler ve haklı olarak düzenin etkisi altında bir yöne doğru savrulacaklar. Haydi bunu kazandık. Ama öte yandan düzen devreye girmiş. Sonradan çok açıkça anlaşılacağı üzere, düzenin en etkili kişilikleri devreye girmiş ve beni “ölümlerden ölüm beğen” hükmü içerisinde bitirmek istiyorlar. Ve hiçbir güç imkanı yok. Düzenin adamları bile “bu köylü parçasını” diyorlar, “bu zavallı, her şeyden yoksun tipi öldürtmek bizim zararımızdır.” Ve devam ediyorlar: “Bunu öyle ha-

zırlayalım ki, tarihimizin en büyük bir işbirlikçisi haline getirelim.” Belki de planları biraz da buydu. Zaten adam sonradan demişti: “Aileye bağlayıp devletimizin en iyi elemanı haline getireceğiz.” Evet bu bir düşman planıydı. Dediğim gibi, ölmem kendisi için zararlıydı. Daha iyi bir “eşek” haline getirmek için sözümona plan geliştiriyor. Bu, gerçekten de öldürmekten daha tehlikeli bir yaklaşımdır. İnsanı bir öldürürsün, kurtulur. Bu, beni her gün öldürmek, işte kendine göre yürütmek istiyor. Bu, basit bir duygu, basit bir hamle değildir. Benim o zamanki ruhum, telaşlarım, endişelerim, olanaklarım, olanaksızlıklarım, sabrım, inadım nedir?

Bu oyunun bu noktada anlaşılması için, meseleyi biraz daha açmakta yarar var.

Burjuva sosyalitesine girmekte çok zorlanıyorum. Ne girebiliyorum, ne de o beni çekebiliyor. Devrimci gurubun sosyalitesine giriyorum. Çok ilginç bir giriş tarzı bu, çok mücadeleci. Fakat Ankara'dayım ve bu çok tehlikeli ortamda feodalizmi, feodal aileyi kesinlikle ruhuma yaklaştırmamışım. Şehir toplumunu yine öyle.

Kendimi 1970'lerin bu döneminde neredeyse bembeyaz bir sayfa gibi devrimci gruba adıyorum. Taptaze bir başlangıçtır.

Başkaları için örgütler vardı. Mücadeleye yeni girenler daha sempatican bile olamadan, örgüt içinde gibi görünüyorlardı. Devlet de onların üzerine gidiyordu. Benim ise hangi örgütten olduğumu anlamak, bayağı bir bilmeceydi. Bu belirgin bir özellik olsa gerek. İz bırakmamak veya “bu şudur” değerlendirmesine götürmemek için, çok karmaşık bir durum arz ediyorum. Tartışılan şudur: “Bu Kürt solundan mı, Türk solundan mı? THKO'cu mudur, THKP-C'li midir? Kürt ordusundan mıdır?” Polis böyle bir-iki yıl bocalama içindeydi. Türk polisi mantığı. Bence hâlâ onu tam aşmış değiller, belki şimdi aşmaya çalışıyorlar.

Şimdi dönemin bu bayan ilişkisine dikkat edilirse, kilit öneme sahiptir. Muhtemelen devlet, 1974-75'te bizi adamakıllı sarmaya geldi. Diğer örgütlerin içinden geliyordu. Dev-Yol kontrolü, dolaylı bir devlet kontrolüydü. Diğer gruplar da, aşağı-yukarı aynı özellik-

teydi. Kürtlüğü KDP çekmek istiyordu, o da dolaylı bir devlet kontrolüydü. Zaten o zaman çok açıktı. KDP tümüyle MİT'in yedeğine alınmıştı. Ama biz hâlâ renk vermiyoruz. Hâlâ nasıl bir örgüttür bilinmiyor, adı bile yok. Çocuk yedi yaşına bile gelmiş ve adı bile yok. Hatta temel özellikleri bile belli değil. Nasıl gelişebilir? Belli etmiyor. Süreci tıpkı kendime benzetmişim. Zaten nasıl adam olacağımıza kimse anlam veremedi uzun süre. Köyde de, ailede de öyleydi. “Allah kimseyi bunun grubu yapmasın” diye köylüler dua ederlerdi. Herkes benim gibi olmadığı için oğlunu okşardı.

O babaları görsem de, oğullarının hesabını onlardan sorsam... Evet “o baştan çıktı” diyorlardı. Bana benzemedikleri için kendi çocuklarıyla övünüyorlardı. Bir ilkokul arkadaşım vardı. Bana bir merhaba, bir selam yollamaktan veya yanıma gelmekten korkuyormuş. Oysa korkmamalıydı. Babası özellikle “oğlum ne kadar akıllı” derdi. Şimdi bir yerde müdürmüş. Onu çekmek için çok uğraştım, ama başaramadım. Önemli değil, devletin iyi bir müdürüdür.

Evet devlet de bu süreçte bizim adam olacağımıza pekala inanmıyordu. Teşhis edemiyorlardı. Daha da ötesi, ciddiye de almadı galiba. Devlet şunu mu söylüyordu: “Bunda hayat yok” veya “bir şey yapamaz?” Belirgin bir şey yok veya büyük bir gizlilik hareketi...

Çok açtım, ama hiçbir zaman açık değilim.

Düşünün, devlet daha 1975'te bizim Kürt ordusunu kurduğumuz biçiminde bir bilgi almış veya o tarzda bir yaklaşımı var. 1975'te, 1976'da devleti bu konuda etkisizleştiremezsem, hangi eylemle grubu Ankara'nın dışına çıkaracağım? Mahir Çayan, Deniz Gezmiş gibi gençlik önderleri bile taş çatlasa bir ay eylemle yaşadılar. Mahir örgütü kurdu, iki ay yaşayamadı. Ve işte TİKKO kuruldu, aynı şey. En değme ihtilalci örgütün bile ömrü birkaç ay. Benim de Kürt ordusu adına yapabileceğim, belki bir haftalık da yaşayamaz. Gizli partiler kuruluyor, hepsi iki ay sonra gerçekten açığa çıkıyor. Mustafa Suphi parti kurdu, geldi, karga tulumba yarı yolda denize gömüldü. Çayan'ların partisi on kişiyle Kızıldere'de gitti. Deniz'ler

daha ordu olmadan darağacına gittiler. Kaypakkaya zaten Dersim'de ilk eyleme geldi, öylece gitti. Yine TC'ye karşı tek bir başarılı örnek yok. Kürt isyanlarına bakıyorsanız, Şeyh Said'i daha isyana çıkmadan kontrol altına almışlardı. Yine Seyit Rıza'yı kandırıp darağacına götürdüler. Bunların hepsine adım attırmamışlar. Kürt aydınları çıkıyor, daha Kürt sözcüğünü bile söyleyemeden etkisizleştiriliyor.

Bütün bunlar gerçektir. KDP kuruluyor, daha on gün geçmeden Faik Bucak, aşiret kavgası süsü verilerek bir provokasyonla imha ettiriliyor. KDP 1970'lerden itibaren bir ajan örgüt olarak yedeğe alınıyor ki, daha sonra biz ortaya çıktığımızda, KUK biçiminde bize dayatılıyor. Türk solu, daha sonra sosyal-şovendir ve hatta Kürt sorunun çarpıtılmasında mutlak anlamda kullanılıyor. TKP'den tutun en solcuyum diyene kadar, böyle kullanılıyor. TC sol içinden bunu yaptığına göre, başka yerde nasıl yapmaz? Jandarmasını, polisini, istihbaratını bir yana bırakalım, bir tek sızma birimi en değme örgütü bitiriyor. Bu mutlak anlamda böyle ve bizim üzerimize de böyle geliyor.

Nitekim iki sızma yapıyor. Biri kadın biri erkektir. Kesire Yıldırım (Fatma) ve Ağrılı Necati (Pilot).

Bayan Dev-Yol'dan geliyor. Arasıra belirleyici rol oynayan, Pilot ilişkisinin de kendisine bağlı rol oynadığı, genelde grup ilişkimiz, özelde bayan ilişkisi oluyor. Asıl aktrist bu bayandır. Çok ilginçtir. Dikkat edilirse, bu çerçevede sola veya bizim grup söz konusu olduğunda Kürt sorununa ilgisi olanların yaklaşması beklenir. Bu aşamada, karşıya böyle bir tipin çıkmasında, işin sosyal-duygusal boyutunu düşünmek gerekiyor. Sosyal yönden ayrıca aileyi ve bunun Kürt isyancılığı içindeki konumunu göz önüne getirmek gerekiyor. Bayan, sola ilgi duyuyor ve Kürtlüğe geliyor.

Benim gibi birinin dikkatinden kaçmayacağı açık. Hem kadın, hem sosyalist geçiniyor, hem eski isyanlara karşı. Dersim isyanında olumsuz, ama oldukça etkili, bir tür işbirlikçi-ajan rolü oynamış bir aileden geliyor ve kişilik olarak da hayli dikkat çeken özelliklere

sahip bulunuyor. Devrimci hareket içinde sözümona yeri var. Dev-Yol'cular muhtemelen özellikle ilgileniyor. Kesin 12 Mart sonrası-
nın önder kişiliklerini etkileyecek bir konumda ve oluşacak grupla-
rın içinde iddialı olmaya çalışan biri. Ama ne kadar devlet içindir,
ne kadar sosyal-şovenizm içindir o ayrı bir konudur. Bizim açımız-
dan pek o kadar önemli değildir. Bizim için önemli olan, görebil-
mek ve grupla bağlantısını gerçekleştirebilmektir.

Başlangıçta, uzun bir süre “alalım mı, almayalım mı?” diye te-
reddüt var. 1974-1975 böyle geçiyor. Karşılıklı birbirini yoklama
sürecidir. Aslında hem çekingen, hem tereddütlüydim. Geldiği
Dev-Yol çevresi, bizim açımızdan sosyal-şoven niteliğini gittikçe
ortaya çıkardı. Çünkü sonradan Haki'nin kendisi, 1976'da bunların
kuruluş toplantısına gittiğinde tek kaldı ve attılar. Haki de tek başı-
na mücadele etti. Dikkat ediyorum, bayanı Kürt gençlerine dayatı-
yorlardı ve sanırım bizim grubu oldukça zayıflatmak istiyorlardı.
Dev-Yol'cuların bunu kullanması veya birleşerek bizi böyle zora
sokması ne anlama geliyor? İster doğrudan, ister dolaylı olsun, ke-
malizmin tekrardan bir saldırı aracı olabilir.

En önemlisi de, Dev-Yol'un ulusal sorunu bizim öngördüğümüz
anlamda kabul etmeyeceği; Kemal ve Haki'lerin katıldığı Türkiye
devrimciliğinin de kabul etmeyeceği bir biçimde, sosyal-şoven yö-
nünü ağır basan ve kötü niyetleri giderek açığa vuran bir tarzın sahibi
olacağı açığa kavuşmuştur. Bu bayan da onlar için oldukça öncü
düzeyde rol oynayan, dikkat etmezsek ailesinin Dersim isyanında
oynadığı rolü bizim şahsımızda uyanan modern ulusal kurtuluş ha-
reketine karşı oynayabilecek biridir.

İlgimizin genel çerçevesini çiziyorum. Babasının Dersim isyanı-
na karşı kötü rol oynadığının farkındaydım. Yeniden isyan edilmiş
ve kızı da bizim harekete doğru bir yönelim içinde. Tam içinde de
değil, ama dışında da değil. Dev-Yol gittikçe kemalist niteliğiyle
hareketimizin önünü kapatmak istiyor ve bu kişi bir araç olabilir,
hatta bir ajan olabilir. Birçok soru işareti var.

Acaba hiç ilişki kurmasaydım, taktik açıdan daha doğru olabilir

miydi? Bir kız ve Kürt kızı ve sosyalist, bizim de bir Kürt sosyalist
grubumuz var. Doğal olan gelip gruba katılmasıdır. Aksi halde düş-
man ilan etmemiz lazım.

Evet özgürlük ilkesi: Eğer kabul etmezsek, kadın özgürlüğü açı-
sından da ilkeden taviz verecektik. Sanırım bir de bilinç ögesi vardı
ve rahatlıkla yürütecek biriydi. Eğer bunu göz önüne almazsak, ye-
terlilik ilkesinden de taviz vermiş olacaktık. Böylesine bir ilke aşın-
masına rıza göstermek de, bizim o zamanki devrimci ölçülerimize
sığmazdı. Yine duygu ya da duyarlılık ilkesini de, benim gibi biri-
nin göz önüne getirmesi gerekiyordu. Moral ilke: Bir Kürt kızı, ai-
lesi kırk yıl ajanlığa oynamış, bu ise Kürt ulusal kurtuluşçusu ve
sosyalist olmak istiyor. Bir kız olarak gençliğini de öyle sergilemek
istiyor. Tabii, burada duygusal yönü de ağır basan bir ilginin uyan-
maması düşünülemez. Eğer hainse, ajansa, ona göre kin, öfke duy-
gusu geliştirmemiz gerekir. Yok ihanetten, ailenin tarihteki olum-
suz, uğursuz, lanetli konumundan çıkarmak istiyorsa, ne yapmamız
lazım? Duygulanmamız gerek, doğal olanı bu. Olabilir, biraz üzüle-
ceksin. Ama bu onun reddi temelinde değil de, kabul edilmesi yö-
nünde gelişsin. Bunu kurtarabiliriz, ailesine rağmen ulusal kurtulu-
şun içinde eğitip ıslah edebiliriz, affedilir bir konuma sokabiliriz.

Burada sömürgeciliğe ve işbirlikçiliğe karşı çok ilginç bir yakla-
şım biçimi var. Aslında “nereden çıktı karşımıza?” diyecek kadar
kendimizi talihsiz buluyoruz, ama öte yandan “tamam, tam hesapla-
şacağımız bir kişi” gibi bir soru işareti de var. Üç yıl boyunca bunu
düşündüm, taşındım.

Bu yaklaşımın bayağı anlamlı ve bazı sonuçlarının olduğu ortaya
çıktı. Hemen birçok ilişkide yöntem olarak denediğim yaklaşımı,
burada da denemişi. Olağanüstü olma, önemli sonuçlara yol açacak
ilişkiyi esas alma. Yani stratejik ilişki, kritik ilişki. Sonuç alıcı iliş-
kiyi bütün zorlukları kadar, sorunları kadar; çözümleyici yanıyla
esas almak, mücadelecı yanıyla esas almak bende bir alışkanlık ha-
line gelmiş. Bunlar iligimi daha çok çeken ilişki düzeyleri oluyor.
Alışlagelenden, statükodan, tek düzeyden fazla etkilenmiyorum,

boşa gitmiyor. Merakı daha çok çeken, sonuçları daha çok altüst edici olabilecek, çok önemli bir mücadele konusu olabilecek durumlara kendimi kaptırıyorum. Benim tarzımın yakalanabilmesi açısından, bunu anlamak önemlidir.

Yaşamdaki olaylara, süreçlere yaklaşımım hep en tehlikeli, fakat en sonuç alıcı yerde olur. Herkesçe rahatlıkla başarılacak olanı tercih etmiyorum. Oldukça düşünülmecek olanı, zor akla gelecek olanı kendime mesele yapıyorum. Kimileri bu yönümü anlamak için çaba da harcıyorlar, ama bu kadar açık anlatmamıştım. Politikada ve bir bütün olarak mücadelede, böyle bir diyalektik süreci olan bir kişi olmaktan ne kendimi kurtarabildim, ne de başka bir anlayış benimseyebildim. Yani çok zeki veya dahi olduğum için değil de, bir tarz olarak böyle olmaya özen gösterdim veya buna zorunlu kaldım. Geniş ufku veya mecerası olabilecek olanı tercih ettim. Ama çok da gerçekçiydim.

Yanlış anlamamak gerekiyor; başarma imkanı çok zayıf, ama imkansız değil ve onu tercih ediyorum. Sıradan bir öğrenciyim. Aslında derslerimde çok başarılıyım ve düzen sınırları dahilinde mükemmel olabilirim. Ama bu beni hiç ilgilendirmiyor ve “bir devrim gerekmez mi?” diye düşünüyorum. Toplumda hemen her ilişkide sıradanlık ilişkileri söz konusu olduğunda şansımın iyi olduğunu söyleyebilirim. Ama hiçbirisine fazla ilgi göstermedim. Hep macera peşindeydim.

Aslında öyle pek maceracı olacak durumda da değildim. Yani sınılan maceracılar gibi değil. O konuda çok yeteneksizim. Ama gücümün çok üstünde ve kendimi zorlarsam belki bir adım tutturabilirim. Veya herhangi bir yeniliği yakaladığımda ısrar edersem (veya ısrarlıyım, böyle bir alışkanlığım var) onda bir sonuç alabilirim. Böyle yaklaşımlar büyük bir alışkanlık halinde kendini dayatmış gidiyor.

Bayanı hemen bir yurtsever veya bir sosyalist gibi katmak istiyorum. Ama kolay kolay ölçüye gelmiyor. kendine göre bir dayatması var. Hayli düşündürücü, uygulandırıcı, hem tereddüte sevkeden,

hem mücadeleye çeken bir konum. Yansıtmak istediğimiz türden bir gelişme, gelişen duyarlılık, kararlılık.

Sanırım hareketimizin Kürdistan'da yol açtığı etkiden dolayı, bir gün aniden bayanın ailesi apar topar Ankara'ya taşındı. MİT evlerinin olduğu bir semte, sanıyorum Etlik'e taşındılar. Kesin ajan ilan etmiyorum, ama CHP'nin-Ecevit'in himayesinde yaşamak istedikleri kesindir. Öyle bir mekanda üslendiler. Bu bana daha da düşündürücü geldi. Neden hemen apar topar evlerini alıyorlar. Bu aileyi Kürdistan temelinde de yararlı kılabılırdık. Ama gelişleri kuşku uyandırıcı, sanki merkeze, kemalizmin karargahına sığınıyor. Bizim için her bakımdan anlamlı ve üzerine gitmemiz gerekiyor. Hem ailenin bu özelliği, hem kadının bu özelliği, kördüğüm olmuş bir sorun ve gittikçe rahatsız ediyor, çözümü dayatıyor. Aile, bir feodal ilke, kemalist ilke, işbirlikçi ilke ve kadın, cins olarak kendi çözümünü dayatan bir öneme sahip. Bir de önderliğe oynuyor. Yanısıra bizim çıkış yapmak isteyen önderliğimiz var, onun çevresinde bir konum veya engel arz ediyor. Şöyle veya böyle birçok soru işaretiyle her gün, takip dolu geçiyor.

Benim için en zor bir yönelimdi, çok çekinmeme rağmen aniden kapıyı tıkırdattım ve bu ailenin içine girdim.

Kendini mekan olarak çok iyi örgütlemiş, Kürdistan ölçülerine göre hayli lüks, sosyete diyebileceğimiz bir düzenlenişe sahip. O zamana kadar pek gözlemleyemediğim küçük-burjuva aile yapılanması söz konusu, görüyorum. Ama böyle rafine olmuş bir düzen yok. Sanırım TC'nin 40 yıldan daha fazla süren egemenlik sürecinde en üst düzeyi biraz görmüş, onu bile Kürdistan'a uyarlamış işbirlikçi bir aile. Yaşamı, işbirlikçiliğin özellikleriyle karıştırarak kendilerine göre tam bir stil oluşturmuşlar. Çok gelişmiş bir yaşam, çok ayarlanmış davranışlar, incelik, oldukça oturmuş, rahat bir yaşamları var. Benimki ise tam tersi, tam kırk yıl dağda kalmış birinin, kırk yıllık oluşum sürecini geride bırakmış bir aile içine gidişine benziyor.

Neye benzer benim şimdi bu kapıdan içeri girmem? Aslında gö-

rünüşte sevgili arkadaşımı arıyorum. Birçok belirti de öyle ve aile zaten öyle karşılıyor. Ürkek, soru soruyorum: “Kızınız nerede, benim arkadaşımıdır.” Ama son derece ilginç bir giriş tarzı. Çok çelişkili de olsa, bir arkadaş. Ne de olsa sosyalizm ve Kürtlük üzerinde duruyor. Birdenbire ister ulusal, ister sınıfsal tavrımı koyacak durumda değilim.

Yani tarz, biraz baskın tarzı oluyor. Aile kuşkuludur.

Grup içinde de tartışmalar yoğun. Yaklaşmayalımdan ziyade, ilgileneceğiz ve bastıracağız. Benim o kapıdan içeri girmem, işte o rüşveti almama benziyor. Görünüşte böyle bir şeyi hiç yapmamam gerekir. Duygu yüklü gidiyorum. Ne de olsa grubumuzun elemanı. Aile en işbirlikçi rol oynamış ailelerden biri Kürdistan'da. Onu gruptan biliyorum ve bu da eşittir bir yerde TC ile uzlaşmaya gitme. Kemalist CHP gibi. Kendisi solcu olduğunu ne kadar söylerse söylesin, objektif olarak düşünüldüğünde Kürt ulusal kurtuluşundaki yeri bellidir, sınıfsal yeri bellidir. Ve biz en radikal sosyalist hareketiz, grubuz. O zamanki giriş, bir hesaplaşma oluyor.

O çok önemli bir giriştir. Yine benim yüreğim ağzıma geliyor. Aslında basittir, “merhaba, nasılsın?” Selamını alacak, o kadar. Oysa bana göre çok farklı bir durum. Sanırım kapıdan girerken, çok bilinçli olmasa da, başıma sardığım bela kadar, attığım adımın büyüklüğü söz konusu.

Ankara'yı çözmeye çalışıyorum.

Ankara veya kemalizmin etrafında örgütlenen Kürt işbirlikçiliğini çözmeye çalışıyorum. Bir de kadın var içinde, kadını çözmeye çalışıyorum. Üç büyük çelişki! Kemalizm ön cephede yer almış, işbirlikçilik en tehlikeli olmuş ve kadın yine en tehlikeli bir durumda. Üç büyük çelişkiyi en üst boyutta temsil eden bir ilişki. Ankara'nın merkezinde, MİT'in egemen olduğu bir sahada. Kaleyi içten fethetmekten daha tehlikeli, cüret kadar çok büyük duyarlılık isteyen bir fetih tarzı.

Nasıl yaptım?

O anda şu aklıma geliyor: Ayrı bir davranış, çok kritik bir davranış,

çok hayati rol oynayacak bir davranış söz konusudur. Altından çıkılması belki de imkansız gibi görünüyor, ama Kürt çözümü için de bana göre başka çare yok. Nasıl ki, babaya karşı ilk isyan çok önemli ve kişiliğime damgasını vurmuş ise bu ilişki bundan kırk kat daha önemli ve sonraki tarihe damgasını vuracak. Yalnız benim için değil, bütün Kürdistan için somut. Devlet dairesi, devlet ilişkisi, çok iyi örgütlenmiş, somut olarak en sıkı korunan bir kale... Üstünlüğü; sosyal, siyasal, maddi ve duygusal anlamda tam. Benimse örgütlülük düzeyim her bakımdan ilk isyandakinden daha zayıf. Öyle bir durak ki, yaratıcılığımızı gösteriyor. Teşvik ediyor. Kader ağlarını ördü de bizi içine mi düşürdü? Veya bir baskın hareketi miydi? Veya çok mahirane siyasal bir taktik miydi? Yoksa çok duygulandırıcı, çoklarının yaşadığı gibi zayıf bir kişiliğin hareketi miydi? Belki de hepsi. Zaten o günlerde oldukça yorgunum ve günler o kadar zor geçiyor ki...

Bendeki bir özelliktir, sosyal ilişki dönemlerim böyle olmuştur.

Neredeyse dönüp dolaşıp “ya bu ilişkiyi halledersin, ya da yaşamazsın” noktasına geliyorum. Siyasal olarak, sosyalizm, kemalizm açısından ve duygusal bütün yönleriyle, “ya aşarsın, ya da mahvolur gidersin!” Bu gerçeklerle, her gün cehennem azabı gibi geçiyor.

Bu noktada bir diğer anım var.

Bu grup içinden kaçmaya çalıştım. Bu tam kaçma değildi, geri çekilme de diyebiliriz. Onbeş gün kadar bu gruptan istifa ettim. Bu kişilik yüzünden “çekileceğim” diyorum. Gücüm yetmiyordu, çok etkileyici bir kişilikti ve kaçtım. Arkadaşlarımın çoğu bunu farketmedi bile. Belki hatırlamıyorlardır da. “İstifa ediyorum” dedim. Sanırım bu birkaç hafta sürdü, tekrar yöneldim. Baktım bu yapamayacağım bir iş, böylesine bir yenilgiyi kabul etmek ne kadar zor da olsa geri çekildim.

Sanıyorum kadının şöyle bir silahı söz konusuydu ve büyük ihtimalle de bilinçliydi. Ben grubu sürüklüyorum. Grubun daha da riskli olan elemanları var ve bunlar benim çevremde şekilleniyor. Bayan,

bunu bozmak istiyor. Bozarken de ilkelere göre çok ters, tehlikeli bulduğum, düşünmek dahi istemediğim yöntemi, kadınlığını kullanıyor. Böylece grubu parçalamak istiyor. Bu çok açıkça görünüyor.

Şimdi buna karşı ben nasıl bir tedbir alacağım? Grubu bırakıp gitmek olmaz. Bunun eline bırakmak hiç olmaz. “Yapma” desem, olmuyor ki... İnanmıyor, ezici geliyor. Ben de bunu daha ustaca karşılayacak durumda değilim. Bizim Kürt delikanlılarındaki (özellikle bugün zindan kişiliğindeki) zayıflığı kadın yönüyle etkileyip bağlamak ve grubumuzu bu özelliğiyle adeta işlemez duruma getirmek istiyor. Açıkça da söylemiyor bunu.

Bu durumda ben, çok pratik ve son derece kendime göre bir çözüm olarak düşündüğüm önerimi yaptım. Bu kadın çok etkiliyor. Bir kişiyi değil, hemen hepimizi etkilemeye çalışıyor. Bir de, yoldaşça değil, bazı tehlikeler seziyorum. Bunun kadınlığını kullanması pek özgürce ve yoldaşça değil. Tehlike giderek kendini belli ediyor. Bayan, değişik bir düzeyde değerlendiriyor ve bağlamak istiyor. İşte bu duygular içindeyken, ani bir önerim gelişti. Bizim toplum ölçülerine göre her ne kadar yanlış da olsa (şimdi öyle bir şeyi kimseye söyleyemem ama), bana göre çok önemli bir aşamada söylenmesi gereken bir sözdü: “Sen bir kişiyle sözlen” dedim. “Bu kişi herhangi birimiz olabilir.” Bu sözü, ilk ve son olarak ona söyledim. Hiç beklemiyordu ve hemen büyük bir tepkisi söz konusu oldu. Öyle yetişmiş ve hazırlanmış bir silah olarak kendi kişiliğini bu tarzda fiilen kullanmak istemesinin önüne geçmek istiyorum. “Etkileyicisin, güçlüsün. Bu gençlik grupları içinde istediğin biçimde ilişkiyle, istediğin gibi götürebilirsin. Ama ben de sana bir tedbir öneriyorum. Görünüştaki durumun yanlış anlaşılmasa için, herhangi birimizle sözleş.”

Bir şeylerin önünü almak istediğimi farketti ve büyük bir tepkiye yöneldi.

Kadın, öyle hazırlanmış, son derece eğitilmiş ve çekici, hangi grubun içine girse darmadağan eder durur. Büyük ihtimalle subjektif olarak da, objektif olarak da böyle. Kanıtlayamadık, ama bu nokta kesin gözardı edilemez. Bu sosyal, siyasal, duygusal bir tedbir.

Hatta en değerli bir elemanını kaybetti. Sanıyorum Tekoşinciler bile bu ilişkiyi böyle kullanmak istediler. Veya Tekoşin biraz da bu önerinin sonucu olarak gelişti. Bayanın ilişkilendirildiği kişi, daha sonra etrafında veya içinde bir Tekoşin olayına yol açtı. Bu ilişki, bir ajan örgütlenmeye zemin sunuyordu. Bir yerde grubu kurtarmak için buna bile razıydık.

Bu konular çok ince bir mantık ve duyarlık ister. 1976-1977'ye kadar böyle götürdük. Fakat kadın, böyle bir ilişkiyle sınırlandırılacak biri değildi. Benim de bu geçici tedbiri böyle sonuna kadar götürmem mümkün değildi.

Çok ilginç; bu yıl, aynı zamanda son derece fırtınalı, devletin üzerimize geldiği, grubun kaderinin tayin edildiği bir yıl oldu.

1976 tam gruplaşmanın Kürdistan'da yol aldığı, fakat devletin de adamakıllı yolaldığı (ki Pilot devreye giriyor) ve belki de genelde Kürdistan ulusal kurtuluş tarihinde, özelde PKK tarihinde en kritik bir yıl oldu.

İşler giderek karmaşıklıyor. Bana göre bayanın ailesine dayanırsak, bu eşittir CHP ve Ecevit'tir. Bu adama rapor gidecek: “Fılan grubun önderi, filan aile ile ilişkili, ilişki geliştirin!” diyecek. Sezgisel olarak, giderek ne kadar kuşkulu da olsa veya benim tecritimi de getirirse, ben daha da yöneleceğim. Almış olduğum tedbir yetmiyor. Benim kız sözlenmiş, ama bu ne onun tarafından, ne benim tarafımdan zaten tam kabul edilmiyor.

Savaş başladı. Grubun kaderi söz konusu. Şimdi artık bunları inkar ederek grubu götürmek mümkün değil. Siyasi açıdan mümkün değil, sosyal açıdan, kadro açısından mutlaka çözmemiz gerekiyor. Bir adım daha attım. 1976'nın sonu ve 1977'nin başında çıkmam gerekiyordu. Benim Ankara'dan çıkış yapmamın ve o grubu sağlam çıkarmanın neredeyse başka yolu yoktu.

...

Küçük-burjuva koşullarında bir aşka katılmak tehlikeliydi. Köydeyken de, sonra da asla yaklaşmadım. Kız var mı, yok mu, ben erkek miyim değil miyim, bu soruları bile kendime asla sormadım.

Bizim 1975-1976 yıllarındaki karşılaşmamız, değişik bir karşılaşmadır. Tarihi nedenleri var, sosyal-siyasal nedenleri var. Ben de artık mücadele için bir adım atmak durumundayım. Ve madem ki, karşımdaki kendini güçlü görüyor, madem ki, bize yaklaşacak kadar kendinden emin, evet ben de bir delikanlıyım. Kaçar mıyım? Aslında çok zorlanıyordum, ama kaçmamak için “olsun, hatta gruba gelsin” demiştim. Tabii, bu büyük bir savaşın başlaması demektir. İşin içinde birçok etken rol oynuyor. Bir yandan siyasal-örgütsel, bir yandan duygusal, bir yandan maddi-manevi, yani ezim ezim geçen bir savaş... Bu savaşta çok olağanüstü, kendime göre bir tarz tutturmasaydım, bırakın PKK'yi, kendimi bir kişi olarak nasıl kurtaracağım hâlâ anlaşılabilmiş değildir.

Büyük bir bela. Derler ya “sağ bırakmaz” o cinsten. Bir de bilmesek “herhangi bir erkek gibi yürüsün ilişkiler” desek, yine bitecek. Ve hayatın temel bir delikanlılık dönemi. Ancak benim ölçülerim, sıradan kişisel ölçüler değildir.

Ben çocukluktan itibaren değişik biriydim. Kız arkadaşım çocukken evlendiğinde bile dönüp “oyuna devam edelim mi” diye davet ederdi. Aslında muhafazakarım, ama bir özgürlük arayışımın da devam ettiğini bu tip gelişmeler gösteriyor.

Köy kızlarına bakıyordum; yaşlı-başlı adam almış. Örnek olması açısından söylüyorum, çocukluğumda arkadaş olması gereken bir kızdı, fakat bir baktım adamın biri bir kavga yürütmüş, olduysa kendisi için değilse çocuğu için istiyor. Söz konusu kız arkadaşım benden bir şeyler öğrenmek istiyordu. Ancak o zaman anlayacak, bilgi verecek gücüm yoktu.

Bana göre bunlar çok büyük haksızlıklardır. Biraz gözde bir kızın kaderi üzerinde, onun kendi iradesi dışında bir kavga niye oluyor? Bırak onu, benim bir bacım vardı; ağaların köyünden bir gün geldiler, istiyorlar. Kimdir bunlar? Hâlâ hatırlıyorum, içime sinmedi. “Kim oluyor bu enişte?” Biraz para, bazı şeyleri bacıma veriyorlar. Ama iyi bir tarz değil ve hâlâ da hor görüyorum. Köle ilişkisidir. Böyle binlerce olay bende birike birike, bir özgürlük anlayışı

ortaya çıkardı. Cinsel çirkinlikler, etrafımızda köy delikanlılarının, kızlarının çok kısa süreli evlilik ilişkilerinin ortaya çıkardığı sorunlar... İşsiz-güçsüz, bir çeyiz için, bir başlık parası için bütün erkekliğini, bütün gençliğini kurban edenler...

Bütün bunlar beni sonradan temkinli olmaya itecekti. Bu işin kolay olmadığını, büyük sorun teşkil ettiğini düşünmeye götürecek ve en sonunda bir ilişki denemesine girişecektim. Nasıl? Aslında grubun kaderi söz konusu olmasaydı, böyle bir tedbire ihtiyaç duymayacaktım.

Bana göre bir çelişkiyi halletmek için en iyisi, üzerine gitmektir. Bu temelde bir yöntemi esas aldım. Onun savaşımı tam on yıl sürecekti ki, bu da PKK'nin PKK olma dönemidir.

Ankara'da değişik bir savaş vardı.

Kuşkulu bir-iki tip yaklaştı. Bunlarla açıkça savaşsam veya açıkça onların dediklerini uygulasam, beni bir gün bile yaşatmayacaklardı. Ama yine de savaşı vermem, grubu kurtarmam gerekiyordu.

Tarihidir.

1975'lerde Kürdistan adına devrimci bir grup kurmak, tarihin seyrini değiştirecektir ve benden başka bu işe el atacak adam yoktur. Kaçamam, Deniz Gezmiş'ler, Mahir Çayan'lar gibi birdenbire fırlayıp mücadele edemem, bu gücüm de yok. Durumum farklı, ama yine de devrimci grubu oluşturup savaş vermemiz lazım.

Bir taktik var ve bir inanç var.

İnanç var. Biraz sosyalizm, ulusal kurtuluş deneyimleri öğrenilmiş. Evet bunlar sadece işin inanç kısmıdır diyebiliriz. “Yapmak gerekli” deniliyor o kadar. Ama taktik bambaşka bir olay, davranış başka bir olay. İnanç var, bilinç var, fakat taktik olmazsa yaşayamaz.

Artık “Kürdistan sömürgeci” diyen yirmi tane grup vardı. Türk sol grupları da bunları söylüyordu. Daha sonra bunların hepsinin yenildiği biliniyor. Neden yenildiler? Ve en zayıf olan ben nasıl sıyrıldım ve savaşı tırmandırdım. En canalcı soru budur ve cevabını bulmak için incelemek gerekiyor. Özellikle o ilk grubu kurma ve

onu Ankara'dan çıkarma yaşamsaldır. Bence gerillanın özü, ana fikri de buradadır. Anılara sıkı sıkıya bağlı kalınırsa, dağlarda gerillayı geliştirmemek düşünülemez, düşmanı düşürmemek düşünülemez.

Ankara'nın merkezinde, kırk kat kuşatılmış bir çemberin içinden çıkış yapan bir PKK militanlığı-önderliği, bugün dağlarda neredeyse hakim olmuş ve neredeyse düşmanı kuşatmaya almış durumda.

O zamanın Ankarası'nda, karşımdaki düşmanın gücü sadece siyasi, polisiye ve istihbari değil, aynı zamanda maddi-manevi ve duygusal açıdandır da. Yani mutlak egemendir. Ama buna rağmen ben yine bir mücadeleciyim.

Tek kişilik bir orduyum.

Tek kişilik bir ordu. “Böyle olur mu?” demeyin, böyle olduğu ortaya çıktı. Buna imkan veren neydi veya hangi taktik bunun başarısını sağladı? Görülmesi gereken budur.

Ben bu grubu kurdum, ama bununla ben ne yapabilirim? Ben daha o bugünkü savaşın düzeyinden uzak koşullarda bile fir dönüyordum. Her hareketi deniyordum. Grubu oluşturmaya çaba gösterirken, en değme arkadaşımızın bir saatini alıp bir işe sarfettirmek meseleydi. Gidiyordum, hepsi dersini okuyor. Ulusal kurtuluşla ilgili bir kitabı verinceye kadar çatlıyordum. Onu bir tartışmaya çekmek mesele oluyordu. Yani adam günlük olarak vaktinin yirmidörtte birini bile vermiyordu. Bir yandan bunu sağlamaya uğraşırken, öte yandan birkaç kuruş para. En önemlisi de inancı yaratmak için “neden haklıyız, neden grup kurmak gerekli?” sorularının cevaplarını aktarmak için bin dereden su getiriyordum. Hatta Kürdün olup olmadığının tartışıldığı, ulusal sorunun olup olmadığının tartışıldığı bir dönemde, bunun neden çok belirleyici bir sorun olduğunu ortaya koymaya çalışıyordum.

1975'lerde herkes dergi çıkarıyordu. Çok iddialı ve büyük dergiler çıkarıyorlardı. Renk vermek için her şeyi yapıyorlardı. Bizim ise ne maddi olarak, ne de niyet olarak fazla dergi çıkaracak halimiz de yoktu. Fakat olsa bile, renk vermemek gerekiyordu.

Bu tarzı anlatmak için, tempo meselesini anımsatmak gerekiyor.

1975'ler Ankarası'nda bana hakim olan duygular vardı. Ben neden o kadar muğlak olma gereği duydum? Veya öyle çok bilinçli olmasa ve kendiliğinden de olsa, orada bir tarzım söz konusuydu. Yalnız gizlilikten dolayı değil, gelişim tarzında da kendini fazla açığa vurma imkanı yoktu.

Gerçek tam açığa çıkmamış, uç veriyor.

Çizginin belirtileri var.

Devlet kokusunu hissediyor, ama neyle yargılayacak?

Örgüt diye tutacak hiçbir yanımız yoktu. Ta 1977'ye kadar bunun böyle olmasını sağladım. Örgüt hem var, hem yok. Bu bir çalışma tarzıdır aslında ve hâlâ da onu sürdürüyorum. Şimdi çok daha gelişmiştir. Kimsenin bizden öyle fazla anlayamaması da bu yüzdendir.

Tek boyutlu insan vurulur.

Deneyimin rolü nedir? İşte bir Rızgari de çok deneyimliydi. O zamanki liderinin zindan tecrübesi de vardı. Zengin sosyalitesi de vardı. Çıkıyor, iniyor ve önder olmaya kesin iddialı. Fakat arpa boyu yol alamıyordu. Bir tek eylem bile çıkaramıyordu. Bunu bırakalım, Türk solu da öyleydi. Büyük mirasına, binlerce taraftar kitlesine rağmen fazla gelişme şansı bulamıyordu.

Ama biz de öyle kantinlere kapaklanmışız ki, bizim çıkış yapacağımıza da kimse inanmıyordu. Devlet de inanmıyordu. Biz de belirti olmaktan öteye bir şey göstermiyoruz. Yani bu bir siyasi oluşum değil yalnızca, bir cemaatin oluşumu, biz sosyal bir çevre de oluşturmak istiyoruz.

PKK ailesine giriş dönemi. Yıllarca uğraş veriyoruz.

Dönüp duruyoruz, ama çok az bir gelişme kaydediyoruz. Önemli olan burada yine devlettir. Devletin Ankara'dan çıkışımıza tavrıdır.

Ben devlete 1966'dan itibaren maddi olarak dayanmışım ve ancak 1977-1980'lerde kopuşa geçeceğiz. Tam 12 yıl, devletin maddi olanaklarıyla, yarattığı ortamla belli bir mesafe almışım. Ve çıkış yapmaya çalışırken çevremize dolanlar var. Yenilmiş veya kemalist sol etkilemeye çalışıyor. Ankara'da Kürtçülük yapmak isteyen KDP temsilcileri var. Onlar da dolaylı olarak kontrol altına almak istiyor-

lar. Biz kabul etmiyoruz. Ama grubumuzun da devletten fazla kendini kolayca kurtaracağı söylenemez. Devlet adam-akıllı yöneliyor ve 1977'de doğrudan imha eylemine girişiyor.

Daha 1975'in sonundan itibaren tamamen değerlendirmeye alıyorlar. Hatırladığım kadarıyla, emniyette “Kürdistan Halk Ordusu” kurulmuş deniyor ki, bunu o zaman DDKO sorumlusu bize ilettiler, “kendine dikkat etsin” demişti. O zamanlar biz manifestoya başlamıştık. 1975'in sonu ve 1976'nın başlangıcı olan kışta, manifestoyu Hayri ile birlikte hazırlamıştım. Emniyette “Kürt ordusu kuruluyor” diye tartışılması, devlet adamlarının bazı yüzeysel bilgilere sahip olduklarını gösteriyor.

1976'da ADYÖD'den sonra grubu ayrıştırmaya çalışıyoruz. Pilot da denetleyici olarak tam 1976'da işin içine giriyor. Görünüşte ben tam kucaklarındaymışım gibi veya devletin tam istediği pozisyona girmiş durumdayım. Devletin müdahalesi geliyor. Kürt işbirlikçileri, çeşitli ajan kesimleri devreye sokuyor. Çok ilginçtir, bunları sızma da değil, adeta ben tutuyorum “gelin birlikte yürüyelim” diyorum. Tarzım “rahatlıkla görevini yapabilirsin” dercesine bir üslubum var. Yani örgütleniş tarzında çok farklı bir model var. İlişkilere yönelimim çok önemli bir siyasal yaklaşımdır. Özünde devlete karşı çok büyük bir hareketin çekirdeğini atıyorum. Tehlikenin büyüklüğünü bilerek, dolaylı da olsa bu tiplere rahatlıkla o kadar tehlikeli olmadığını sezdirecek veya yanılgıya kaptıracak bir düzeyde karşılıyorum.

Bu adamlar 1976'da beni adamakıllı ele geçirmeye çalışıyorlar. Daha önceki dolaylı yollar yetmedi. Şimdi tehlikeli olmaya başlıyoruz. Pilot çok tehlikeli, Pilot çok paralı. “Grubunu besleyeyim abi” diyordu. “Şu eylemi de yapalım, bu eylemi de yapalım. Ben parayı mutlaka bulup getiririm” diyor. “Abi” diyordu, “emret kendimi 4 katlı bu binadan aşağı atayım.” Atabilirdi de, o kadar yığitti. Hem de havada parende atarak. Bir gün geliyor “abi yolda iki-üç polisi vurduğum, devirdim” diyordu. Kendini o kadar etkili biri gibi göstermek istiyordu. Ve herhalde “istediğin gibi bir militanım, her işi ya-

pabilirim” demek istiyordu. Zaten soygun planlarını ve önerisini getirmişti. Talimatını benden hemen çıkarmak istiyordu. O talimatı önceden polisten aldığı anlaşılıyor. Sonuna kadar para harcıyor, sonuna kadar güç gösterisinde bulunuyor. Gelecek vaat ediyor. Kaldı ki, Kemal Pir bu durumu hemen değerlendirmek istiyordu. “Hayır” diyordum, “şimdi eylem zamanı değil.” Yani biz Pilot ile bir yıl veya bir buçuk yıl, 1977 sonlarına kadar belki de beraber olduk.

Çok dikkate değerdi, bizi erkenden provokasyona getirmek istiyordu. Eğer günü geçiren Türk solu gibi olsaydık, daha 1976'da boğacaklardı.

Büyük duruş.

Her şey bana sunulduğunda, ben kendime gerekli olduğu kadarını alıyordum. Bizi bitirecek ne varsa getirmek istiyordu, ama ben “dur” diyordum. Ama bizi besleyecek ne varsa da “getir” diyordum.

Müthiş bir taktikti, uyguladık ve işte ortadadır sonuçları. Grubu düşmanla besledik. Adam da bizi yemek istiyordu, yemek için bütün planlarını yapmıştı. Ama yine de dengeli bir yaşamımız vardı.

Düşmedik.

Ve kadın da bu amaçtaydı. Düşürmek, bitirmek, öldürmek...

Mahir'in yanında yüzbaşı İlyas mı vardı? O da alay yüzbaşısıydı. Herhalde bu alay yüzbaşısı en vurucu olanlarıdır. Özel savaşın adamları oldukları anlaşılıyor. Böyle seçiliyorlar. Sanırım Mahir'leri eyleme çekenler bunlardı. Hizbi eylemliliğe çekmekte bazı tahrikler önemli rol oynar. Aynı yönetim sanırım bizde de denenmek istendi. Pilot, günlük eylem planları hazırlıyordu. Hâlâ çok iyi hatırlıyorum ki, kesin çalışkandı. Ama benim tarzımın çok değişik olması, o temelde tasfiye edilemeyeceğimizi gösterdi. Fakat çok ilginçtir, bizim o zaman grubumuzdaki bayanın durumu için ne söylenebilir? Onun da devlet olma ihtimali yüksekti, devletin dayatmasıydı.

Aileden dolayı veya özellikle, doğrudan devletle ilişki yönü çok kuvvetli. Ankara'dan çıkış yapmamızın en temel ayaklarından biri de o oluyor. Yani ya eylem yapacaksın, ya boğulacaksın. Eylemlili-

ğe girmiyorsan, o ilişkide boğulacaksın. İki yandan güçlü devlet yönelimi var.

Nasıl oldu da bu ilişkiye girdim? Çok ilginç bir giriş tarzı. Devlet bizi iki kanattan tam bir kısıpaca almış oluyor. Biri duygusal kaynak, biri maddi kaynak. Çıkış yapma isteğimize karşı devlet bu iki güçlü etkilme yoluyla önümüzü kesmeye çalışıyor.

İkisi de 1976'da, eşzamanlı giriyor.

Eşzamanlı ve kesin devletten, hiç kuşku yok. Adam o dönemin imkanlarına göre avuç avuç para saçıyor. Yalnız beni değil, tüm grubumuzu lokantaya götürüyor. Her gelen “abi, beni de bir lokantaya götürün, bana da bir tatlı alın” diyor. Sayemizde milletin karnı doyuyor. Aslında bu bir ilişki tarzı, bu meşhurdur. Uğur Mumcu da diyordu ya: “MİT Apo'yu besledi.” İşte beslenme hikayesi böyledir.

Acaba bayanın cephesi temel olarak hangi oyunla bizi karşılamak istedi? Önemlidir ve irdelenmesi gerekiyor. Hem sosyal, hem siyasal giriş bölümüdür. Pilot ise askeri giriş bölümüdür.

Benim kadın ve para zaafımı tesbit etmiş olabilirler mi? Zaafım olsa, hem kadın ve hem de para, kullanmak için her şey var. Adam “sen yeter ki iste” diyordu. Bayan da sonuna kadar gruba girişi dayatıyordu. Öyle sanıyorum ki, bizim eğilimimizi farketmişti. 1974'ten 1976'ya kadar iki yıl boyunca izledi. Hatta ne tür bir sol olduğumuzu da anlamak istedi. Türk solu mu, Kürt solu mu? Ve daha sonra grubumuza tercihini yaparken, sanıyorum tamamen ele geçirmek istiyordu. Bu tartışmasıdır.

Hazırlanmış bir devletti.

İdeolojik hazırlığı vardı, siyasal hazırlığı vardı. Kişilik hazırlığı ve para gücü vardı. Zaten Pilot da, “abi sen hangi evde kalacaksın?” diyordu. Benim adıma, ben daha görmeden “bir yerde ev tuttum ve eşyaları götürdüm” diyordu. “Abi yeter ki sen iste!”

1977'de bu adamın evinde (1 Ocak 1977), en ileri bir toplantı da yaptık. Grubun Kürdistan'da oluşturduğu zemin ve en üst düzeyde diğer sorunlar değerlendiriliyordu. Sobamızın ağız açıktı. Polisin basması halinde konuşmalarımızı oraya atacaktık. Gelirse “basit bir

yılbaşı gecesi düzenliyoruz” diyeceğiz. Düşmanın bilgisi dahilindedir. Fakat bizim yakalanma gibi bir durumumuz yok. Kullanacağımız kadar kullanıyoruz. Sonradan düşmanın şöyle bir değerlendirmesi gerçekleşti: “Biz 1978'de büyük bir hata yaptık.” Özel savaşın kolordu komutanı İsmail Selen “biz PKK'ye karşı sürekli hata yaptık” diyordu, ki adam sonradan istihbaratın başındaydı. PKK taktiğinde, PKK gelişmesinde baştan beri hata işliyorlardı. Ancak öyle kendiliğinden değil, bizim yaşama verdiğimiz anlamı biz dayatmasak, bir kaşık suda boğarlardı. Adamın eli nefesimizde, dakika dakika kontrol ediyor. Bin yıldır aynı hikayedir. Ve taş çatlasa ömrü üç ayı aşan isyan yoktur.

Pilot ısrarla eyleme sevk ediyor ve en değme arkadaşlarımız, işte Kemal Pirlar, vuralım diyorlardı. Ki, çok para getirecek birkaç tane eylem önerisi vardı. Üstelik o zaman bu kadar ajandır sonucuna varmamıştık. Ben eylem amacıyla para getirme önerisine karşı çıktım. Yine birkaç militan arkadaşımızın hepsine böyle öneriler götürüyordu. “Apo, sen bize çok lazımsın; canımız, ruhumuzsun” diyordu.

Bir eylemci yönüyle ortaya çıkıyor, diğer yandan benim yaşamımı düzenlemeye çalışıyordu. “Abi sen bundan sonra nasıl yaşayacaksın?” İşte o zamanki evlilik senaryosu üzerinde çok duruldu. Ankara'da şöyle yaşanacak, böyle altın gerekli, buzdolabı gerekli... O da bir senaryoydu. O senaryonun içinde çok iyi oynamaya çalışıyordu. Bayağı da görevini yerine getirdiğine inanıyordu. Bu izlenimleri veriyordum ve daha sonra da bunu bilinçli yaptım. Sezgilerini bile kontrol ediyordum.

TC şimdi kavramıştır ama çok geç, artık iş işten geçti. Verdiğimiz görünüm; Ankara'da kalıp grupçuluk yapacağız, bir yayın çıkaracağız, bir de yayın dükkanı kuracağız.

Yine bayan özel ilişkiyle bağlamış. Devlet daha ne istiyor? O, günlük rapor alıyor: “Kucağımızda!” Kendimi dört dörtlük devlete bağlamış oluyorum. Uğur Mumcu'nun dile getirmek istediği olay biraz da budur. “Apo'yu MİT mi besledi?” diye soruyor. İşte biz

kendimizi MİT'e böyle beslettirdik. Güvenliğimizi sağlattırdık, paralarıyla grubumuzu finanse ettirdik, evlerinde en önemli toplantılarımızı yaptırarak ve o entellektüel gücünü de biraz kullandık. Bazı ilişkilere öyle uzandık ve zamanında sıyırdık. Bunu da öyle bir çırpıda değil, tahrike gelerek, en değme arkadaşlarımız gibi “vuralım” diyerek yapmadık. İşte burada, ajan bile olsa vurmak şurada kalsın, kullanma tarzı nasıl oluyor, görülmeye değerdir. Vuracak mısın, beraber mi yürüyeceksin? Bu büyük bir olay, büyük bir sorun. Herkesin kolay kolay yürüteceği bir tarz değil.

Şimdi Kürdistan'da her ilişki biraz böyledir. Benim bunu açıklamamın nedeni, hemen her ilişkinin bizi benzer özelliklerle karşı karşıya getirdiğini anlatmak içindir. Bu düzenlediğimiz bir film senaryosu değil, yaşamımızın bir gerçeğidir. İşte içinde duygu var, özel ilişki var, sosyalizm var, içinde her şey var. Ama öte yandan, benim yaptığım değişik bir şey de var. Herkesin yaptığından çok değişik yaklaştım. Bıraksam en iyi arkadaşlarım eylem yapacaklar. Eylem öneren Pilot “beni Kürt olduğum için pilotluktan attılar” diyor. Deneyeceksin. Diğeri ise ekonomik, sosyal, siyasal, hatta entellektüel olarak ve kadın olarak da mutlaka etkilenmem beklenen bir olay, bir kişi... Yani birileri mutlaka grubu denetim altına alacak. Savaşın bu olduğunu söylemek istiyorum. Bunu genelleştirirsek, ne anlama gelir? Kürdistan'daki işbirlikçi sınıf, yine ajan yapısı, halkı nasıl kısıvrak bağlamışlarsa, nasıl nefes aldırıyorlarsa bizim grubun şahsında da kısıvrak bağlanma amaçlanıyor.

Bugün Türk sol gruplarını zaten bağladılar, bitirdiler. Kürt grupları zaten ajanlaştırılıyordu ve bizi de onlar gibi yapmak istiyorlardı. Burada değişik olan benim. Burada kendini sıyıran yalnız benim durumumdur. Ben büyüklüğümü veya biraz başarıyı bu tarz yaklaşıma borçluyum. Kadınla ilişki kurmuşum, erkekle ilişki kurmuşum, idare etme durumum var, idare ediş tarzım başarıyı getirmiş. Şimdi başka bir arkadaşla bıraksam, ne bayanı, ne erkeği kesinlikle 24 saat bile sağlam bırakmayacaklar. İki yılı bunlarla nasıl uzattım, üzerinde durulmaya değer. Bunları ilişki ustalığıyla tuttum. Yani

adama öyle bir şey veriyorum ve üstüne de öyle bir yaklaşım sunuyorum ki, “işte tuttuk” diyor.

Bu benim tuhaf bir özelliğim. Bir çocuk bile beni kontrol edeceğini sanır, hatta beni kullanacağını sanır. Bu büyük bir esneklik sorunu. Tamam sen beni kullanabilirsin bu hakkın, ama benim de kendimi dayatma tarzım, ilişki tarzım var. Kim kimi kullanır? Tabii benim amaçlarım, deneyimlerim, tarzım var. Karşımdakinin de var.

PKK içinde o kadar provokatör çıktı, “PKK ha bitti, ha bitirdik” iddiasında olanlar vardı, aldandılar. Hâlâ da beni kullanmak isteyen içte ve dışta tonlarca adam var. Kimler beni kullanmak istemiyor ki... Hem de karasevda adı altında, kardeşlik, yarenlik adı altında!.. Sonuç, son çözümlemede, bu ilişkiden çarpıcı sonuçlar çıkarılmıştır. Belki psikolojik olarak büyük bir gerginlik altına alındık, belki de kadın-erkek ilişkilerinde hiçbir biçimde yaşanılmayacak, kabul edilemeyecek bir statüyü büyük bir tahammülle biz yaşadık. Ama Kürdistan'da mutlaka yararlanılması gereken bir ilişki tarzını ortaya çıkardık veya onunla mutlak atlatılması gereken bir süreci atlattık.

Kürt için başka türlü çıkış yapıları mı?

Bana göre imkansızdır. Başka türlü Ankara'dan grubu sağ çıkarmak mümkün değildir. Kanıtlarıyla belli. Bu anlamda bence iki defa başarı oluyor. Yalnız 70 yıllık cumhuriyet tarihinde değil, Osmanlı, hatta Selçuklu tarihi de dahil ilk kez bu oyun böyle tersine çevriliyor. Yalnız grup değil, emek, sosyal olarak emekçilerin önderliği de kurtarılıyor. Bu da öyle sıradan bir olay değildir. Kadın özgürlüğü açısından da büyük bir kurtuluş var. Mutlak anlamda kadının özgürlüğünü boğan, kadın-erkek ilişkilerindeki özgürlüğü çok tehlikeli bir biçimde saptıran, erkeği ve kadını da imha etmekten asla vazgeçmeyen bir yaklaşımın aşılması var.

1975'i 1976'ya bağlayan kış ben, bu hareketin ilk yazılı belgesini geliştirmekle geçirmiştım. Hâlâ hatırlıyorum, Ankara'da bir evde, ben böyle konuşuyordum. M. Hayri Durmuş yazıyordu. İlk manifestomuzdur. Elinize geçerse ne kadar kapsamlı olduğunu göreceksiniz. O kış, işte böyle bir başlangıç yapmıştık.

Ankara'daki gruplaşmamız, 1976 ve ardından 1977'de Kürdistan'a serpilmişti. 1977 1 Ocak toplantısında, denilebilir ki, en kapsamlı tartışma ve bazı görevlere daha da netlik getirildi. Bilindiği gibi, 1977 yılı mücadele tarihimizde çok önemli bir karar yılıdır. Bu yılda benim, baharla birlikte iki ay süresince Ağrı, Kars, Dersim, Elazığ, Diyarbakır, Urfa ve Antep'i kapsayan bir Kürdistan turu vardı ki, ben bu turun ardından artık var olan tehlikelere “ölüm de olsa fazla anlam ifade etmez” diyordum. O zaman gerçekten düşman da izliyordu ve Haki Karer katliamı o biçimde kendini da-yatmıştı.

...

Dersim

Kürdistan seferim sırasında Dersim'e gittiğimde hemen ruhumda heyecan ve romansı bir hava doğdu. Daha sonra soruyordum, “bu insanlar neden silikleşti?” diye. Bu romansı ülkeyi böyle alçakça terk ediyorlar ve kaçıyorlar diye düşünüyordum. Hem erkekleri, hem de kızları biraz romansı havadaydı. Ama ne kadar cüceleştiler, cüceleştiler, çirkinleştiler, çirkinleştiler...

Dersim'de insan kimdir?

Nasıl düştü ve nasıl kalabilir?

Bunlar benim sorularımdı.

Bakıyordum böyle, hayli ilgimi çekiyordu. Yüzyıllardan sonra bazı insan özellikleri ve yine düzenin tüketilişi ve hâlâ Dersim onu bırakmıyor.

Dersim nedir? Kimdir?

Facia.

Bu ülkeye nasıl yaklaşmalı? Bu ülkenin daha düne kadar taze bir geçmişi vardı. Daha dün yaşayanlar, bugünlüklere benzemiyorlardı. Bu “hayır!” diyenler büyük yalancılar. Bu büyük yalancıları görmeden Dersim anlaşılamaz. Savaşçılar çok duygusal olmamak, duygusallıkları yüzünden düşmemek durumundadırlar.

Kürdistan seferi 1977 Mayıs'ındaydı, anlattım. 1 Mayıs Karako-

çan toplantısı... Dersim toplantılarımız, dağ mahallesinde üç katlı bir ev vardı bodrumunda toplantı yaptık. O zaman bize rehberlik eden genç Hasan Kuş 1977'nin sonlarında, 1978 kışında şehit oldu.

Haydaran mıntıkası, Kutuderesi denilen yerlere iki üç sefer çıktık. O sırada o uğursuz Kamer Özkan'a da görev vermek istedik. Sabote etti, ajandı. Devletin Haydaran'a yerleştirdiği bir kontra olabildi. Ama çok ustalıklı birisiydi. Onun dışında Seyfi Cengiz vardı. Onun Ankara'da oynadığı oyunu, Kamer Özkan Dersim somutunda oynuyordu. Dersim'e dayalı gerilla projemizi hem işletmedi, hem de kendini bağladı. Onun Haydaran bölgesindeki evine gittik, programı, parti programını yazdık. Daha sonra “gerillacılık nasıl yapılır” diye imkanları oraya bağlamak istedik. Fakat çok sinsiydi. İbrahim Kaypakkaya'yı boşa çıkaran da oydu.

1978 baharında Elazığ'da toplantı oldu. Aytekin'in evine gitmiştim. Aytekin, anılması gereken değerli bir arkadaşı ve evini olduğu gibi açmıştı. Onun dışında iki katlı evimiz vardı. Birkaç hafta kaldık orada. Temel sorunumuz örgütü idare etmekte. Elazığ'da çeşitli komiteler oluşturulmuştu. Parti olarak mı ilan edeceğiz, gençlik örgütü olarak mı ilan edeceğiz? O dönem onun tartışması vardı. 1978 çok önemli bir yıldı. Yeni bir sürece giriyorduk. Diyarbakır'a geçiyorum ve oradan Ankara'ya çıkıyoruz.

1978 Kasım'da parti ilanı yapıldı.

1979'da Şahin yakalanmıştı. Şahin'le kaldığım apartman basılmıştı. Bu baskın erken uyanmamıza yol açtı. Çünkü Şahin'in çözül-düğünü biz 20 Mayıs'a doğru öğrendik. Yurt dışına çıkış kararımı ben onun üzerine verdim. Eğer o yakalanma durumu olmasaydı, biz bu yurt dışına çıkma kararını böyle vermezdik. Sanıyorum Ankara emniyetinden habersizce Elazığ emniyetinin erken geliştirdiği bir tutuklamaydı Şahin'inki. Şahin muhtemelen ya çok lümpen, kariyerist birisiydi, ya da düşmanla bağlantılıydı. Ama örgütün iplerini eline geçirmek için çok çabaladı. Hatta benden sonra, kendini örgütün başı olarak ayarlayan bir tip. Tıpkı Kamer Özkan gibi. O da muhtemelen PKK'yi içeriden ele geçirmek için çok hazırlanan bir

tip olabilir. Çünkü Semir'de bunu gördüm. Dersim sahasına girşimizden sonra Kıymet olayı var. Devletle bağlantılı bir ailesi vardı. Dersim'deki yapıyı evine bağlamıştı. İlginç olan, 26 arkadaşı nişanlandırmıştı. Planlı ve bilinçliydi. Özel savaş ekipleri oldukça örgütlüydü. Kamer dağda, Kıymet şehir merkezinde, muhtemelen Şahin de içimizde. Yine Semir devreye giriyor. Fatma zaten Ankara'da girmiş. Dört koldan bağlanmış gibiyiz.

Bizi dış görünüşle ele alıp değerlendirdiler. Bizi kesin bu taktikle, daha 1980'e, hatta 1978'e ulaşmadan dağıtacaklarını umuyorlardı. TC'nin (ki bu ilerde daha iyi anlaşılacak) MİT'in sanırım o zamanki temel yönelimi buydu. Pilot'un da davranışlarında bu çok daha somuttur.

Hikaye değişik tabii, en olumlu-en olumsuz öğelerine de tanıklık eden bir savaş gerçeğimizdir. Dersim'de de kadın çok fazla güçlü katılacak, katıldı. Daha da gelişecekler, onu biliyorum. Ama önemli olan, biz de böyleyiz. İşte Fuat Dersimli bir arkadaşımız. Kendimizi bütün yönlerimizle ortaya koyduk. Anlamaya çalışmalısınız.

Hiçbirinizin hayalindekileri bozmak istemiyoruz, ama gerçeğe de saygılı olmak esastır.

Tutkularımız var, istemlerimiz var, arzularımız var. Bize hep nasıl kolay bağlanıldığını Dersim somutunda biraz gösterdik. Böyle tutku, böyle özlem, hani eski isyanda kanla bastırılan, katliamlarla bastırılanlar özlemler ve tutkular... Belki de bir anlamı vardı. Ama ya şimdi düzene böyle koşturmak, bireysel özlemlerin peşinden sürüklenip gitmek insana ne kadar tarihi inkar, ne kadar kötülük... □Bunu anlamadan ben ona nasıl insan diyeceğim, onu nasıl kabul edeceğim. İşte bunu böyle görerek, benim de bir Dersim idealim oldu.

Mesela hâlâ Dersim'i hareketlendiren ve bugün oldukça Türkiye'yi, hatta neredeyse uluslararası alanı kucaklayan bir gelişmeye yol açabilmiştir. Bu benim idealimdir, tutkumdur, benim yüklenimimdir. Çoğuna kalsaydı mümkün değildi, kemküm ederdimiz. Ama işte mutlak düşman egemenliği altında daha da silinip gide-

cektiniz. Bu bir mekanizma. Hemen her yere böyle bir mekanizma kuruyorum. Bütün bunları düşünün ve bunların altından nasıl çıkacağımı anlayın.

İşte bu, belki sizi biraz derin düşünmeye götürebilir. Yaşamı kolay kaybetmezsiniz. Bizimle arkadaş olmanın önemini kavrsınız. Varsa yüreğiniz, vicdanınız, kolay ölmek gereğini de kabul ettiğinizde, başarılı çalışmanın gerekliliğini düşüneceksiniz. Başarılı çalışma gereği sizi günlük pratiğe, çalışmaya mutlak doğru yüklenmeye götürür. Bu da çalışma tarzınızın başarılı gelişmesine yol açar. Tutarlılık, bağlılık dediğim olay biraz da budur.

...

Haki şehit olduğunda Ankara'dan yola çıkmıştık. Ankara'dan gelirken otobüste, gerçekten dünyamız karartılmıştı. Bundan sonra ne yapacağız? Aslında durum iyi geliyordu. İki aylık Kürdistan gezimizden sonra biz şu düşüncüyü edinmiştik: "Kürdistan, aslında ideolojik tohumlanma anlamında düzelecek, Bundan sonra Kürdistan'ın her köşesinde yeşerecek olan bizlerin tarihi de belirlenecek" diyorduk. Ve ben kendimden çok emindim. Özellikle Hakiler ile son Antep toplantısını (ki 80'e yakın kişi katılmıştı) bashedikten sonra, bu iş artık sağlam bir temele kavuşmuştu. Tam iki üç gün geçmedi ardından, Haki'nin şahadet haberi geldi.

Bu olay yalnızca bir kişinin vurulması değildir. Aslında kapsamlıdır.

Olayı gerçekleştiren Beşparçacılar da güya Kürdistancıydı, oysa ilgisi yok. O Alaaddin denilen adamı ben tanıyordum ve söz etmiştim. Çok lümpen biriydi, bir gün Ankara'ya gelmişti. Çizme ve üstüne bir de parka giymişti, sanki dağdan yeni iniyordu. Kitleleri bir araya getiremeyen bir adamdı, geldi Siyasal Bilgiler'e. Dostlar, arkadaşlar da vardı. Soygun planları geliştiriyordu. ODTÜ'de Ankara yüksek öğrenim devrimci gençliğini güya örgütleyecekti. Böyle son derece provokatif tarzlarla hükmetmek, yakalamak, gençliği ele geçirmek istiyordu. Bu tip olayları gerçekleştirdi. Kürdistan'la hiç il-

gisi yoktu. Gitti, birdenbire Kürdistancı, Beşparçacı kesildi. Bir lümpen, bir serseri, gerçekten hırsız biriydi. Her gün Antep'te, şurada burada bankaları soyuyordu. Böylece sözümona partisinin yaşamını geliştiriyordu. Ahlaksızdı, çingeneydi. Gitti, Haki'nin vurulması olayını gerçekleştirdi. Fakat açtı her ne kadar böyle biri de olsa, düşmanla bağlantılıydı. İlkel milliyetçilikle de bağlantılıydı. En azından vurulacağını biliyordu. Çünkü en zayıf noktaydı o.

Evet bunun gerçekleştirdiği Haki olayı gerçekten üzmüştü bizi. Fakat yolumuz biraz aydınlatılmıştı. Haki'nin başarılı bir grup pratiği vardı. Hızla sonuca doğru gidiliyordu.

Partileşeceğiz.

Önemli bir aşamanın tam sonuna gelmiştik. Aynı zamanda yeni bir aşamanın başlangıcındaydık. Kendimize güvenimiz oldukça gelişmişti. Bu tarihi atılımı yapıyorduk. Dediğim gibi cinayet, komplo ortaya çıktı.

Kemal Pirleri hatırlıyorum, o zaman “var olan kadromuzla gidelim, polisle şiddetli bir savaşıma girelim” diyordu. Biraz da duygusallık vardı. Sonra baktık doğru değil ve vazgeçtik. Yani bu olay partinin bütün varlığını bir şiddet gösterisi içine çekecekti. Acının şiddetle giderilmesi yönünde bir tutum da vardı. Biz bu duruma yönelmedik. Şehit anısına bağlılık kolay değildir dedik. Bizi sarsmaya ve yolumuzu karartmaya çalışıyorlardı. Atılacak adım bellidir. Atılan adımı sürdürmeliyiz.

Yine 3 Haziran darbe tezgahlanması, bunun ardından geldi. Bu Namık Kemal Ersun darbesiydi. Ve daha çok da bizim tasfiyemize yönelikti. Düşman o zaman bile tehlikeli olduğumuza ilişkin koku almış ve önemli birkaç katletme, tutuklama ve gerekirse darbeye tasfiye etmeye yönelmişti. Zaten Ersun darbesi Türkeş'e bağlı, oldukça da faşist bir darbe ve kontrgerilanın ağır bastığı bir girişimdi.

Bunların ayrıntılarına ve sonraki sürece geçmeden önce, Haki'nin vurulmasına kadar götüren süreci açmakta yarar var.

Çok sonradan Barzani-Talabani çatışmasında şehit edilenlerin hepsi yurtseverdi ve çok yoksul halktan geliyorlardı. Üstelik feodal

klik veya feodal önderlik; tamamen aile çıkarı, feodal ağalık, aşiret çıkarlarını egemen kılmanın savaşını veriyor. Ulusal kurtuluştan emekçilerden yana tavır almakla hiç alakaları yoktur. Ne ulusal kurtuluş, ne demokratik kuruluş için bunların çabaları yoktu ve şu anda da yoktur. Tamamen hem kendi içlerinde, hem de saflarda komploculukla her türlü olumlu yurtsever gelişmeyi boğma amaçları hep öndeydi. Kırk yıldır bunu yapıyorlar. Kürdistan tarihi eskiden beri zaten böyledir. Biz ortaya çıktığımızda bunların Türkiye temsilcisi 1975 yılında beni evine davet etmişti. Gittim, Ankara koşullarında oldukça iyi yaşıyorlardı. “Sizin böyle sınıf silahıyla Kürdistan'ın içine girmeniz, en tehlikeli bir konuma gelmeniz demektir” demişti. Hatta şu sözü de söylemişti: “Siz Kürdistan üzerinde sallanan demokles kılıcı gibisiniz.” Kendilerinin milliyetçi saflarını ben o zaman yadırgamıştım. Biz daha küçük bir adım atmıştık ve bu adam bizim demoklesin kılıcı olduğumuzdan söz ediyordu.

Fakat yıllar sonra savaş bu gerçeği doğruladı. Gerçekten bunlar hem hazırlıklı, hem de kendi önderliklerini ölüm pahasına da olsa konuşturmaktan, gerekirse katletmekten çekinmiyorlar.

KUK örneğinde görüldüğü gibi, Mardin'de en azından 75'e yakın sempatizan ve devrimciyi katlettiler. Parolaları bizim için “Mardin'den öteye vardırılmayacağız” biçimindeydi. 1980'lere kadar bunu yürüttüler ve daha sonrası iyi bilinir. Bize yansıttıkları uç, KUK ucuydu. Güya Türkiye KDP'si filan deniliyordu. Yurtseverliği çok kötü bir biçimde kullanıyorlardı.

Ve gerçekten o zaman MİT'in verdiği bir görev vardı. 1972'de Derviş Sado denilen adamı bunlar bizzat çağırıyorlar, “Sen gidip Türkiye ile ilişkilerimizi geliştireceksin” diyorlar. Bu iki Sait'i birbirlerine komplo ile vurdurduktan sonra şunu söylüyorlar: “Gidip Türkiye'de temsilciliğimizi oluşturacaksın. Ve görevin de, Diyarbakır MİT müsteşarı ile (ki Kürdistan yetkilisidir) ve sadece onunla ilişki geliştireceksin.” O ilişkiler aslında geliyor.

Bilindiği gibi bu, bize 1975'lerde yansıdı. Bir kol oluşturmuşlardı. Bu Stêrka Sor'du ve biz Beşparçacılar diyorduk. “Sovyetler sos-

yal emperyalisttir” diyorlardı. Bu CIA ve MİT'in uzantısıydı aslında ve KDP'den güç buluyordu. Bunların ilk eylemi, Haki'yi bir komployla şehit etmekte. Bunların o zamanki temsilciliği, “PKK'den böyle intikam aldım” diyordu.

Ve hiç hazırlıklı olmadığımız bir anda Haki'yi biz kaybettik.

Bize yararı şu oldu: Haki'nin anısına tutarlı bağlılığımız, bizi sınıf savaşımını iyi yürütmek zorunda bıraktı.

Stêrka Sor kimdir? Beşparçacılar kimdir?

Bunlar gerçekten de ilkel milliyetçiliğe, KDP'ye dayanıyorlar ve ondan güç alıyorlardı. PKK'nin yayıldığı Antep ve Adana gibi alanlarda üslendiler ve “gelin tartışalım” diye haber yolladılar. Tartışma süsü içinde olayı kaza olarak gösterdiler. Kaza değildi, çatışma da bunu açıkça doğruluyordu. Ama biz hazırlıksızdık. Neden? Tartışmada bir şey olmaz diye düşünüyoruz.

Haki'nin şehadetini bizim kaldırmamız çok zor oldu. Haki'nin anısını yaşatmak, bu ajan provokasyonunu tasfiye etmekle mümkündü. Aksi halde grubu geliştirmek mümkün değildi. Aylarca bu ajan provokasyonunu tasfiye etmekle uğraştık. O zaman silahımız falan da yoktu. Ve çok uğraştırdılar bizi. Hatırlayanlar bilirler, çok da tehlikeliydiler. Aslında daha sonra anlaşıldı ki, bunların ulusal kurtuluşla gerçekten ilişkileri yoktu. Lümpen veya parayla tutulmuş maşa kişiliklerdi. Bazılarını cezalandırdık, kalanların da sonraki durumları, bunun gerçekten böyle olduğunu kanıtladı. Planlıydı aslında ve kayıp, hazırlıklı olmadığımız bir dönemin kaybıydı. Yararı da şu oldu yalnız: Düşmanı daha iyi kavrama ve düşmanın üzerine gitme yoluyla, Haki'nin anısını örgütü ve eylemi geliştirerek yaşatmaya ve kaybı telafi etmeye çalıştık. Yani sinme değil, tam tersine intikam ve bizi boğmak isteyen güç, kişi ve anlayışların farkına varma gerçekleşti. Yalnız öyle kaba bir intikam “biz de bizi vuranı vururuz, bu iş biter” anlayışıyla değildi yönelimimiz.

Özellikle bunların dünya görüşü neydi? Beşparçacılar kimdi, neydi? Araştırdık, soruşturduk. İşte o zaman, bu ilkel milliyetçiliğin bizi barajlamak için ortaya çıkardığı bir araç olduğunu gördük. He-

defleri şuydu: PKK solculukla geliyor. Biz de solcuyuz, ama biz Beşparçacı solcuyuz. Daha sonra biraz KUK'a dönüşür. KUK biraz daha yaygınlık kazanır.

Sonuçta çatışmalar tırmandı. Bizim savaşı geliştirdiğimiz Mardin'de bunlar, onlarca yurtseverin öldürülmesinde rol oynadılar. O zaman UDG vardı, güya çok meşhur bir vurucu güçtü PKK'ye karşı. Demirel bile bu örgütlenmenin adını ağzına almıştı ve “biz bunları kullanmakla çok tehlikeli iş yapıyoruz, PKK'nin karşısına bu güçleri çıkarmak devletin ağırlığı ile bağdaşmaz” gibi değerlendirmeler yapmıştı. Bu değerlendirmesini 1980'lerin başlarında yapmıştı. Fakat bunlar epey kayıp verdiler. Büyük bir kalkışma ve gelişme vardı. Mardin'de epey kayıp verdiler, ki burada büyük yurtseverlik çıkışının darbelenmesini hedeflemişlerdi. Çok yönlü faaliyetlerle bu çıkmazı zor bela durdurduk. Yüzlerce kadro, savaşçı ve imkan sunarak, Mardin'deki yurtseverliği biraz daha diri tutmaya çalıştık. Bunları tasfiye etmek, çok kapsamlı bir sınıf savaşımı sonrasında mümkün olabildi.

Tekoşin de, aynı ajan provokasyonun daha değişik bir versiyonudur. Beşparçacıların dayattığı provokasyon da başarılı olamayınca hareketimize Tekoşin kılığı dayatıldı. Haki'nin katledilmesinden sonra Beşparçacılar teşhir olmuş, ondan dolayı fazla iş yapamaz duruma gelmişlerdi. Haki olayında bunların bir kolu da içimizdeki Mehmet Uzun'a dayanıyordu. Haki'yi vurulduğu yere götürme işinde kendisi de vardı. Bu daha sonra Tekoşin içinde çalışmaya başlamıştı. Haki, o zaman bizim Antep sorumlumuzdu. Ve en iyi militan arkadaşımızdı. Oldukça örgütleyici ve eylemciydi. Üstelik, olanaklarımızın en kıt olduğu dönemdi. Haki, hamallık yaparak biraz para kazanıyordu. 20-30 kişilik eğitim grubunun ihtiyaçlarını bununla karşılıyordu. Bir gün evine gittik, oldukça soğuk ve buz gibiydi. Yeni yapılmış beton bir evdi. Zeytin ve çayla karnımızı doyurduk. Çok zor hatırlanır. Haki'nin Antep'teki gruplaşması, tamamen hamallık yoluyla kazanılan az bir para ile olmuştur. Haki o gençlerle gruplaşmayı böyle gerçekleştirdi ve birkaç eylem de yaptı. Bir-iki

şey vurdu Antep'te, iyi öncülük etti. Daha sonra sabotajlar yaptı. PKK'de kendi türlerinde yapılan ilk eylemlerdir bunlar. Ve böyle militan bir faaliyeti Antep somutunda oldukça ileri götürdü.

O zaman MİT zaten bunun farkındadır. Haki, bunların sonucu olarak hedeflendi ve onun hedeflenmesi çok bilinçlidir. Beşparçacıların Antep örgütümüz içine sızdırılmasının nedeni, PKK'nin en militan temsilcisi olması itibarıyla Haki'yi durdurma kararıdır. Başarıya ulaşmaları halinde, ürününü de Tekoşin kaldırmak istedi. “Önderlik gitti, mirası bize kaldı” diyorlardı. “PKK'nin gerçek yaratıcıları imha edilirse, diğerleri korkarak uzaklaşır” diyorlardı. Zaten Haki'nin şehit düşmesinin ardından geri kalanların çoğunun kaçması, bizi hayli uğraştırdı. Birkaç yeri de Tekoşin aldı. Ve verdikleri zarar da öyle az olmadı.

O zamanı hatırlıyorum; Haki'nin vurulmasının ardından Antep'e gittim. Bu hizbin kendisini tasfiye etmeyi amaçlıyordum. içinde 17'ye yakın arkadaş vardı. Kendilerine göre önemli bir kısmını ele geçirmişlerdi. Aslında bunların içinde çok dayanıklı ve dürüst arkadaşlar vardı. Bazıları daha sonra cezaevinde idam da aldılar. O zaman gittim ve bunları kazandık. Bir-iki tane elebaşları vardı. Tecrit ettik ve geriye kalanları kazanmayı başardık. Ama mantık olarak PKK'yi birbirine düşürmekle tam kuşkulu bir ortam yaratmışlardı. İkiye bölerek birbirine vuruşturmayı hedefliyorlardı. Yine hatırladığım kadarıyla bir evde 17-18 civarında kişi ile toplantı yaptık. O zaman daha sonra vurulan bir tanesi vardı, Ahmet miydi, neydi, tam hatırlamıyorum. Biz otururken o güya çalışıyormuş. Denetimimizden uzak olduğunda bu hizip, yumuşak bir biçimde işi halletmeye çalışıyor. Daha sonra Baki provokatörünün de bazı çok değerli arkadaşları, çok tehlikeli bir konuma itmesi söz konusuydu. Baki daha bilinçlidir ve provokatörlüğü ailecilik mehilinde geliyor. O'dur, Ali Çetiner'dir, daha sonra Almanya davasında arkadaşları ihbar eden Cafer'dir (ki 400 sayfalık bir itirafnamesi vardır ve Şahin kadar itiraflarda bulunmuştur), bunlar kendilerine göre birbiriyle vuruşacak iki PKK yaratmayı amaçlıyorlar. Birisinin içinde Tekoşin

var. Tekoşin o zaman resmen ilan edilmemiş, fakat alttan alta çalışması var.

Provokasyonu önemli oranda boşa çıkardık. Bu diğer provokatörlere kalırsa, aslında birbirimizle vuruşmamız gerekiyordu. “Karrar” deniliyordu, “şunları, şunları vurmaliyiz, vurdurmaliyiz.” Önlendi. Mesela hedeflenenler arasında çok büyük direnişçiler çıktı. Biri Mahmut adlı bir arkadaşır, sonradan yakalandı ve şu anda hâlâ cezaevinde ve idamıktır. Onu bize tam düşman yapmışlardı. Sonradan sanırım zindanda PKK adına direniş sergileyenlerdendir. Tam düşman yapmışlar ve fedai oydu. Onları o süreçte kazanabildik ve Tekoşin daha sonra çabalarını sürdürmekle birlikte, etkili olamadı. Tam bir provokasyon örgütüydü. Ve şefi Seyfi Cengiz denilen birisiydi ki, şu anda İsveç'tedir.

Tekoşin'in sömürgecilik görüşü, bizim görüşümüzün aynısıydı. Arkasında da Türk solundan birisinin olduğu biliniyor, sözümona ondan kaynaklanıyordu. Bu ilkel milliyetçilik Beşparçacıları ortaya çıkarırken, Kurtuluş denilen çevre de bunları çıkarıyordu. Ki, onlar da yararlanmacydılar. Sanırım düşman da bunları izliyor, yani sol maskeli bir grupla Türk solu olsun, ilkel milliyetçilik olsun, bunlar vasıtasıyla o zamanki PKK gruplaşmasını sabote etmeye yönelik çabalar içindeydi. Bu adam (Seyfi Cengiz) daha sonra çeşitli teoriler çıkardı. “Zazalar bir ulustur.” O Alevistan meselelerinin hepsinde o vardı. Resmen anti-PKK'ciliği örgütlemeye çalışıyor. Aslında büyük bir potansiyeli var. Dersim'den son göçe zorlananlar içinde çalışıyorlar. Aslında Kürdistan içinde bir çabası olmamakla beraber, oldukça gereksiz birisidir. Aynen ilkel milliyetçilik gibi, 1975'lerde şu sözü söylemişti: “Sömürgecilik tezleriyle Kürdistan'ın üzerine gitmek CIA'nın işidir.” Bir gün görülürse (ki kendisi sömürgecilik tezini daha sonraları benden daha fazla savunmaya çalıştı) “sen bu sözü söyledin mi, söylemedin mi?” diye sorulabilir. Demek istediğim, Tekoşin'in görüşlerini de o yürütüyordu.

Diğer bir Alaattin vardı. Haki'nin katili olduğundan cezalandırıldı. Kürdistan'la ilgileri yoktu ve bir günde her türlü görüşü değişti-

rebiliyorlardı. Tekoşin pratiği bazı kayıplara yol açmakla birlikte, çok uzun süre bizi uğraştırdı. Hâlâ Antep'te zayıf kalmamız, özellikle birçok değerli kadronun savaş dışı kalmasına, herhalde en azından bu hareket neden oldu. Beş on kadar adayın etkisizleştirilmesinde rol oynadılar.

1975'e doğru geldiğimizde hayli tehlikeli bir mücadele ikilemiyle karşı karşıya kalmış ve gruba yol aldirmaya çalışmıştım. Devletin merkezinde ve oldukça 1976'ya kadar böyle gelmemiz önemliydi ve işte 1977'de bize darbe vurmak istediler. Çapımız çok küçük olduğu için tehlike de çok fazlaydı, ki onların deyişle “yılan daha bir karış”tı. Hatta bence bir karış da değildi, yeni yumurtadan çıkmıştı. Onlara göre tabii, bakma gereği bile duyulmuyor. Tabii biz değil kendileri yılanlar.

Bundan sonra 1977'de 3 Haziran Namık Kemal Ersun darbesi vardır. Bizim ölüm fermanımız daha o zaman verilmişti. O darbenin amacına ulaşmamasının nedeni (ki hâlâ da amansız peşimizde olan Türkeş'in arkasında olduğu bir darbedir), sanıyorum Türkiye'nin iç sınıf dengelerinin buna imkan vermemesidir.

3 Haziran sabahı Mustafa Karasu yakalanmıştı, hem de Kemal Pir. Benim o eve gitmeyip yakalanmama durumum da tesadüfen ortaya çıktı. Karasu bilir, 5 Haziran'da seçim olacaktı ve bunlar seçimi yaptırmayacaklar. Ecevit'e de suikast düzenlemişlerdi. Zaten ondan sonra özel savaşın emrine soktular. Sanıyorum daha değişik bir tarzda biz de imha edilecektik. Kirli silahları Pilot denilen adam yanımıza vermişti, onu tesbit etmiştik. Bu silahların cezası en azından otuz yıldır.

1977'nin ortalarında'yız. Ankara'da kalacaksam okulu bitirmek durumundayım. Aynı diğer sol gruplar gibi solculuk yap, dergisini de çıkar, ama Ankara'da kal... İşte hazırlık bunadır. “Allah'ın serserisi, ne istiyorsun?” Kadın dersin kadın, para dersin para! Apartman dersin apartman al; ye, içinde yat! Ben de bu noktada, tam bir paşa oğlu gibi davranıyorum. Daha fazla para! Kendinizi daha fazla çalıştırın! Çok ilginç, ayarlama çok önemli. Burjuvaziye nasıl çalış-

tırıyorum? sonradan o Uğur Mumcu'nun başını götüren, işte açmaya çalıştığım bu ilişki tarzıdır. 1976, 1977 ve 1978 döneminde onları, devleti çalıştırıyorum ve hareket yürüyor.

Ve tam bir sağcılık tarzı var.

Gerçeklere saygılı olunmalıdır. Siyasal gerçeklik, sosyal gerçeklik nedir?

Ben bütün bunları böyle entrikacı, oyuncu biçiminde yapmıyorum. Son derece dürüstüm. Hatta Pilot ve bu bayana bile güveniyorum. Fakat “acaba?” sorusunu sormadan da edemiyorum. Ajan çıkarlar mı? Bir ihtimal. Ona göre de müdahale edeceğiz.

Ankara'dayız. 1976-77-78'i eğer bunlara dayandırmazsak, sağlam çıkışı yapabilir miyiz? Bu biraz da, sanıyorum SHP'yi bitiriş planlarımıza benziyor, ki şimdi SHP'nin cenazesi kaldı. Bu İnönü'nün oğluna karşı yaptığımız siyasi bir darbeydi ve biz onu aslında CHP'ye karşı oynadık. Bunlar 1976-77'de CHP'lidir. Hem aydın, hem kemalisttir.

Pilot da böyle düşünüyordu ve beni kaybettikten sonra kendini yerden yere vuruyor, patlıyor. “Nasıl elimizden kurtuldu?” diyor, “hatta çıldırtacaktı” deniliyordu. “Nerededir?” diye dört dönüyor. Herhalde emir almış, Diyarbakır'dan sonra beni kaybedince, bizim köye kadar gitmiş. Sonradan öldü veya öldürüldüğü söylendi, başarsız kaldığı için böyle oldu sanıyorum.

Bayan da çok ilginçti. Bizim ilişkimiz ne ilişkiydi? Adı nasıl konulabilir?

Savaş ilişkisi olduğu açık.

Sosyal, siyasal bir ilişki.

Hatta birliktelik ilişkisi, zırh gibi bir kuşatmadır.

Bu noktada Türkiye'nin düzeyini biraz dikkate almak gerekiyor. Sonradan 1978'in Ocak ayında Ecevit iktidara geliyor. 1978 Ocağı önemlidir. Daha sonradan en az bu kadar Türkün şu anki düzeyde özel savaşa soyunması tesadüfi değildir. Biz o yönlü değerlendirdik. Oyunun bir anlamı şudur: Özel savaş Ecevit'i aslında tam yedeğine almak istiyor. Fakat ortanın solu olduğu için tam giriliyor. Bi-

raz da kontrgerilla laflarını da ağzından çıkarınca, suikastle sindiriyor. Fakat bence tam teslim olmuş değil. Daha doğrusu bilinen klasik bir gelenek var. Özel savaş o zaman, yani 1960'tan sonra, bence Türkeş tarafından kontrol edilmiştir. İnönü'nün durumu biraz daha değişiktir. Bunlar devlet içinde iki eğilimdirler. Türkeş geleneği Amerikancı, Turancıdır. Amerika'nın da Turancılık eğilimi var ve Türkeş de bu eğilimden birisidir dolayısıyla özel savaş dairesinin içinde etki Türkeş'indir. Ecevit ise İnönü'nün ekibindendir. O bilinen klasik CHP, ordunun da ağırlıklı tarafıdır. Hâlâ da bu devam ediyor.

Özel savaş dairesinin dışındaki ordu kesimini Ecevit biraz işletiyor. Dolayısıyla Pilot özel savaşa bağlıydı. Fatma'nın ailesi ise CHP'ye bağlıdır. Özel savaş gerçekten hemen darbeyi indirmek istiyordu. CHP ise bizi, tıpkı bu DEP gibi kullanarak bir sonuca gitmeyi istiyordu. Beni de kullanmak, kendi içinde eritmek istiyordu. Taktik olarak doğrudan özel savaştan daha değişiktir tarzı.

Dikkat edilirse biz klasik kemalist kanatla, 1960'lardan sonra özellikle ABD'ye dayanarak geliştirilen özel savaş kanadı arasında bir denge durumunu yakalamışız. İkisi de aslında bizi kontrol etmeye çalışıyor ve kesin bağlamak istiyorlar. Bu olmadığında da kesinlikle yerle bir etmek istiyorlar. Zaten devletin başka türlü yapamayacağı açıktır.

Kesinlikle biz devletin 1977'den sonraki durumunu hem iyi, hem de isabetlice görmüşüz veya hissetmişiz. Böylece provokasyona gelmeyen (iki tarafın da dayattığı provokasyona gelmeyen), bir güç hattı oluşturmuşuz. Çıkış yapmaya çalışırken devlet adına hareket eden kişilerle ben son derece iyi geçiniyorum. 1994'te gazetelerde çıktı, güya “Apo'yu MİT Kürdistan'a göndermiş” diye bir haber vardı. Bu aslında devletin içindeki odakların birbirlerini suçlamak için söyledikleri bir sözdür. Aslında gönderme değil de onların elindeki ilişkilerdir. İşte Uğur Mumcu olayında görüldüğü gibi birbirlerini vurdular. Çünkü birisi kemalist kanat, birisi ABD'nin özel savaş kanadıdır.

Sonradan bunlar tam birleştiler. DYP-SHP sözde birbirlerine karşıydılar. Sonuç olarak “Apo bizi bölemeyecek” diye hâlâ da aynı kişilikler, yani Türkeş ile Karayalçın konuşuyorlar. İşte Demirel ile Mesut Yılmaz, ki bunlar devletin sivil maskesidir, benden yediği darbeden dolayı ders almışlar ve tek örgüt içinde, hatta tek parti içinde birleştiler. Zorlama bir birlik yarattılar. Bu çok önemli aslında ve mücadele de çok şiddetli devam ediyor. Özal ayrışması bile çok önemli bir süreçti ve yine bizimle bağı vardı. Özal'ın gelişi, ayrışması ve hâlâ onun üzerine gidilişi vardı. Yine bu İnönü'nün tükenişi, özel savaş yürütücülerinin gelişimi var. Ayrıca Cem Ersever en son bizimle amansız savaşanlardandı. Bu çıkışla çok yakinen ilişkisi vardır.

Evet bütün düzen içi yaşam olanakları Pilot ve bayan ikilisi tarafından sağlanmasına rağmen, Ankara bana diken gibi batıyordu. İstedığınız kadar para var. “Solculuk da yapabilirsin” deniliyor, “Kürtçülük de yapabilirsin.” Karşında son derece etkileyici bir kadın. Ve görünüşte hepsi Kürtçü'ydü. Para ve kadın ve her türlü yaşam vardı. Bu konuda yenik düşmemek mümkün müdür?

Ben nasıl aştım, aşmak için yaratıcılığımı nasıl kullandım veya niçin yaratıcı olma gereği duydum?

Düşünün, Türkiye'nin militan grupları gibi veya Dev-Genç grupları gibi hareket etsem, adam beni boğacak. Planı hazır. Militanları Mahir'leri nasıl götürmüşse, beni de öyle anında götürecekti. Düzen yaşamı sunuluyor. Zaten aynı kişi, “ya militanlığı yapacaksın, ya yaşayacaksın” diyordu. Çok net anlaşılıyor. Bana altın alıyordu. “Abi bilmem babam kaç yüzbinlik tarlasını satmış, benden bir hatıra olarak al sana şu kadar altın” diyordu. Bunları da gözümün içine baka baka söylüyordu. Bunu babasının parasıyla almadığını biliyordum, fakat dikkati çekmemek için “tamam” diyordum. “Abi eylem yapalım, beşyüzbin liralık eylem yapalım” diyordu. O zaman için çok büyük bir paraydı ve “sen yeter ki bana emir ver” diyordu. Demiştim ya, adam sokaktan gelirken dev gibi adam vurmuş, “her türlü eyleme varım” diyor. Dördüncü kattan atlıyor, parende yapıyor.

ayaküstü kalıyor. Böyle militan bulabilir misin?

“Kal, zamanı var” diyorum.

Kadına ise duygusal katılış var, fakat kuşkular da var. Karışıktır.

Burada benim çok beklenmedik, çok ciddi bir ilgi göstermem var. Dikkat edilirse karşımızdakiler ısrarla bize “gel” diye davetiye çıkaran bir konumda değiller.

Devlet, para ve kadın yoluyla beni tutabileceğine 1977-78 ve 79'un başlarına kadar tam inandı diyebilirim. Bu, devleti yanlış bilgilendirme oluyor. Tarihteki en büyük hatasıdır. Aslında bu hatayı her ikisine de yaptırdım gibime geliyor. Yani yalnız bayana değil, diğerine de yaptırıyordum. Diğer de bayan kadar devleti bilgilendiriyordu. “Tuzluk” diyordu. “Bir kuş, kafesteki kuş”... Bizim için bu değerlendirmeleri yapıyordu. “Kuşu istediğimiz zaman kafesten çıkarırız, pişiririz, bu tuzlukla da tuz serperiz, yeriz” diyordu. Ben o zaman da konuşmak istiyordum. Kendi kendime soruyordum “bu lafları niye ediyor?” diye. Meğer ki, biz onun gözünde kafesteki kuşmuşuz. 1977 Ocak toplantısını evinde yapmıştık ki, bizim en büyük toplantımızdı. İşin ilginç yanı, Pilot her şeyi hazırladı ve biz de gittik ve yaptık. Tabii belgesi yok, hiçbir şeyi yok, adı yok. Soba kapısı açık, yazdığımız notları eğer polis basarsa sobanın içine atacağız. Bayan da var. Polis gelirse, yılbaşı töreni var diyeceğiz. Çok ilginç, devletin iki yanını nasıl kullanıyoruz. Sanırım MİT bunları duyduğunda hem kahkahadan patlıyor, hem de öfkesinden boğuluyordur. D... Arkadaş vardı, 1979'daydı galiba, beni yakaladı. Anlattıklarına göre MİT başını dövüyor, “bu yüzde yüz kucağımızdaydı, biz bunu nasıl kaçırdık” diyormuş.

Pilot raporu veriyor, “istediğiniz zaman kafesteki kuşu kesebiliriz” diyor. Bayan da “yüzde yüz kontrolüm altına almışım” diyor. Görünüş olarak böyle. Sanılır ki ben çok kolay politika yapıyorum, oysa döktüğüm ecel terleridir. Hatırlıyorum, o 3 Haziran darbesinde Pilot'un kendisini Karasu olayında açığa çıkarmasıyla titremeye başladım. Elimde tuttuğum çay bardağı “rap” diye düştü. Düştü ve dizimi yaktı. Tır tır titriyordum. Çünkü “sonumuz geldi” diyordum.

Adam darbesini indirecek. Darbe olmuştu ve bir nolu hedef bizdik.

Neden başaramadılar?

Kendimde bir ilkem vardı: Neden bu savaşa cesaret ettim ve inandım.

Çünkü savaşmayan kişi en büyük namussuzdur.

İlk başlangıç sözüm buydu, buna kendimi inandırdım. Bu insanların hepsi namussuz. Neden? Çünkü bunlar orospudan daha orospu dedim. Ben bunlar gibi olmayacağım dedim. Ben daha yüce amaçlar için savaşacağım, dedim. Velhasıl o erken yaşlarda inandırdım kendimi ve bakın, bu inanç benim gıdamdır, benim öz suyumdur. Hâlâ beni götürüyor. Tabii inanç yetmez, bir de taktikten bahsetmiştim. Taktik gerçekten şeytanın bile çok üstündedir. Gidin MİT'e nasıl olduğunu söyleyin, şaşıracaktır. “Bizi inandırdı” diyecektir, hatta “uyuttu bizi.” İşte üstünlük burada. Ve bir de çok çalıştırır, fakat çalışma da yetmez. Yalnız oyun yetmez, oyun için çok çalışacaksınız.

Düşman önemlidir ve büyük bir ordu gücü gelip önümde durmuş ve iki adamını da (ikisi de çok yetkin, her birinin elinde on marifet var, süper bir kadın ve süper bir erkek) günlük olarak başıma dikmiş. Dedim ya, adam on kişiyi bir yumrukta yere devirebilir. O kadar güçlü. Kadın on kişiyi bir çırpıda düşürebilir. O kadar yetenekli.

Ben ne yaptım? Tamam, bununla yaşamalıyım, dedim. Benim elimden ne gelebilirdi? Doğrudan yumruk vurmaya kalkışsam, o beni anında ezer. Kadınlı boy ölçüşmeye kalkışsam ve yerinde olmayan bir tek davranış göstersem, beni anında devirir. Burada güç dengesini hesaplıyorum. Kesin yanlış adım atmamak için büyük ihtiyatlılık var. Bir de onların çok ciddi olduklarına inanmam ve buna inandığıma inandırmam gerekir. Onlar işte bizden, gruptandırılar. En ufak bir karşı bilgiyi sızdırmayacaksınız. Bunlardan kuşkulandığıma dair ikisine ilk vermek istediğim imaj “ben size inanıyorum” veya “siz tam birer grup yoldaşısınız” biçimindedir. Hiç kuşkulanmasınlar, çünkü kuşkulanırlarsa, beni bir gün bile yaşatmazlar. Bunu da veriyorum.

Görünüşte grubu birlikte kuruyoruz, fakat kuşkularım var. “Bun-

lar bana ne yapabilir? Ne zaman yapar?” Bilindiği gibi, bunu boşa çıkarmak için hemen her gün yakınıma alıyorum. “Hah, tamam” diyor, “günün 24 saatinde artık kucağımıza girdi.” Bu neyi sağlıyor? Benim biraz rahatlıkla işlerimi yürütecek zaman kazanmama ve güvenlik içinde olmama yol açıyor. Burada büyük bir yaratıcı oluyorum. Başka türlü hiçbir Kürt hareketi, Kürt partisi oluşamaz. Sosyalist parti de (Türkiye’de de) oluşamaz. Mahirler, Denizler gibi ordu da, parti de, cephe de oluşturdular, ama ömrü iki aylık oldu. Ben yapmaya kalkışsam iki ay değil, ömrüm 24 saattir.

Yöntem değiştiriyorum, taktik yaratıcılık diyorum buna. Kesin düşmanı yanıltacak bir yöntem gerekiyor. Taktiktir bu. Adamlar “bu Kürdü kullanacağız, dört dörtlük kuşatmaya aldık” diyorlar. Tabii, kadın uyanık ve adam da çok uyanık. Adam günde elli defa soruyordu “abi” diyordu, “bu konu da ne? Şu konu da ne?” Ben inandırıcı cevaplar veriyordum. Öyle inandırıcıym ki, gittim işte evinde grubun en yüksek toplantısını düzenledim. Adam tamamdı, bana inanıyordu.

Kadına da en yüksek duygularla bağlılığımı göstermek istedim veya (bunda da ikiyüzlülük yok aslında) öyle gösteriyordum, planlıyordum da. Belki öyleyim, ama yalnız öyle değilim, başka türlüşüyüm de. Başka hesaplarım da var, asıl amacım var.

Asıl amacım, devrimci bir Kürdistan grubu ortaya çıkarmak. Ama bunu kurarken düşman diyor ki, “Kürdistan diyen bu adam eğer Ankara kantinlerinden çıkarsa, ben kellemi keserim.” Meşhurdur, bu kadar kendisine güveniyor. “Çıkamaz” diyor, “kucağımızda.” Laf! Herkesin savurduğu ucuz bir laf var, bu da öyle yapıyor. Tamam çünkü öyle inandırıldı, hem de birkaç yıl.

Tabii, bu taktik savaşta o birkaç yıl içinde “bilgi gelsin bize” diyorlar her gün adamlarına. Hatta şuna da özen gösterildi; Ankara’da kalacağım, evlilik var. Zaten yayınevi kuruluyor. Daha yıl 1978 ve grup Ankara’dan önemli oranda çıkış yapmadan “Tamam abi, öderiz” diyor Pilot. Adam yatırım yapıyor, ev kuruyor, altın buluyor, buzdolabı buluyor, yayınevi kuruyor... Bilgi gidiyor yukarıya: “Bi-

zim adam dört dörtlük bağlandı.” Kadın da “dört dörtlük bağlanmış bir Mecnun” diyor. MİT niye kuşku duysun? Tabii daha küçük adımlar atıyorum her gün. Küçük adımlar nedir? Kürdistan işlerini yürütmemiz lazım. Şimdi ben bunları söylerken “çantada keklik, kafesteki kuş tuzla şöyle kavrulur, şöyle yenilir” diyor. Kadın gülüyor bana, çok zavallı buluyor. Öyle zavallı buluyor ki, “bu mu?” diyor. “Ben bir çobanla daha rahat yaşarım. Ama bu zavallıyla nasıl yaşayacağım?” Çünkü beni tutsak etmiş. Tutsak adamla nasıl ilişki kurulur. “Zavallı” diyor. Çok açık. “Bu hangi günde ölecek?” diye her gün benim akıbetimi bekliyordu. Belki de son ana kadar böyleydi.

Yani aslında beni bir ölü gibi gözünün önüne getiriyor.

Ben de onu bir ölü gibi göz önüne getiriyorum.

Ama o daha gerçekçi, çünkü devlet onun yanında. Devlet ha bugün karar verecek beni öldürecek, ha yarın. O günkü Ecevit hükümetinin (ki bugün Türkeş’le birleşti) amacı buydu. “Adamların önce kellesini değil veya yalnızca kellesini değil, haklarında bilgi getirin.” MİT’in kararı budur. “Öldürmek için vakit erken...” Bilgi vermişiz. “Bu, rahatlıkla kontrol altında bir Kürttür ve grubu bunun yoluyla denetim altına alabiliriz. Niye öldürelim? Bunu sağlam tutacağız, kucağımızda tutacağız. Bunun etrafındakileri böylece etkisizleştirmiş olacağız.”

Nitekim bugün de şehirlerde birçok kişiyi tohumluk olarak kullanabileceğini sanıyordu. Tabii bu tarihi bir yanılgıdır. Daha sonra Uğur Mumcu kitabında yazacaktı. Ama adam belki de tam da bu nedenle öldürüldü.

Kim kimi yanılttı? Sonuçta kim en büyük yanıltmayı, yanılgıyı gerçekleştirdi? Bir de o büyük güç dengesizliği ortamında bunu kim yaptı? Düşünün, devletle Kürt partisi kurduruyorum, Uğur Mumcu (ki o çok etkili bir MİT ajanı veya o çevrelerle ilişkili uzman birisiydi) dedi. Doğrudur, bu da doğrudur. Biz devrimci Kürt partisini nasıl MİT’e dayandırarak kurduysak, Kürt devletini de (şimdi işte içinde olduğumuz bu Güney’deki devlet) Türk devletine dayandır-

rak kuracağız. Yazdı adam, başka çaresi yok.

Taktik buraya getiriyor. Taktiğin üstünlüğü burada.

Peki bu taktik üstünlüğüne nasıl eriştik? İşte işin içinde sabır, örgüt çalışması, bilinç, nefes nefese büyük yoğunlaşma, inadircılık, inisiyatif, hiç boş durmama, her yolu deneme vardır. Kadın ne diyordu: “Bu hiçbir Kürde benzemiyor.” Pilot ne diyordu: “Abi sen ne yapıyorsun?” Günün yirmidört saatinde bilgi istiyordu. Ben de hepsini veriyordum, adam şaşırıyordu. Yani mutlaka onu yanılgıya götüren şeyler var, en önemlisi de kişiliğin kendisi işte aslında tarzıyla gelişmeyi sağlayabilir. Yani dayandığı kuvvetleri esas almıyor. İşte Mahir Çayan'lar, Deniz Gezmiş'ler bunu esas aldı, bir-iki ajan onların sonunu getirdi. Muhtemelen benim de ajanlarım var, fakat ben ajanlarımı kullanıyorum, çalıştırıyorum ve sonuçta bunların bugün nerede oldukları görülmeye değerdir.

Bayan olayında önemli olan kadın meselesi midir? Bu ilişki neden böyle gelişti ve bana hakim olan o zaman neydi? Genelde o kadar çekingen birisi olmama rağmen, burjuva toplum ölçülerindeki kadından da bu kadar uzak olmama rağmen, neden ben birdenbire giriş yaptım? Sadece duygusal nedenlerle izah edilebilir mi? Veya sol, iyi bir sol, iyi bir sosyalist olma nitelikleriyle izah edilebilir mi?

Bütün arkadaşlarım bu bayanın ailesinden kaçarken, benim tam tersine onu tutmam söz konusu. Pilot'u da öyle. Herkes “bu adam kuşkulu” diyor, ben tutuyordum. En ilginç bir biçimde devleti şaşırtmanın yaklaşımıyla karşı karşıyayız. Duygular, siyasal yaklaşımlar, sosyalizm ilkesi... Hepsi birleşiyor. Aynı zamanda bende bir hesaplama mantığı da var. “Bunlar ne ilginç Kürtlerdir? Bunları bir görelim, kimdirler tanıyalım” deyip, cemaatlerine dahil oluyorduk.

Bu benim ilişki tarzımdır. Görünüşte hiç kimseyi reddetmem, iyi veya kötü. Sanıyorum çok önemli veya esas alınması gereken hak, ilke olarak ortaya çıkıyor. Şu anda istihbaratçıların da en doğru buldukları bir yaklaşım ilkesiymiş. Ama o zamanki halimle ben bunu çok amatörce karşıladım. Yani bütün soru işaretlerine, endişelere

rağmen, bu iki ilişkiyi bu biçimiyle ele alış tarzımız, Kürdistan tarihinde en önemli, en kritik, hatta doğuş aşamasının sağlıklı gelişmesi açısından gerçekten beceri isteyen, büyük dayanma gücü isteyen bir çıkış olayını sağlamaya çalıştığım ortaya çıktı. Bu üç yılı özellikle böyle geçirmek bildiğiniz gibi değil, korkunç. Korkunç bir devlet. Hem kemalist kanat, hem Amerikancı kanat el ele vermişler ve “yer yarılсын da içine girin” diyorlardı. “Oğlum, militanlık istiyorsan yaptır. Yaşam istiyorsan yaşam. Kafamızı fazla karıştırma” diyor. “Sen bir köylü parçasısın veya Allah'ın zavallısısın. Ne istiyorsun?” diyor. Devletin yaklaşımı biraz böyledir.

Cüneyt Arcayürek, sonradan Demirel'in basın danışmanı, değerlendirmeyi “devletimizin büyük gafı” diye yapıyor. 1978'de böyle bir değerlendirme geliştiriyor. Bizim o dönemi atlatış tarzımıza “yılan bir karışken ezilmeliydi” diyor.

...

Süreç içinde soru işaretleri gelişti.

Normal kişilik yaklaşımlarına göre bu ilişki tarzını öldürmem gerekiyor. Fakat ben dayanıyorum. Öyle ikiyüzlü bir dayanma değil, çok bağlı, çok sosyalist olma gereği duyuyorum, çok örgütlenme gereği duyuyorum. Ama buna rağmen anlık olarak kahredicidir. Şimdi ben, kahrediciliğini iyi anlamalıyım. Bu bir devlet. Benim o zaman aklıma “bir insan nasıl böyle yapar?” sorusu takılmıştı ve çatlıyordum. “Serserioğlu, şimdi senin karşında devlet var!” Ve ben bu ilişkiyi şimdi hâlâ birçok yerde yaşıyorum, tanık da oluyorum. Görünüşte bir kişiyim. Şimdi eskisi gibi değilim tabii, saf değilim. Derhal anlıyorum. Tabii o zaman bir kadın, hem de duygu yüklü olan bir kadındı. Ve sanırım devletin kendisiydi. Duygu-muygu düşünülemez veya ancak bir taktik araç olarak düşünülebilir. Ona da girme gereği duymaz. Tam tersine, mutlak siyasi amacı var. Mutlak siyasi amacı nedir? Ankara'dan veya Türk devlet gerçeğinden sağ çıkarmayacak. Dolaylı aile de olabilir, aileye dayanarak da olabilir. Görev almış. Diğer Kürt de öyle. Bilinen türden ajanlar değil bunlar. Hem ideolojik, hem askeri, hem siyasal olarak dört dönüyorlar.

Kusursuz kişilikler... Ben ise yaşam merdivenlerini zar-zor tırmanmak istiyorum.

Evet şimdi sorumluluk nedir? Yoğunlaşma nedir?

Kadına bir başlangıç yapıyoruz. Aileye, devlet bağına, yani sosyal-siyasal veya resmi devletle, onun dışında bir de savaş tarzına karşı bir çıkış yapmaya çalışıyoruz. Yaşam bildiğiniz gibi değil. Devlet sorununda olsun, sosyal ilişkiler sorununda olsun, birçoklarının yaşamı öküzin trene baktığı gibi geçer. Bu kadına karşı ben önyargılı değildim. Bana göre dürüst bir Kürt yurtseveri veya sosyalist olsaydı, benden bile daha gelişkin yetenekleri vardı ve bunları kullansaydı önderlik de yapabilirdi. Ama bu görünüştür. Özünde büyük ihtimalle devletin iyi bir hazırlaması, devletin bir solcusu, devletin bir Kürtçüsü. Tıpkı Mustafa Kemal'in babasını kullanması gibi, o da bizi kullanmak istiyor. Veya kemalizm Mustafa Suphi sonrası sahte solcu birçok kişiye solculuk yaptırdı ya, işte sahte komünistlik yaptırdı; bu da öyle. Hem sahte solculuk, hem sahte Kürtçülük yaptırıp, benim şahsımda devrim döneminin Kürdistan'ını kontrolleri altında tutmaya çalıştı. Hesap böyleydi.

Bizim çıkışımız olmasaydı, ne sosyalizm, ne de Kürtçülük kalırdı. Fakat şu anda dünyanın gündemindeyiz. Bunları böyle cepheden görmek, küçümsememek gerekir. Bir insanı ele alışı tarzı: Adam beni kafeste kuş sayıyor, ama ben kendimi ona boğazlattırmadım. Aksine onu müthiş kullandım ve sanırım boğulan o oldu. Bayan da öyle. On yıl idare ettik, fakat bir günü bile onu katletmek için yeterli nedenlerle doludur. Ya o katleder, ya sen katledersin, bu anlamda geçiyor. Ama buna rağmen, büyük bir taktik boğuşuyor. Zaten en son "böyle insan olmaz" sonucuna gelip dayandı. Ama ben sabrettim.

Niçin böyle davrandım, neden böyle yaptım?

Siyasi mücadelede kişinin şahsında devleti yenmek çok ilginçtir. Bir kadın hem devleti temsil ediyor, hem feodalizmi, hem de işbirlikçiliği. Bu gücü gayet iyi temsil ediyor. Ben ise oldukça emekçi, oldukça inançlı bir sosyalistim ve Kürt gerçeğine de son derece

devrimci yaklaşıyorum, devrimi dayatıyorum. Benim gücüm sıfır, tek başımayım. O ise devlettir. Bu büyük güç dengesizliği içinde, normalde erkek, Kürt erkeği ne yapar? Aslında ajan olup olmaması da o kadar önemli değil. İşte herhangi bir ilişkidir.

Bütün solcular nasıl kaybediyor?

Bana göre kişiler, mutlak amaca göre oynamak zorunda. Şimdi de çok ihtiyatlıyım. İşte burada devreye ölçüler giriyor. Adam beni her gün düelloya davet ediyordu, her gün ölüm var, eylem planı dayatıyor.

Kadın sadece bir kadın da değildi, on parmağında on marifet olan bir tipti. Acaba bu ilişkiden kaçsaydım, bu doğru bir tarz olabilir miydi veya kaçsaydım ne çıkardı? Sanıyorum PKK denilen olay bu biçimiyle gelişmezdi, mücadeleci PKK ortaya çıkmazdı.

Ben aynı zamanda çok duygusal bir adamım.

Belirttiğim gibi, o zamanlar bütün bunları kavrayacak durumda değildim. Ama yine de peşini bırakmadım. Benim o zamanki yönetimim neydi, bilmiyorum. Her şeyden önce insana derinden ilgili bir yaklaşım ve kesin değer verme var. Ardından ilginç bir ilişki, ona daha da önem verme söz konusu. Bir kadın için değer verme, bir Kürt subayı için anlam verme, sonuç olarak doğrudan düşmandan iseler bile yine de boş bırakmama. Bu ne demektir? Boş bırakmak, düşmanı serbest bırakmak demektir. Kısaca giriş tarzım, hemen hepsini içeriyor. İyi çıkarsa ne ala, kötü çıkarsa karşı koy. Namusluysan gerekeni yaparsın. Bu kapsamlı bir yaklaşımdır ve öyle sanıldığı gibi de kendiliğinden ele almadık. Diyorum ya, ben adeta boğuluyordum.

Bende bir ilişkiye el atış nasıl oluyor? Ben hem solculuk, hem Kürtçülük ve hem de iyi bir sosyal yaşam düzenlemek istiyorum. Hem de bunlar hep birbirini beslesin, güçlendirsin, diyorum. Fakat mümkün mü? Düzenin etkilediği bir ilişki seni rahatlatabilir mi? Benim çıkardığım en önemli sonuç, ister doğrudan ister dolaylı olsun düzenin yetiştirmediği bir ilişki kolay kolay halka mal olmaz.

Hazır kadın mal gibidir. Bu hazır bir kadın da değil, TC'nin 7 ya-

şından itibaren özel eğitimle geliştirmiş olduğu bir kadın, hem de üst düzeyde ve işbirlikçi bir ortamda. Şimdi benim gibi bir köylü parçası çıkıyor (zaten öyle diyorlardı), böyle bir ilişkiye giriyor. Benim bazı arkadaşlara “sizin gibi köylü parçaları evimizin kapısı önünde köpek gibiydiler, biz kemik atardık” diyordu. Tabii ki, gerçekte kendileri halk nazarında esef edilecek durumdadırlar.

Burada bir olay var: Öncelikle ben halktanım ve hatta önderlik sıfatları yavaş yavaş oluşuyor. Halk adına işbirlikçi bir ilişkiye yöneliyorum, bu aynı zamanda sosyal-kültürel anlamı olan bir ilişkidir, sosyal-kültürel farklılık var. Benim tepeden turnağa oluştuğum kültür ve sosyal çevre halktandır. Emekçi yön çok yaşıyor; diğer taraf son derece halkın üstünde, hatta halkın karşısında. İsyen sürecinde düşman yanında kemalizme oynamış. Kültür olarak farklı, mezhep yönü farklı, sosyal gelişim yönü farklı, dini farklı, velhasıl birçok yönüyle böyle. Ama bir de yeni bir ulusal ve toplumsal düzenleniş geliştiriliyor. Bu farklı düzenleniş içinde sorun çözüme kavuşturulmak isteniliyor. Onlar da işin altyapısı, daha değişik bir cepheden ele alınışdır. Elbette ki, bu büyük bir çarpışmaya davetiye çıkarmaktır. İki yol konuluyor: Ya militana teslim olacaksın, ya diğer kapıdan, Ankara’da yaşamaya teslim olacaksın. İkisinde de düşmemek çok önemli. Bu adamlar da öyle bildiğiniz gibi değil, sana bu kadar masraf yapacaklar, hiç peşini bırakırlar mı? Devlet beni biliyor, eğitim sürecinden tanıyor. Çok silik bir köylü olarak kalkmış, Ankara’da siyasalda bu kadar çaba gösteriyorum, tehlikeli bir devrimci eğilime giriyorum ve bir de devletin kendi adamlarına dayanarak grubumu inşa ediyorum. Beni sağ bırakır mı?

Şimdi burada devletin tarihi yanlışlığı nedir?

Sanıyorum şöyle bir taktik hata yapıyor: “Tamam, bunu iyi bir işbirlikçi yapabiliriz.”

Buna çok çalıştılar, ama şimdi Ecevit neden bunun tersi bir taktiği uyguluyor. Nitekim bu da anlaşılırdır. Türkeş şimdi Kürtlerle anlaşabilir, ama Ecevit daha uzak ve faşistliği Türkeş’ten daha ileridir. Şimdi herkes şaşırıyor, ama ben onu iyi biliyorum. Neden böyle?

Çünkü başlangıçta bana karşı tavrı “uzlaşırsa eğitiriz, zaten adam teslim olmuş durumda; aileye tamamen bağlanmış, parasını da biz veriyoruz, apartmanı da biz veriyoruz, maaşını da biz veriyoruz” biçimindedir. Giden raporlar “çantada keklik” diyor. Bayan, “Yüzde yüz mali, duygusal, siyasal, ideolojik olarak tamamen bağlanmış, kontrolümdedir” diyor. Devlet “tamam, idare edin”den başka ne diyecek?

1978’in sonunda benim bilinen özgürlük eğilimim var. Özgürlük eğilimim hiçbir zaman kimsenin zincirine takmama eğilimini taşıyorum, hâlâ da öyleyim. Şimdi eğittiğim insanlar, benim özgürlük eyleminin dolaylı sonuçlarıdır. Mutlak özgürlük içinde yetişiyorlar. Benim oysa bu kadar özgür olma imkanım yok. Fakat onlar istedikleri kadar yetişebilir ve istedikleri kadar özgürlük dağlarına ulaşabilirler. Ben bunun garantisini onlara veriyorum, ama dikkat edin, kendime veremiyorum. Bu, eskiden de böyleydi.

Ben yüzlerce arkadaşını Ankara’da çıkarırken dört tarafı bağlanmış durumdaydım.

İşte büyüklük burada. Hem de mükemmel çıkartıyordum. Düşünün, THKO, THKP-C kökenliler sapır sapır dökülürken, arkadaşlarımı oldukça beslemiştim ve 1978’e kadar onları mükemmel büyüttüm de. Sonuçta neredeyse kimse kalmadı. Çıkışları bu ilişkiye dayanarak yaptırıyordum. Kendimi bağlamışım, örgüte çıkış yaptırıyorum. Benim yaşantım böyle. Elbette bunların beklentisi vardı. Kendimi onlara öyle dayatmışım ve öyle kabul ettirmişim ki, “işte bu önderdir, kontrol ediyor. Biz bunu tutarsak, Kürdistan’ı tutmuş oluruz” diyorlardı ki, doğrudur.

Onların kanalıyla beni tutmak, Kürdistan’ı tutmaktır.

Ankara’yı böyle 1979’a kadar oyalamak büyük bir taktikti. Hem de grubu bütünüyle onların olanaklarına dayandırarak. Bunun kini, sıkıntısı, öfkesi yok mu? Var. Başka arkadaşlarımız olsa, kesin dayanamazlardı. Ve eylem yaparlardı. Zaten Kemal Pir rica ediyordu, “Apo, izin ver de Pilot’la birlikte bu eylemi yapalım” diyordu. Gözüm tutmuyordu ve “kalsın zamanı değil” diyordum.

Bayan beni sınıyor. Kendi yaklaşımı ölçüsünde, benim duygu düzeyimi ölçmek istiyor. “Duygusal yönden böyle bağlı olanın da böyle olması gerekir” diyor, ama tam emin değil. Mutlak teslimiyeti dayatıyor. Ben de mutlak teslimiyet değil de, “yüzde on açık kalsın” diyorum. Yüzde doksan fena oran değil, ama yetmiyor ve “yüzde doksandokuz olsun, hatta mutlak bağlılık olsun” diyor. Peki neden mutlak? Çünkü devlet ilişkisidir. Ben kişiyi de suçlamıyorum. Devletin doğrudan veya dolaylı bir dayatması başka türlü davranmaz. Ben insanlık bekliyorum. Mümkün mü? Kırk yıl devlete böyle çalışan bir ocak, kırk yıl faşistlik yapmış birisi insanca davranabilir mi? Çok zor... Arkadaşlarımız çok kuşkulu ve çatlıyorlardı, fakat ben dayanıyordum. Bu böyle büyük bir sabır taktiğidir. Ben hâlâ o sabır taktiğiyle iş yapıyorum.

Karşımdaki ise beni 24 saat içinde sökmek istiyor.

“Sen bir köylü parçasısın, sen böyle duramazsın. Duygusalsın, duygularının sonucu şu olacak, militansan şöyle eylem yapacaksın, karar vereceksin” diyor. Zaten beni o zaman Tekoşinciler, Kawacılar, kimi başka örgütler pasiflikle suçluyordu. Beni böyle ilan ederek, böyle bir görüntü yaratmak istiyorlardı. Ama onlar da kuşkuluydu. Kimisi şu kusur, kimisi bu kusurdan bahsediyordu. Şimdi bunlar da, bu dayatma bütünselliği içinde ifadesini buluyor. Yine de sabır, yine de kendi tarzımda ısrar var. Aslında şimdi anlaşılıyor ki, biz devleti patlatmışız. Görünüşte bunlar beni patlatıyor, boğazıma kadar geliyor, ama şimdi öyle anlaşılıyor ki, biz devleti patlatmışız.

Bu özellik çok önemli. Bu özelliği yakalayan, önemli oranda zaferi sağlayacak ruhu elde etmiş sayılır. Elbette benim burdan çıkardığım sonuçlar var. Her şeyden önce PKK'yi bu tarzda oluşturma, kişilik çözümlemelerini (ki eşittir PKK çözümlemesidir, Kürdistan çözümlemesidir) ve sosyalizmi derinliğine ele alma biliniyor. Ayrıca işbirlikçiliği, ihaneti derinliğine ele alma, kadını derinliğine ele alma sonucu muazzam dersler çıkardım.

Düşünün, bir kişiyle geliştirdiğim ilişki tarzı, tarihin en çarpıcı derslerini çıkarmama yol açıyor. Hâlâ da tarzım budur, sürdürüyorum.

Hem de işin değişik bir lehçesiyle sosyal ilişkiye açıklık kazandırmak istedim. Tabii, ben kendimi çözemezsem, arkadaşlarımız hiçbir şeyi anlamaya gelmiyorlar. Toplum belli kalıplar hazırlamış, “koca dediğin böyle olur, karı dediğin böyle olur” diyor. Elbette ben bunları hiçe sayıyorum demiyorum, ama bana göre büyük tuzaklar söz konusu. Burada da özgürlüğü esas aldım.

Anamın değişimini hatırladım. Aslında o söylenen öyle bir dalga geçme biçiminde değildi, farklı olduğumu görüyor. Öyle farklı olmasaydım “al oğluma göre kız, al kızıma göre oğul” denilir, olur bitirdi. Klasik aile anlayışı, hatta duygu anlayışı, karasevda anlayışı, hâlâ partimiz içinde büyük sorun olabiliyor. Kesinlikle kuşku duyduğum veya güvenmediğim için değil, ama bu kadın-erkek ilişkisinde en büyük zorlukları yaşıyorum ve yaşıyorum.

Bunun nedenleri var.

Bana göre Kürt ilişkisi boğuntuya mı getirilmiş, çürütülmüş mü veya bağlanmış mı? Bu ilişkide bitme var, tükenme var, bağlanma var ve bir de içinde çıkamama durumu var. Sömürgeci darboğazdan çıkış nasıl bu kadar zorsa, arkadaşlarımızı da bu sosyal darboğazdan çıkarmak, en azından bundan daha zordur ve bunun için değişik bir savaş yürütüyorum. Bu savaşı en başta kendime uyguluyorum ve kesinlikle en başta kendi içimde çözümlüyorum.

Bu gerekli miydi? İnsan kendisini bu kadar deneme-sınama tahtası yapar mı?

Evet! Çünkü yapmazsa kaybedecek. Büyük ve çok tehlikeli denemelerdi onlar ve yapmasaydık, parti ortaya çıkmayacaktı.

Papaganini'ye keman çalmayı şeytanın öğrettiğine inanılırdı...

Duygular Savaşı

1975'lerde işe bir kadınla başlamak istedik. İşte bir Kürt tipi: Kürtlüğe ilgi duyuyor. Kendini sol, sosyalist sayıyor. Yine tarih içinde oldukça anlamlı olan bir ailesel-sosyal konum var. Hesap alıp vermek gerektiği açık.

“İyi bir buluşmadır” diyerek başladık.

Duygu yanı daha gelişkin olacak. Dikkat edilirse mükemmel bir eşleşme oluyor. Dönemin ideolojik ve giderek partisel hamlesine uygundur.

Dikkat edilirse, burjuva toplumuna girdiğimizde, duygular donmuş, duygular yok. Devrimci sürecin ideolojik-politik, hatta askeri aşamasında da öz duygularımızı artık istediğimiz gibi hayata geçiremeyeceğimizi gördük. Burjuva toplumu hiç fırsat vermiyor. Yine devrimci dönemin ideolojik ve siyasallaşma dönemi fırsat vermiyor.

Aslında yaşamak istiyoruz, ama siyasal olacak.

İşte burada tekrar bir savaş yaşadık ki, hiçbir savaşa benzemez.

Kendimizi oldukça korumaya çalıştığımız burjuva veya egemen kemalist yaşam biçimi, onun burjuva öncüleri ve onun Kürdistanı işbirlikçileri var. Kendimizi korumamıza rağmen ve oldukça da ted-

birli hissetmemize rağmen, yine de karşılaştık.

Geçmiş duygularımızın bizi kötü bir duruma düşürmesi miydi acaba?

Veya bir duygular savaşına artık kendimizi hazır hissettiğimiz bir dönemin gereği midir? Salt bir siyasal amaç mı var burada?

Veya bu grubu büyütmek için mi düşünüldü?

Kendiliğinden mi gerçekleşti?

Bütün bu etkenler rol oynayabilir. Burada önemli olan; biz bu işe başlarken işte böyle başladık.

Bu konuda genel Kürt tipinden hiçbir üstün yanıml yoktu. “Ben melekten sayılırım; bütün ilgilerim-duygularım yücedir” kesinlikle hayır! Bunları söylemek kendini aldatmaktır, yalandır. Ben herkesten daha fazla bir duygu zavallısıydım. Ama bir şey var ki, bende olan, ama hiç kimse de olmayandır. Yalnız bende biraz varlığını sürdürür. Siyasal amaca bağlı olmayı sürdürmek. Bunu hiçbir zaman gözardı etmedim. Şimdi benim bütün arkadaşlarım o dönem itibarıyla, kimi siyasal amaç ile savaşımının esasını ikinci planda bıraktı, kimi unuttu. Ve bunlar da, delikanlılık duygusu adı altında oldu.

İşte benim herkesten büyük farkım, bundan sonra açılmaya başlar. Duyguda, evet ben sizlerden daha basitim diyelim. Ama o delikanlılığında temel amacı bir anda çiğneyip güdülere teslim olmadım veya gözü kara bir sevdaya kapılıp kendimi kaybetmedim.

Bunları söylerken, kendimi kesinlikle övmüyorum. Ben de bir karasevdaşydım aslında.

Bilinir ki, karasevdaşlar zor yaşarlar.

Fakat yaşadım.

Nasıl yaşadım, artık araştırmak gerekir. İlginç bir karasevdaş yaşamıdır. Bu bayağı büyük bir savaştır. Duyguların savaşımını vermek çok önemlidir. Onun siyasetle bağlantısı var. Giderek parti kuruyoruz, çok tarihi bir hamleye giriyoruz. Bütün bunları kendi içinde ayarlamak ve esasta da halkın temel amacı olan özgürlük savaşımını ihmal etmemek, hatta ona herkesi, gerekirse duygularını

da kurban etmek... Bu gücü göstermeye çalışıyorum, tabii müthiş ağırlaşıyor. Tam da bu noktada, karşımda duygu yoldaşlığı yapması gerekenler, anlayışlı olması gerekenler; yanlış anlamaktan tutalım o duyguların içinde bitirmeye kadar, her türlü gelişme ile olumsuzluk tarzında kendilerini gösteriyorlar.

Büyük bir iç savaş yaşıyorum. Tabii klasik Kürt erkek anlayışı var. Bir şeye bağlandı mı, ya zorla, ya bıçakla duygularının gereklerini halletmek ister. Hele benim gibi biraz da önderlik sevdalısı olan biri, bu konuda kendini mutlaka çözümlemek zorundadır. Açıkta bir savaş, temel amaç karşısında bitirir. Sabır gösterilecek mi? Biliyorsunuz, delikanlılıkta sabır, zor iştir. Boyun eğmek de, giderek duygu düşkünlüğüne gitmek de hiç olmaz.

Şimdi bu sürecin çetinliği böyledir.

Bu, işte benim bulunduğum zaman ve mekan, müthiş bir savaş alanıdır.

Ve öyle her yiğidin dayanabileceği bir savaş değildir. Esas amaca bağlanma yeteneği. İşte artistik dediğimiz yan burasıdır.

Bu sanattır.

Sanat bir gerçeklikten, bir başka gelişmeyi bizzat yaratma eylemidir. Yaratarak ele alma eylemidir.

Nedir bu da? İşte klasik Kürt gerçekliği söz konusu olduğunda, birbirine girmiş kördüğümünden devrimci çözümlenişe, onun çok dar-ıkel zemininden çok daha üstün bir zemine geçiş yapabilmektir.

Nedir bu dönemin duygu ilişkisi?

Esasta toplumumuzun bütün erkekleri, kadınları ve kızlarına hakim olan karı-koca ilişkisi en temel namus ilişkisidir. Koca olmazsa karı yaşayamaz, karı olmazsa koca yaşamaz. Yaşamın yüzde doksan gerçeği, bu ilişki içindedir. Doğarken bu öğretilir, ölürken bununla baş mezara konulur. Tabii bunun aşamaları var. Mesela genç kızlık aşaması, delikanlılık aşaması, daha da kendini bitirme aşamaları olmuştur. Zaten benim yaratıcı bir yanıml varsa, sanırım o da biraz burada ortaya çıktı. Belki iyi bir mümin olarak da yaşamımı götürebilirdim. Çok sofu bir sosyalist olarak da kendimi taşırayabilirdim.

dim. Ama ben bu biçimlere fazla yer vermedim. Özgürlüğün tam olması için, bütün insanları ve bu arada kadını da kapsamına alması için özen gösterdim. Yani insanlık anlayışına göre bütün ezilenler ve bu arada kadınlar da, bu işe tam akıtilabilmelidir. Bunlar da insandır, neden bunların ağzı böyle tıkalı kalsın? Neden bunlar hep arkadan gelsinler? Neden erkekler hep önde? Bu bende çelişki yarattı ve “katılmalılar” dedim.

Benim yürüyüşüm her zaman yoldaşlık temelindedir. Öncülüğe inanırım, otoriteye inanırım. Ama ister bir çoban gelsin, ister bir kadın veya çocuk, ister yetmiş yaşında bir kişi; ne kadar otorite gücüm olsa da onları yoldaşlık esprisi temelinde taşımaya, birlikte yürümeye büyük özen gösteririm. Böyle olunca kimi, “biz kurumuş ağaç kütükleriyiz” diyordu, kimi “yürüyemeyiz” diyordu. Örneğin kadınlar gülüyordu. Beni belki çok iyi biliyorlardı. Ama nasıl yürüyecekler, nasıl konuşacaklar. Yıllarca kendi kendilerine gülüyorlardı. Çocuklar heyecanlanırlardı, “büyük bir abimiz var” diye. Tabii, ben de kendimi onlar için basamak yaptığım zaman, bu son derece etkileyici gelirdi. Yaşlılar için de öyle. Yeni sözler söylediğimiz zaman, farklı olduğumuzu biraz gördüklerinde, onlar da heyecana kapılıyorlardı.

Evet kadını da ele aldık ve birlikte bu grup pratiğinde yer almak da istedik.

Ama müthiş çıkıyor.

Kendimi sakındığım ne kadar burjuva değer varsa, hepsi bu sefer de tepeden ta kalbimin içinden beni yakalamaya çalışabilir. Ve etkilmişim. Tabii bütün bunların üstünde bir siyasi amacım var. Ve onların dayattığı siyasi amaç, benimkini yutabilir. Etkileyicilik konusunda, karşımdaki daha deneyimli, örgütlü ve hazırlıklı. Neyle yaşarsın? Fazla para dersen sende yok, karşı tarafta daha çok. Güç dersen karşı tarafta daha çok, sende yok. Olduğu gibi boyun eğsen, önderlik iddiasında olan bir adama, hatta bir erkeğe yakışmaz. Yalvarsan yakarsan, doğal olarak bu da olmaz. Eşit olarak yürümek istesen, karşı taraf hakimiyet peşinde. Hem de senin gibi basit bir

köylü parçasını devleti, sınıfı için, kendisi için mutlak kullanmak istiyor. Kadındır zayıf bir erkekte kendisini mutlak egemen kılmak istiyor. Belki de ezilmiş kadından egemen kadına yükselmek isterken, benim gibi birini müthiş kullanmak istiyor. Yani asırlık intikamlarını, benim gibi bir fukara, köylü kültürlü, yaşamı fazla kestiremeyen birinden almak istiyor. İşte, “Buldum adamı, çok yönlü amaçlarıma alet edebilirim. Egemen kadın amaçlarıma boyun eğdirilmiş bir erkeği, yine siyasi amaçlarım ve devletim için çok mükemmel kullanabilirim, çalıştırabilirim.” Yani bende, kendine göre epey amacına uygun yan buluyor. Ve hayli ilgi çekici olabileceğini düşünerek, bu temelde, o da inceliyor.

Hiçbir kadın aslında böyle yaklaşmaz. Ne böyle bir erkek böyle bir kadına bu tarzda yaklaşabilir, ne böyle bir kadın böyle bir erkeğe. İlginçtir! Başka erkek olsa... Aslında daha sonraki süreçlerde şu söylendi: Merkezimizde, çevrede dört adam vardı, adlarını söylemeyi gerekli görmüyorum. Onları “çantada keklik” diye tabir etmiş. “Her türlü özelliği belli” diyor, “birini istediğim gibi elde edip kullanmak için bir hafta yeter!”

Tabii bana “yıllardır seni anlayamadım” diyordu. Durum şu: Neredeyse çatlayacağım “bu kadını ne yapacağız” diye. Şimdi birçok erkeğimizi ben anlıyorum. Erkekliği, kaba bir cinsellik biçiminde tatmin etmekle gerçekleştiremezsin.

Her delikanlı veya kızımız bu konularda aslında kendini ilk eyleminde mi desem, ilk aşkında mı, ilk temasında mı, bitirir. Bir öpme onun başını dönderir. Şu veya bu biçimde bir cinsellik, onu ya mezara götürür, ya göklere kaldırıp yaşam buldurur. Bana göre ise ne odur, ne de diğeri. Zaten bizim yaşadığımız deneyimde, kadın kendini milimi milimine satmaya çalışıyor. Veya kullanmaya veya bizi satın almaya, düşürmeye çalışıyor. Kadın ve cinsellik açıklamalarını biz bu amansız savaşımızda daha iyi anladık.

Bu nemenem bir şeydir ki, yaşamı, özellikle örgütsel yaşamı korkunç bir biçimde çökertebiliyor. Ben örgütlenme için adeta iğneyle kuyu kazıyorum, o bir çırpıda arkamdan adeta örgütü çökertiyor.

Tarihte siyasi süreçleri ilk defa amansız bir biçimde başlatıyorum, o arkamdan bir çırpıda bitiriyor. Düşünüyorum, bu neyin karşılığı oluyor? Bunu sözümona sunacağı bir kadınlığa karşılık alıyor. Neyin kadınlığı bu? İşte sözümona ağız yapısından tutalım da cinsi yapısına kadar, birçok şeyi gözlüyorsun ki, bütün bunlar onun için birer silah. Kadının kendini örgütlenme tarzı.

Büyük duruş!

Her şey bana sunulduğunda, ben kendime gerekli bulduğum kadarını alıyordum. Pilot da, “grubunu besleyeyim abi” diyordu. “Şu eylemi de yapalım, bu eylemi de yapalım” diyordu, “ben parayı mutlaka bulup getiririm.” Ben “kalsın” diyordum. Yani bizi tam çarkta bitirecek ne varsa, onu getirmeyi öneriyordu. Ve kadın da dakikası dakika-sına beni yemek istiyordu. Düşürmek, bitirmek, öldürmek...

Her anı bir savaştı.

Böyle bir yaşamı kabul etmektense, ben günde bin defa ölmeyi göze alıyordum. Bu, kadın gerçeği karşısında çok anlamlıydı.

Fakat ortada bir ölüm kalım savaşı var. Şimdi düzen beni vurmak istedi. Hem de en üst düzeyde etkili kişilikleriyle. Ruhi savaş, düzene karşı savaş.

Benim de bir yüreğim vardı, anlaşılmalıdır. Benim de bir canım vardı, benim de insan olarak güdülerim vardı.

Düşmanın planı vardı: “Aileye bağlayıp devletimizin en iyi bir elemanı haline getireceğiz.” Adam zaten bunu demişti. Açıklaması var. Ve ölmem kendisi için zararlı. Daha iyi bir “eşek” haline getirmek için, sözümona işte plan geliştiriyor. Gerçekten de bu, öldürmekten daha tehlikeli bir yaklaşımdır. İnsanı bir öldürürsün, kurtulur. Bu beni her gün öldürerek, işte kendine göre yürütmek istiyordu. Şimdi bu basit bir duygu, basit bir hamle değildir. Benim o zamanki ruhum, düşüncelerim, telaşlarım, endişelerim, olanaklarım, olanaksızlıklarım, sabrım, inadım nedir?

İşte burada, “beni yöneten fikir” dediğim olay var. O anda ben ruhumu her an satabilirdim. Güçlü kadın var, para var, güç var, tehdit var, düzenin sunduğu bütün yaşam olanakları var. O anda benim

kaybetmemem için bir tek şey gerekiyor. Amaç diye bellediğim şey. Gerektiğinde bunların hepsini kurban edeceğim, ama teslim olmayacağım, onlara bağlanmayacağım. Başkaları çok daha alt düzeydeki alışkanlıklarına esir olurken, ben devlete bağlanmadım. Bağlanmadığım gibi, bir de taktik geliştirdim, müthiş kullandım.

Çok açık, bu ilişkiye yöneldiğimde kuşkulu yönler var ve söylen-tiler yaygın. 1925'lerden 1940'lara kadar bütün Kürt isyanlarında rol oynamış işbirlikçi bir aile. Hatta TC'nin kurucularıyla çok sıkı bağlantılar içinde oluşagelen işbirlikçi bir aile ve ondan gelme bir kişi. Kendi başına ne kadar kuşku götüreceği açık olan bir ilişki, son derece riske girilen bir durum.

Grup içine çekerken aslında böyle başlamamız gerekiyor. Ama niye onu gruba alıyoruz ve buna doğrudan ben önyak oluyorum? Bayan Türk solcusu, CHP'li, Dev-Yol'cu veya buna benzer solcu sosyal-şoven grubun içinde ele alınması gereken biri. Niye el atıyoruz veya o niye bize el atıyor? Hatta bizim grubun olası adamları bile bu ilişkiye fazla akıl erdiremiyorlar. Yani hem Kürt isyanlarında bu kadar olumsuz rol oynamış bir aile ocağı, hem öyle fazla bu işe gelmemesi gereken bir bireyi, biz niye en öne almaya çalışıyoruz? Haklı olarak endişeler, kuşklar sürüp gidiyordu. Grubumuzun selameti söz konusuydu ve daha da nedenler sıralanabilir. Biz, emekçi veya daha o zamandan bile proleter kökenli gençler diyebileceğimiz bir grubu oluşturuyoruz. Bunu esas almamız gerekirken, yani sınıf özüne de dikkat etmemiz gerekirken, yine böyle bir ilişki dikkat çekicidir. Grubun selameti açısından endişelere yol açacak niteliktedir, ama dikkat edilirse ilğimiz gelişmiş.

Merak işte. Böyle, “ne olacak, gruba katalım” diyoruz.

Psikolojik açıdan da ele almak gerekir. İlgi duyuluyor, iyi birisi, sosyalist, aslen Kürt, biraz bilinçli, kadın olarak da iyi bir örnek teşkil edebilir vb. Bu psikolojik bir yaklaşım, siyasal-psikolojik bir yaklaşım oluyor. Hatta “acaba ajan olabilir mi veya bizi devlete ne kadar çekebilir?” diye de düşündürücü. Ama burada şimdi daha iyi anlaşılması gereken şudur: Aslında toplumsal gerçeklikten kaçmak

yerine onun üzerine yürüme merakı veya ilgisi olduğu ortaya çıkıyor.

Açık bu tip, aile itibariyle, kişi itibariyle Kürt olayının içinden geliyor. Kürt isyanlarındaki tarihiyle çok tehlikeli bir konumla karşımıza çıkıyor. “Solcuyum” diyor, hatta “sosyalistim ve Kürdüm” de diyebiliyor. O zaman mücadeleci bir kişilik, “bu kimdir, bunu anlayalım” diyecektir. Yani benim tarzımın mücadeleci bir tarz olduğu şimdi daha iyi anlaşılıyor. Her ne kadar grup içine çekiyorsak da, tam bir yoldaş adayı gibi değil de, mücadele edilmesi gereken biri olarak yaklaşıldığı anlaşılıyor. Grubu Kürdistan'daki diyalektikçe göre oluşturmakta hayli önemli olabilecek bir başlangıç yapıyor.

Aslında grubun diğer üyelerine bıraksak, anında kovup gidecekler. Fakat bizim yürüttüğümüz tarz, mücadeleciliği hep öne alan birisi oldu mu; aslında dikkat edilirse o kadar tehlikeli olmayacaktır, hatta sonucu mücadele belirleyecektir. Ankara ortamında, solculuğun son derece etkili olduğu bir dönemde, Kürdistan adına böyle bir grup oluşturuyoruz. Ve karşımızda, dediğim gibi, Kürt isyanlarında ileri dereceye karşıt bir rol oynamış, kendini solcu ve hatta Kürt sanan birine ilgi duymazsak, aslında öyle fazla siyasi uyanıklık içinde olduğumuz söylenemez. Kaldı ki, bireyin kendisi de yaşama önderlik rolüyle katılmış. Ailesi önderliksel bir aile. İşbirlikçilik Kürdistan'da egemen. Egemen olan birkaç aileden belki de birisi veya dönem itibariyle öyle. Solculuğu tercih etmesinin nedeni, biraz da süreç “etkili olmak istiyorsan solcu olacaksın” süreci olduğu içindir. Solculuğu veya biraz yeni gelişen Kürt sorununa yaklaşımı olmazsa, genç bir lider adayı olarak hiç yeri olmayacak. Dolayısıyla eski statülerini sürdürmek açısından bile ilgilenecektir. Ve gözlüyor. En gelişkin grup hangisi? En gelişkin ortam neresi? Neresiyse kendini ona dayatacağı. Demek ki, mücadelenin doğal gerçeği veya Kürdistan'a dayatılmış olan işbirlikçiliğin egemenlik tutkusu, kolay kolay öncülüğü bırakmama gibi çok etkili bir özelliğiyle karşımızdakinin şahsında ortaya çıkıyor.

Bizim ise yeni bir sınıfsal temelde ve sosyalizm ile sorunun üzerine gidişimiz var ve bu, bir karşı karşıya gelme ve böylece grubun çok çelişkili bir tarzda ortaya çıkma durumu oluyor. Başından itibaren grup bünyesinde büyük bir mücadele tohumunu ekmiş oluyoruz.

Aslında benim birçok ilişkimde bu böyledir. Hemen her katılım için bir giriş tarzı oluyor. Sınıf ayırımı yapmadan çağırıyorum. Fakat emeğin lehine, emeğin önderliğine de yükleniyorum. Bu bir tarz ve doğru olduğu anlaşılıyor.

Parti içinde mücadele şarttır.

Bu Mao'da farklı gelişti, Lenin'de farklı gelişti. Sonuç olarak parti içi mücadeleyi doğru vermezsen, reel sosyalizmde olduğu gibi 70 yıl sonra da götürür. Çin'de de böyle giderse gider. Kısaca öncü örgüt içinde mücadele çok amasız yürütülmezse, öncü ilişkiler içinde çok daha sağlam ve ustaca yürütülmezse, bir devrim 70 yıl sonra da kaybedilir. Ve nitekim kaybetti. Bu nedenle bizim mücadeleyi daha ilk günden yaymamız, ilk çıkışın en temel ilişkilerine bile amansız bir mücadeleyi dayatmamız, böyle başlatmamız, mahirane bir yaklaşım oluyor. Çok usta, çok mahir miydim? Değil. Bir nevi alışkanlık tarzı veya bir yaklaşım tarzıdır.

Aslında o kadar hazır da değildim. Ben bunun sonuçlarını kaldırabilir miyim? Ama bana göre kendime güvenip kaldırabilirdim. Davranışlar daha da incelenirse, mücadelenin kapısını aralamak istediğim, tarihin bir kapısını açmak istediğim, tarihte olup biteni kapatmak yerine açmak, bir ilişkiye boyun eğmek yerine ona sahneyi açmak veya ona “buyur, nasılsın?” demek ve hem de bunu yaparken kesinlikle dürüst, iyi niyetli yapmak istediğim açıktı. Solcu musun? Buyur solculuğun gereklerine! Kürtçü müsün? Buyur Kürtçülüğün gereklerine! Bu yaklaşım çok ciddi ve tutarlı, en ileri düzeyde ve bütün işin amaç özelliklerine uygun, yerinde bir yaklaşımdır. Bu temelde duygular da olabilir. Duyguya da saygı, candan bir ilgi duyulur, bu da eksik edilmiyor. Herhalde bu da mücadelenin önemli bir yanı.

Yüksek bir mücadeleyle kazanılmayan ilişkilerde, yüksek bir değer yoktu. Bu ilişkilerde daha çok teslim alma, birbirine teslim olma vardır. Benim örneğim bunu son derece çarpıcı açıklıyor. Çünkü ulusal yönden hesaplaşmamız gerekiyor. Sınıfsal yönden hesaplaşıyorum, cinsi açıdan hesaplaşıyorum, kültürel açıdan hesaplaşıyorum bu ilişkiyle. Hani kendi başına belayı oturtun derler ya, işte böyle bir durum.

Kadın-erkek ilişkileri genelde mutlak uyum arzeder. “Seni çok seviyorum, müthiş severim. Aşkım, benimsiyorum...” Ya da “buluştuk, uyuştuk ve bir çift olup çıktık” denilir. Acaba öyle mi? Bir kez ilişki özgür bir temelde midir?

Çünkü bu bir savaş için gereklidir.

Birleşen şey erkek egemenliği ile kadın köleliğidir. Zaten bu birleşme tarzı da partinin başına bela oldu. Birçok kirliliği, köleliği gizliyor. Örgütsüzlüğü gizliyor, mücadelesizliği gizliyor. Basit zaaf- ların kavuşması, cinselliğin basit tüketimi oluyor. Basit zaaf- ların buluşması örgütsüzlüğe, mücadelesizliğe, siyaset- sızliğe götürüyor. Ordulaşmaya da gelince, zaten bitişe götürüyor. Böyle kurulan ilişkilerin sonuçların da ona göre gelişiyor. Çok çarpıcıdır, bazıları adeta birbirleri için partiye girmişler. Sosyal amacı, siyasal, askeri amacı bir yana bırak, toplumda sıkışmış, ailede sıkışmış kız ve erkek birbirlerini alıp PKK'ye gelmişler. Biri gidince diğeri yaşayamıyor, intihar ediyor. Veya istediği bireysel ilişki olmayınca intihar ediyor. Sanki yetenekleri yokmuş gibi davranıyor. Demek ki, hata başlangıçta yapılmış.

Şimdi benim ilişkimde neden böyle olmamış? Son derece çelişkili bir ilişki ve büyük mücadeleyi şart kılıyor. İçinde gerçekten büyük mücadele var, istihbarat-ajanlık mücadelesi de var, onu da ekleyeyim. Kendisini siyasi lider sayıyor, bir de önderlik uğruna bir mücadelesi var.

Farklı bir siyasal yapılanma ve mücadele olacaktır. Kültürel olarak farklı ondan dolayı büyük bir kültürel-edebi mücadele olacak. Çünkü değişik ve öyle dayatıyor. Sosyal statüsü başlı başına bir sı-

nıf mücadelesi. Bir de kadın olmanın kendine göre dayattığı ölçüler var ve cinsler arası büyük bir mücadele olabilir.

Benim bu konuda genelgeçer kişilikler gibi olmam için ne gerekirdi? Ya boyun eğmem gerekirdi (ki, boyun eğmem durumunda kaç türlü yenilmiş olacağım). Yani siz basit bir cinselliğe, duygusallığa uyum gücü kazandırmak için aslında erkek kıza, kız erkeğe boyun eğersiniz. Bu sizin için mübahtır. Ama benim biraz kendimi savunma gereği duymam, büyük bir mücadeleye yol açtı. Anladık, sosyalizme göre işte ilişkiler, işte örgüt ölçüleri, işte propaganda tarzı, işte çeşitli özgürlük, eşitlik ölçüleri. Bir bakıyorsun, uygulanmıyor. Çünkü karşıdaki Kürdistan önderliğine oynuyor. Erkek egemenliğinden daha fazla, kadın düşkünlüğünü kullanarak, çok basit bir kadın oyunu yaparak grup üzerinde hakimiyet kurmayı düşünüyor. Sonradan açığa çıktı ki, Kürt erkeğinin derin zaafını yakalamış, benim çevremdeki çok değerli arkadaşlara bile o tarzda yaklaşmış.

Bu arada Kemal Pir'i analım. O herhalde öyle çok erkenden fark etmiş ki, bu grubu hiç çalışmadan, büyük ihtimalle kadınsı özellikleriyle etkisi altına almak istiyor. Güya yedi-sekiz yaşındayken feodal-işbirlikçi ölçülere göre bir önder olarak yetiştirilmiş. Sosyal statü onu tümüyle bir önder olmaya itiyor. Tabii bunun emekle hiçbir bağlantısı yok. Düşünün, hem ulusal ihanet ölçüleri, toplumsal ihanet ve toplumsal karşıtlık özellikleri ve bir de kadınsı özellikleriyle oluşturduğu bir önderlik. Ve gruba da öyle planlı ve hazırlıklı geliyor. Bizim ise her bakımdan yetersiz bir durumumuz var. Sosyal yönden çok parçalanmış, ciddi bir önderlik hazırlığı yok, yine kadını öyle fazla tanıma durumu yok. Bir erkeğin bile nasıl erkek olması gerektiği konusunda, daha kuşkularım var. Kendimi bir erkek olarak da, henüz fazla ölçülü-biçili hazırlamış değilim. Bazı genellemeler, bazı işlerin nasıl olması gerektiğine dair hislerim, sezgilerim var.

Önemli olan burada, çoklarının erken yaşlarda kendilerini düşürdükleri durumlara kendimi düşürmemektir. O durumlar nedir? İşte kolay aşık olduk, anlaştık, uzlaştık gibi bir durum olmuyor. Anlaşa-

madık ki! Yine bu arkadaşlarımızın düşüncesi “vuralım, atalım” diyorlar. Bizim grubun bazı değerli üyeleri, çok erken yaşta en sert biçimde bir cezalandırmayı düşünüyorlardı.

Kemal Pir ile Cemil Bayık arkadaşlarımız, “bizim yoldaşımız buna nasıl tahammül ediyor” diyorlar, “biz bunu hemen öldürelim. Bu büyük hakarete hiçbir erkek dayanmaz.” Bu bir dönemin yargısıdır. “Ama” diyorlar sonuçta, “arkadaşımızın bir bildiği vardır, karışmayalım.” Kendi aralarında tartışmışlar ve Kemal o büyük direnişinden sonra şehit düştüğünde, o kadının unutulmaması ve gerçeğinin mutlaka bilinmesi gerektiğini ve gerekirse cezalandırmaya gidilmesi istediğini belirtiyor. Ayrıntıları bilmiyorum. Ama vasiyetlerinin önemli bir özelliği budur, böyle geliyor. O, benim o kanaldan muhtemelen yenileceğimi düşünüyor. Ben tabii kendine göre çok değer verdiği bir yoldaşım. Kemal iyi savaşçıydı ve müthiş direndi. Tabii, benim de direnebileceğime ve başarabileceğime inancı çok yüksek. Fakat o kadın yoluyla muhtemelen benim düşürüleceğimi veya o tehlike yüzünden başıma bir sorun gelebileceğini düşünüyor. Ve orada onun unutulmaması gerektiğini söylüyor. Ki, yerinde bir görüştür. Fakat ben de o kadar kolay yenilebilecek bir durumda değilim. Gerçi o da “arkadaş bilir” diyor, ama yine de bunları belirtmekten geri kalmıyor.

Evet arkadaşlarımızın erkenden cezalandırma düşünceleri doğru olabilir miydi? Daha sonra açığa çıktı ki, bu büyük bir ihtiyatsızlık olurdu. Neredeyse devleti temsil ediyor. Onunla biz aristokrasiyi, feodal işbirlikçiliği kontrol altına almışız. Başlangıçta bu kadar bilinçli olmayabilir. Ama sezgiler anlamındadır. Kadın özgürlüğünü kontrol altına almışız, kendimizi bıraksak, adeta erkenden düşmanın insafına terketmiş olacağız. Zaten bu, şu anda büyük bir olay ve sanıyorum TC’nin temellerini oyan bir ilişki durumuna dönüştürüldü.

Devlet büyük bir ihtimalle 1976-77-78’de bu ilişki aracılığıyla bizi kontrol altına almak istemiş, buna çalışmış. Ve biz de bunu biraz sezgisel, daha sonra bilinçli olarak değerlendirmeye çalıştık.

Bu, devleti bununla kontrol etmek, işbirlikçi kesimleri bununla kontrol etmek demektir. Prototiptir, ama anlamı böyle. Özgür kadın olayını bununla açığa çıkartmışız. Önderlik çekişmesini, hatta önderlik olayını bununla açığa çıkartmışız. Bütün bunlar çok usta bir mücadeleyi verme gereğine bizi erkenden zorluyor. Ve biz de öyle baştan savmacı yaklaşımlarla sorunu atlatmıyoruz.

1978’de arkadaşların tasfiye etme kararlılığı ortaya çıkıyor. Şimdi benim de o zaman bir tavrım vardı. Hatta kaldığım evden bile kaçmıştım. Ama yine de kendimi adeta bu ilişkiye mecbur hissediyordum. Duygusal mecburiyet miydi, cinsel mecburiyet miydi? Pek sanmıyorum. Öyle bir his var ki, sen bu ilişkiye muhtaçsın, şu anda bu ilişki sana gerekli, bunu atamazsın diyordu. Şimdi daha iyi anlaşıyor ki, siyasal bir tedbir olarak bu tahammül çok etkili, bu mecburiyet çok etkili. Yani gerek Ankara’dan, gerek Diyarbakır’dan çıkış için, bu ilişki bana gerekli. Aslında kuşkularım da var. Yine öyle hep “mecburum, bağlıyım” derken, kuşkularım da çok açık, mücadelem çok açık. Karşı taraf da öyle boş durmuyor, çünkü büyük ihtimalle kendisi de tarihi durumu bizden daha iyi biliyor ve farkında. Bizim de neyi kurtarmak istediğimizin farkında. Yani aslanın ağzından lokmayı kurtarıyoruz. Kürt sorunu kurtuluşa doğru götürülüyor ve büyük ihtimalle, yine sorun onun denetiminde. Dolayısıyla tahrik etmek için, erkenden sonuç almak için ne lazımsa onu yapıyor. Kadınlığıyla oynuyor, var olan liderlik vasıflarını kullanıyor, siyasi bilincini güçlü kullanıyor ve çok ölçülü-dengeli davranıyor.

Ölçüsü, dengesi olmayan biziz veya bu konuda planlı olmayan biziz, diyelim. Tabii, bizim amacımız, kendimizi dayatmamız var. Ama onunki farklı. Önemli olan, o da kendine göre beni kontrol ederken, Kürdistan halkını kontrol ettiğini düşünüyor. O da bırakmak istemiyor. Ama nasıl bırakmak istemiyor? Ben o zaman günlük mesafe alıyorum. Benim bir haftalık, bir aylık yaşamım TC için ölümcül bir darbe oluyor. Ve biraz da onun sayesinde ve ona rağmen, onunla savaşım içinde, karşılıklı bir çelişki içinde oluyor. Devlet yine büyük bir ihtimalle (ki o zaman Pilot olayı var işin için-

de ve o da bununla bağlantılı) o bir taraftan, bu bir taraftan bizi kontrol altına alarak, 1978'i sonuçlandırmadan bizi sonuçlandırmaya çalışıyorlar. Birbirimizle en sıcak ilişkiler içine de girmişiz veya çok sıcak bir savaşım içine girmişiz.

Hatırlıyorum, gerçekten o zaman elinden bir çay alınmıyordu ve Temmuz sıcaklığında yaşam neredeyse dayanılmaz boyutlardaydı. Ama yine de bu ikili ilişkinin etkileri altında bir mücadeleyi yürütme zorunluluğu vardı. İyi ki verebilmişiz. Çünkü düşünüyorum da, bu olmasaydı acaba Türk devletinin yöneliş tarzı başka nasıl olurdu?

Tekrar olacak. Daha sonra gazeteci Cüneyt Arcayürek yazdı: “Bizim devletin büyük gafı!” Uğur Mumcu'nun yazacağı kitapta da deniliyor: “Apo'ya MİT mi yardımcı oldu?” Aslında yardım dediği, bu görevli elemanlardır. Nitekim o zaman Pilot amansız arıyor, köye kadar gidiyor, “nerede” diyor? Diğeri de evin içinde, adeta kabul edilmez bir yaşamı dayatıyor. Evdeki o sahneyi gördüğünde bir gün, Kemal Pir “vuralım” diyor. Ama biz yaşıyoruz. Sonra şu açığa çıktı ki, devlet bunlara dayalı bir izlemeyi yeterli buluyor. Bu arada, Ecevit'in de işin başında olduğunu anımsamak gerekiyor. Daha çok izlemeyle yetinme, sanırım bir kuraldır. Bunu daha sonra kontrgerilla Ecevit'e ağır ödetti. Çünkü benim o tarzda idare edilmemin yetmediğini ve bunun da Ecevit'ten kaynaklandığını (Ecevit bilmez, o zamana kadar PKK adı bile yoktu, Ecevit nereden bilsin!) sonradan anladılar. Sıradan biri, diğer solcular veya Kürtçüler çok daha etkili ve onlara da dayatılan bu tür bir izlemeydi. Onlara uygulanan, görüşlerini dergilerde serbest edip mahkemeye alma tarzıydı. Bizim için de onu uygulayacaklardı. İşte demek istedikleri, Ecevit'in burada bize bilmeden yardımcı olmasıdır.

Sorun bu da değil, günün ortamına göre daha fazlası yapılamazdı. Ama yine de çok önemli. Çünkü bizim çıkışımız herhangi bir çıkış değil, onlar açısından son derece tehlikeli (ki o zaman biraz fark ediyorlar da), ama biraz da son derece zavalıcadır. Çünkü bazı kuşuklara rağmen 1 Ocak 1977'de toplantıyı Pilot'un evinde yaptık.

ğımızda, Pilot da, “çantada keklik” diyordu. İkide bir o hikayeleri anlatıyordu. “Tuzluk” diyordu, “tuzla kuş nasıl yenir?” Yani bizi mutlaka denetimlerinde sanıyorlardı.

Biz daha sonra bilinçli bir tarzda bu atmosferden kendimizi kurtarma gereğini, Ankara'dan, hatta Diyarbakır'dan çıkıncaya kadar duymadık. Ve sonradan bunun devleti büyük yanılgı içine ittiği ve taktiğin tuttuğu ortaya çıkıyor.

Çok önemli bir taktiktir. O zamana kadar bu devletten maaş alıyorduk. Biz o parayla grubu götürüyoruz. Hem de beni izliyorlar. Onları kullanarak birçok ilişkiyi sürdürüyorum, onlar ise beni mal gibi tuttuklarını sanıyorlar. “Elimizde, her an devletin yanında, getirebilirler” düşüncesi hakim.

Beni 1978 kışının sonunda Ankara'da bekliyorlar. Verdiğim bütün izlenimler, Ankara'ya dönme yönündedir. Hatta Diyarbakır'da ev tutulmuş, evin öteberisi bile alınıyor, biz de rıza gösteriyoruz. Raporlar böyle gidince, farklı bir plan gelişiyor.

Tabii, benim aniden gizli bir biçimde ortadan kaybolmam var. Önce Pilot'tan, sonra o bayandan gizli ayrılınca, bir anlamda haber vermeden gidince, devletin bir nevi büyük bir boşa çıkarılışı oluyor. Tabii, bunu bu kadar açık yapmıyorum. Şimdi bunu böyle açıkça izah ederken, o zaman ne bu kadar bilinçliydim, ne de açıklayabilecek durumdaydım. Biz de izliyorduk. O seni kullanmaya çalışırken, sen de kullanacaksın. O ne kadar kuralları zorluyorsa, sen de kuralları zorlayacaksın, teslim olmak yok. Eski Kürt tarzına göre de diyelim, “yahu bu karı niye böyle” diye de bitirmek yok. Hatta arkadaşlar kuşkuluydu. O bir Tekoşin çıkmıştı, “kuşkulu, işte Pilot'u niye vurmuyorlar?” diyordu. Şimdi Pilot'u vursam, aslında devleti uyaracağız, bu ilişki de öyle. Buna dayalı olarak da epey muhalefet geliştirilmek istendi.

Şimdi bütün bunları söylerken, aslında son derece dürüst bir ilişkiyle yola çıkıyorum. Başlangıçta öyle “ajandır, ben öyle kullanacağım” diye değil, “yoldaş olabilirler” diye yaklaşıyorum. Fakat ihtiyatı elden bırakmıyorum. En yakınlarım da olsa, öyleyim. Bu

önemlidir.

Bayanın dikkat çekici yönleri var, erkekleri oldukça etkiliyor. Kürt erkeğinin de kadın konusunda ne kadar zayıf olduğunu biliyorum. Hatta kendim de zayıf birisiyim. Ben grubu oluşturuyorum. Aslında düşünce ve bütün grubun oluşturulması benim sorumluluğumda. Fakat bayan adeta gizli bir el biçiminde grubu altüst ediyor. Özellikle de etkileyici kadınlık yönünü kullanarak bunu yapıyor. O zaman benim getirdiğim ilginç yaklaşımlar vardı. Şimdi ben her kıza “evlen” veya “evlenme” diye dayatmam, bu biliniyor. “Sözlü” benzeri kavramlara da fazla değer vermem, anlamlı da bulmam. Ama o zaman tersini yaptım. Ben tedbir tedbirdir, dedim ve “grubumuzun içinde en iyi bulduğun bir kişiyle sözlensen daha iyidir” dedim. Aslında bu çok isabetli bir söylem, benim yaptığım isabetli işlerden birisi oluyor. “Bu ben de olabilirim, başka bir arkadaş da olabilir” dedim. Karşı taraf da aslında tutumu izliyor. Ben bu lafları boşuna söylemem ve oldukça da ilgi duyuyorum. Yani bunları söylerken tam bir taktik yapıyor havasında değilim. Ama değişik bir arkadaşımız vardı, onunla böyle bir şey yap dedim. Bu da bana göre bir çözüm.

Sonra bakıyorum, o ilişkiyle grubun inisiyatifini ele alacağını düşünüyor. İlişki kurduğu erkek arkadaşın kendisi, grubun önde gelenlerinden ve iyi olabilecek bir üyesiydi. En azından adayydı. Büyük ihtimalle onu seçerken, onunla işleri ilerletebilir anlayışındaydı. Nitekim bu anlayış daha sonra da var. İlişkiyle grubun inisiyatifini ele alacak ve beni böyle dışlayarak istediği sonucu daha o zamandan alacak.

Sonradan baktı ki, karşımdakinin fazla şansı yok, hatta hiç yok, tekrar benim teklife yöneldi. İlgi duyma, işte kendisiyle bir ilişki olabilir teklifi.

Çok çarpıcı! O aileyle ilişkilerimi hatırlıyorum ve “nasıl başladım?” diyorum. Çok zor, ama denedim. Yani böyle cesaretle adım attım. Evlerine girdim. İlginç bir ev. Kürdistan ölçülerine göre son derece iyi döşenmiş, hatta çok klasik bir ev. Nasıl cesaret ettik ve

kendimizi nasıl ayarladık, ben bile şaşıyorum. O da hayli kuşkulu. “Acaba bu gerçekten yüksek bir aşkın sonucu mu, yoksa bu tavrın içinde siyasi amacı mı var?” diye düşünüyordu. Tabii, bilmemesi mümkün değil, ama onun da buna ihtiyacı var. Onun da kendi siyasi amacı var ve en büyük silahlarından birisi olan kadınlık silahına dayanarak sonuç almak istiyor. Bu, onun açısından da uzun bir tartışma gerçeği oluyor. Çünkü davranışlar bunu bütünüyle böyle gösteriyor. Eğer bu yüksek bir aşkın veya ilginin sonucu biriyse, beni esir alacak, çoğunun girdiği duruma benzer bir duruma girmem gerekiyor.

Şimdi ona bakıyorum, bu tam böyle değil. “Tam bir siyasi önderlik hesabıysa, onu ben daha iyi yapabilirim” diyor. Bir bakıyor ki, siyasi önderlikten de vazgeçmiyorum ve normal bir ilişki de bu durumda asla gelişmez. Bir çekişme, bir sürüp gitme olayı.

Mücadelenin sürüp gitmesi ve gittikçe kızışması kaçınılmaz. Çünkü amaçlar çok farklı. Burada cinsellik, sadece birbirlerini etkilemek içindir veya benim açımdan anlamı değişik, onun açısından amacı değişik. Ama yine de bir adım. Aslında bayanın kendisi böyle bir ilişkiye yanaşmayacak. Ama son derece destekliyor ve daha sonra da buna devam etti. Yani kadınlığını bir silah olarak kullanma işini, büyük bir ihtimalle bilinçli yapıyor. Yani öyle düşkün bir kadın olduğu için değil, ama bir silah olarak bunu yapıyor. Kürt erkeğindeki zayıflığı biliyor. Zaten bunu değerlendirmelerde dile getiriyordu ve buna da tanıktım. Erkekleri en ufak bir yaklaşım tarzıyla kontrol altına alma yeteneği vardı. Daha sonra 1986'ya kadar tek bir kıza nefes aldirmama ve çevremizdeki hemen tüm erkek arkadaşları, yine gerek kendisinin bizzat yönelimiyle kullandığı bazı kızlarla kontrol altına alma işini çok başarıyla yürüttü. Aslında bu konu da anlaşılmaya değerdir.

İyi anlaşılması için söylüyorum. Benim yanımda bazı arkadaşlar vardı. Onları neredeyse bizim canımıza kastettirecek kadar etkilemişti. Bir kısmını yanına çekerken, bir kısmını da intihar çizgisine itmiş. Öne çıkmak isteyen en ufak bir bayanı nefessiz bıraktığı gi-

bi, kendine bağlıyor ya da öldürme dahil, cezalandırıyor. Bir erkeği ya tam grup dışına atıyor, ya da mutlak kendine bağlıyor. Kadın-erkek ilişkisini de, tamamen bu temelde kullanıyor.

Görüyorsunuz ki, büyük bir olay.

Neden böyle oluyor? Benim açımdan riskli bir olay olduğu basından belli. Tabii ki, ben de tedbirlerimi almışım. Bu serbest bir kadın gibi hareket ederse, bütünüyle allak bullak edecek. Kurallara bağlamak istiyorum, onu da tanımadığı ortaya çıkıyor. Ben de muhtacım, çünkü Ankara'dan çıkış yapmak, sonra Diyarbakır'dan çıkış yapmak o kadar kolay değil veya başkalarının yaptığı gibi olmuyor.

Ve sonraları, aynı yöntem sürüyor.

Erkek dakikada bitiyor, kadın bu tarz planından başka bir şey düşünmüyor. Beş-on kız var, bütün işi gücü bazı erkekleri elde etmek. Bazı erkekler var, bütün işi gücü, ilişkiden anladıkları böyle bir düşkünlükten öteye bir şey değil.

Ben bununla nasıl idare ettim? Aslında büyük mesele. Bunu nasıl izah edebiliriz? Bu ancak çok iyi bir edebiyatla izah edilebilir. Ne erkeksen öyle erkek ol, ne kadınsan öyle kadın. Kendi deneyimimde var. Bugün de çoğu onu taklit etmeye çalışıyor. Çoğu onu kullanmaya çalışıyor ve karşımdaki de bu ilişkiyi felaket kullanıyor. Bunun yaratacağı psikolojik gerginlik, dakikada bir cinayet işlemeye yeterlidir.

Diğer bazı konularda da öyleyim. Bir işle uğraştım mı, sonuna kadar uğraşırım. Ne var ne yok diye peşini bırakmam. Bu ilişkide de öyle. Kadında ne var ne yok, tam öğrenmek için sonuna kadar uğraştım. Nedir? Önemli bir öğrenme metodu oluyor. Bir şeyi yarım bırakmak yok. Tam anlayıncaya kadar peşine düşerim. Bunu yaparken tabii, başkaları gibi kaş-göz çıkarmıyorum. Kolay sevda lanmıyorum. Kalbim var, ama beynim daha fazla süreci kavrama peşinde. Yine bireycilik yapmıyorum. İnanır mısınız, bütün bu süreçte ilişkin, belki her anın bir cinayete sonuçlanması gerekir. Ama ben grubun olumsuz etkilenmemesi için tek bir söz söylemedim. Bir gün kendimi sıkmadım bile. Tek bir gün “benim özel ilişkim

var, bu özel ilişki beni bunalıyor. Ey grup bana yardımcı ol” demedim. Asla! Dudağıma böyle bir söz getirmedi.

Bu da bir tarz. Tehlikeli, hele bakalım ne oluyor? Ve tabii karşı tarafı kontrol ediyoruz. Bunu geleneksel bir erkek olarak değerlendirmemek için, 10 saat bile tahammül edilmeyecek bir duruma 10 yıl sabırla tahammül ettim. Mesele “ilişki nedir, irade nedir ne değildir”den öteye, olayı anlamaktır.

Bir sosyalist böyle olabilir mi? Bir aydın entellektüel böyle olabilir mi? Bir Kürt böyle olabilir mi? Ötesi, kuşku götüren yanlarıdır. Kadınlığını nasıl kullanmak istiyor? Sosyalist maske altında ne yapmak istiyor? Kürtlük maskesinin altındaki nedir? Feodal komp-rador kişilik nereye götürmek istiyor?

Dikkat edilirse, tam bir macera. Maceradan da öteye, büyük bir boğuşma, bana göre aslında büyük bir savaş. Bu savaşları kendi savaşları olarak almadıklar için, bizim arkadaşlarımızın toplumsal çözümlenmiş düzeyleri, ilişkileri sağlamlaştırma veya çözme düzeyleri çok geridir. Tabii, ilgi çekici derken, başlangıçlar derken, bunu vurguluyorum.

Sonuna kadar dürüstüm ve her doğruya da açığım. Ama karşı tarafı da görecektim kadar irademe hakimim. Burada başka bir erkeği düşünün bizim yerimize! Ya kadının tam emrine girer, ya da kadını boşar, öldürür. Başka orta yol yoktur. Hem de on saat, bilemedin bir hafta içinde.

Fakat orta yerde devlete çok dayanak teşkil etmiş bir aile var. Grubun üzerinde bazı tehlikeli tasarruflar söz konusu. Ben ya grup işini bırakacaktım, Kürt işini bırakacaktım, küçük bir memur gibi “aman Allah, bir daha bu işlere tövbe” diyecektim, ya da bu işin sonunu getirmeye çalışacaktım. Hepinizin büyük ihtimalle ilişkilerde yaklaşım tarzınızda çok değişik durumlar söz konusudur. İlişkinin siyasi, sosyal, kültürel, ruhi atmosferini hiç göz önüne getirmemişsiniz. “Cinsellik hoştur, zevk getirir” ve iradeniz orada kırılmıştır. Veya cinselliği görmeme, uymama, yaşamama olayı da bazılarında çok etkili. Sanırım o da, en az diğeri kadar tehlikeli sonuçlara götü-

rüyör. Cinsellikle tutku, cinsellikle duygu yoğunluğu ve bu da tabii bizde tarihi bir çerçeveye oturmak zorunda. İlişkiler bir sosyalist için çok önemlidir. Sıradan ele alındığında baştan yenilir.

Tarihi temelde işte kadını ben ortaya koydum. Cinsellikte büyük bir tükeniş, büyük bir bitiş gerçeğini yaşıyor. Özgürlükle hiç alakası yok. Erkek zaten yanılığının bu kadar kurbanıdır. Burada sosyalizm kalmaz; direniş, irade özgürlüğü, dayanıklı irade kalmaz.

Bu noktada cinselliği ben nasıl çözüme doğru götürüyorum? Aslında bu sonucu da önceden anlayıp formüle edebiliriz. Düşmanın bir ilişkiyi yüzyıllardan beri böyle kullandığı; namus anlayışından, zevk anlayışına kadar bir çarpıklığa düşürdüğü kesindir. Bunu görüyorum. Fakat tedbir ne olmalıdır? İşte kendime uyguladıklarım var. Mesela kolay bir kadın bulabilirdim. Çok erken yaşlarda köy usulü beni evlendirebilirlerdi. Ve hatta anlattım, ailede böyle bir arayış vardı. Bana söylemeye bile cesaret etmediler. Benim o zamanki aşkım, muhafazakarlığımı.

Duygu olmalıdır.

Bu noktada bir gerçekliği hatırlatmalıyım; büyük sevmeye, büyük duygu olabilmeli. İşte ben hep böyleyim. Daha çocukken köyümün bana göre kolay kolay şu veya bu kişiye verilmemesi gereken bütün kızları, hep benimle olmalıydı. Hatta birkaç tanesinin silüeti hâlâ aklımda.

Yani o kızlar sanki benimdiler ve zorla alındılar.

Hakaret olarak değerlendiriyordum. Diyebilirsiniz ki, “sana ne, filan ailenin kızı filan tarihte istedikleri kocaya verilmiş veya verdirilmiş. Her şey tarihte olup bitmiş veya unutulmuş. Sen neden hâlâ böyle düşünüyorsun?” Tabii, ben düşünürüm. Hatta bir de bacım vardı, anlattım. Hiç tanımadığı bir adam geldi, kaba bir biçimde birkaç çuval buğday ve birkaç keçiyi babama verdi ve kızı alıp götürdüler. Bu hâlâ aklımdadır. Bu ne biçim ilişkidir? Bütün bunlar sorun tabii. İşte filan kızın gitmiş olduğu koca, çok iyi biliyordum ki, cinsel bir düşküneydi. Kız aslında oldukça gelişebilirdi. İsimleri bile hâlâ aklımdadır, hepsi de yanlışlığın veya köy gericiliğinin kurbanı

oldular. Zaten daha sonraki kızları ele alışı tarzımın köyde gerçekleştiremediklerimle kesin bağlantılı olduğu apaçıktır. Ortaokulda ve daha sonra üniversitede de vardı.

Çok yerinde bir cümleyi sanıyorum şimdi söyleyebilirim. Devrim güzellikleri (işte bu bir ses de olabilir. İlk defa Aram'dan bir Kürtçe uzun havayı dinlediğimde, bu sesin kurtarılması gerektiğini söyledim ve siyasette bir adım attım), böyle bir düzen altında bu kızlar, bu güzellikler veya bu güzellik tasavvurları böyle gitmemeliydi. Dikkat edilirse şimdi bu güzelliklerle birlikte fazla yaşamaya şansım yok. Fakat bu bir sorun ve uğruna devrim yapılması gerekiyor.

Evet erkenden birisinin benden koparılışına karşı daha sonra benim düzenlediğim hareket, toplumdan büyük intikam alıyor. Dünyün mücadelecisi adamı neye kadirdir? Ben hep böyleyim. O zaman bir şey yapmamış olabilirim, ama kinimi, duygumu, öfkemi biriktirdim, biriktirdim, biriktirdim, daha sonra patlamaya dönüştürdüm. Şu anda binlerce, eğer daha da açarsak kapıyı, genç kızlar sökün ediyor. Bu ne demektir?

Benim büyük intikam aldığımı gösterir.

Vicdan sahibi oldum. Bu konuda ben başkalarına benzemem. Binlerce kadın, genç kız çok tehlikeli bir biçimde alınıp götürülecek ve benim vicdanım, duygularım bundan etkilenmeyecek!

Açık, ortada, düşünülmelidir.

Bunların da hepsini al-sat! Mardin'den bir ilişki hatırlıyorum. Sözüme ben benim devrimci arkadaşımı. Tesadüfen bir gün evine gittim. Kız hâlâ aklımda. “Bu kız bunun karısı” dediler. Adama baktım, altmışını geçiyor. Kıza baktım, 12-13 yaş civarında. Sözüme ben devrimci bir evdeyim ve yemek yiyorum. Ne güzel devrimci bir aile! Tabii büyük intikam yeminlerimden birini de o zaman ettim. “O ilişkiyi yerle bir edeceğiz!” O kız kimse bilmezdi, duymazdı, ama ben duydum. Böyle birçok zincirleme duyularım vardı. Başkaları olsaydı “hürmetler büyüğümüz” derlerdi. Yürek yok çünkü.

Belki bunlar size deli saçması gibi gelebilir. Ama benimle ilgili özellikler toplamıdır. Dahası bu konuyla uğraşıyorum, yani derinlik-hakimiyet geliştiriliyor.

Kadını kontrol etmek, parayı kontrol etmek gibidir.

Kadın, paradan daha ince bir paradır.

Aynı zamanda sınıflı toplum veya meta toplumunda, üzerinde düşünülmesi gerekiyor. Meta toplumu, kadını en değerli meta olarak hazırlıyor ve ona göre sunum yapıyor. Sosyalizmin bir ilkesi de, metalaşmış değer sistemi yerine daha değişik bir değer sistemi getirmektir. Bu kadına da daha yoğun, daha değişik bir yaklaşıma ihtiyaç gösterir. Kadını meta olmaktan nasıl çıkaracağız? Büyük bir olaydır ve çok büyük bir yaklaşım ve çaba ister.

Hem de nasıl para? Bazıları Roma döneminden kalma para, bazıları tenekeden para, bazıları altın para... Bu durumlara getirilmiş paralık kadınlar. Tabii, biz “al bu kadar para, al sana bu kadar kadın” diyemeyiz. Ben bu konuda da özgürlük ilkesini esas alıyorum. Bu ilkede para olayı işlemez. Benim en büyük boğuşma çabalarımın biri de budur. Bu paracılaşmış durumu aşabilmek ve özgürlük ilkesine göre yaşamı düzenleyebilmek büyük bir olaydır. Bu, belki de TC'ye karşı yürüttüğümüz savaştan daha zordur.

Aslında çok duyguluyum.

Kızlarla nasıl ilgili olduğumu, yedi yaşımdan beri gösteriyorum. Yani öyle bilgisizdir, anlamaz falan demeyin. Ben, müthiş kadın güzelliği peşinde koşan müthiş biriyim. Benim ortaokuldan olsun, liseden, üniversiteden olsun, hâlâ bütün kızlar gözümün önünde seyreliyor, ama tabii ki bu, benim içimdeki bir gelişmedir. Ama öte yandan paranın da ne olduğunu bilirim. Bir on kuruş yüzünden her gün taşla kovalanırdım. Ama şimdi o büyük tehlikeyi, iki büyük tehlikeyi diyelim, adeta yanımda tutsak etmişim. Şu anlamda tutsak: Kötülüklerinden, kapitalizmin kurallarına göre hareket etmelerinden alıkoymuşum. Müthiş bir biçimde para tehlikesini önlemeli ve en önemlisi de doğru bir kullanıma kavuşturabilmeliyim. İlk rüşvet aldığımda da, böyle bir sorun karşıma gelmişti. Rüşvet alıp ne

yapacağım? Sabaha kadar tatmin olmadım, kuşku içinde kaldım. “Acaba bozuluyor muyum?” dedim. “Tek bir şartla” dedim, “kabul edilebilir.” Bu, Kürdistan'ın içinde olup biten bir olaydır. Herhalde bu para Kürdistan'a kötülük yapıyor. Ben bu parayı onun iyiliği için kullanacağım, dedim ve rüşveti kabul ettim.

Parayla bozuluyor herkes, ama şimdi onu dizginliyorum. Sanırım şimdi iyi bir para ilişkisi var. Biraz faydalı olur. Kadın da öyle. Kadını yoğunlaştırıyoruz, güçlendiriyoruz. Tabii ben kadını bağlarken, kölelik anlamında değil, tam tersine binbir bağlanmış olduğu köleliğinden acımasızca hesap sorarak, onu doğru yola kesin sokabilmek içindir. Aksi halde büyük çirkinliktir, aksi halde kadın büyük iğrençliktir. Benim diğer kaçışım da, kadının geriliğidir. Hâlâ hatırlıyorum ve sıkça düşündüm: “Allah kimseyi kadın gibi yapmasın” diyordum. Yani beğenmediğim için değil, tam tersine güçlü yaşam kaynağı olarak değerlendirdim. Ama var olan statü benim için korkunçtu. Ve bir kadın nasıl bu statüyü yaşıyor, ben hâlâ bu soruyu kendime sorarım. Yani kendinizi bir genç kızın yerine koyun, sizi o klasik ölçülerle karı yapmak, dünyanın en tehlikeli, en çirkin işidir, diyorum.

“Deha... kendisi değildir, benliği yoktur.
Her şeydir ve hiçbir şeydir. Kişiliği yoktur.
Işığı ve gölgeyi sever, büyük bir hızla yaşar...
Var olanların arasında şiirsellikten
en uzak olanıdır, çünkü kimliği yoktur.
Sürekli olarak başka bir varlığı
bilgilendirmekte ve doldurmaktadır.”

John Keats (1795-1821)

Büyük Vuruş Hareketi

Ankara'dan çıkış yaptım.
Ama özel bir ilişkiyle.
Diyarbakır'a biz böyle, hem de uçakla indik.

Sömürgeciliğin kalbi Ankara'dan, Kürdistan'ın kalbi Diyarbakır'a; Ankara'nın kemalist kalesinden Kürdistan merkezi uçakla Diyarbakır'a indik. Burada, bu aynı yılda 1978'in 27 Kasım'ında PKK'yi resmen kurmaya çalışacağız.

Özel ilişkiyi tırmandırmışım. Bütün ölçülerime göre, ben de o aileden birisiyim. Hem de görünüşte CHP ailesi. Böyle bir aileyi devlet niye öldürsün? Etkileniyorsun, kuşatmaya alınmışsın. Zaten polisten ürküyorsun. 1976'dan itibaren tümüyle amansız bir kuşatmaya alınmışsın. Pilot, özel savaş dairesine bağlı bir kontrgerilla. Her gün beni kafesteki kuş olarak yolup kavurup, tuzlayıp bir lokmada yiyeceği biri olarak görüyor. Ama büyük bir taktikle orada tutuyorum ve bu, düşüncenin ötesine geçmiyor. Onu orada tutuyorum, ama ben yine de kafesteki kuşum. “Kuşu iyi besle” diyorum ve diğer taraftan ben sonuna kadar ailedenim. Bu aileden çıkan yol da, Özel Harp Dairesi'ne götürüyor. CHP, oradan devlete gider. Zaten giden raporlarda bizimkinin böyle bir açıklaması var. Bu “o yıllarda

yüzde yüz kucacağımızdaydı, denetimimizdeydi” diyor. Ben de görünüşte bunu yüzde yüz sağladım. Kim oluyorlar şimdi, bu ilişkiye ne ad veriliyor?

Tam bir düşman kalesinin içine girmişim. Hem de onlara biraz benzeyenim. Solcuyum, Kürtçüyüm. Fakat, onların içinde sonuna kadar eriyecek maddi zemin de söz konusu. Kırk yıldır ailesinin mesleği Kürtçülük, çok iyi tanıyorlar. Ne yapacaklarını, beni nasıl yola getireceklerini iyi biliyorlar. İster siyasi, ister duygusal olarak, benim çıkış yapabilmem için bu ilişkiyi derinleştirmem gerekmişti. Adeta birisi bana “sen bu konuda ilerlemelisin, bunu yap, yoksa yaşayamazsın” diyor. Duygularımı bile eğitmem gerekiyor. Olmayan duygularımı geliştirmem lazım, olmayan aşkı geliştirmem lazım, görünüşte kesin inandırmam lazım. Çünkü karşımdaki kurt gibi, öyle yutacak biri değil. Tam bağlandığımı göstermem lazım ki, bir adım atmış olayım. Abartmasız söylüyorum; rol dayatmadım, oyun oynamadım. Ama bilincimi de kendi öz amaçlarıma bağlılığımı yitirmeden korudum ve bunu başarıyla atlattım. Karşımdaki aile olsun, kadın olsun, “bu adam ruhen tam bağlandı, maddi olarak bağlandı, başka da zaten yapacağı bir şey yok” kanısını edindiler.

İşte tarihin en kritik ilişkisi veya kale içi savaşımını biraz böyle verdik.

Diyarbakır.

Bayan ve Pilot, orada da tıpkı kendi evleri gibi bir ev düzeni geliştirdiler. Ev beğenmiyorlardı. Ev düzenliyor bayan, ancak bir militanın kullanacağı bir yer değil de, gelişmiş bir devlet yetkilisinin kullanacağı bir yer. Fazla ses çıkarmıyorum, ama içten içe uyumsuzum. Yaşam gittikçe kahrediyor.

Sanırım karşıdaki de öyle kolay yenilir yutulur bir lokma değil. Sözde bir Kürt geleneğine göre veya düzenine göre bir evlilik olmuş. Oysa savaş tırmandı.

Savaş tırmandı.

Onlara göre benim artık tamamen kontrol altında olmam gerekiyor. Devlet beni artık günlük olarak izliyor. Sanırım bayanın görevi

de o. Beni bu düzene nasıl bağlayacak? Herhangi bir Kürt erkeği gibi bu sürece katılmış birisinin göstereceği normal ölçüler var. Giderek aileci olur, giderek ruhunu tamamen satar, çoluk çocuğa kavuşur. Bu aileyle ilişki kararı, oysa bende bunların hiçbirini geliştirmiyor. Taraflar karşılıklı mevzilenmiş, birbirlerini altetme yönünde. O beni altetmek isterken, büyük ihtimalle devlet temelinde eritip götürecektir. Ben ise onu kullanmaya devam ediyorum, hem de 1977'yi atlattım olmam yetmediği gibi, 1978'i de atlatacağım ki, bunu atlatmak demek, PKK'nin çok önemli iki yılını başarıyla atlatmak demektir. Veya PKK'nin en kritik kuruluş sürecine başarıyla karşılık vermem demektir.

Taraflar için saatler bile önem kazanıyor.

Hatta şu tarihi saptırmayı, yanıltmayı gerçekleştirmiş oluyoruz: Aile kırk yıllık işbirlikçi. Aileye yeni Kürt önderleri girdi. Neden? O da kırk yıllık bir Türk işbirlikçisiydi. Hem de TKP geleneği şahsında altmış yıllık TKP işbirlikçisi. Türk solu yine öyle. O noktaya gelmiş işbirlikçi. Sızma var. Beni de gönüllü olarak görmüşler. Boynumu uzatmışım, devlet de “arayıp da bulamadığımız malı bulduk” diyor. Gerçekten de öyle. Adam hem önder, hem yetenekli, hem de tam faka düşmüş. Zaten Pilot sık sık “sen faka düşmüşsün” diyordu, kafesten söz ediyordu. Sanırım bana bir şeyler anımsatmak istiyor, ama gizlilik ilkesine de çok bağlı. Kimbilir, onun içinde başka neler vardı? Acaba benden yana olmayı aklından geçirdi mi? Çünkü sonradan “uçacağı düştü, öldü” dediler. Bilemiyorum, kontrgerilladır, belki de yaşıyordur. Belki de öldürüldü. Çünkü ben ruhen kazanmış olabilirim. Çok etkileyiciydi. Hatırlıyorum, “sen kafesteki kuşsun” diyordu ve tehlikenin büyüklüğünü hatırlatmak istiyordu. Duymazlıktan geldim. Görünüşte çok rahatlamış, çok yönlü bir ilişkiymiş gibi, sanki güç verirmiş gibi gösterdim. Aslında öyle bir şey yok. Beni 1976-1977'den daha çok kudurtacak veya onu amaçlayan bir tarz aslında.

Cemil Bayık ile Kemal Pir, bir günlük Diyarbakır yaşamıma tanık oluyorlar. Mehmet Hayri Durmuş da var. O an bile “aşağı indik,

karar verdik, o kadını öldürelim” diyorlar. Arkadaşlara nasıl hakaret ettiğini bilmiyordum, benden kırk kat daha onlarla iyi geçiniyordu. Fakat onun arkadaşlara hakareti ve “böylesi olmaz” izlenimine yol açması hayli düşündürücüdür. En sert bir karara yol açması düşündürücüdür.

Ama ben çok rahatlıkla ileri götürüyorum. Nitekim tam da o sırada sanıyorum manifestoyu yazıyoruz. Diyarbakır'da kaldığımız yerde manifestoyu yazdık ve düşünün, manifestodaki güç açıktır. Oysa çok hızlı, dayanılmaz boyutlarda tahrik var. Buna rağmen manifestoyu cevap olarak düşünebildim.

Tam da bu süreçte yine ben evden ikinci kaçışımı (bu da 15 gün sürdü) gerçekleştirdim. Sonra döndüm. Bu bir geri çekilmeydi. Başkası olsa anında ya ölür, ya da öldürür. Arkadaşların düşündüğü gibi öldürme işini yapsam grup altüst olacak. En kötüsü de, zaten kuşkuluyum. Devlet bitirir ilişkiyi. Oysa benim ilişkiyi yaşatmam gerekiyordu.

Devleti az çok oyaladım.

Benim zaman kazanmak istediğimi Pilot da anlamıştı. Şu anda da özel savaş “Apo zaman kazanmak istiyor” diyor ve bütün ordusunu ayağa kaldırmış. Ve Türk genelkurmayı da, bütün görüşturmelerde zaman kazanmak istiyor. Çünkü o ateşkes sürecinde de 3 aylık bir zaman kazandı.

Hâlâ da deniyor: “PKK'yi PKK yapan temel bir yanıltmaydı.” Ben o zaman Talabani'yi, bu Güney'deki işbirlikçi oluşumu biraz değerlendirmiştim. Gerçekten de özel savaşın en iyi savaşanlarından biri olan Özal, bir adım attı. Zaten “düzeni değiştir” diyordu. Elini uzatsaydın, kolun giderdi. Bu adamın hiçbir şeyle tatmin olacağı yok. Fakat buna rağmen bir adım dahi atmıyor. Çok ilginç bir tarzda, bariz bir devrimcilik var. Hâlâ da Özal ailesi nefes bile alamıyor. Oğlu bile “kontrgerilla beni öldürecek” diyordu. Sırf bu Kürt meselesinde doğru bir adım atmasından dolayı, kemalizmin böyle büyük bir intikam hışmına uğruyor. Çünkü benim de ne yaptığımı çok iyi biliyor, kazandığım zamanın ne anlama geldiğini de çok iyi

biliyor. Tarihi deneyim var.

Bu yıllarda kadın, saatini bile öyle hesaplıyor ve öyle geliyor ki; ya açığa çıkacaksın, ya halledileceksin, ya çözüleceksin, ya da yaşamak yoktur. Kaçıyorum olmuyor, arkadaşlar gibi vursam olmuyor. Tamamen onun istediği gibi nasıl olacağım? Öyle iyiyim, öyle iyiyim ki! Bu da fayda etmiyor. İşte tam da bu durumdayken, onu Ankara'ya yolladık. Sene 1979 olmuştu ve ailesine yolladık.

Büyük ihtimalle Ankara'da çok kapsamlı bir değerlendirme yaptılar. Üç aylık bir süreçti. 1979'un başları oluyor. Çok dikkatli hareket etmemiz gerekiyor, ne olur ne olmaz. Adamların yüzde yüz kontrolü altındayım. Kontrolden çıktığımı anladıkları anda derhal öldürebilirler. Sonuna kadar bağlı olduğumu anı anına tekrarlamam lazım.

1973'lerde temel çalışmamızı başlattığımızda, sadece birkaç kelime silahımız vardı. Ve ben 5-6 yıl sadece bu birkaç doğrunun savunucusuydum. İdeolojik bir savaşçıydım. Başka hiçbir şey düşünmüyordum. Benim o yıllarım, başka hiçbir şeyi görmeyecek kadar bir saflıkla ve kesinlikle ideolojik doğruları amansız tekrarlamakla ve gruplaşmakla geçti. Başka hiçbir şey ne aklıma gelebilir, ne de ilgimi çekebilirdi. Çekse de, hep ona hizmet ettirecek bir biçimde yer veriyordum. Devlet de olsa, ağa çocuğu da olsa, bu böyleydi. Sosyal şoven gruplar vardı, sağcı gruplar vardı. Her tür insan vardı. Hepsini az çok ideolojik temel amaçla bağlantılı bir biçimde geliştirdik. Sonuç olarak bizim grup biraz gelişti. İdeolojik ilkelerim biraz gruba bağlı oldu. İşte adına Kürdistan dediğimiz (ki, adı var kendisi yok veya kendisi var adı yok) yere, haydi gidelim dedik. Grup çar naçar Kürdistan'a indiğinde, ağızlarının döndüğü kadar bir şeyler söylediler ve bu da oldu bir gelişme.

Adımızı PKK koyalım dedik.

Ecevit kabinesi kurulmuştu. Ecevit lafta “kontrgerillaya karşıyım, bana da suikast denemesi yapıldı” biçiminde bazı yaklaşımlar içindeydi. Belki de kafa karışıklığı ve biraz da çelişki vardı diyelim. Biz ondan da biraz yararlanmaya çalıştık. Daha sonra Ecevit bizim

en büyük düşmanımız kesildi. Çünkü 1978’i biz bu nedenle, onun hükümeti döneminde iyi değerlendirdik. Lafta da olsa, MHP ağırlıklı kontrgerilla biraz geriletilmişti. Yine o 1 Ocak toplantısında 1978’i nasıl kurtaracağız değerlendirmesini yapıyorduk. İşte bilindiği gibi, bu çerçevede önemli bir gelişmeye başladık. 1978’i partiyi kurma ve adını açıkça ilan etme yılı olarak düşündük. Bir yandan Hilvan silahlı direnişini sürdürmeye çalışırken, bu temelde bir de parti ilanına gidelim dedik. Bizim açımızdan oldukça düşündürücü ve kararlaştırıcı bir yıl olması gerekiyordu. “Parti olarak ilan edecek miyiz, etmeyecek miyiz?” diye kendimize soruyoruz. Ve en önemlisi de hazır adam yoktu. Ulusal kurtuluşa, parti gerçeğine kimse kendini öyle fazla katacak durumda değildi. Öğrenci gençlik sorumsuz, öngörüsüz ve fazla umutlu da değildi haklı olarak. Buna rağmen bilindiği gibi partiyi resmen kuruluş toplantımız, Kasım ayının sonlarında başladı. “Sadece adını ilan ederiz, hiç olmazsa tarihe böyle bir isim kalır. O da bir temel olur” diyorduk. Bir yılı boşa geçirmektense veya ucuz kaybetmektense, bu yıla böyle bir isim sığdıralım, dedik.

Ve sonuçta ismimizi ortaya attık.

İlk defa PKK adıyla bu büyük sorumluluğu Diyarbakır’da yoğunlaşarak ve kuruluş bildirisini hazırlayarak aldık. Biliniyor, manifestoyu da 1978’in Temmuz’unda, ilk on günde ben hazırlamıştım. Kuruluş bildirisini de kışa doğru hazırladık.

1978 Maraş katliamı (23 Aralık 1978’dir) doğrudan Kürdistan halkına yönelik bir tehdittir. Biz partiyi ilan ettik, onlar da bir ay sonra katliamı dayattılar. Şu anlama geliyor: “İleri adım atarsanız, sizi katlederiz.” Aslında bu çok ciddi bir tehdit ve uyarıdır. Sonuç olarak bu katliamlar zincirleme olarak Malatya, Adıyaman ve giderek bütün Kürdistan’a taşınılıyordu.

Partinin daha ilk kuruluş yıllarında, İnönü’nün yetiştirmesi Ecevit döneminde, Maraş katliamı gerçekleştirildi. Bu katliam her ne kadar faşist Türk akıncılarına maledildiyse de alttan alta devletin yeşil ışık yakmasıyla gerçekleşti. O katliamın esas amacı, resmen

ilan edilen ve halkımızın çok sınırlı ve yavaş da olsa girdiği kurtuluş yoluna karşı bir verilen cevaptı. Düşman şunu söylüyordu: “Siz yeniden uyanış ve kurtuluş mu istiyorsunuz? Alın size bir katliam!” Yeri, zamanlaması, kendileri açısından en uygundur. Altan faşist yapar, üstten sosyal demokrasi, Ecevit’i yeşil ışık yakar. Hepsini birbirinin aynısıdır. Onlar cephe gerisinde anlaşılır ve bu işi yaparlar. Ama halka karşı çelişkili olduklarını yansıtır. Böylece Kürt ve Türk halklarını biraz daha aldatmaya çalışırlar.

Celal Bayar ve İnönü de Dersim katliamında böyle yapmadılar mı? Biri sözümona diğere karşıydı. Oysa tarih şunu söyler: Biri diğere daha alçak ve diğeri ondan daha alçaktır. Bunlar o dönemde halkımızı aldatmak için, biri sözde halkımızın yanında olduğunu belirterek, “bu Maraş katliamının hesabı sorulmalıdır” diyordu. Hayır, bu aldatmanın aynısı İnönü-Bayar örneğinde de vardı. Bunu Ecevit-Türkeş örneğinde tekrarladılar. Bununla halkımıza “bu yeni sevdalardan ve ulusal kurtuluşmuş, PKK önderliğiymiş, bunlardan vazgeçin!” diyorlardı.

Günlük olarak hatırlıyorum, yolda yürürken, otobüsteyken, ikide bir işte cumhuriyet bayramındayken, 23 Nisan’dayken, 19 Mayıs’tayken habire tehditler savruluyordu. “Geçmişlerine baksınlar, gelecekte başlarına ne geleceğini öğrensinler” deniyordu. Bununla ne demek istiyorlardı? Biz daha ne yapmıştık ki, bunlar böyle söylüyorlardı? Evet bu hainler kendilerini çok iyi biliyorlar. Çünkü bir halkı katleden, kendini bizlerden daha iyi tanır. Tabii çoğu, bu sözleri dinleye dinleye, özellikle de bizim o biraz bilen ve onlarla suç ortaklığını yapan kesim, hemen korkar, siner “yokum” der. Bu, işte “bir şey yapmadım, görmedim, duymadım, konuşmadım” biçiminde ifadelerine yansır. Bizim yerli işbirlikçilerin tavrı, ufacık bir uyarıyla, hemen her şeyden vazgeçmedir. Tarihte onlara hem uşaklık dersini iyi vermişler, hem de bastırarak teslim almayı çok iyi bilmişlerdir.

Katliamlar giderek tüm Kürdistan’a taşınılmaya çalışılıyordu. Radyolardan, basın-yayından tehditler artıyordu. Sık sık “sizi imha

ederiz. Atalarınıza bakın, başınıza ne geleceğini görürsünüz” diyorlardı. Gerçekten, maceracı bir tarzda değil de tarihi sorumlulukla yürümek gerekiyordu ve bu da cesaret isterdi. Buna rağmen, 1978'de PKK'nin Kuruluş Bildirisi'yle çalışmalarda yoğunlaşarak; özellikle örgütlenme, Hilvan'dan sonra Siverek'i de silahlı mücadeleye açma ve giderek mümkünse gerillaya sıçramayı düşünüyorduk.

Ben bahar aylarında, 7 Nisan'da Ferhat Kurtay ile birlikte Mardin Kızıltepe'ye gittim. Daha sonra düşman bunu öğrendiğinde onu vahşi işkencelere aldılar. Bu arkadaş, sonradan kendilerini yakarak en büyük bir eylemle tarihe maledecek arkadaşların arasında yer alacaktı. Bir ay kadar bu arkadaşla kaldık. Mehmet Karasungur ile Urfa'ya yöneldik. Çok zor koşullarda, naçar naçar Urfa'da bir ay kaldık ve bizi kabul eden bir ilişki bile yoktu.

Düşman artık yavaş yavaş sıkıyönetimi de yaygınlaştırıyordu, güya Maraş katliamı nedeniyle. Urfa'yı da katmış, giderek Mardin'i de katacak. Zaten Hürriyet yine başlık atıyordu: “Apocular Doğu'yu kasıp kavuruyor.” Belli ki üzerimize geliyorlar ve her an tasfiye olma durumumuz olabilir. Elazığ tutuklanması başlamış, Şahin Dönmez itirafa başlamış ve hatta valiye mi, emniyet müdürüne mi “gidelim, o Apo'yu olduğu yerde yakalayalım. Elimle koyduğum gibi bulup çıkarabilirim, yeter ki emret” demişti. Karar yok, olsa aslında bana da uzanacaklar. Fakat Ankara merkezi daha değişik planlıyor. Belki de ileri bir zamanı düşünüyorlar.

Ve işte bunun için biz artık iyi bir adım attık. Ama sonunun nasıl getirileceğinin düşünülmesi bile cesaret ister. Mehmet Karasungur ve diğer bazı arkadaşları çağırdık. “Siverek'te de direnişi geliştirelim” dedim. Hatta “Bir gerilla birliği nasıl kurulur” üzerine ben yönetmelik benzeri bir şey geliştirmiştim. Bir çare oydu. Giderek sıkıyönetim daraltıyordu. Biz de “direnişi geliştirelim, bir çıkış bulalım” dedik.

Düşman tehdit ediyor, katliam mı dayatıyor? Biz mücadeleyi daha da geliştirerek yükleniyoruz. PKK'lilik tamıtamına böyledir. Maraş'ta yüzlerce insan kesilmişti ve 1978 yılı böylece tamamlan-

mıştı. O kışın nasıl bir kış olduğunu iyi hatırlıyorum. PKK'nin kuruluş bildirgesi daha fazla açılmak, baharın gelişmesine daha aceleci yaklaşmak demektir. Biz PKK'nin örgütlenmesi işine daha da sarılarak, direniş ruhunu esas aldık. 1979 Nisan toplantılarını gerçekleştirmiştik ve bunun üzerine, katliam sonrası daha birkaç ay geçmeden mücadelemiz Kürdistan'da daha sert esmeye başlamıştı.

1979 tarihinde düşmanın daha bilinçli ve daha planlı bir tarzda etrafımızdaki çemberi daraltması söz konusudur.

Elazığ tutuklamaları, ilk tehlikeli dönemlikler ve ardından bizim için artık günlerin biçildiği ve sayıldığı kritik bir dönem başlamıştı.

Bakıyoruz, giderek cephe daralıyordu. Biz Urfa'dayız ve yatılacak birkaç yer bulamıyoruz. Bazı arkadaşlar “Antep'te mi ev tutalım, Van'da mı?” diyorlardı. Diyarbakır'ı zaten terk etmiştik. Urfa'da da taş çatlasa ya birkaç gün dayanırız veya dayanmayız. Son hafta içinde bu arkadaş (Mehmet Karasungur) “muhtemelen dışarıya yönelme durumumuz olabilir, kesin değil” dedim. Yine bir arkadaşı (sınırın dibinde akrabaları vardı) öylesine bir keşif için göndermiştik. Ne var ne yok bir bakacaktı.

Evet yıllar önce Ortadoğu'ya çekilirken çok sınırlı bir gücümüz vardı. Adeta eriyordu o güç. Ve taş çatlasa birkaç aylık ömrü kalmıştı. Bu benim yüreğim üzerine, düşüncem üzerine nasıl bir baskı yarattı? Tarih gidiyor elinden, senin en güzel umutların yerle bir oluyor. Birkaç ay dayansan bile, bu umutsuz bir dayanmadır. Bir çare bul! O beni arayışa itti ve arayış ilk çırpıda “hele git, şu hududun ötesinde ne var, şu dağın ardında ne var?” sorularının cevabını almak için yürüttü. Yine bu ordu çalışmalarına katmak istediğimiz Mehmet Karasungur arkadaşımız da, bir günlüğüne bir sayfalık çizdiğimiz gerilla yönetmeliğiyle Siverek'e gitti. “Sıkışırsanız, daha öteniz dağdır” dedim. “Bu gerilla yoluyla çıkış yapabilirsiniz.” Düşünün, ne kadar ilkel bir hazırlık. Yarım sayfalık bir çözümleme ve beş-on silahlı köylü.

O zaman bu bir çareydi. Koşullar ağırlaşıyor. Ve Ethem Akçam arkadaşı çağırdım. “Hele sen de git hududun ötesine bak, bir yol

bulunabilir mi?” Bunlar aynı günlerde oluyor. Ertesi gün gitti, geldi. Yol olduğunu söyledi. Baktım, erimektense bir çareyi de orası için düşünelim. “Arkadaşlar, siz Siverek'te şöyle bir adım atın!” İşte o Bucak eylemini planladık. Başka arkadaşlara da, “siz de şehirlerde şöyle örgütlenin” dedik. Ben de, bir ihtimal, belki bir kanal açarım.

Ve bu bir çareydi.

Neye karşı bir çare? İşler çok tehlikeye girdiğinde, kaybetmemek için bir çare bulmalıyız döneme göre.

Önemlidir, davasına bağlı olanlar, kendisini umutsuz bırakmak istemez. Umutsuz bırakmak istemediğin zaman, çare bulursun. Şimdi ikiyüzlü olunmamalıdır veya partinin gücüne dayanarak kimse kendini aldatmamalıdır. Umut, herkes için gereklidir. Ve herkes umutlu olacak kadar kendi vicdanında bir sorumluluğu duymalıdır. Ve her umut da, kişiyi bir çare olmaya itmeli. Aksi halde yalan yanlış bir kadro olunur, kendini aldatan bir kadro olunur. Bu geliş-tirmez.

Benim yenilmeyen bir tarzım var.

Çok basit gibi gelebilir, çok basit bir çalışmamış izlenimi verebilir. Ama sürekliliktir. Hislerimin derinliğidir ve kendimi nefessiz bırakmama yönümdür.

TC de şimdi kavramıştır, ama iş işten geçti. Bazıları daha “Ankara'da kalıp grubçuluk yapacağız, bir yayın kuracağız orada” ve bir de yayın dükkanı beklentisi içindeydi. 1979'u da öyle geçirdik. Bunlar bizden gidip düşmana çıkıyordu. 1979 planlaması böyleydi. Çıkacağımızdan şüphe var mı? Yok. Çünkü benden başka neredeyse hiç kimse bilmiyordu. Benden başka kimse bilmediğine göre, MİT'in bilmesi de imkansızdır. Gidemez, diyordu. Ne yapar? Bana birkaç aylık fırsat. Hem de önemli dönemde. Nedir o dönem? Partiyi ilan etmişiz birkaç silahlı eylemle. Kamuoyuna açıklamıştık. On-dan sonrası nedir?

Tufan.

O da bir başarıdır. Bu parti adımını attırmak da, sonrasını kurtar-

abilirsek başarıdır. Son altı ayda beni arıyorlardı, deli olmuşlardı. İşte o zaman, tarihimizde gerçekten en önemli bir aşamaya yol açan dışarıya çıkışı birkaç arkadaşın genel bilgisi dahilinde, ama tamamen ani geliştirdik. Şimdi bu ne anlama geliyor? Düşman bir ortam hazırlıyor. Dolaylı olarak 1978 henüz PKK'nin adını bile ilan etmediğimiz bir ortamdı. Haki'yi de yeni şehit vermiştik. Kuruluş toplantımız muhtemelen düşmanın doğrudan bilgisi dahilindedir. Çok ürkütücü bir etki yaratır. Hatırlıyorum, Haki vurulduğunda dünya-gök üzerimize yıkıldı. Ne kadar yaşayabileceğiz? Yaşamak öyle basit değildi. Bizim için yaşamak, hareketin bir dönemecini sağlıklı yaşamaktır.

Haki de gittiğine göre, pes edip yerimize oturacaktık. Devlet, komplo ve karanlıklarla üzerimize geliyor. Diğer yandan eğilimlerimiz var. Ortadan devlet sözümona eğilimimizi yakalamaya çalışıyor. “Gel burada yaşa” diyor. Pilot, “Abi” diyordu, “ben malı mülkü sattım, peder Ağrı'dan Denizli'ye gitti. Oradan Nazilli'ye gitti. Yüklü bir miras var elimizde harcayabiliriz.” İnşallah sağdır, kulağı çınliyordur. “Para bol, istediğin gibi yaşa Ankara'da.” Yaşam yolu açık aslında. Ben de insanım ya, o zamanlar biraz zaaflı olsaydım, bunu yapabilirdim. Ankara'da bütün solcular yaşıyordu. Hepsi de ev-bark sahibi olup yaşıyorlardı. Ben de yaşamayı planlayabilirdim. Planladım diye de aslında o kadar suçlanan biri olmamalıydım. Fakat taktiğe bağlılık vardı.

Bizimkiler sonradan Güney'de taktik diye KDP'nin kuyrukçuluğunu geliştirdiler. Bunlarıki yaşam endişesidir. Aslında öyle hainane bir çaba değildir. Yararlanılır, fakat aramızda biraz fark var. Biz oradan Ankara'ya dayanarak grup ortaya çıkarabiliştik. İlkel milliyetçiliğe de 1982'de dayanılarak bir adım atılabilir.

Benim için “müthiş taktikçidir” diyorlardı, “o zaman onu kullandı, sonra başkasını kullandı...” Bu savaştır, elbette taktikte kim başarılı olursa o kazanır. Evet bizi ihanete çekiyorlar, biz de onları öz-gürlüğe çekiyoruz. Elbette ki, sonuna kadar taktik yapılacak. Ben Ankara'da kaldım, ama grup çıkardım. Tam kalınması gerekli olan

zamanda kaldım ve Ankara'yı bir daha görmedim. Ama Ankara'da bekleniyordum. Düşman raporu paralelinde hesaplı bir beklenti var ve biz biraz bilinçli olarak bu ortamdan kaçıyoruz.

Kaçıyoruz, ama hiç kimsenin aklına bile gelmiyor.

Daha sonra Türk solunun aklına geldi. Yurt dışına çıkışımızı hiç kimsenin ruhu bile hissetmemiştir. Bu düşmanın ne aklına, ne bilincine, ne de planına gelmemiştir. Bu tarihi adımı biz bir yaşam tarzı olarak seçtik.

Çıktık.

Büyük vuruş hareketi, tarihte çok önemli sonuçlar doğuran büyük bir vuruş hareketine yöneldik.

Yeni bir yaşam şansı elde etmek için, daha kapsamlı bir hesaplaşmaya gitmek için, o ölümcül boğuntuyu, o halkayı parçalamak için çıktık.

Unutmayalım ki, 1980'e doğru yöneldiğimizde, daha 12 Eylül askeri-faşist yönetimi söz konusu olmadan sıkıyönetimle yapılmak istenen PKK'yi boğmaktır ve bu o zamanki hükümetin de temel sorunudur. PKK'nin şahsında modern ulusal kurtuluşu, dolayısıyla halkımızı çağdaş ulusal kimliğe yabancılaştırarak tasfiye etmek gündemdedi. Hiç de bugünlere kadar yaşama payesi biçmemişlerdi. Kısa aralıklı bir sıkıyönetim döneminde bitirilecektik. Son derece dağınık ve çok zayıf olan örgütsel çalışmalarda peş peşe tutuklanmalar başlamıştı.

Sonuç, bizim daha doğmadan boğulmamız gerçekleşecekti.

Tarihe bu dönemde böyle yaklaşmak gerekir. Tarih bilincini sağlam tutmak gerekir. Tarihin bir dönem için öngördüğü, dayattığı tehlikeyi iyi görmek gerekiyor. Tarihi bütün yönleriyle, ne anlam ifade ettiğini yüreklerde duyarak, beyinde tekrar tekrar yaşayarak iyi kavrayanlar, günlük adımlarını sağlam atarlar. Eğer biz biraz o dönemde tarih bilinciyle hareket etmeseydik, çoğu gibi çoktan adısı yitirilmiş, kişi olarak partimizin daha ilk adımı olarak adına bile değmeyecek bir yenilginin sahibi olarak yitip gidecektik. Doğru bir tarih bilinci, güncelliğin doğru bir adımını öngörme ve onu atma

cesaretini gösterme. İşte bizim o darboğazı aşmamızı bu mümkün kılmıştır.

Çok ince bir tarzda, düşman neredeyse uykudayken, soğukkanlılıkla, karakolun diğer başından geçtim. Sınır köyünde (muhtemelen bu köylüler karakol ajanlarıydı) bir devrimci tarzında değil de, son derece kaçakçılığa bulaşmış biri gibi davrandığımı, hatta silah ticareti yapacağım gibi bir izlenim verdiğimi çok iyi hatırlıyorum. “Nasıl, ne olacaksın?” diyordu yanımdaki adam. Belki hâlâ yaşıyor. İsmi Cani idi sanırım.

Kesinlikle ben olduğumu bilmiyorlardı. Büyük bir ihtiyatlılığım, tedbirim vardı. İşte karakol gibi bir yangından geçtik. Yüreğimde fırtınalar kopuyor, yüreğim ağzıma geliyor, ama hiç renk vermiyorum. Hatta geçiş anında planın üzerindeyken Cani, “tamam, asker geldi, ayarladık” dedi. Hâlâ hatırlıyorum, askerin kendisi teli kaldırıp “haydi hemşerim, çabuk geç, komutan görmesin” demişti. Öyle bir soğukkanlılıkla geçişi başardık. Önümdeki Mehmet Sait “Sen benim ayak izlerime bas” diyordu. Mayınlı sahadan geçiyoruz, her gün insanlar kurban gidiyor. Benim o anki davranışım şu: Mehmet Sait nereye bastıysa, ben de onun izine basıyorum. Yani ben önderim, adım-sanım duyulmuş, ama mayın tarlasının önderi odur ve kesin milimi milimine bağlı kalacağım. Askeri tarz! Evet böyle söylenebilir. Bir de isyan etmişiz devlete, zamanında çıkışı da bileceksin. Büyük bir isyana cesaret etmişiz, kimsenin aklına, hayaline gelmeyecek bir isyandır bu. Fakat hiç kimsenin aklına böyle bir çıkış gelmiyor. PKK topluluğundan, devlet topluluğundan çok habersizdir. Bu da bir isyandır ve çok ciddi bir taktiktir. Aniden düşündüm, sanırım iki günde. Eğer uzatsaydım, yani bizimkilerle böyle tartışılmasına bıraksaydım, tehlike büyüyecekti.

1979 Aralık'ta Ortadoğu'dayız.

Ocak ayının ilk günlerinde bir Filistin derneğinde (1980) bir grubu zor bela bir araya getirdik. Sanıyorum bir Filistin mahallesinde, Demokratik Cephe bürosundaydı. Bu, o zaman benim için önemli bir kazanımdı. Gerçekten arkadaşlarımız “kazanım nedir” onu bil-

miyorlar. Benim açımdan, artık küçük bir isyan yapmışız, bu isyan bastırılırken öldürülen öldürülmüş, asılan asılmış ve gerisi kurtarılabilirse, ne mutlu! İlk kez kurtarmaya çalışıyoruz. Sonuçta düşman daha sonra “kılıç artıklarıdır” diyordu. “Yüzde on kılıç artıklarıdır” denildi, belki de yüzde birdir oysa.

Düşünün, Şeyh Sait'ten hiçbir şey kurtulmamış, Seyit Rıza'dan hiçbir şey kurtulmamış, Ağrı'dan hiçbir şey kurtulmamış. Bizim isyan da o kadar güçlü değil, zor bela birkaç değeri kurtarabiliyoruz. Ama yine de önemli. İlk defa ben çıkış yapmıştım ve ilk grubu da ben çekmiştim. Taktik yetersizlik, zamanında tedbir alınmazsa nasıl felaketler getirebilir?

1979'un sonlarında, henüz köklü tutuklanmalar başlamadan önce dışarıda sınırlı imkanlar yakaladığımda, ülke içindeki sorumlu arkadaşlara şunu söylemiştim: “Ben 250 kişi için yer hazırlamışım. Fazla yer de yok. Fakat sıkışsak idare ederiz, 250 civarında kişiyi gönderebiliriz.” Eğer tam anlamış olsalardı ve sınırlı bazı düzenlemeler yapsalardı, sanırım Diyarbakır zindanını dolduran tutuklamalar gerçekleşmezdi. Başta Hayri ve Ferhat olmak üzere, birçok kadro adayı dışarı çıkabilirdi. Biz 12 Eylül'ü çok az bir tahribatla karşıladık ve PKK'yi daha güçlü inşa etme imkanımız olurdu. Arkadaş anlamamış. “Niye böyle düşünüyor, bunlar giderse kimse kalmaz” düşüncesiyle hareket ediyor. İstediklerim, tehlikeli durumda ne kadar arkadaş varsa, onların tümünü neredeyse kapsıyordu. Arkadaş 12 Eylül'e karşı direneceğini hesaplıyor, ama o zamana kadar kitle namına bir şey kalmayacak. Bunu düşünen yok. Sanki göndermediklerini koruyacaklarmış, örgütleyeceklermiş gibi, bu sorumlu arkadaşlar çıkışın önemini, anlamının bir türlü kavrayamamışlardı. Bu tıpkı Güney savaşında olduğu gibi bir yaklaşımdı. O zaman da orada aynı arkadaşlar vardı. Maalesef talimatları yerine getirmemekle (ki bir mektup bu konuda ulaşmıştı), daha sonraki o binlere varan yakalanmalara, bir o kadar da yoğun işkencelere yol açtılar. Sive rek, daha 1979'un sonuna ermeden bir enkaz haline getirildi. Bir köylü çeteciliğine dönüştü.

Kemal Pir'in 1980 yılında bir sözü vardır: “Bu işin sorumlularını görsem, iki elimi yakasına koyar, onlardan hesap sorarım” diyordu. O hale getirmişlerdi. Buna rağmen biz birazını kurtarmaya çalıştık.

Kısacası talimatlar tam uygulanmadı, az sayıda arkadaşı buraya çektik. Ortadoğu'ya ulaştırdık...

Ne kimse bizi biliyor, ne de (ki adım Ali'dir) kimim, örgütün nedir, kimsenin tanıdığı yok. Tek bir ilişki bile yok. İğne ucu kadar bir fırsatı değerlendiriyoruz. Beyrut karayolu karla kaplı, kapalı. Birkaç arkadaş oraya taşırılırım diye günlerce bekliyoruz. Zor bela taşındık ve işte bilindiği gibi ilk eğitim devremiz Lübnan'da başlatıldı. Çok değerli arkadaşlardı. Ve hâlâ aklımda, o zaman Filistin devrimcilerinin o iyi gelenekleri de hâlâ yaşıyordu. Devrime inanan ve bize de bir şeyler vermek isteyenler vardı.

Sıcak bir atmosfer içinde, Lübnan'ın o güzel dağlarında biz, Kemal Pirlerin de önderliğinde eğitim devremizi başlattığımızda, ilk komutayı Kemal Pir'in verdiğini size hatırlatayım. 1980 baharında ülkeye giden ilk grubun sorumlusu oydu. Tabii, daha sonra 1981'den 1982'ye geçiş yapıyoruz. Lübnan'dayız ve partiyi yeniden organize etmeye çalışıyoruz.

Bu arada provokasyon var ve çoğunun kafasını karıştırıp Avrupa'ya yollamak istiyor. Kılıç artıkları! Hepsinin kafası şurada kalsın, yürekleri bile yok. Gizli çalışıyorlar, insan zaaflarını kötüye kullanıyorlar. Tabii, ülkede arka arkaya tutuklamalar var. Dağda kalan tek tük güçlerimizi kurtarmaya çalışıyoruz. Dersim'den, Kars'tan alıyoruz. 1980-1981 boyunca geliyorlar. İşkenceler bütün şiddetiyle sürüyor.

Öyle bir tarihi anda ve öyle bir kapsamda ortaya çıktık ki, şimdi hem çıkmazın temel nedeniyiz, hem de olası bir çözüm yolunun.

Gelecek umuttur, o gerçekliğe dönüşüyor.

Tarih anıdır, o umutla kaynaşılıyor.

Bu anlamda ülke için yıllarca birine hizmette bulunmak istedim. Büyüklerimize, savaşçılarımıza, Barzani'den tutalım komünistlere ta dindarlara kadar hizmet etmek istedim. Sonra gördüm ki, hepsi

sahtekardır.

Hepsi zayıf kişilikler olup, büyük sorunlarla, büyük düşüncelerle oynuyorlar.

Bu kabul edilemez. Böyle yapmakla birçoğunun verdiği kıymeti bile kendi ülkelerine veremediler.

Özleri yok, hikmetleri yok, değerleri yok.

Sözlerinin sahipleri değil.

Tabii, büyüklerimiz böyle diye, böyle gördük diye, kaçacak mıydım?

Onlardan kesin hesaplar soracağım.

Bu büyüklerimiz böyledir, ellerinden bir şey gelmez. Çocukluğumda da, “babam yine bir şeyler yapar. Dayılarım var, onlar bir şeyler yapar” diye düşünüyordum.

Birkaç yıl sonra gördüm ki, baba ölmüş, dayı ölmüş. Ve babalarla dayılarla bir şey yapılamaz.

Daha sonra dindarlığa yöneldim. Köyün imamı için, “bu Allah’tan haber getiriyor. Gökyüzünden, cennet ve cehennemden haber getiriyor, derdimize bir çare olabilir” dedim. Sonra baktım ki, bu da ayrı bir bitişti. “Bundan bir şey çıkmaz” dedim. TC’nin okullarına da gittim. “Bu bizi yükseltir” diyordum, “okumayı öğretir, devlettir.” “Bu yolda sonuna kadar yürünebilir” dedim. Ama birkaç yıl sonra gördüm ki, içinde düşüşümüz var, içinde arsızlığımız var.

İçinde utanç ve ölüm var.

Sonra Türk soluyla ilişkilerim oldu. “Türk solu savaşıyor, devrimde, sosyalizmde özgürlüğümüz var” dedim. Bunlara da ölümüne yaklaştım. Birkaç yıl sonra gördük ki, solculuk adına, sosyalizm adına bizim için yine düşme var.

Bunun dışında da, felsefe okudum. İdeolojiler, düşünceler üzerinde incelemelerim vardı. “Belki içinde bir şeyler vardır” diyordum. Kürtlük üzerinde de durmak istedik. Kürtlük adına konuşan birkaç kişiyi gördük ki, onlar da kendilerini kaldıramıyorlar. Yüzyıl bile geçse ayağa kalkamazlar. Bunlardan bir sonuç alamadık.

Sonra 1970’li yıllarda kendi kendime bir-iki adım atmaya cesaret

ettim. Benim öz çalışmam da böyle başladı. Eğer insan değeri bizde varsa; insan gerçekliği, yurtseverlik gerçeği, eşitlik gerçeği, insan adaleti ve şerefi, bir ülke, bir halk adına biz de birçok şey söyleyeceğiz.

Bazı şeyler bağımsız görülmelidir. Beynimiz var, görüşlerimiz var. Kendinizi koruyun, bazı şeyleri adım adım göreceğiz. Eskiden bu görüşler nasıldı? Ben bir ülke için konuşmak istedim. Kürtlük düşüncesi için bir topluluğun oluşması mümkündür dedim.

Hepsi beni deli sanıyordu.

“Böyle bir ülke yok. Nereden çıktı bu ülke? Bu ülkede böyle bir halk da yok. Var olanlar bile erimiş gitmiş” diyorlardı. Akrabalarım, arkadaşlarım, babam, “oğlum, böyle bir şeyde umut yoktur. Her şey bitmiş. Sen deli misin? Seyit Rıza, Şeyh Sait, Barzani, çok şey yaptılar, ama hiçbir şey elde edemediler. Üstelik tek başınasın. Sen birkaç kuruşu cebine koyup, bineceksin arabaya ve okumalısın” diyorlardı.

Böyle imkanlarımız yoktu. Her şeyi kendi ayaklarıyla gerçekleştiriyorsun. Hatta üniversiteye kadar yayan yürüyordum.

Böylesi bir durumdan nasıl bir güç haline gelebildim? Bu durumda olsa olsa, çaresiz biri olunur. Doğru-yanlış bir şeyler söylüyordum. “Yok” diyorlardı. Ruhlar, düşünceler benden yana mıydı? Hayır. İki yıl ayrı kaldım ve kendi yolumda yürüdüm. Önemli olan, getirdiğimizin yeni bir düşünce olmasıydı. Geçen birkaç yılda, kendimizde somutlaştırdık, sonra çevremizle kavga ettik.

Düşmanımız tarihi bir düşmandır. Tehlikeyi gördüm. Bir bakıyorsun sert vuruyor. Fitne fesat bir bakıyorsun ve en sonunda kılıcıyla hepsini bir günde ortadan kaldırıyor.

Biz kendimizi onun kılıcından kurtardık.

Ortadoğu’ya geçtik sonra.

Kafamızı düşmanın kılıcı altına koymadık. Kendimizi Lübnan’ın küçük bir dağında kurduk. Büyük işler yaptık. Ortadoğu’da bazen böyle yerler oluyor.

Musa böyle çalışmış, İsa böyle çalışmış, Muhammed böyle çalış-

miş. Bunların dışında da birçok devrimci böyle çalışmış. Biz de dar bir yer bulduk ve çalışmalarımızı gerçekleştirdik.

Hikayemiz budur.

Nedir hikaye? Düşman her şeyi kılıcıyla yakalıyor. Kılıcsız, silahsız kendini koruyamazsın.

Kılıç ve silah üzerinde önemle durun.

Kılıç, silah ne içindir? Ne üstünedir, nasıl ele geçirilir? Eline geçirdikten sonra kılıç ve silahla nasıl çalışacaksın? Nerede çalışacaksın, yöntemin nedir? Zorunlu olarak yıllarca bunların üzerinde durmalısın. Neden? Çünkü başka yol yok, kılıç ve silahsız nefes alamazsın. Ne yaparsan yalandır, ne söylersen, kılıç ve silahsız yalandır. Çünkü düşman kılıcı ve silahıyla her şeyi elinden almıştır. Böyle, hazırlıksız bir isyan yapar, düşersin. Bunun başka yolu yok.

Eğer yiğitsen diren, ama ölürsün.

Kaçarsan kaç. Ayrıca kaçtıktan sonra da yolunu kesiyor. Bunlar hep büyük gerçeklerdir.

Bunlar büyük gerçeklerdir. Büyük bir aşkla, fırsat ve olanaklarla kılıç tutmuşuz.

Evet kılıç büyük bir yürek, büyük bir cesaret ister. Ama büyük çaresizlikten sonra, her tarafta yollar kesildikten sonra, nefes de kesildikten sonra, eline alacağın tek şey, bir kılıçtır, silahtır. Biz de bunları yakaladık. Her birimiz bir tarafta ölsek de darbelerimiz fazla kuvvetli olmasa da, yine de her şeyi kılıçla sağlayacağız.

Çalışmamıza devam ettik. Bunun üzerinde hazırlık yaptım. 15 Ağustos Kürt tarihinde büyük bir adım oldu. Ne kadar düşündük, nasıl hazırlandık ve silahı nasıl tuttuk? Siyasi ve askeri olarak üzerinde çok durulmalıdır. Ama gene de söylüyorum: Ne için, neyi özgürleştirmek istiyorduk bu savaşla? Ben söylemiştim, önümü hep özgür kılmak istiyorum.

Gerçekliğimi belirttim. Bu gerçekliğimin üstünde yaşıyorum. Benim gerçekliğim ülke ve halk gerçekliğidir. Gönlünüz özgürleşsin. Kimse kendi kötülükleriyle benimle oynamasın. Kimse gerici düşüncelerini ve zorunu bana dayatmasın. Ülke için ne kadar söy-

lersem söyleyeyim.

Yoldaşlığınızı geliştirin. Dostluğunuzu geliştirin.

Ve bu bizim halkımızdır. Bunsuz yaşam yürümez.

İşimi, amaç ve hedefimi böyle yapmazsam, yaşamımın beş paralık değeri olmaz. Sonuçta yaptıklarımızı böyle dile getirebiliriz.

Ama yine de yetmez.

Çocukluğumda ülkenin taşları, çamurları, odunları, kuşu, yılanı, ülkenin tek tek ağaçları, hepsini hatırlıyorum. Her biri arkadaşım gibiydi. Her bir yeşilliği, her bir suyu, her bir kuşu hatırımdadır. Ülkenin güzellikleri üstünde durmak lazım. Ülkeye karşı borcumuz budur.

Ülkede yürütülen faşizmin üstünde durunuz.

Birçok köylümüz, komşumuz, bütün köyler böyle düşünüyor, böyle görüyorlar. Ama kendilerini o durumdan kurtaramıyorlar, ellerinden gidiyor.

Hatırlıyorum, ülkeden kopuk gittiklerinde ülkeyi unutuyorlardı. Bunu hatırlıyorum. Türkiye'nin büyük şehirlerine gidiyorlardı.

Kürtlerin hepsi böyle yaptı. Yani kendi istekleriyle ülkeden kaçtılar. Kendi gözlerimle gördüm, tabur tabur kaçıyorlardı. Ülkeyi hatırlatınca kusacak gibi oluyorlardı. Ateştir, yakar, kaçmaları gerekiyor. “İçinde hiçbir şey yok” diyorlardı. Adana, İstanbul, Almanya... Şimdiye kadar da böyle.

Burada durdum.

Niye ülke için kötü bir kaçış olsun? Kendime sordum. Tamam, İstanbul iyidir, Ankara iyidir, ben de buralarda yaşamak isterdim. Yabancı ülkeleri de gördüm. Kendilerine cennet gibi ülkeler yapmışlar.

Sonra “ruhum kesinlikle bunu istemiyor” dedim.

Bunu tesbit ettim. Dediğim gibi, bizim için siyaset oldu. O ülkelerde ne kadar kalırsak, o kadar bizi düşürüyor. Bunun dışında başkalarının ülkelerine, yaşamlarına bakıyorsun; gelişmişler, güzeldirler. Kendi köyüne, ailene, köyünün kızları ve erkeklerine bakıyorsun, hepsi düşmüş. Bir Kürt kaçmış, gençleri, aydınlarının hepsi pe-

şinden kaçmış. Yüzde yüz, düşman ne yapmışsa onu yapıyorlar. Sonra Avrupa öne çıktı. Hepsinin gözü buraya odaklaştı. Bunlar, hepinizin içine girdiği durumlardır, inkar edemezsiniz. Bunları inkar eden, büyük bir haindir. Sen düşmanı, onun ülkesini, onun yaşamını seviyorsun. İyi olsun kötü olsun, hakkın olsun olmasın, seviyorsun.

Bunun dışında başka şeyler de var.

Böyle bir yaşam kurarsan, bir bakarsın ki, onlar gibi olmuşsun. Kendi ulusal tarihinden, yaşamından kaçıyorlar. “Kürtlük ayıptır” diyorlar.

Hatırlıyorum, ben de çocukluğumda “keşke ben böyle bir Kürt olmasaydım” diyordum. Çok talihsiz bir aileden gelmişim, acaba kökenim Kürtlüğe dayanır mı? Bunu araştırıyordum. Benim de kökenimin Türklere dayanabileceğini düşünüyordum, sonra baktım ki, böyle düşünen birisi düşer. Tabii, sorun beynin, ruhun, düşüncelerin satılmış olmasıdır.

Gözümün önünde, çocukluk arkadaşlarımdan tutalım herkese kadar, hepsi kaçıyordu. Ülke gerçekliğine, barışına yönelik, yaşamına yönelik, hiç kimse “nasıldır” demiyordu.

O çocuk halimle, o zar zor günlerimizde bu beldeden böyle kopuşun pek hayra alamet olmadığını düşündüm. Adeta “ben çok yoksulum, ben çok fukarayım, çaresizim” diyen bir arkadaştan kopar gibi bir kopuştu bu. Böyle olmamalı.

Böyle olmamalı! Çaresiz olabilir, kimsesi olmayabilir, sanırım o gün için karnının da doymayacağı bir yer olarak görülebilir, hele yabancıların, metropollerin sundukları gibi rengarenk yaşam olmayabilir. Ama ben tam burada durup, biraz adaletli olmaya çalıştım. Ata, ana, baba, neden bu kadar kolay ve hem de hor görülerek terk ediliyor? Aklıma hemen bu beldelerin harabeleri geldi, kurdu, kuşu, yılanı, çıyanı geldi. Bir yılan, çıyan bile olsa, ondan kopmanın sakıncaları geldi. Sanki kuşlar yalnız kalıyor gibi bir duyguyla ayrılıyorduk. Ve oraya her dönüşte, büyük bir tepkiyle o ata ocağına ilgi duyuyorduk ve ayrılışımızdan rahatsız bir tutum

içindeydik. Böyle olmaması gerekirdi. Ne kavga biliyorsun, ne de girebiliyorsun. Gerçek bir ikilem içinde dolanıp durmak söz konusu. Yabancıların, işgalcinin ne kadar seni cezbeden yanları, yerleri, yaşamları olsa da, sen tümünden kopamıyorsun. Ve işte bu, seni devrime yöneltiyor.

Ve işte bu seni devrime yöneltiyor, bir arayış oluyor. Devrim düşüncesi, bunun örgütlü savaşı oluyor.

Biz bu devrime böyle başladık.

Hatırlıyorum, bir Filistin delikanlısının el işaretleriyle Lübnan sınırlarından içeri girdik. Sadece el işaretleriyle yol alma meselesi nedir? Burada geçirilen günlerin anlamı nedir? Bir karanlık yürüyüşü. Ama yine de karşımızdaki herhangi bir kişiden bile çok zayıf bir güne bağlılık, bir günü yaşama söz konusu. Yine de bir şeyler yaşamaya çalışılıyor. Umudun büyütülmesi var. Böyle bir hesap var, bir sonuca ulaşmak için sabır var.

Beyrut’a gelişi, orada birkaç ilişkiye tutunma. Daha kendimize yer bulamamışız. Ama ülkeden bir yoldaşı çağırma, ona yer bulma, ilk ciddi eylem gibi, kendini daha anlamlı kılarak... Böyle birçok çabaya giriştik. Günlerce şuraya fırla, buraya fırla, şu ilişki, bu ilişki deyip, bir yatırım geliştirmeye çalıştık.

Filistin’e ilk gidişi, Kemal Pir’in de olduğu bir devreydi. Zindandan kaçarak tekrar ülkeye yönelmişti. Bir grubumuz vardı. Onunla 12 Eylül’ün o günlerinde bir şeyler kurtarılacak isteniyor. Bir kimlik için tekrar hududa ulaşmak, hududu geçmek için.

Ölüm tarlaları, mayın tarlaları geçilirken kimler çalıştı? Şehitler vardı.

Yıllar önce bir şafak vaktiydi. Tesadüfen o gün erken kalkmıştım. Marşlarla darbenin geldiğini duydum. Bizim elimizdeki kuvvet ise kılıç artıklarından ibaretti. Kendisini doğru dürüst yere oturtamayan bir gruptu. Sayısı da, 20-30 kişi ya var, ya yoktu. Biz 12 Eylül’e karşı direnmeye böyle başladık. Kaldığım yeri bile hatırlıyorum, kuru somya üzerine bir battaniye indirdik. Sözümüne savaş karargahıydı.

12 Eylül.

Sabahın beşinde marşlarla uyandığımda, yeni bir rejimin üzerimize üzerimize geldiğini dün gibi hatırlıyorum. Değerli şehidimiz M. Sait Ethem Akçam arkadaşımızın tuttuğu bir evde, bir tahta se- dirle, bir naylon hasır almıştık. Gizli bir evdi. Evet faşizm kendini bize dayattı. Biz de kendimizi öyle tuttuk. Bir insan ne kadar darda olursa olsun, yaşamı geliştirebiliyor. En amansız savaş yıllarını, en heyecanlı bir romana dönüştürdük.

Neydi iddia? “Seni insanlık soyunun içinden bir daha dirilmeme- cesine ve bu son nefesini de keserek bitireceğim” diyordu faşizm.

Nasıl unuturuz bu sesi?

Ne kadar zalim bir karar. Adımızı bile kabul etmeyecek kadar ölümcül bir kararla bizi yok etmek istiyordu bu faşizm. Ben nasıl dayanamayayım veya nasıl direnmeyeyim?

Az bile dayandım, direndim.

1980’de eğitim devreleri geliştirildi, yer tutuldu. Ve denilebilir ki, benim bu yılım ağırlıklı olarak Lübnan’da geçti. Kemal Pir ön- derliğinde 30-35 civarında bir grubu ülkeye yollamıştık, kısmen ro- lünü oynadı. Evet 1980-81’e biz böyle esaslı bir çalışmayla girdik.

Zindanda arkadaşlar ağır işkenceler altındaydılar. Çok iyi bilindi- ği gibi ihanet de var, ihanet süreci başlamış, yüzlercesini, hatta bin- lercesini etkisi altına alıyor. Bir avuç yoldaş, insanlık onurunu çiğ- netmemek için son çabayla canlarını ortaya koyarak direniyorlar. Dağlarda da direnen tektük gruplar var. Ve esas itibarıyla de burada partiyi sürdürmenin savaşımını veriyoruz. Bilindiği gibi, 1981’de bir konferans yapıldı. Daha derli toplu bir çalışmaya yönelmek için- dir.

1981’in eğitim tarihimizde oldukça yeri vardır. 300’e yakın bir sayıyla eğitimleri geliştirmeye çalışıyoruz. Ve 1981’in sonlarına geldiğimizde yavaş yavaş ülkeye yönelme kararına girişiyoruz. Eği- timler o günün ölçülerine göre önemli oranda ilerletilmişti.

1982’ye başlangıç yine Lübnan’da yapıldı. Ülkeye henüz fazla el atmamışız. Burada henüz fazla yerimiz yok. Bu 1982’de oluşmuş-

tur. 1982’nin başlangıcında bazı grupları ülkeye yolluyoruz, yine bazı grupları oradan alıyoruz. 1982’nin içine bir de 2. Kongre’yi sığdırdık.

Aslında bütün bu yıllarda bizim yapmak istediğimiz, tarihi bir kopuşu önlemektir. Birçok halkın tarihinde, Türk barbarlığı bu halk- ları topraklarından bir daha dönmemesine atmıştır. Bize de daya- tılan buydu. Aslında bir yerde 12 Eylül ile Kürtlerin sonu getirile- cekti. Bunu farketmiştik. Ne pahasına olursa olsun ülkeden fazla uzak düşmemek, mümkünse bir yeniden dönüşün imkanlarını yarat- mayı hedefledik.

Binlerce yıllık ata topraklarından kopuş, belki fazla tarih bilinci olmayan günlük biri için fazla anlam ifade etmeyebilir. İşte Avrupa yaşamı biliniyor, hepsi inkarın çocuklarıdır. Ama bir düştükten son- ra, örneğin bir Yahudilere bakın, 2500 yıl önce kopmuşlar, dünya- nın en zenginleridirler. Ama bir Filistin çölüne (kendi toprakları de- ğil, çoktan Filistin halkının olmuştur) geldiklerinde toprağa kapanı- yorlar. Bizim ülkemiz kutsal kitaplarda cennet diye tarif edilir. Biz yarışircasına bırakıp kaçıyoruz. Bu yıllarda en sıradan yoksul köylü bile Avrupa’ya, metropollere kapağı atmak için varını-yoğunu satıp kaçıyordu. Kimi işte baskıyla, kimi düşmanın yarattığı sahte umut- larla bu yılları böyle karşıladı. Bu diasporadır, savrulmadır. Fiziki, ruhsal ve hatta düşünsel savrulmayı yaşadılar. Sanki vatan bir hara- be veya bir cehennem! Kaçın ha kaçın!..

Tabii, bu yıllarda kendilerinden kaçıyorlar. Kendilerini lanetleye- rek kaçıyorlar, akılları değil! Diyebilirim ki, en iyi yönüm hiç ol- mazsa yüreğimin böylesine büyük bir savrulmayı kabul etmemesi ve buna karşı biraz direnmemdir. Belki de direnme hattını biz ülke- de tutturamadık, fakat Ortadoğu’da sıcak savaş sahasında tutturabil- dik ve sonuçta kök yeniden toprağa bağlandı. Tabii, bu büyük bir olaydır.

Ufak bir darbeyle grup devriliyor, parti devriliyor, halk devrili- yor. Sen neyinle ayakta kalacaksın? Kürt kafası yüreği zaten çalış- mıyor. Dediğim gibi, hepsi cehennemden kaçarcasına kaçıyorlar.

Bizim çevremizdeki arkadaşların kafası başka yerde, gövdeleri yanımızda. Bir yandan da provokasyon kışkırtıyor. Biz bu yılları, bu gerçeğe karşı, büyük bir inatla çözümleme, ülkeden fazla uzak düşünme ve mümkünse en kısa zamanda dönüş hamlesine geçme çabalarıyla geçirdik. Böyle değerlendirdim ve yüklendim. Bilindiği gibi, bunu biraz başardık. 1982 ile birlikte grupları Botan'a yollamaya başladık. Baş provokatörler o zaman “bir tanesini bile Botan'a, Hakkari'ye göndermeyiz” diyorlardı. Hâlâ bu provokasyonların felsefesi ve çabaları bu temeldedir.

Bayanla hâlâ ilişkiyi kesmiyorum ve onu da çağırıyorum. İnisiyatif kazanmış olmama ve karşı koymayı gittikçe geliştirme imkanlarıma rağmen, son derece ilkeli davranıyorum, son derece bağlı. Fakat devrimci kuralları da daha amansız dayatıyorum. Ortam değişmiş, ayağımı biraz daha sağlam yere basmışım. Daha sert vurgu yapıyorum, daha iyi örgütlenme çalışması yapıyorum. Ama bu süreçte kadın da boş durmuyor. Bütün gelişmelere anı anına karşılık veriyor. Kesin beni bağlayacak ne kadar tedbir varsa, onları alıyor. Fakat Ankara ve Diyarbakır'da olduğu gibi kontrolü söz konusu değil. Beyrut, ona kesinlikle bu şansı vermiyor. Beyrut, devlet erkinin olmadığı, tamamen Filistin erkinin olduğu bir yer. Ben de sonuna kadar ilişkiyorum. Türk devleti de daha Filistinlilerle ilişki kurmamış.

Kuzey Kürdistan'a yönelik, önemli bir askeri eğitim, yine kadro eğitimi, kadrosal gelişmeyi de yaşayarak gerçekleştiriyor. Bu arada kısa bir ara provokatör vardır ve o da amansız bir ağızdan “Hakkari'ye adım attırmayız” diyordu. Sanırım devletin harekete geçirdiği değişik, başka tipler de söz konusuydu. Ülkeye yönelmenin korkunç ağırlığıyla birlikte, zaafılar var. En iyi niyetli bir arkadaş bile “bir uçak kaçırılalım, bu Diyarbakır zindanındaki yoldaşları kurtarıp idamlarını önleyelim” diyor. Oysa on tane uçak da kaçırarsa, bir tanesini bile kurtarmak mümkün değil. Diğerleri de zaafı. Adam Avrupa'ya çıkmış çağrı yapıyor: “Gelin Avrupa'ya, yaşam sonuna kadar size açık!” Ben bir kimlik bulmak için ortaya fırlıyorum; bir

yemek için, bir ev için didiniyorum. Meğer ki, adam dümbelek çalıp şarkı söyleyerek kızlarla oynuyormuş. Yine de yaşatma savaşı var. Gittiğim her yerde emniyet, eğitim imkanı derken, ardından ne kadar yapsam boşa çıkarılıyor.

Bayan bir türlü, Semir bir türlü ve sonuçta sahte bir kavgayı başlatıyorlar. Beni adeta orada eritmek istiyorlar.

Bir grup serseri delikanlı ile serseri kızı eve getirip, dümbelek çalıp “ne güzel yaşam!” diye şarkı söylettiren Semir, “Parti Önderliği bize deniz kıyısında birkaç tane daha iyi ev tutsun” diyor. Cuma arkadaş gibi birçok arkadaşlarımız da var. Hatta Fuat arkadaşımız sanıyorum itiraflarında söylemişti: “Senin gibi bir adama, evli bir adama hiç dağda battaniyede yat denilir mi? Fuat'a kesin deniz kıyısında bir lojman lazım” diyor Semir. Fuat'ı bu temelde körüklemiş. “Ayıp değil mi, senin gibi evli bir adam hiç böyle yaşar mı?” Kadını körüklüyor, onu körüklüyor ve işte kendisinin anlattığı gibi, Fuat'ın aklı başından gitmişti, hiç çalışamaz duruma geldi. Yine Semir'in kendisinin yazdığı bir mektup vardı: “Yapının dörtte üçü bana bağlı” diyordu. Bu doğrudu da. Gizli çalışmıştı, kişilerin zaafılarını okumuştur. Bizim o zamanki en değerli militanlarımıza sahte yaşamın yolunu gösteriyordu. “Bırak artık bu direnişi” diyor. Ve Fuat da, duygulara önemli oranda esir olmuş, tam olmasa da altüst olmuş biri konumunda. Semir habire onu tahrik ediyor, eşi Seher'i tahrik ediyor. Sanıyorum Seher'in kardeşi Yıldırım var içeride. Yıldırım'ın devletle olan ilişkisi büyük ihtimalle anlaşılmıştı veya anlaşılmak üzereydi. Semir, Fuat'a “sen de lider olabilirsin, senin de hakkındır şöyle yaşamak” diyor. İki bayanı (Seher-Fatma) karşı karşıya getiriyor. Bu ilişkiye dayanarak Fuat'ı bizimle karşı karşıya getirmek siliyor. Tabii, ben bunu sezdim. Fuat'a “sen akıllı ol, bunların çekişmesine katılma. Görünüşte birbirleriyle savaşıyorlar, ama bunlar özünde birleşiyorlar. Oyuna gelmeyelim” dedim. Tabii arkadaşımızdır. Fazla örgütlü veya sonuç alıcı olmasa da, derhal bize uymasını bildi. Bu kadınlar savaşımına fazla alet olmadı. Fakat moralini, duygularını altüst ettiler veya çok kötü kullanmak istediler.

Avrupa'ya gitmiş, orada da aynı şeyi yürüttü. Bir baktık örgüt elden gidiyor. Gerçekten de, örgüt daha 1982'de elden gidecekti. Adam başarmış, hem de en militan arkadaşlarımızı ayarlayarak. Neden?

İşte yine yaşanan sığılıklar, biraz devrimci zorluklar var. Süreç tarihi ve mutlaka aşılacak zorunda. Ben bunu temsil ediyorum. O ise, “hayır, tek bir kişi Hakkari'ye gitmemeli. Zaman uygun değil” diyor. Sonra gördük ki, bu tamamen TC'nin planı. TC meclisinde “Bu iş biter. Adam Hakkari'ye girerse en büyük darbeyi yeriz” denilmiş. Adam bu talimatı uyguluyor. Ve onun için de “Avrupa'da yaşa” diyor, burada yemek tabaklarıyla dümbelek çaldırıyor ve birçoklarını buna alet ediyor. Zaten ruhunda ona bir defa alet olan, bir daha kolay kolay kendine gelemmez. Buna tenezzül eden, ona onay veren, bir daha kendine gelemmez. O zaman bir Davut vardı, bir Şoreş vardı. Bunların birisi teorisyenimizdi, birisi ise en iyi militanımızdı. İkisinin de nişanlıları var, “onları Avrupa'ya çıkaralım” dedi. “Avrupa'ya çıkarmak için 2. Kongre'de merkezin çoğunluğunu elde edelim, çoğunluğunu elde edersek karar gücü oluruz.” İşte bu kararlarına göre ülkeye gidiş olmayacak ve Avrupa'ya gidiş esas alınacak. O zaman Dev-Yol'cular da öyle yapmıştı, onlarla birleşmiş. Aslında bu bir düşman karardır. Yine “onun için de kongreyi ele geçirelim, bu genç militanların, savaşçıların aklını karıştıralım” deniliyor. İşte o dörtte üç meselesi de o zaman doğdu.

Bir de Haki Karer'in kardeşi alçak Süleyman vardı. Daha sonra MİT'in el attığı bir aileden “gidin kardeşinizin intikamını Kürtlerden alın veya gruptan alın” denilmiş ve öylece aldatılmış birisi. Bütün bunlar o zaman PKK'yi felç ediyor. 1. Konferans'ı, 2. Kongre'yi işlemez duruma getiriyor. Eğitimle yeni kadrolar yetiştirmekle ne kadar tedbir almak istiyorsak da, bırakmıyorlar. Darmadağınık ettiler.

Tabii, biz de yerimizde ağız. Biraz çalışıyoruz. Bize göre devrim, bize göre ülke esastır. Sonuçta bir baktık ki, adam savaşıyor bizimle, çok şey götürmüş. Yapının yarısı zaten hastalıklı hale gel-

mişti. Zaten diğer bir sözü de şuydu: “Bu kez ülkeye gidenlerin yüzde doksanının kafası karmakarışık, sen o kafayla onları savaştıramazsın” diyordu. Ben daha sonra farkettim ki bu sözü de doğruymuş. Yapının yüzde doksanının kafasını karıştırmış; uyduruk, tali meselerle onları oyalamış. Kafası hasta olan, karmaşık olan savaşır mı? Ve o yapıdan hayır gelmedi.

Buna rağmen yine büyük sabırla 1983'ü geçiriyorum. O zaman **“Gelişme Sorunlarımız ve Görevlerimiz”** adlı kitap daha yeni çıktı.

1982 önemli bir dönüş ve hamle yılıydı. Bu yıl içinde kapsamlı çözümlemeler yaptım. “Kişilik Sorunu” olsun, “Zor” kitabı olsun, yine “Politik Rapor” ve benzeri örgütlenme üzerine birçok kitabın temeli ve tamamlanması bu yıl içinde gerçekleşti. “Zor” kitabında, devrimci şiddete neden yönelmemiz gerektiğini ispatlamak için bin dereden su getirerek izah etmeye çalıştık. “Örgütlenme üzerine” örgütlenmenin anlam ve önemini bütün yanlarıyla ortaya koyar. “Politik Rapor” 12 Eylül değerlendirmesini yapar. Yukarıda sözünü ettiğim “Gelişme sorunları ve Görevlerimiz” başlıklı çalışmayı da, 1983'te provokasyonlara karşı geliştirdik. Kendini dayatan kişilik; mücadeleye karşı oportünizmi, orta yolculuğu dayatmak isteyen yaklaşımlar görülüyor ve bunlar değerlendirmeye çalışılıyor.

1982 sonlarına doğru geldiğimizde, yine bu ilkel milliyetçiliğin komplosu (10 kişilik Şahin Kılavuz önderliğindeki bir grubumuzun katledilmesi) dışında, ağırlıklı olarak ülkeye taşırmayı sağlamıştık. Lübnan sahasında etkinliğimiz olmakla birlikte, ağırlık ülkenin derinliklerine taşırılmıştı.

1982 kışı ve 1983 baharı bu anlamda “Kürdistan'da yeni bir hamleye başlayabilir miyiz” sorusuna verilecek cevapla geçer. Kuvvet taşırılmış, ama maalesef istediğimiz hamleyi henüz 1983'te başlatamamışız. Ağa veya muhtar evine gidiyorlar, ucuz yakalanıyorlar, taktik yetmezlik gittikçe kendini açığa vuruyordu. İlkel milliyetçiliğin kuyruğuna yapışıyorlar, bir türlü kopmak istemiyorlar. Nitekim bunların hepsinin de sonradan düşmanla bağlantıları ortaya çı-

kacaktır. Hakkari'de eylem yapmama durumları vardı, hâlâ etkileri vardır. Buna rağmen, bizim hem pratik hamleyi hızlandırma, hem de alanı geliştirme yönünde yaptığımız çalışmalar var. Provokasyon da faaliyetlerini arttırmış. 1983'te başını açığa çıkarmış. Avrupa'ya dayanarak, Dev-Yol benzeri bazı tasfiyeci örgütlenme artıklarıyla işbirliği yaparak, yine emperyalizme dayanıyor. Özellik Semir dediğimiz provokasyon önderlikli hareket, muazzam geri çekiyor. Hatta iddiası: “PKK'yi bir daha dirilmemesine gömmek” ve tasfiye etmektir. Açık saldırıya geçiyor. Düşmanın ülkeye dönmemesine uğurduğu köprüyü, biz yeniden kurmaya ve tam geçmeye çalışırken, o da arkadan çekiyor. Bu savaşı böyle anlamak gerekir.

Eğer 1983-1984 hamlesi bu kadar zayıf geliştirse, bunda Semir provokasyonunun payı belki de yüzde elliden fazladır. Sonuç olarak onu daha sonraki süreçte karşımıza aldık, çözmek istedik. Tüm Avrupa üzerimize geldi.

PKK bir de bu zamanda ele geçirilecekti. Dörtte üçü ele geçirilmişti, beni de elde etmek istiyordu. Nasıl mı? Fuat anlatıyor. Fuat'a git, diyor. Ziyat diye bir diğeri vardı, ona da “PKK'yi paylaşma konusunda anlaşalım” diyor. Paylaşma ne? Devrime karşı kararlar çıkarmak. Oy pusulalarının altında isim olmayan oylama sistemi geliştiriliyor. Niyete bakın! Ve en iyi arkadaşlar bile buna alet olabiliyor.

Demek istediğim şu: Düşmanın her yıl böyle niyetleri vardı. Ve Semir çok iyi eğitilmiş bir uzmandı. PKK'yi ele geçirme uzmanı. Bence 1982-1983'e kadar o görevliydi ve yurt dışına çıkan PKK'yi ülke içine göndermemenin uzmanıydı. Küçümsenemez, birçok iş de becerdi. Ama sonuçta bizim de çok kapsamlı mücadelemiz vardır. En başta o zaman **“Kürdistan'da Kişilik Sorunu ve Devrimci Militanın Özellikleri”** kitabı yazıldı. O yazılar ülkeye dönüşü engellemek isteyenlere karşı yazıldı. Yine “Militan Kişilik” militan kişilikle oynayan anlayışa karşı yazıldı. Buna ek olarak da, günlük olarak kıyamet kadar pratik çaba var.

Ne sağlandı? Nihayet bir grubu ülkeye taşırabildik. Ama

Semir'in deyişiyle kafası karmakarışık veya felçli bir durumda. Bundan kim sorumlu? En değme militanlarımız, işte Fuat arkadaşımız o durumdadır. Niye müsaade etti? Benim arkadaşlığımı esas almıyor, bütün çabalarımı anlamak bile istemiyor. Bir kadınla ilişkiye geçmiş, varı-yoğu belki de o kadın. Dürüsttür, bağlıdır, ama yüreği elinden gitmiş, beyni kendisinin olmaktan çıkmış.

Anlattım, bir de Şoreş vardı. Bir delikanlı, bize ilk eylemi yapan adam. 1977'de kendi eliyle yaptığı eylemde üçyüz bin TL getirmişti. Bize o parayı teslim eden gençti. Onun da bir kızla ilişki durumu vardı. “Ben ülkeye gitmem” dedi. Dayattı, kendini yere attı. Bir sürü hastalık numarası yaptı. En son, sanırım şehit Agit sınıra geliyor bu, “ben ölsem de sınırın içine adım atmam” diyor. Orada Agit arkadaş onu tarıyor ve çok iyi bir karar! O kadar ki, Semir onu da eğitmiş; kendisine ayak yaptığı bir adam da oydu. Bir bayan vardı, onu da eğitmiş. Avrupa'da maalesef kafasını o kız yoluyla işleyip, merkezimiz Şah İsmail diye en güvendiğimiz bir arkadaş kaçırtdı. Bütün çabası, “PKK'ye en büyük zarar nasıl veririz” idi.

Bunlar kuru anlatımlar değildir. Neden söylüyorum bunları? Daha 1982'de bile düşmanın çalışmalarının tam zafere gidecek kadar etkin olduğunu anlatmak için.

Bu, sanıldığından da büyük bir mücadeleydi. Adam kazanabilirdi ve PKK'yi 1982'de bitirebilirdi. Zaten karar oydu. Zindan bitirilmiş, Diyarbakır zindanında bin kişinin itirafa doğru gittiği haberi geliyor. Zaten Mazlumların direnişi ardından Kemal ve Hayrilerin direnişi, bu büyük laneti durdurmak içindir. Kemal zaten söyler. Yine şehit Ferhat onlar var. “Durdurmak için kendimizi yakmaktan başka çaremiz yok” diyorlardı. Mazlum, “Newroz'da böyle şahadete götürmekten başka çaremiz yok” diyor. Diğerleri de, “ölüm orucuna gitmekten başka çaremiz yok” diyorlar. İçerisi böyle. Dikkat edilirse 1982'de daha dağa atmamışız. Buradaki provokatör Semir de, neredeyse tümüyle yapıyı kazanmış, Avrupa'ya bağlıyor. Ben bütün gücümle bir adım atabilmek için kıyamet kadar çaba harcıyorum. Evet tek başıma, fırla oraya, fırla buraya, ki PKK'nin yönünü biraz

ülkeye yöneltelim ve birkaç grubu sağlam geçirelim. Hikaye bu... Ama en değme militan bile kendini koruyamıyor. Eğer o dönemin çabalarının anlamını bilen iyi bir militanlık olsaydı, biz daha 1985'e gelmeden belki de TC'yi atmıştık oradan. Militan nerede diyeceksiniz. Kendini alet olmaktan bile kurtaramayan militan, esas kişilik olmuş.

15 Ağustos Atılımı'nı yaptırmak istiyoruz, oraya da aynı hastalık bulaşıyor. Merkezimiz geçinenler görevlerini yerine getirmek şurda kalsın... Büyük Güney'de Abbasların içinde bulunduğu bir hamle vardı. Ciddi yetersizliklere düştüler. Böylece 1984'ü bile sağlıklı başlatamama, sağlıklı başlatsak bile bunu sürdürmememe, ayak bağı olma konumunu şiddetle devam ettiriyor.

Ben hâlâ temkinliyim. Bu ilişki için (özellikle ülkede) baktım kontrol altına alınamıyor, kadını tekrar sahama çektim. Avrupa'ya gitmişti. Avrupa'dan da çektik. Orayı felçetmiş durmuş. Tarihi 15 Ağustos hamlesinin içine vermeye çalıştık, orayı da felçetti. Bu cepheyi biz 15 Ağustos'ta ilan edecektik. Bu bayan ne bildirisini yazdırttı, (ki emriyleydi) ne de kendisi yazdı. Sonuçta cephemiz de sağlıksız bir ilan yapma durumuyla karşı karşıya geldi. Sanırım böyle daha başka kadroların kafasıyla da oynamış. Militanlarla oynamış, bayanlarla oynamış. Sonuçta hiç de istediğimiz gibi bir çıkış olmadı, gelişmesi de anlamlı sürdürülemedi atılımın. Aynı tahrikçilik. Bütün hassasiyetimizle biz, bağlı kalmaya çalışarak onu bir kez daha çağırdık ve bu artık sonuca doğru gitmeydi.

Aynı kişilikle yine karşı karşıyayız. 15 Ağustos Atılımı sonrası 1985 Kasım'ını yaşadık. Hem de en geri Suriye ilişkisi bile son derece tahrip etmeye çalışıyor, barınamama durumuna yol açmak istiyor veya “önder benim, ilişki benimle kurulabilir” diyor. Ve işi mezhepçiliğe de götürmek istiyor. Sanırım bayağı adım atmaya çalışıyor. Neredeyse 15 Ağustos Atılımı 1985'te ülkede tasfiye olacak. Biz burada atılım yaşatmak istiyoruz, zor bela bazı ilişkilere dayanmak istiyoruz. Tekrar bir kampı oluşturmamız gerekiyor. Mevcut o akademimizi yeniden ve kesin, bu kez “bizim öz kampımız olsun”

diye düzenlememiz söz konusu. Ona da fırsat vermiyor. Kampa git-ti ve kampı da işletmemenin bütün tedbirini alıyor. Değerli bazı mi-litanlar da gönderdik. Örneğin bir Abdullah Ekinci vardı, neredeyse onu intihara götürüyordu. Etrafımızda sözde Kör Cemal, Terzi Ce-mal gibi bazıları vardı. Onlarla bir ay kadar ilişkide kaldı. Yine çok bağlı arkadaşlarımız, hatta bizim birader ile de oynamış ve bir bak-tım ki, hepsinin yaratıcı yetenekleri neredeyse kesilmiş. Hatta bazı en değerli militanlarımız böyle laf anlamaz bir duruma geldiler. De-diğim gibi, böyle tahrikler buranın en temel ilişkilerini bile sarsacak niteliktedir. Tabii, bütün bunları da çok ince bir tarzda oynuyordu.

3. Kongre'ye hazırlanacağız. İlk kez kişilik çözümlemelerini yapma gereği duyuyoruz ve özellikle kadınlık ilişkisinin artık ada-makıllı çözümüne yaklaşmak istiyorum. Yıllardır uğraştığım bu so-runu tam olarak nasıl bir sonuca götürebiliriz? Özellikle bir kadın olarak nereye gidecek?

Son görüşmelerimizde şu tartışmayı çok açık yaptık: “Sen Ebubekir'e hiç benzemiyorsun. (Bir N.U. var) Sen ona hiç benzer-miyorsun, bir terzi Cemal var, Kör Cemal var, bilmem Abbas var, bu var... Hiçbirine benzermiyorsun. Sen kimsin? Bir erkek olarak İşte İbrahim Tatlıses çıkmış, acaba sen İbo gibi olabilir misin?” Ha-yır! Benim durumum hiçbirisine benzemez. Evet, “nesin sen, açığa çık!” diye sorarak ben onu açığa çıkaracağım, o bana diyor: “Sen nasıl birisisin, açığa çıkacaksın!” Tabii, bütün bunları soğukkanlılı-ğımı son derece yitirmeden götürmek istiyorum. “Yanılıyorsunuz” diyorum. “Beni bu kadınlık silahını kullanarak yola getiremezsin. Yani sen cinselliği bir silah olarak kullanmak istedin ve buna çok şiddetli tepki göstereceğime, görünüşte de olsa seninle bu kadar uzun süreli yaşayacağımı gösterdim. Sabrım hayli büyüktür. “Bu olay, bana Gandhi'yi hatırlattı. O kadar sabırlı olabilirim. Cinsel açıdan da kendime hakim olabilirim, o hesabı yapmam. Fakat senin için çok kötü olur. Dürüst olman mümkünse dürüst ol, yoksa sonun çok kötü olur. İnsanlığın karşısına bile çıkamazsın.” Sanırım bu bir son konuşmaydı.

Ondan sonra çıktı. Çıkış o çıkış. Nerededir, ne yapıyor? Hiç önemli değil, ne yaparsa yapsın. İsterse bizi imha etsin. Bu da büyük bir çözüm. Yani büyük olan yüzbin defa ölümü kabul etmiş olabilirim.

Buna ek olarak, hemen şunu söyleyebilirim ki, bizim yanımızda şoförler vardı. Zaten etkilemediği tek bir arkadaş bile yoktu. Hepsini mide krampına kadar götürmüştü. Sanırım Mehmet Sait arkadaşımız onun acısına dayanamadı ve mide krampından şehit düştü. Abdullah Ekinci arkadaşımız intihar etti. Hepsi çok değerli insanlardı. Sanırım bizim o serseri bile ondan etkilenmişti. Kendisi yazıyor sersem. Onlar için belki de uzaktan bir etkilenme. Biz amansız bir biçimde savaşı yaşıyoruz. İşte bu şoför arkadaşlarımızdan biri de Ferhan'dı idi. Çocuğu çok çeşitli biçimlerde etkilemiş. Ferhat telaşlı telaşlı, terli terli gelip şunları söyledi: "Başkanım, bu kadın senin hakkında çok kötü düşünüyor, çok tehlikeli." 3. Kongre'ye gideceğimiz günlerdi. Böyle yutkunup duruyordu. Çok tehlikeli diyordu. Bir şoförümüz daha vardı o da kaçtı. Şimdi nerededir belli değil. Çıkardığım sonuç, elimden artık kurtulacağını tahmin ediyor.

Artık bu oyunun sonuna geliniyor ve hareketin de sürekliliğini sağlama alıyoruz. Sene 1986. Kendisinin de işi herhalde biraz bitecek, bunu seziyor zaten. Çok iyi seziyor. Sanırım ilerlemek istediği bir komploydu. Komployu çevremizdeki arkadaşlarla geliştirmek istedi. Zaten merkezin inancını yıkıyor, kafasını allak bullak ediyor. Verimli olamamalarının nedeni belki de budur. Tabii, bunun yanında diğer nedenler de var. Yakınımızda şoförler, ev işleriyle uğraşanlar var. Sanırım geri durumlarından kaynaklanan kadınlıktı. Oyunlarıyla, etrafımızdaki kızların kullanılmasını biraz körükleyerek, daha Beyrut'tayken birçok militanı böyle düşürdü. Birkaç bayan, kız geliştirmek istiyorduk, mümkün değil. El atığımızın her biri ikinci gün ya bunların uşağı oluyor, ya da bunların komplosuna kurban olup gidiyor. Ne erkek bırakıyorlardı, ne kız.

En son darbesiyle de bu tarzda beni düşürmek istiyor. Çocuk tabii, çok bağlı ve bizim de gittikçe kendimizi hazırlayıp sonuca git-

me durumumuz var. Telaşla böyle bir itirafı yaptı. Kesin hainane düşünüyor, ki açtırmadım. Nasıl hainane? Sizi nasıl kullanacaktı? Sonuç, bayanı tecrite alalım dedik. Kamp ortamında tedbiri alınmıştı, belli bir tecritten sonra giderek sorgulanmaya alındı.

Bizim nasıl yaklaştığımızı göstermek açısından söylüyorum. "Öyle bir ceza verelim ki, sorgulanmasında, mahkemesinde yüzde yüzde idam" deniliyordu. Ceza için de "dört at getirmeliyiz, iki kolunu ve iki bacağını birer ata bağlayıp parçalamalıyız." Çocuk bu kadar öfkeliydi. Halbuki oldukça da etkilenmişti. Demek ki, oyunun dehşeti altında bu kadar tepkiye gidebiliyor. Biz yine bir şey demedik. Hayır, idam öyle vahşice olmaz. Tam tersine yine bir cepheci gibi tutalım, hatta Avrupa yolunu açalım, dedik. Atina'ya gitti. Atina'da da bu uğursuz şeylere devam etti. Birkaç arkadaşı daha intiharın eşğine getirmiş. Çok değerli bir arkadaşımız olan M.O.'yu öyle bir psikolojiye sokuyor ki, "sen ajansın, kuşkulusun, kaç ya da öl" diyor. O da çok dar bir militan olduğu için kendine yediremiyor ve intiharı deniyor. Ebubekir gibi bir arkadaşımız var, hâlâ yaşıyor. Onun üzerinde bile oyun oynuyor. "Ben kendimi yedinci kattan atayım mı, ne yapayım?" diyor.

Son ana kadar tahriklerini sürdürüyor. Biz ise böyle bıraktık. En son basına yansımış, "niçin halkın karşısına çıkmıyor" diyordu. O son provakatör Selim Çürükkaya, "kesin Apo öyle bir tedbir almış ki, öyle bir diktatör ki, mümkün değil kendisi bu duruma düşsün" diyor. "Yüzümüzü çıkarıp halkın içine giriyoruz, korkunç bir ceza, değil mi?" diyor. Hiçbir diktatörlüğün tarihte böyle bir rolü olmuş mudur? İşte Fatma da bunu biliyordu, çıkamıyordu. "Büyük diktatörlük!" diyor.

Önemli olan bu sonuçları doğru ele alabilmektir. Bu sonuç doğrudur ve en büyük cezalandırmadır. Bu da o kadar önemli değil. Daha sonra bu ilişki hakkında çok şey yazıldı, çizildi. Büyük bir devlet çözümlenmesi oldu. Büyük bir Kürdistan, büyük bir Kürt erkeği, Kürt kadını çözümlenmesi oldu. İşte gördüğünüz gibi bu büyük çözümlenme de ardısıra geliştirilen büyük bir savaşa yol açtı ve PKK

buna güç yetirebildi. Hâlâ savaştıklarını sananlar var, ama bu savaşın ana eksenini böyle bir hikayeye, böyle bir gelişim çizgisine sahiptir. Acaba neden böyle hareket ettim? Bu yaptığımız nedir?

Bu bir isyan mıdır? Bu bir aşk mıdır, bir büyük oyun muydu? Büyük bir taktik savaşım mıdır? Ne denilirse denilsin, düşünceye, sonuç çıkarmaya elverişli çok ilginç bir Kürt hikayesi. Kürt hikayesi de değil, peki o halde nedir bu?

Tarih bütünüyle bir fark kazandı. Kürdistan açısından apayrı bir başlangıç çizildi. Özgürlük tarihinin en sağlam zemini oldu. Ulusal kurtuluş da toplumsal özgürlük de en önemlisi de TC gibi bin yıldır hep vurmuş ve yanına kâr kalmış ve gerçekten hiçbir Kürt hareketine, Kürt kişiliğine aman tanımayan bir devlete onun kendi göbeğinde, onun olanaklarıyla dur deme ve sonuçta boşa çıkarma var. En amansız hazırlanmış bir kadın biraz tahribat yürüttü. Ama devlet de onunla boşa çıktı.

Bazı kurbanlar verildi. Ama büyük tarihi hareket her şeye değer.

İhanet Çözülüyor

İlkel milliyetçiliğin ihanet geleneği köklüdür.

KDP'nin daha grup dönemimizden hemen sonra karşımıza KUK biçiminde çıktığından söz etmiştim. Bu KUK'un devreye girişi 1979-80'lerde epey hızlandı. Amaçları Beşparçacılar ve Tekoşin ile alınmayan sonucu almaktı. Temel görev odur aslında, yurtseverleri kullanarak onu yapıyorlar. Vurdu. Epey vurdu. Çok değerli arkadaşları katlettiler. Sanırım biz bazı arkadaşların isimlerini açığa çıkarmadık, ama katlettikleri arasında çok güçlü yurtseverler vardı. Diyarbakır'da, Mardin'de, Siirt'te katlettikleri arasında çok değerli arkadaşlar vardı.

Bunlar üzerimize gelmeye Ortadoğu alanında da devam ettiler. Lübnan'da da peşimize KUK'u taktılar. Arkasından o zaman UDG, Komünist Partisi ve Peşeng'i buraya gönderdiler. Uzun süre bize ilişki kurdurmadılar, adım attırmadılar. Nereye gidiyorsak, sahte Peşeng o zaman Kürdistan İşçi Partisi adını kullanarak burnumuzun dibinde bitiyordu. İKP ve Demokratik Cephe dahil “sizi tanımıyoruz” diyorlardı. Bu durum uzun bir süre devam etti. Aileler filan hep onların denetimindeydi.

Yıllarca denedikleri bir komplo vardı. Mehmet Sait ve Ethem ar-

kadaşla biz gittik. Demokratik Cephe'nin bürosunda oturduk. Şimdi, güya onlardan ayrılan bir grup var, ki sahteydi. Kendilerine de Öncü Hareket adını takmışlardı. Fakat yöneticisi, sözümona Irak Komünist Partisi'nden ayrılmış, adam bizden de yararlanmak istiyor. Ama sanırım onların ajanıdır ve bizi kontrol etmeye göndermişler. Bizim ilişki kurduğumuz Demokratik Cephe'nin politik bürosundan bir adamdı. İsmi Ebu Leyla idi. Politbüro, hatta MK sekreteriydi. O da, diğerinin en yakın arkadaşıydı. Sözümona Irak'ta birlikte 20 yıl Komünist Parti'nin içinde kalmışlar. Gittik oraya, baktık bizim adam damladı. Yarım saat böyle konuştu-konuşmadı, kuşkulu bir hali vardı. Herhalde bizi öğrenmeye gelmişti. Bizimle görüşmeden sonra, biraz da garip bir biçimde ayrıldılar. Kendi evimize de çok yakındı.

O zaman, 1982'de sanırım şu tesbit vardı: “PKK bağımsızlık çizgisini terk etmez ve burada IKP'sinin güdümüne girmez.” Tesbitleri buydu. Çünkü Peşeng, KUK, bunların hepsi TKP'nin güdümündeydiler. Hem de bir dediğini iki etmiyorlardı. Ve kesinlikle kendilerine yer olanak tahsis edilmişti. Bizim ne kadar engel ve düşman olduğumuzu da tesbit etmişlerdi. TKP'nin de herhalde buna onayı kesin di. Yani cephe gerisi bu kadar kapsamlı bir birikime dayanıyordu. Ve uygulama görevini de sanıyorum Demokratik Cephe'ye vermişlerdi.

Tabii, cephenin dürüst adamları da vardı. Mesela bu kamp ilişkilerini geliştirdiğimiz askeri sorumlu böyleydi ve herhalde daha da vardı. Dost olduğuna inanıyorum. Ama Irak kökenliler büyük ihtimalle dürüst değildi. Filistinliler dürüst olmakla beraber, Irak kökenliler içinde epey dürüst olmayan adam vardı. Onlar Irak Komünist Partisi'nin adamlarıydılar. Ve TKP'ye de sonuna kadar kesinlikle bağlıydılar. Daha o zaman bize “TİP ile ilişki kurarsanız çok iyi olur” diyorlardı. Behice Boran sağdı. Bir adam gelmişti, hatta ismi Zeki Kılıç mıydı? İlişki de kurduk burada. Yani adeta kendilerine göre IKP bizi burada ılımlılaştırıp TPK'ye teslim edecekti. Öyle ilişkiye girdik, fakat dürüst olmadıkları gibi, niyetleri de değişti.

İşte o zaman, baktım Demokratik Cephe bürosunda bizimle konuşan adamın kendisi kuşkuluymuştu. Çıktığımızda yine kuşkulu bir biçimde bir araba önümüzden geçti. Acayip şeyler gördük. Şantaj mıydı, komplo muydu? Evet yakındı. Dolayısıyla o zaman biz de oldukça dikkatli davrandık. Fakat daha o zaman niyetin iyi olmadığı gibi; KUK, Peşeng, TKP, IKP'nin ortak aldıkları karar, bizi Kürdistan'a sızdırmamaktır.

Hazırlıklar vardı. Hakkari'ye gideceğiz. Biliniyor, o zaman oldukça engel oldular. O adımı attırmamak için bir TKP görevlisini Kürdistan içlerine, Mardin'e kadar gönderiyorlar. İsmi Ebu Şoreş miydi? Başka isim de olabilir. PKK'yi güya durduracak adamdı. Irak'lı Kürtleri tam kullanıyorlardı. KDP'dir, Sami Abdurrahman'dır... Bizim Yekiti ile ilişkilerimiz vardı. Yekiti'yi biraz değerlendirmeye çalışıyorduk.

Yani bizim Hakkari'ye girişimiz öyle kolay, kendiliğinden ve provokasyonsuz olmadı.

Biliniyor, on arkadaş Hezîl'de şehit düştü. Onların kılavuzu, KDP'nin en meşhur kılavuzuydu ve komplocuydu. Diğer arkadaşlar İran'da şehit düşenler, Hamit başta olmak üzere Mehmet Karasungur, onların sıkı kontrolü altındaydı. 1982'ye kadar adım attırmadılar. Ve daha sonra bizim grup Lolan'a indiğinde, adeta onların üzerinde tam bir denetim ve kendi çizgileri dahilinde yürütme yaklaşımları vardı. Onlara karşı büyük bir mücadele verildi. Bazıları onların kuyrukçuluğuna soyundu. Biz “bağımsız tutuma yönelinmesi” gerektiğini söyledik.

Aslında 1985'lere doğru geldiğimizde, bizde silahlı savaşım çizgisine ısrarla gelememe, ısrarla onu hayata geçirmeme, KDP'nin dayatmaları sonucu oluşan bir durumdu. Ve bazılarının da bu dayatmalara inanmaları çok güçlüydü. Ve oldukça belirgindi. Buların arkasındaki KDP'ydı ve “çok sıkıysak oraya gideriz” diyenler vardı. 30'a yakın kişinin kaçtığı biliniyor. Kim bu gücü verdi? KDP, IKP ve CUD, bizden az adam kaçırmadılar. İlkel milliyetçilik tamamen tasfiyeyi hedeflemişti. O da çok büyük bir dayatmaydı. Düşmanın

da körüklediği, düşman öğelerin özellikle tahribat yapıp kaçtıkları bir karargah, onların platformuydu. O sahada mücadeleyi çok engellediler. Kaçanlar hep oraya sığınarak, atacağımız adımı engellemeye çalıştılar. Bu durumdan dolayı zor bela biz Ağustos adımını geç de olsa başlatabildik.

Yine bizdeki savaşa fazla inanmayanlar ne yapıyordu? IKP'nin durumu zaten belli. Çok yersiz bir çatışma ortamı yaratılınca, çok değerli beş-on arkadaşı o zaman şehit verdik. 1985 kışını çıkarmak çok zordu aslında. Ve neredeyse çok ciddi bir yenilgi ile karşı karşıya gelerek, zor bela belimizi doğrultabildik. Beli doğrultamaz duruma gelmemiz, bu provokasyonla çok yakından bağlantılıdır. Ve bizden bazıları da “bunların üzerine gidin, ölün” diyorlardı. Grubu öyle bir çatışma içine çektiler ki, gerçekten bitirmenin projesiydi. Bunlar içimize dıştan dayatılmış feodal, küçük-burjuva, lümpen, serserileri kullanarak intikam alıyorlardı. İşte “Mardin'e sokmayız, Hakkari'ye sokmayız” iddiasında bulunanlar, aslında arkada düşmanın oldukça planlı-örgütlü faaliyetinin bulunduğu ajan-provokatör sızmalar, dayatmalar, gruplar oluyordu. On-onbeş tanesi ile uğraştık.

Basit gelmemelidir.

Bunlara karşı verilen ideolojik-politik mücadele çok kapsamlıdır, çok şehidin canına mal olmuştur. Ulusal kurtuluş saflarında PKK'nin ideolojik-politik etkinliğini sağlamak, başlı başına bir tarih konusudur. Birçok arkadaş safça bunların komplosuna gitti. Çok! “iyi olur” diyorlardı. Çokları terk etti, kaldıramadılar. Çok azı, o da oldukça zorlanmamıza rağmen kurtarabildi durumu. 1985'e doğru geldiğimizde daha çok etkili olan, bu cephede bunların konumudur.

Türk solu da devrededir tabii. Türk solu 1985'e kadar Dev-Yol'u, Kurtuluş yoluyla provokasyonu dayattı. Beşparçacılık geçmişte biraz Halkın Kurtuluşu'ndan yüz alıyordu, hem ilkel milliyetçilikten, hem de Türk solundan. İkisinin bu konuda tam kullanılma durumları vardı. O zamanlar kontrol altındadır. İlkel milliyetçilik de, Türk solu da, ikisini birleştirerek. Çünkü PKK olayı hem yurtseverliği,

hem de sosyalizmi birlikte uyguluyordu. PKK'nin sosyalizmine Türk sosyal-şovenizminden bir kol dayatma, PKK'nin yurtseverliğine de ilkel milliyetçilikten bir kol dayatma. Hem sosyalizmini, hem de yurtseverliğini boşa çıkarma.

Bunları böyle çok kullandılar. IKP-TPK, Kurtuluş, Tekoşin, daha sonra Rızgari ve Dev-Yol başımıza bela edilmek istendi. Hâlâ da ilişkileri vardır. Sözümona Kürt temsilciliğini onlar yapacak. Bunların hepsi TKP'nin işbirlikçileriydi. Yine hep KDP ve IKP ile anlaşmak.

Çok da güç veriyorlardı. Mesele şuydu; sosyal-şovenizmin PKK'nin çıkışından zarar görmemesi gerekiyordu. Diğer yandan ise ilkel milliyetçilik... PKK'nin sosyal-şovenizmi yok edişi, TKP'nin iflası demekti. İşte tarihi planda bu iflas bugün gerçekleşti. Bu büyük bir olaydır. Yine 1990 başlarında da ilkel milliyetçiliğin iflası gerçekleşti. Ama bu öyle sıradan bir iflas değildir. Günde onbinlerce insanımıza mal olmuş, binlerce aydına mal olmuş, yüzlerce sosyaliste mal olmuş ve Kürdistan'ın boşaltılıp viraneye döndürülmesine mal olmuş bir tasfiyedir.

1985'e kadar dayatmalar, ulusal kurtuluş safında ve daha çok dışımızda-içimizde de provokatif bir biçimde yansımaları ağırlık kazanıyor. Bizde doğrudan doğruya MİT'in parti adını kullanarak provokasyon geliştirme durumu, zindanda ortaya çıkar. Oradan başlar. Ve Şahin-Yıldırım öncülüğünde başlar. Dışarıdaki kolunu Semir-Seher idare eder ve arkadaşların büyük direnişi ile ve bizim Avrupa'da 1983'ten itibaren çok kapsamlı çabalarımızla, açığa çıkarıldı ve giderek etkisizleştirilmeye başlandı. Yalnız buradaki fark şudur: MİT daha önceleri genellikle dışımızdaki ve daha çok da ulusal kurtuluş saflarındaki ilkel milliyetçi çizgi ile sosyal-şoven çizgiyi canlı tutarak çeşitli adlar altında bir pratik yürütme durumundayken, Diyarbakır zindanında sergilenen ve Avrupa'da devam ettirilmek istenen durum, daha da değişiktir.

1987'lerden itibaren Ortadoğu alanında da yapıldı. Fakat burada açık yapmak için cesaret edemediler. PKK zindanda bitirilmek için

içeriye alındı. Nasıl bitirilecek? Bilindiği gibi işbirlikçiler belirlemiş, teslim olmuş, satın alınmış ve şöyle veya böyle kendisine kazandırılmış. Bunları öncelikle zindandaki arkadaşlar iyi bilirler. Sınırım yapı üzerinde neredeyse ezici bir biçimde hakim olmuşlardı.

Mazlum'un o direnişinin anlamı, biraz da bu boğmayı önlemek içindi. Söyleyeyim, gidişat o kadar kötü bir yödedir ve ihanet o kadar gırtlaklarına sarılmışsa, artık yapılacak tek iş, en son eylemi sergilemektir.

Ve sergilenen de odur.

Kesinlikle bu dayatmaya karşıdır. Baskı var, ama diğer yandan üzerine üzerine ihanetle gitme durumu var. Partiye ancak canını ortaya koyarak sahip çıkma örneğini gösteriyorlar ve başarılı oluyorlar. Daha sonraki süreçte, bunu Kemal ve Hayriler devam ettiriyorlar, Ferhatlar devam ettiriyorlar. Ama dikkat edilmelidir, doğrudan düşmana karşı değildir. Yani görünüşte TC'nin işkencelerine, insanlık onurunun çiğnenmesine karşıdır, fakat özünde, bu yapılmazsa ihanet her şeyi silip süpürecektir.

“Adım adım üzerimize geliyorlar.” Mektuplarında belirttiler, “Bizi ihanete çekmek istiyorlar. Partiyi bundan başka koruyacak bir seçeneğimiz yoktur...”

Ve aynı anda, o zaman “gelin ılımlı olalım” diyenler vardır ve PKK'yi ılımlı bir çizgide tutma yaklaşımını bugün hâlâ devam ettiriyorlar. O zaman şu dayatılıyor: PKK adına, ılımlı PKK adına teslim olmuş PKK'lileri, ihanet etmiş PKK'lileri kullanarak PKK'den intikam almak.

Semir şu açıklamayı yapıyordu: “Bu örgütün 1973'te nasıl temeli atıldı? Biz onu tespit edip, nerede doğmuşsa orada yeri yarıp içine sokmalıyız. İnsanlık için bunu günyüzüne çıkarmamak gerekir.” PKK'nin çıkışına onun böyle bir cümle ile karşılık verdiğini, ilgili yazılarında okumuştuk.

Kara kara düşünüyorlar. “Aslında” diyordu, “Dersim'in hepsi kemalisttir. Dersim'de” diyordu, “kendine Kürdüm diyen bir kişi bile yoktur. En halis Türkçe'yi biz konuşuyoruz.” Yıldırım'ın savunma-

sında vardır bu. Daha sonra Genç Kemalistler Birliği bu temelde kurulmuştu. O adla kendilerini adlandırmak istediler. “Önce sol dediler, daha sonra milli mesele dediler. En son PKK dediler” böyle diyordu. Dersim'de bunlar sonuç almak istediler. Anlaşıyor aslında.

Demek istediğim, adamlar “kemalizme karşı gelişen bu hareketin can düşmanlığı nasıl yapılır?” sorusunun oldukça teorisyeni kesiliyorlardı. Fakat önce gizli ve sahte, ardından açıkça yaptılar.

Sonuçta bilindiği gibi değerli yoldaşların kanı pahasına mücadele geliştirildi. Çok değerli yoldaşların şehit düşmesi iyi hatırlanmalıdır. Mücadele tarihi iyi öğrenilmelidir. İhaneti, provokasyonu, iyi öğrenmek gerekiyor. Önemli olan onun arkasındaki dünya görüşüdür. Onu yönlendiren güçtür. Birkaç çakal bu konuda maşa olmuş, fazla önemli değildir.

Ve o direniş kazandı.

Kürdistan tarihinde herhalde en şanlı, en soylu en onurlu örneklerinden biri Diyarbakır zindanında kazanıldı. Ölüm orucunu bizim kadar uzun süreli gerçekleştirenler, dünyada ve Türkiye'de yoktur. Yakma eylemi de bu denli büyük bir eylemdir. Dünyada sanıyorum bu türden bir yakma eylemiyle zulmü durdurmak başarılmamıştır. Bu direnişlerin PKK içinde ortaya çıkan ihanete ve bunu beslemek isteyen düşmana böylesine bir karşı koyuşları var.

1983-84-85'lerde içten dayatılan provokasyon, hayli sonuç almak istiyordu. Ve onlar da “Hakkari'ye göndermeyiz” diyordu. Dışarıda KDP, IKP'nin ikisi de PKK'yi boğmayı hedefliyor. Lolan'daki saldırılarının amacı boğmak ve bitirmektir. Bazılarının da buna tamamen yatmaları, dürüst PKK'li olduklarından değil, PKK'ye özde inanmayan, fakat görüntüyü kurtarmak için sahiplenmek durumunda kalmış karakterlerinden dolayıdır. İçten ve dıştan yürütülen partiyi bitirme çabaları, 1982'lerden itibaren hızla günyüzüne çıkıyordu. Ve ülkeye taktiğimizi yansıtmamak için bütün güçleriyle uğraştılar. Kenan Evren'in 1978'de Sarıkamış Subaylar Toplantısı'nda şu sözü vardır: “Bunlar cesedimi çiğnerler, bunlara ülkeyi böldürtmeyece-

ğim.” Bunların ise bu deyişi şöyle kullanmaları söz konusudur: “Cesedimizi çiğnerler, yine de Güney Kürdistan'dan Kuzey Kürdistan'a çıkartmayız.” Öldürttüler, kaçırttılar. Elde kalanla biz zor bela belli bir direnmeyi yürütmek durumunda kaldık, çok so-
muttur bu.

Zindanda olan nedir?

O içeride PKK'nin direnişidir. “Elli yıldır” diyorlar “zaten ilk de-
fa çıkıyor. Boğacağız. Yer yarılacak, içine girecekler. Üstünü beton-
layacağız. Bu çatlaklık, tekrar böyle onarılacak.”

Sonuç büyük mücadele oldu.

1985'lere geldiğimizde parti taktiği, partiye dürüst bağlılık kıs-
men kendini konuşturabildi. Ve çok acımasız koşullarda, oldukça
imhali süreçleri yaşaya yaşaya, 1985'teki çabalar yine hayli etkili-
dir.

TC'nin başbakanlık düzeyinde işbirlikçilerle toplantıları var.
Özal hükümetinin ilkel milliyetçilerle toplantıları sıklaşmıştır. Bize
de, o şeflerden biri olan Mesut Barzani “aman” diyordu, “şimdi za-
manı değil.” Hatta şöyle bir sözü vardı: “Türkiye Libya'ya söyle-
miş. Libya da bana söyledi. İşte bizim hani otonomiye geliştirme
durumumuz var ve tarihi bir aşamadayız. Siz gelin bizimle birlikte
hareket edin!” Sanıyorum güya o küçük aklıyla Türkiye'yi kandıra-
cağını düşünüyor ve bizi de daha o zamandan kontrolü altına ala-
cak, yani bir maşa gibi kullanacak. Kendisine göre, güya otonomiye
kazanırsa, Türkiye'de de buna benzer durumlar olabilir. Son de-
rece yumuşakça meseleleri haledeceklermiş. O zaman bizim ağzı-
mızı yokluyordu aslında. Veya sözde beni de o ihanete çekmek isti-
yordu.

Barzani 1985 bahar-yaz aylarında buraya gelmişti. Beş-altı kez
görüştük. Tabii, ben anladım. Bizim adam, “aman ha aman!” diyor-
du. Rahatsızlığını çok iyi belli ediyordu. Sözde böyleyken, onlar
pratikte daha da akıllıdılar. “Aman tek bir karakola baskın düzen-
lenmesin! Bir asker vurulmasın, aman ha aman!” diyordu. Ve bir-
çok tedbir aldılar. Tedbirleri somut ve sonuna kadardı. İşte o IKP

provokasyonu sırasında, bizden bazılarında da inançsızlık ve kü-
çük-burjuva isyancılığı vardı. O arkadaşları ateş üstüne attılar. As-
lında tam bir kargaşa içinde yürütmeydi. Özeleştirilerinde bunlar iyi
ortaya çıktı. Ve yürütülen bu provokasyona alet olma durumları çok
insafsızcaydı. Biz bunların üzerine yürüdük. Daha sonra sitemli git-
tik. Üzerlerine gitme konusunda alınan mesafe biliniyor. Kongre
tartışmaları, çözümlemeleri, biraz da tehlikenin hem büyüdüğünü,
hem de içe yansıtılarak sonuç almak istediğini ortaya çıkardı. Çün-
kü dışarıdaki provokasyon, ulusal kurtuluş saflarındaki işbirlikçili-
ği, boyun eğmeci, sahte milliyetçi anlayışlar tasfiye olduğunda, ona
karşı bizim bağımsızlığımızı koruyacağımız kesinleştiğinde, sınıf
çıkarları gereği, PKK güç kazanıyor, gelişme kazanıyor. O nedenle
de bu işi yokuşa sürme nedenleri çoktur ve anlaşılırdır, her şeyden
önce sınıfsaldır.

Yani hepsinin düşmanla doğrudan bağlantıları vardı demiyoruz.
Güç kazanan, PKK'nin sınıf çizgisidir. Daha doğrusu bizim önder-
lik ettiğimiz çizginin özellikleri bellidir. Yani KDP'ye karşı da,
Yekiti'ye karşı da, her türlü küçük-burjuva yapılarına karşı da bizim
yürüttüğümüz mücadele çok açıktır ve bu netleşmiştir. 1985'lerde
herkes biliyor ki, PKK'ye kolay kolay boyun eğdirmek mümkün de-
ğildir, ne politik, ne ideolojik yönden mümkün değildir. Bunlar 15
Ağustos Atılımı'nın ilk üç ayında yok olmamızı beklemişlerdir. Ne
kadar, ne zaman tasfiye olacağız, onu beklemişlerdir.

Gerçekleşmedi.

Sanırım, yine 1985'te CUD olayı ortaya çıktı. CUD denilen olayı
özellikle KDP ve IKP, çok dar ve sistemli ele alıyorlardı. CUD ola-
yı, Güney'i tamamen bize kapatmaktır. Ve bunu da TC ile çok sıkı
bir işbirlikçilik içinde yapmaktadırlar. Bizde de yine bazı öğeler bu-
na yattı. Bunlar samimi olarak bunu itiraf etmeseler de, taktik şudur
diyorlardı: “Biz Güney'i Vietnam'a çeviririz.” Yine o dönemde sa-
vaşımızı en üst düzeyde yönetmesi gerekenler bunu söylüyorlardı.
Bu arkadaşlarımız mektuplarında aynen şunu söylüyorlardı: “KDP
ile birlikte savaşıyoruz, Güney'i de Vietnam'a çeviririz. Daha sonra bu-

raya dayanarak Kuzey Kürdistan'da direnişi geliştiririz.” Tabii, biz “çok hayati bir konumdayız” dedik. “Siz KDP ile Güney Kürdistan'ı güney Vietnam'a çeviremezsiniz.” Bunlar KDP'nin emperyalizmle-sömürgecilikle bağını göremeyecek kadar bilinçsizlerdi. Sanırım biraz da politik değillerdi. Kendilerine göre konuşuyorlardı. Sonuçta kendilerini zor bela biz kurtardık. Sen KDP'yi kullanacaksın, cephe gerisi yaptıracaksın, bir de onunla Vietnam savışı yapacaksın!

Demek istediğim bunlarla mücadele şiddetlidir ve içeriye de yansıyor. Bunlarla oynamak isteyen ilkel milliyetçilik, bizde de o feodal küçük-burjuva kırması bu dönemde başını biraz uzatmak istedi ve şunu demeye getirdi: “Diğer grupları PKK bitirdi, KUK, Beşparçacılar, Tekoşin, Peşeng, DDKD... Bunların hepsi gerçekten 1985'lere geldiğimizde bitmişti. Çünkü atılımın durumu bunu belirliyordu. KDP'nin almış olduğu tedbirler vardı, onlar da sonuçsuz kalıyordu. Bize kadar en üst düzeyde yansımaya rağmen, boyun eğmeyeceğimiz ortaya çıkmıştı. Meşhurdur, bizim o zamanlar Komünist Partisi hakkında şu açıklamamız vardı: “Bu partiler ya kendilerini feshederler, ya da yenilerler. Bunların artık komünistlikle, yurtseverlikle hiç alakası yoktur.” KDP çözümlememiz de vardı. Bu konuşmaları şehit Sadun arkadaş düzenlemişti. 1985 yılında broşür olarak çıkmıştı. Kısaca bunlar biraz etkisizleştirilmiş, bunlara rağmen 15 Ağustos Atılımı başlatılmış ve yürütülüyor. Ama işler yine çok kritik bir noktada yürüyor. PKK içinde, feodal, küçük-burjuva yapılar atılımdan oldukça rahatsız ve güya elinden bazı etkinlik alanları kayıyor. Zaten daha sonra açığa çıktı. Kendi sözleriyle, biz-zat açıkça konuşmuşlar, hatta klik-hizip oluşturmuşlardı. Güya onlara göre, bizim burada bu kadar hizmet yapmamız semboliktir. Bizim hareketi yürütmemiz, yetiştirmemiz o kadar önemli değildi. Yani “kolaylaştıracağımız kadar kolaylaştırırız. Bazı aydınlar var, PKK içinde bunları kullanabileceğimiz kadar kullanırız. Geriye güya köylü, yoksul, zavallı, yani biraz da bilinçsizler kalıyor. Onların üstünde egemenlik, sultanlık kurarız.” Bu adamlar gerçekten bir

çorbacı bile olamazken, komploculukla uğraşmışlar.

Mesela Kör Cemal pratiği eşkiyalıktır. Eşkiyalık da değil, çapulculuktur. Eşkiyalar biraz haksızlıklara karşıdır. Büyüklüklerinin anlamı vardır. Gidip ikide bir kamyon soyup, cebini dolduruyormuş. Daha sonraları öğreniyoruz. Alışmış ikide bir Midyat yolunu kesmeye, zavallı suçsuz insanları soyup böyle yaşamaya. Eline böyle tarihi bir fırsat geçtiği zaman da, alçakça yerli işbirlikçilerle de ilişkide bulunarak hareketi bitirmeye çalıştı.

1982'den 1985'lere kadar durum buydu. Buraya çağırmıştım. Partinin bütün kadroları başta olmak üzere, hepsi ile uğraştı. O zaman çok sayıda silah gönderdik. Gönderdiğimiz silah ve bombalar sanıyorum beş-on bini buluyordu. Bunların hepsini ne yaptı, bilmiyoruz. Çok sayıda silah... Değerli yurtseverler çalışıyorlardı. Bu meğer ki, hepsinin üzerine kuruluyormuş. İki-üç yıl çapulculukla yaşamış, kendine göre çapulculukla sürdürdüğü yaşamı, PKK'yi de çapullayarak, PKK'yi de böyle istismar ederek bitirerek sürdürmeyi hedeflemiş. Bunun bir-iki tane uşağı vardı. Bunların yaptığı iş, bir-iki tane çömez ve bunlara da biraz düşkün yaşam olanağı vermektir. Bir-iki tane de kadın varsa, en zevk aldıkları yaşam tarzı budur. Gayri-meşru, yani alçakça. Tam feodallerin egemenlik anlayış tarzı. Ondan sonra parti çalışsın, bunlara imkan sunsun...

Sonra buraya gelip durumu görünce, durumun farklı olduğunu sezmişler. Ama adam kendini açığa çıkarmamak için şunu demiş: “Tüm gücümle Parti Önderliği'ni kendi gerçek kişiliğimiz konusunda uyandırmamak için olağanüstü iyi bir pozisyona girdim.” Ve gerçekten de girmişti. Burada çok iyi tutum takınıyordu. Ve İran'a doğru gitti. O zaman “başardım” demiş. Bazı arkadaşlar bilirler. Kadrolar üzerinde feci bir tahribat yürütüyor. Kendi alçakça yaşamları uğruna yapmadıkları pislik kalmıyor. Orada iki-üç tane kafadar da buluyor. Ve şunu söylüyor: “Önemli olan burası. Bir kez iktidar şansı elimize geçiyor. Kullandık kullandık, kullanamadıysak gittik. Yüz yıl da geçse, bir daha bu fırsat elimize geçmez.” Yani lafları böyle. Şimdi düşünüyoruz da, bu lafların anlamı var. Çünkü parti

içinde bazıları o kadar anlatıyor. Bazı arkadaşları ölümün üzerine gönderiyorlar. Nedir? PKK'nin hızlı savaş gücünü böyle bitirmek. Başarı imkanı hiç olmayan eylemlerin üzerine gönderiyorlar. Ya kaçacaklar, ya ölecekler, başka çare yok. Kaçtıklarında hain diye vuruyorlar, vurulduklarında zaten tasfiye olan PKK'dir. Bu kadar kör taktiklerle bunlar yapı üzerinde çalışıyor. Kongre sonucu çözümlemelerini aslında yansıtmıyorlar. Tamamen çok bilinçli bir tarzda, yapıyı gergin, son derece kuşkulu, birbirini sürekli izleyen ajanlar durumuna getiriyorlar. Birbirinden kuşkulananmayan kalmıyor. Ve tabii grup da, dediğim gibi çömezdir. Güya kontrolü, iktidarı ele geçirmişler. Diğer zavallılar da idare ediliyorlar. Kazandıkları, alçakça sözümona nimet dedikleri PKK'nin silahını, parasını, bilmem nesini kullandırmaktır. Böyle düşkün olanları bulduklarında da, kendilerine bir düşkün yaşam sunarak ihanet ettiriyorlar. Gelişmiş olan biraz budur.

Daha 1983'lerde mücadelemize karşı açıkça komplolar geliştirilmeye başlandı. “Dönün, vazgeçin, yürüyemezsiniz” biçiminde bir tehditti. Onu da boşa çıkardık. Şimdiki gibi çok ileri düzeyde bir hareketliliğe ulaşabildik. Düşman zindanlarda şunu dayatıyordu: “PKK'ye sahip çıkmayacaksınız!” İçeride ve dışarıda paralellik amaçlanıyordu. “PKK artık 12 Eylül darbesi ile mahkum edilmiştir. Yaşayamayacaksınız, yer yarılıp içine gireceksiniz.” Bu bir komplo idi.

Bazı komplocu elebaşları PKK maskesi altında çalışıyorlardı. Fakat daha sonra açık çalıştılar. O komplo da nasıl kırıldı? Ardından izlenen gelişmelerle. 1983'te dışarıda da komplo dayatıldı. Üzerine yürüdük ve başı ezildi. Daha sonra bilinen gelişmeler ortaya çıktı. PKK'nin tarihi bu anlamda da iyi irdelenirse, her zaman komplolarla, komplocularla mücadeleyle geçmiştir. Bunlar PKK ve Kürtçülük maskesi altında yapılıyordu. Düşman bu konuda işbirlikçileri harekete geçirebiliyordu. Eskiden daha çok parti dışında kullanılıyordu, sonradan parti içini biraz kullanıyor. Veya teşvik ederek, imkanlar hazırlayarak kullanıyor.

KDP komploculuğu biliniyor. Hamit Avcı arkadaşı şehit ettiklerinde, “Güney'de hareket edemezsiniz, Hakkari'de eylem yapamazsınız” komplosu dayatıldı. Hamit bizim bir temsilcimiz, iyi bir değerimizdi. O, partiye çok bağlıydı, onu hedeflediler. Bu komploya da hazırlıkla karşılık vereceğiz. KDP'ye, ilkel milliyetçi komploya hazırlıkla ve giderek gerçek yüzünü bütün dünyaya göstererek ve gereğini yaparak karşılık verdik. Bizi Güney'de savaşamaz duruma getirmeyi hedefliyorlardı. Daha sonra başka saldırılar da oldu. Yine ısrarla bize bazı tutumları dayattılar.

Komplolara karşı yürüttüğümüz mücadele, ulusal kurtuluş mücadelesinin derinlemesine ve genişlemesine kök salmasına yol açtı. Daha sonra içimizde tasfiyeci çabalar ardına kadar gelişti. Genellikle komplocu, ama çok sinsi bir komploculuk dayatıldı. 1986'da bunlar bütünüyle açığa çıkarıldı. Tavrı da konuldu. Bazıları cezalandırıldı, bazıları da kaçtı.

Neydi onların yaratmak istedikleri karanlık? 1985 bilindiği gibi ikinci bir 12 Eylül demektir. Bu tutum ve davranışların kanıtlamak istedikleri, “bundan sonra yürüyemeyeceksiniz” idi. Bazıları da buraya kadar geldiler ve tamamen yıpranmış olarak. 1986'da her şeye rağmen yapılması gereken, artık bu durumdan kurtulmak, dayatmak ve yaşamaktı. Aslında bunlar bazılarının yüzlerinde okunuyordu. Daha tehlikeli durumlara yöneldiler. Fırsat ellerine geçse, yine komplolara yönelecekler. Bazıları da yaptılar. Bunlar, sanıyorum bazılarını intihara zorlayacak kadar ileri gittiler. Bu durum tam netleşmiş olmasa da, komplocu o zaman kampımızın sorumlusuydu. Abdullah dediğimiz kişi. Üzerinde durmak gerekir. Komplocu, evet. Yetersizlikleri vardı. Durumu pek net değildi. Belki de zayıflığı vardı. Yaşamakta olduğu eziklik durumunu müthiş kötüye kullanarak intihara götürdüler. İdama götürdüler, tıpkı ülkede bazı arkadaşların başlarına getirildiği gibi.

Hatırlıyorum, o zaman bazı tutum ve davranışlarıyla belirgin olan unsuru. Sanki büyük bir yükten kurtulmuş gibi, öldüm diyor. Ne yapacaksınız bunları? En güvendiğiniz kişi, intihar edebilecek

kadar bir zayıflık gösterebiliyor. Evet gerçekten o zaman iç karartıcı bir olaydı. Bu hiç beklenmedik olayları önleyebilseydik... Gerçekten de öyle olmaması gerekirdi. Her ne kadar zayıf ve net bir kişilik olmasa da, o duruma gelecek birisi değildi. Fakat mevcut tutumları ile bu durumu yarattılar. Ardından daha değişik kargaşalıklar yaratıldılar. Muğlaklık, ikiyüzlülük, sinsilik geliştirdiler.

3. Kongre'de başlangıç kabilinden de olsa, bunlara köklü yönelmişti. Yönelimlerin sonucunda bunlar kaybetti. Bilindiği gibi, sınırlı bir pratik yönelme bile, 3. Kongre'nin önemli gelişmelere yol açabileceğini kanıtladı. Bunlardan bazıları kaçtı, bazıları açık düşmanlık yaptılar. Bazıları da yetmezliklerinde ısrar ettiler, kendilerini zor duruma düşürdüler. İşte bu yıllarda biz, dediğim gibi yine “devrimci bir militan nasıl olmalıdır?” Sorusuyla daha da tarihi bir boyutta çizgiye ulaşmak istedik. 1983'ün başında kapsamlı bir merkezi toplantı daha yaptık. Endişelerle birlikte, eleştiriler de vardır. Neden 1984'ü mutlaka başarmamız gerektiğini, eylem yılı haline getirmemiz gerektiğini, bin dereden su getirerek, imkanları göz önüne sererek ve “kararsa karar, olanaksa olanak, hepsi var; peki ne duruyoruz?” Biçiminde değerlendirmelerle açıklık getirdik.

İstedikimiz gibi olmasa da, bilindiği gibi 15 Ağustos Atılımı ileri bir adımdı. Fakat sonrası daha önemli. 1984'ün sonuna geldiğimizde gerçekten de, düşmanın “48 saat, olmadı mı 72 saatte bitiririz” dediği bu adımın sonunu getirtmemek için, yürek yüreğe ve nefes nefese iş başındaydık. 24 saatte bitmediyse “yarın acaba bitirirler mi” kaygısı vardı. Fakat onu da aştık. Üçüncü gün, dördüncü gün derken, 1985'in başına ulaşıyoruz. Yine çok iyi bilindiği gibi, daha 1985'in başına geçmeden, peş peşe talihsizlikler gerçekleşti. Sabri Okların olduğu bir grup komploya getirildi ve yarısı şehit düştü. Yarısı da yaralı ele geçti.

Biz yine Ortadoğu'daydık ve yanımızda Agit vardı. 1985'i nasıl kazanırız? Biçiminde çok tartıştık. Aralık ayı boylarında yaptığımız bir çalışmaydı. Ülkeden haberler geliyordu. Sason'daki şahadetlerin haberi geldiğinde, o kış nasıl geçireceğimiz, gerçekten 1985'e nasıl

giriş yapacağımız ve ayakta kalıp kalmayacağımız bir muammadır. O dönemde düşman korucular kanunu, pişmanlık kanununu çıkarmıştı. Pratik önderlik, ağır bir taktik yetmezlik içindeydi. Deneyimsiz gruplar sağa sola savruluyorlardı, ama pek de öyle gerillanın farkında değillerdi.

1985 yılı, bilindiği gibi, büyük bir eylem yılı olduğu kadar, kayıp yılıdır da. Gerçekten iyi bir gerillacı olsa, üçyüze yakın güç vardı. Her taraftan muazzam katılım isteği vardı. Ülke halkı bir kez daha ayağa kalkmıştı. Dersim'den Bingöl'e, Diyarbakır'dan Botan'a kadar... Güney de çok elverişli. Ama maalesef taktik önderlik, Hilvan-Siverek direnişinde olduğu gibi tekrar ağır bir yetmezlik içindeydi. Ve işin kuyrukçusu durumundaydı. Hâlâ hatırlıyorum, “Bu kadar sağdan, geriden yaklaşım niye? “Zor” kitabı yazılmış, arkası niye getirilmiyor? Gerilla olayına niye doğru yaklaşılmıyor?” diye düşünüyordum. Tabii, ben de bugünkü kadar gerilla olayı üzerinde yoğunlaşmış değildim. “Bunu militanlar yapar” diyordum. Çünkü benim, sıradan bir militanın görevlerini kendi görevimmiş gibi ele almam doğru olmaz. Ben hareketin gelenekselliğini düşünüyorum. Hareketin dış bağlantılarını, temel lojistik ihtiyaçlarını ve yine temel kadroların eğitim işini yürütüyorum. Ama maalesef, pratik sahada oldukça geniş imkanlarla donanmış önde gelen militanlarımız, bu bilinen sağ yaklaşımları sürdürüyorlar ısrarla ve 1985'in sonuna doğru geldiğimizde, bilindiği gibi hareket neredeyse yenilgiyle karşı karşıya gelmişti.

Yine Kasım talimatı vardır: “Her türlü çizgi dışılık tasfiyeciliğe-kayba götürürken, çizgiye bağlılık zafere götürür” biçiminde bir değerlendirme yaptık. Baktık ki, bunlar bu işi götüremeyecek, merkezi sahada tıkanma-bozgunculuk var ve gerilla gücümüzün yüzde doksanı şehit düşüyor. Tabii, öndersizlikten. Militanlar, savaşçılar da tam köylü isyancıları durumunda. Hiçbir lojistik ihtiyaca doğru yaklaşıyorlar. Gece köyde, gündüz köyün yanbaşıda kalıyorlar. Düşman korucuları ve ajanları devreye girerek rahatça avlıyor.

Biz en değerli arkadaşlarımızı bu yılda kaybettik. Gerçekten iki-üç

yılda zor bela yetiştirdiğimiz bu arkadaşların yüzde onu ya kaldı, ya kalmadı. Bunlar, gerçekten PKK'nin özlü bazı militan ve savaşçılardı. Sanıyordum ki, dağları iyi kullanırlar. Ama maalesef onların da ağır yetmezliği taktik önderliğiyle birleşince, bu kayıplar beklenmedik bir biçimde bizim gerillayı geliştirmemizi zorlaştırdı.

Gerçek savaşçı ve gerçek komutan bir türlü ortaya çıkmıyor. Hatırlıyorum, Dersim ucuz kaybediyor. Amed'de bir eve giriyorlar, yatıyorlar ve sabah karga-tulumba düşmana teslim ediliyorlar. Botan'da kuşkulu köyler çevresinde grup üstüne grup kaybediliyor. İlkel milliyetçiliğin kuyruğuna takılan taktik önderlik, bir türlü kopmak istemiyor. Müdahale ettik ve kış boyu bazılarını çekmek istedik.

1985'i 1986'ya bağlayan kış, aslında bizim için tekrar ağır soru işaretleriyle, “acaba hareketi yeniden temellendirebilir miyiz?” endişeleriyle geçti. “Bir kongre yapalım” dedik ve bazılarını çekmeye çalıştık. Geldiler ve kış boyu onlarla ilgilendik. Bilindiği gibi Agitlerin bir grubu vardı. O da iyiydi, çalışıyordu. Kış boyu da ülke içinde, Botan'da kalmıştı. Koruculara yönelik bazı eylemler de yaptı. Fakat komplo muydu, çatışma anında da olabilir, sorun değil, Agit 28 Mart'ta şehit düştü. Bizim yanımıza gelen ileri öğeler ise, ağır kafa karışıklığı içindeydiler. Hepsı birbirini boşa çıkartıcı çabalar içindeydi ve bir de provokasyon tekrar başını uzatıyordu.

Neredeyse var olan güçlerin tasfiyesiyle birlikte, bize tekrardan ağır bir 12 Eylül tehlikesini yaşatmak istediler. Tabii, 3. Kongre sürecine yönelik kapsamlı çalışmalar yaptık. Yıl boyunca, baharla birlikte özellikle provokatörlerin durumuna oldukça soğukkanlı yaklaştık, tahrike kapılmadık. Durumlarını tek tek ele aldık. Çözümleme yöntemine ilk defa o zaman derinlikli olarak başladık. Kişiyi görüldüğü gibi, yüzeysel olarak ele almanın yetmediği, onun bütün ailesel-toplumsal-tarihsel boyutlarıyla ele alınması gerektiği ortaya çıktı. Ve mücadelemizin, temelde düşmanın baskıları nedeniyle değil, sahte kişilikler, yetmeyen kişilikler nedeniyle yenilgiye gittiğini gördük. Ve “bu yetmez kişilikler aşılmadıkça, bu mücadele gelişmez” dedik.

Bu açıdan, çözümleme silahına başvurduk. Bu, bir yerde taktik yetmezliği de görmektir. Onun köklü çarelerine yönelmektir. Bunlar kongre öncesi ve sonrası, çok kapsamlı değerlendirmelerdi. Ve yine eğitimde yoğunlaşmaydı.

Daha 1986 sona ermeden, ülkeye müdahale grupları hazırladık. Doğu'dan, İran üzerinden bazı müdahale çalışmaları ile kongreyi oraya da taşırmaya başladık.

Orada da provokasyon var ve işler bir türlü doğru ele alınmıyordu. Gönderdiğimiz provokatör çıkıyordu. Aslında buradaki provokasyonla etki-tepki sürecine girmişler. Ve kongre çözümlemelerini biz 1987 başlarında ülkeye taşırmaya çalışırken, onlar sabote etmeye çalışıyorlar. 1987 kışı ilk defa yine ... sahasında geçirildi ve bizim “1 Ocak Talimatı” vardır sanıyorum. “Komutan Kimdir? Özellikleri Nelerdir?” biçiminde bir değerlendirmeye gidildi. Yani artık iş, komutanı bütün yönleriyle ele alma, nitelendirme ve görevlerini koymaya kadar gidiyor.

1987 bu anlamda mücadele tarihimizde taktik sorunlara bizzat el attığım, özellikle militanı-komutanı ortaya çıkarmaya özen gösterdiğim bir yıldır. Baharla birlikte yine kapsamlı gruplar yolladık. Mardin'deki eylemler ortaya çıktı. Bazıları provokatif tipte de olsa, bir saldırı dönemi idi. Ve istediğimiz gibi olmasa da, bir hamle yılı haline getirdik. Olağanüstü Hal Yönetimi buna tepki olarak ortaya çıktı. Kısacası 1987 direnmede ileri bir yıl haline getirildi. Tekrar ülkeye (ki, Agit'in anısına vereceğimiz en iyi karşılık dedik) gerilla birliklerini oturtma ve bu temelde ta Dersim'e, Serhat'a, Güneybatı'ya kadar, kısacası her tarafa gruplar yolladık. Çok köklü eğitim devreleri hazırladık ve bunun arkası kesilmeksizin devam etti. Sonuç 1987 biraz kazanıldı.

Özetlersek 1984 dolaylarında ve öncesindeki zor koşullarda, 300'e yakın gerillayı inanılmaz bir çabayla hazırlayıp ülkeye yollamışız. Bir arkadaş çıkıp da “bundan bir gerilla ordusu nasıl yaratılabilir?” demedi. “Dağda nasıl üstlendirilebilir?” diye sormadı. Günün yarısı köyde-evde yiyecek bul, göçmen kuşu gibi yiyecek topla, sı-

kıştın mı biraz dağa çık... Ufku, cesareti, fedakarlığı bundan fazlasına güç yetiremiyor. Güney'de ilkel milliyetçiliğin etkisi altına giriyor, farketmiyor. Şıvanlar nasıl gerillacılık yapacaklarını düşünürlerken, KDP tarafından birbirlerine vurduruldular. Bizimkilerin başına da Güney'de bundan farklı bir şey gelmeyecekti, çünkü o sürece girmişlerdi. Onu engellemeye çalış, dağdakini gerillalaştırmaya çalış, adım attır... Dedim ya, adım attırdıktan sonra ne gelişir, düşün ha düşün...

Koşullar oldukça zordu, ama bizim de giderek biriken deneyimimiz vardı. En azından “kendimi bu işe adapte etmeliyim, peşini bırakmamalıyım” düşüncesi hakimdi ve yapıya güveniyordum. Ama giderek, güvenden çok gerçeğin görülmesi gerekir. Sadece güvenle “yaparlar, ederler” demekle bu iş olmazdı. 15 Ağustos Atılımı'nın birinci yılı geride kalırken, arkadaşlar tükenişin günlerini saymaya başladılar. Çok az bir kuvvet kalmış ve birbirlerine girecek kadar gevşek bir disiplin vardı. Şansı da değerlendirememişlerdi. İlk hamlenin büyütülmesini ve planlamasını da ayarlayamamışlardı. Taktik önderlikte ne kadar çaba olsa da, ne kadar cesaret verilse de, ustalık yoktu, güdüktü. Şu veya bu kişi suçludur demeyeceğiz, ama bir bütün olarak kendilerini yenilgiden kurtaracak durumda değildiler. Bıraksaydım 1985 sonu veya 1986 başlarında bu iş yatacaktı. Tabii, dediğim gibi bizim başımızdan eksik olmayan provokatörler vardı ve bunlar da hareketin çözüleceği günü, saati bekliyorlardı.

Şehit Agit arkadaş bazı şeyleri daha iyi geliştirmek istiyordu. Şahadetinden sonra başında bulunduğu grubun da dağılmakla yüz yüze kalma durumu oldu. Koşullar böyle olunca, daha kapsamlı bir hazırlığa yönelme gereği duymuştuk. Toparlayabildiğimiz güçleri toparlayıp 3. Kongre biçiminde bir ortam yaratmıştık. Sorular sormaya başladık. İşte bu olumsuzluklar nedeniyle ilk kez içe yönelme, kişilik sorunlarına yönelme gereği hissettik. 1982-83-84'lerde daha çok gençlik sorunları, çözüm yolu, parti yolu gibi genel çizgileri koymuştuk. Genel belirlemelerimiz vardı, ama bunlar kendi malımızı bize tanıtmaya yetmiyordu. O zamana kadar kendi arkadaşlarımızı

hâlâ toz kondurmuyorduk. En iyiler, en iyi yaparlar diyorduk.

Ama bu atılım ve sonrası gösterdi ki, bu adamlarla bu iş fazlaca gelişemez. Kürt kişiliğinde sadece ajanlıkla, provokatörlükle izah edilemeyecek yönler var. Bu kişilikler çözümlenmeden, bunlar biraz geliştirilmeden bu işler ilerletilemez. 1986 tartışma süreçleri bu açıdan olumlu oldu. Şu ortaya çıktı ki, en önemli görevi verdiklerini, aslında bunu kaldırabilecek durumda değiller. Bu yanılgılarla, bu yetmezliklerle savaş olsa olsa bu kadar olur. Bunun üzerine kabarıp bir sayıyı yeniden eğitime almaya karar verdik. İkiyüz, üçyüze varan bir sayıya ulaştırdık. 1985'te kendimizi yeniden 12 Eylül sonrasına hazırlık yapıyor havasına koyduk.

1987 başıyla birlikte başlattığımız yeni hamle konusunda sanırım Türk Genelkurmayı derinliği fazla anlamış değildi. Bunu yadırgamamak gerekir. Bizim bile kendimizi ne kadar gelişim sağlayacağını genelkurmayın kestirmesi mümkün değildir. Denir ya, Özal 15 Ağustos Atılımı sırasında şortuyla denizdeymiş, “bir şey olmaz” diyormuş. O zamanki düzey, Özal'a onu söyletiyordu. On yıllık gelişmeyi fazla tahmin edemezler. Devletin “fazla yürüyemezler, fazla gelişemezler” diye düşünmesi normaldir.

1988'e bu temelde girilmeye çalışıldı. Yine bu yıllarda kapsamlı çözümlemeler vardır. Denilebilir ki, 1987'nin Mart, Nisan, Haziran, Ekim ve Aralık çözümlemeleri çok kapsamlıdır. Orada, bu yılı kazanmak için nelerin yapıldığını çok iyi incelemek gerekir.

1988 başından itibaren çalışmalar, hızından hiçbir şey kaybetmeksizin sürdürüldü. Zor bela bazı grupları 1988'de ülkeye yolladık, zor bir yıldır. Düşman bu yılı bizim için bir bitiş yılı haline getirmek istiyordu, hamlenin önünü kesme planları yapıyordu. Bunun etkili bir planlama olduğunu rahatlıkla söyleyebilirim. Sanıyorum Özal'ın da başarı beklediği bir süreçti. Yeni genelkurmay başkanı tayin edildi, yeni hükümet söz konusu oldu, velhasıl bir plan geliştirildi. En önemlisi de içimizdeki provokasyonların en kapsamlısı yapıldı. Zindandaki provokasyon sonuca doğru giderken, Avrupa da bu konuda başını uzattı. Bizim sahamızda da habire provo-

kasyon geliştiriliyordu.

Düşmanın olağanüstü halinin bir yıllık süreci planlamalarına göre bizi bitirme sürecidir. Yine ülkede, Botan'a büyük provokasyon dayatıldı. Botan'da gerilla adına halk düşmanlığı yapılıyor. Avrupa'daki Avukat provokasyonu da zaten açıkça “bir darbe yaptık, partiyi ele geçirdik” diyor. En önemlisi de zindanda o bildiğimiz Şener provokasyonu var. Önderliği tam olarak ele geçiriyor. Diyarbakır komploya getiriliyor, dağıtılıyor ve giderek Şener inisiyatifi tam koyuyor.

Hogır provokasyonu bilindiği gibi Botan'da en değme kontranın yapamayacağı dağıtma faaliyetini bizim adımıza, açıkça yetkileri ele geçirerek ve parti militanlarını da susturarak yapıyor. Bu sahada da Botan'dan gelen Metin provokatörü yapıya yüklendikçe yükleniyor. Sonuç 1988'in ortalarında artık büyük ihtimalle düşmanın, yani MİT'in üst düzeyde bir planlamasıyla, PKK bu kez nefes alamaz duruma getirilmek isteniyor.

Aynı dönemde Milliyet muhabiri Birand'ın yanımıza gelmesi var. Devletle ne kadar ilişkili olduğunu bilemiyorum ama, “sizin ömrünüz taş çatlasa 1988'dir. Bundan sonra bu askeri eylemlerinizi geliştirebileceğinize inanıyor musunuz?” diye soruyordu. Tabii ben kendime inanıyor ve güveniyordum. Ama dışımızdakilerde hakim olan anlayış verilmek istenen hava, “1988 artık sondur” şeklindeydi. Daha sonra ben de farkettim ki, iç ve dış gelişmeler bu tür değerlendirmeleri biraz da geçerli kılıyordu.

Avukat Hüseyin Yıldırım'ın da yanımıza gelişi çok ilginçti. Çok bağlı gibi görünüyordu. Karşımda tir tir titriyordu. “Başkanım, seni gördükçe dayanamıyorum, kalbim duracak neredeyse. Nasıl götürüyorsun bu işleri?” diyordu. Yanında bir-iki kişi daha getirmişti. Onlar da şunu söylüyordu: “Emin yerlerden aldığımız bilgilere göre, 1988'in sonu gelmeden bitirileceksiniz” “Nereden biliyorsunuz?” dediğimde, “falan yerin istihbaratı söylemiş, devletin önemli planları var” türünden tehdit ve şantaj kokan laflar ediyorlardı. Ardından da, “Avusturya başbakanından izin aldım, Avrupa'ya gel” diyordu Avukat.

Zindanda geliştirilen tasfiyecilik, 1988'in sonuna geldiğimizde ülke içinde provokatif yanı ağır basan bazı kişiliklerin kendilerini dayatması, Avrupa'da Avukat'ın hortlaması, yine yanibaşımızda son derece kontra pratiğine benzer birçok davranışın ortaya çıkması, bu işin oldukça tehlikeli ve düşmanın iddialı olduğunu ortaya koyuyordu. Bütün bunlara karşın, yine bizim artan deneyimlerimiz vardı. 1988'e çok anlamlı, çok soğukkanlı yaklaşmak istedik ve bizim de olup biteni daha iyi anlamaya, kavramaya yönelik çabalarımız söz konusudur. 1988 çözümlemeleri doğrultusunda Hogır pratiğinin üzerine gidiliyor. Kampta yine büyük bir eğitimle işin içyüzünü anlamaya çalışıyoruz. Avrupa'daki provokasyonun da üzerine gidiliyor. Ve 1988'in sonlarına geldiğimizde, eğitim sürecini derinleştirmiş, sayıyı arttırmıştık ve parti tasfiyeciliğe karşı kendini az çok koruyacak bir duruma gelmişti. Ardından tekrar Botan'a müdahale vardır.

1989'a girdiğimizde oldukça gelişme imkanları yaratmıştık. Beş-yüz adayı eğitme durumumuz vardı. Yine ülke içinde büyüyen gruplar vardı ve bunlar çok iyi hazırlanmıştı. Bütün belirtiler 1989'u çok iyi karşılayacağımızı gösteriyordu. Yine de birçok yetmezlik çıktı, anlamsız kayıplar verdik. Ama hareket biraz daha gelişebilecek imkanları yakalamıştı. Her şeyden önce biz burada çok kapsamlıyız. Bir yıl içinde sanıyorum bin kişiyi eğittiğimizi ve onlara gözkulak olduğumuzu söyleyebilirim. İmkanlar geliştikçe eğitimi kapsamlı tuttuk. Yine kendini doğrultamayanlara karşı verilen mücadeleye gittikçe daha kapsamlı hale geldi. İş geçiştiren, köylü isyancılığı ile yaklaşan, provokasyona hizmet eden yaklaşımlara karşı amansız bir mücadele verildi. Dağdakilere biraz daha kolay ulaşma imkanı oluştu. Yollar açılmış, hızla takviye yapıyoruz, sürekli müdahale ediyoruz. Bütün bunlar 1989'un eylem kapasitesinin daha gelişkin olmasına yol açtı. O yılı iyi kazandığımızı söyleyebiliriz. Cizre olayı vardı, gerilla Cudi'deydi, Botan'da dalbudak salmıştı. Halkın da giderek benimseme durumu söz konusuydu.

1989'un başında ilke defa Cizre'ye bir açılım var. Ve Berivanların Ocak'ta şehit düşme durumları var. Demek ki, Cizre'ye el atmışız.

Daha sonra çok sayıda grubu yolladık. 150'ye yakın adamı biz 1989 baharında ülkeye taşırdık. Yine 1 Ocak 1989 çözümlemeleri vardır ki, çok kapsamlıdır. Bu yılı kazanmak için çok derli toplu bir hazırlığı ifade ediyor. Ardından birkaç yüz kişilik müdahale grupları ülkenin her tarafına yollanıyor.

Bu yıllar çok iyi incelenmelidir ve inceleme bu temelde olmalıdır. 1989'u kazanmak için ve özellikle de 1988'in provokasyonuna karşı (işte bu yılı da bize çok kötü ödetmek istiyorlar), aldığımız tedbirlerle böyle yükleniyoruz. Bilindiği gibi 1990'a doğru gelirken, 1989 da az çok kazanılmıştı. Düşmanın beklediği yenilgi değil, gelişme imkanları ortaya çıkarılmış ve bu yıl daha anlamlı kılınmıştır.

Sonuçta 1990'a iddialı girdik.

İyi hatırlıyorum.

1990'ı yılbaşından itibaren kampta geçiriyor ve çözümlemeler yapıyorum. 1 Ocak'ta Berivan'ın Cizre'de şahadeti vardır. Tam yirmibeşinci günde, Hasan Bindal arkadaşın şahadeti vardır. Ve o zaman biraz daha provokatör niteliği açığa çıkan birkaç adam var. Şener, Metin Baliç ve bu son Güney savaşında düşmanla ve ilkel milliyetçilikle birlikte bize karşı savaşan Sarı Baran. Üçü birleşmiş, büyük ihtimalle Parti Önderliği'ne karşı da bir komplo planlıyorlardı. Ve bu Ocak ayındadır. Neden? Çünkü kışı doğru çıkarırsak, 1990 yılı büyük gelişmelerle kazanılabilir. Düşman bunu önlemek istiyor. Kaldı ki, Özal'ın o zaman çıkardığı bir af da var. Zindanın kapıları aralanacak. Provokatörün sağladığı kesin inisiyatifle hazırlıklar yapılıyor. “PKK silahları bırakırsa, biz de onları affedebiliriz. Hatta Apo'yu da affedebiliriz” gibi, bizi silahlı mücadeleden vazgeçirmek için haberler yayılıyor.

Mem ve Zin

Çoğunlukla benden bir ilahın gücünü beklediler.

Ne ilahı?

Ben bir militanım.

Ben de belli bir görevle yaşamaya çalışıyorum.

Bizim büyük bir siyasal olayı gerçekleştirme görevimiz var. Siyasal birlik büyük bir olay ve buna biz aşk diyebiliriz.

Büyük bir aşk.

Çünkü bütün küçük aşkların anlam ifade edebilmesi için, bu birliğin gerçekleşmesi gerekir. Varsa o gücünüz, kendinizi Mem ve Zin yerine koyun; aşkınızı başarmanız için bir siyasal birliğe gerek var ve TC'ye karşı küçük bir alanı kurtarmaya ihtiyacınız var. Tehlikeden uzak. Aksi halde sığınakta aşka benzer, cinsellik arayışına benzer durumlar ihanettir. Çünkü iradesizliğe düşer, iradesizliğe düştüğü için birimi yönetemez, birim yönetemediği için darbe yer, darbe yedi mi, ihaneti suçu olur. Tabii, cinsellik öyledir.

Ve sanıyorum bunu uygulayanlar da var. 5-10 tanesi de idam aldı ve cezalandırıldı. “İradesi kırılmış, iradesi dayanamamış!” Savaş bu, tabii dayanamaz. Onun için aşk çok zor. Bazılarına göre buluşun mu, hemen işini bitirirsin, oldu bitti. Yüz yüze, göz göze geldin

mi, aşkını istediğin gibi yaşayabilirsin. Nerede? Aşk karşısında sen kendini aldatabilir misin? Şu an gerçek karşısında sen kendini aldatabilir misin? Aldattığında sen ona aşk diyebilir misin?

Bu gaflettir.

Tabii şimdi bunları ben icat etmiyorum. Düşmanın egemenliği altında aşk sonuçta böyledir. Botan'da bir kız vardı. Birkaç başarılı eyleme girmişti, oldukça yetkindi; ne kadar da güzel eylemci, di-yordum. Bir erkek vardı, o da Botan'lı. Bozan mıydı neydi, alçaktı. Zor bir dönemde fırsat bulmuşlar, kaçmışlar. Bunlar Diyarbakır zindanına düştüler, kızı bir genelev kadını gibi kullanıyorlar. Bu alçak da bir itirafçı gibi hâlâ kullanılıyor. Çok güzel gelişebilecek bir kızın içine düştüğü durum. Sözde o, bir militandı.

Bütün bunlar çok çarpıcı sonuçlar getirdi ve bazıları idam edildi. Ucuz aşk kurbanları. Kimi gitti itirafçı oldu, kimileri geberdi.

Benim uzun süreden beri işe korkunç bir aşk düzeyiyle başlamam var. Benim tanrı aşkım da vardı. Tanrı arayışım korkunçtu. İşte bilim aşkı, felsefe aşkım var. Bütün bunlarsız aşık olunmaz. On-dan sonra siyasi tutkum var. Dikkat edilmelidir, ben siyasi bir kariyerist değilim, kendimi siyasetle budala etmiş değilim, ama büyük bir siyasal savaşım verdiğim ortada. Büyük bir siyasal savaşım gerekiyor, büyük bir siyasal birlik için. O açıdan, muazzam bir politik görevle kendimi bağlı hissedeceğim ve yapacağım.

Sonradan bu savaş döküldü. Korkunç yaklaşımlar var. Burada da savaşı temellendirdik. Çünkü her şey onunla, savaşla çözümlenebilir.

Savaş bir tanrıdır.

Tanrıya ne kadar tapınırsan, savaşa o kadar tapınacaksın.

Hatta bir savaş tanrısı gibi olacaksın, savaş tanrıçası gibi olacaksın.

Şu anda bizim en büyük tanrılarımız, savaş tanrıları ya da tanrı-çalarıdır. Kimdir bunlar? Savaşı zaferle kapatacak olan kişilikler, önderliklerdir.

Savaş tanrısı olmak ne demektir?

Tanrıça olmanız için çok büyük savaş vermeniz gerekiyor. Feodal-entrikacı tanrıça olmak... İşte benim karşımdaki biraz böyleydi. San-ki ben kralım veya kral olmaya gidiyorum, bir kraliçe eksik! Kaldı ki, iş böyle ele alınmıyordu da. Kralları yaratan kişi, hatta (Fransa'da Napolyon'u yarattığı söylenen Joseph Fuchê gibi), bir baktım ki, be-nim arkamda güya beni yaratan kişi rolündeymiş. Bu kişinin bırak kral yaratması, sıcak sudan soğuk suya elini değdirmezdi.

Beni bir köylü yerine koyalım. Böyle çok çalışan bir köylü, muazzam emekle çalışan. Güya o arkadan benim ipimi elinde tutan bir ağa, bundan da daha kötü bir kadın yaklaşımı. Bütün erkekliğimize bu temelde yaşıyor. Mahareti nedir? Zekiymiş, kurnazmış, kadın-mış. Tabii bu toplumda oldukça da etkili olmuş bir yaklaşım. Birçok kişi böyle bizde, sömürgeciler böyle yönetmiş. Ağalar köylüleri böyle yönetmiş. Kadın entrikacılığı erkeği böyle yönetmiş. Bütün bu hünerleri birleştiriyor, beni yenecek. Benim ne olduğumu sonra gösterdik.

Beni nasıl yönetirler? TC beni nasıl yönetir? Devlet hâlâ beni kontrol altına almaya çalışıyor. Bakalım kim kimi kontrol altına alıyor?

Agit'ten sözedeceğim.

Biz tarihi hamlemizde kararlıydık. Her kararlı yürüyüşle bir aşamayayı geride bırakıyoruz. Evet 15 Ağustos Atılımı'nda komplolar devreye girdi. Agit'in şahadetinden sonra hatırlıyorum, bazı tipler "bu iş böyle yürümez, çok güvendiğin adamlar gitti, bir daha nefes aldırılmazlar" dediler. Bizim Agit'in şahadetine bir yaklaşım tarzımız vardı. Madem ki, silahlı bir kavgayı frenlemek istiyorlar, biz de en azından birliklerimizin sayısını elliye çıkaracağız ve bu biçimde karşılık vereceğiz. Madem ki, Agit'in ulaştığı birlik sayısı otuzdu, biz birlik sayısını arttıracacağız. Bunu hem yaygınlığına, hem de derinliğine niteliğini arttırarak karşılık vereceğiz.

Ulaşılan sonuçlar biliniyor.

Anıların gerekleri yerine getirildi ve daha ileri bir aşamaya ulaşıldı.

Agit'in anısına verdiğimiz karşılık, herhalde en isabetli yaklaşım-

larımızdan birisiydi. Öyle bıraksaydım, sonrası olmayan bir hikaye de biz olurduk. Buna fırsat vermeyişim önemlidir.

O zamanlarda bir kız da vardı, hatırlıyorum. Rahime Kahraman yiğit bir kızdı. Yanımızdaydı. O da ilginç bir ölümle şahadete ulaştı. İlk şehitlerdendir. Hatta adına bir efsane yaratılmıştı ölmediğine dair. İşte tekrar dirildiği söyleniyordu, halkın böyle bir anlatımı vardı.

Bu da öldü. Silik bir Zin gibi öldü, gitti.

Hepsi aklımda. Bu Cizre'ye gönderdiğimiz kız da öyle. Berivan. Yezidi kıızıydı. Yanımıza geldiğinde bir ilkokul öğrencisiydi ve ablasının çocuklarına hizmet etmek üzere Avrupa'ya alınmıştı. Biz de onu sahamıza çektik, oldukça etkiledik. Aslında sevgiyi de öğretmeye çalıştık. Yaşamı biraz onunla uyandırmaya çalıştık.

Ve Cudi'ye ulaştığında yazdığı bir mektupta, dağların görkemini ve halkın oldukça tutkulu ele alınabileceğini söylüyordu. Ve içine girdi halkın. Dağa oldukça yakıştığı gibi, silaha ve yine halka da yakıştı. Ve Cizre halkına kendini sevdirdi, çok sevdirdi. Halk da onu tuttu ve Cizre halkının daha sonraki uyanışında bu arkadaşın hayli etkisinin olduğu söylenebilir. Aslında bu tip olayları fazla değerlendirmiyoruz, ama o kişilikler neyi ifade ediyor? Bu temelde bir değerlendirmeye tabi tutarak yerli yerine oturtulabilir.

Ve yüzlercesini böyle vurdular. Tabii, onların düşmanı vuruş tarzı da biraz kahramancadır.

Çünkü Zin'in orada ölümü biliniyor. Mem'i görüyor ve ölüyor. Mem, bakıyor ve ölüyor. Oysa ki, bunların elinde silah var, savaşıyorlar ve bu ileri bir adımdır.

Sevgi büyük özgürlüğe bağlıdır. Büyük özgürlük, büyük savaşa bağlıdır.

Bu kadar hassas olmamız, büyük sevgiye yol açmak içindir. PKK'de bunu görmemek için kör olmak lazım. PKK'de çözümün böyle geliştiğini anlamamak, manda yürekli olmak demektir. Güçlü ve biricik sevgi yolu budur. Bunun dışında sevgi ölmüştür. Bunun dışında sevgi adına yapılan her şey çirkindir. Dolayısıyla büyük fırsat var. Bu eşsiz bir fırsattır. Halkın oğulları ve kızları olarak, öz-

gürlük savaşımını böylesine somut bir yaşam biçimi haline getirdikten sonra sizden daha mutlusu olamaz.

Beni yaşatan en büyük mutluluklardan biri de budur. Çocukluğumda kızlarla belki iyi oynayamadık, ama şimdi kızlarla savaşı iyi götürüyorum. Bunun mutluluğunu eğer siz duyamıyorsanız, gereken karşılığı veremiyorsanız, eski, gerici, köhnemiş geleneklerin esirisiniz. Bu konuda kaybeden, bu gerilik olacaktır. PKK'deki çözümünü bir kez daha değerlendirirken, inanıyorum ki, hakkımız olan sevgiye doğru giden yolda en doğrusunu yapmışız.

Büyük sevgiden yoksun diyara, en büyük sevgiyle gidişin yolunu açıyorum. Belki uzun sürer, ama insanlığın şafak vaktinde insan soyunun sevgisinin, kadın ve erkeğin ilk duygularının yaşandığı bu topraklar üzerinde, bu sefer daha özgür, daha bilinçli ve belki de dünyanın hiçbir ulusal toplumsal gerçeğinde vücut bulmamış kadın erkek özgürlüğünü bağrında taşıyan, hem düşmana karşı savaşın geliştirilmesi ve hem de birbirlerine haksızlığın giderilmesi için savaşan ve bu savaşın sonucunda insanlık tarihi kadar eski, kaybedilen geri kazanılacaktır.

Özgürlük eğiliminin ustaca yansıtılması, temel bir insani özelliktir. Onu yetiştirdik. Halkın önüne özgürlük istemini koyduk. Ve bu, sanıyorum özel savaş tedbirlerini parçaladı. Daha çok da toplumun aynasına kendimi koydum.

Topluma bir ayna olarak kendimi koydum.

Bu da sanıyorum özel savaş tedbirlerini parçaladı. Kendimi nasıl ayarladım? Mesela düzen yoksullaştırıyor, ben kendimi zenginleştiriyorum. Düzen çok batağa düşürüyor, ben çok yüceltiyorum. Düzen güdülerini çok ayaklandırıyor, ben olağanüstü sevgiyi büyütüyorum.

Büyük karşılık vermelerim var aslında. Düzen müthiş saptırıyor, cahilliği geliştiriyor. Ben bilinçlenme eylemini amansız dayatıyorum. Bu beni müthiş zenginleştirmiş ve şu anda büyük bir tarafımla, tek başıma bir orduyum.

Ölüm de dirimden çok iş yapar.

Dirim de, her geçen gün daha fazla iş yapar.

Kendini örgütleyen insan büyük kuvvettir

Benim büyük bir kuvvet olmadığımı hiç kimse iddia edemez. Düşmanın da akıl-hafızasına zaten sığmıyor. Diyor ki, “böyle biri bu savaşı nasıl yürütür? Arkasında dünya var.” Tam tersine, benim dünyanın neresinde olduğum açıktır. Dünya benim arkamda mı, TC'nin mi?

Dünya benim arkamda değil, ama ben dünyanın önünde olduğumu söyleyebilirim.

Kendini iyi örgütleyen insan bana göre atom bombasından daha etkili olabilir. Bunu yaptım. Ve ben insana bu temelde inanıyorum. İnsana inancım bu kadar büyük olmasaydı, kendimi böyle geliştiremezdim. Bütün gücüm, gerçekte, insanı böyle ele alıp, böyle geliştirmekten geliyor. Kimse bize birkaç kuruş para vermedi. Benim her gittiğim alan sıfırdan ele alınmıştır. İnançla, emekle, bilinçle yoğurmamız, gelişmeyi ortaya çıkarmıştır.

Şahmeran

Fatma, bir yerde tarihin, toplumun, sömürgeci ve işbirlikçi haki-miyetin bir özeti oluyor. Benim şanssızlığım veya şansım, böyle il-ginç ve ister tesadüfî, ister mücadele mantığının doğal bir sonucu olarak karşılaştığım bir kişilik ifadesi olsun, bir kadın ilişkisi insana güç verir. Hâlâ hatırlıyorum, sanki bütün ağırlıklar bir olmuş da karşıma dikilmiş, bütün sorunlar çatallaşıp bir araya gelmiş. Sanki onu çözmeden bir adım daha ileri gidemeyecekmişim gibi bir bü-yük engel, doruk karşıma dikilmiş. Çözmeden ilerleyemezsin. Aşa-mazsan yürüyüşün amaca varmaz. Hani derler ya, hayat ağlarını ör-dü ve seni içine düşürecek. Aşar mısın aşmaz mısın? Ve gittikçe bo-ğuluyordum, sanki bir göl ortasındayım, çırpınıp duruyorum. Kıyı-ya varacak mıyım, varmayacak mıyım, bu duygular içindeydim.

Orada bir tarih gizli.

Bir sömürgecilik, bir Kürt ihaneti, Kürt düşürülmüşlüğü, bir ka-dın ihaneti, bir kadının kötü kullanılışı.

Bir yılanları öldürüş tarzım vardı. Bu tarzım giderek köyde du-yuldu ve yılanı gören herkes koşardı. Böylece yılan öldürmede ön-cülüğü ele geçirmiştım. Dağa çıkmada, okula gitmede öncülüğü ele geçirmiştım. Yine ekin biçmede iddialıydım. Hep böyle ufku olan

bir kişiliğim. Yolda yürürken, ille bir adım önde olmayı esas alırdım ve önemli olan da bunu yaparken özgüçüme dayanmamdı. Hiçbir zaman şuna-buna dayanarak gelişme imkanım olmadı. Böyle bir istemim de olmadı.

Bunların hepsi bir fetihçinin hareketleridir.

Kuşlar peşinde koşardım. Havada bir kuş yakalamak, bir düşman birliğini imha etmek kadar önemlidir.

Kartal yuvalarına tırmanmak, yine birkaç yılanı öldürmek, düşmanı öldürmek gibi bir şeydir.

Çok doğal olduğum kadar, çok etkileyiciydim de.

Böyle binlerce olayım var.

Acaba sizlerin bu türden ilgileriniz ne kadar?

Size bir denemeyi yaşatmak gerekli. Orta yere yırtıcı bir hayvan veya bir yılan atalım. Bu nasıl bir duyguya, düşünceye, formasyona-şekillenmeye götürür? İnsanı başını kaldırmış bir kurt gibi düşün, yılan gibi düşün, herhangi bir yırtıcı hayvan gibi düşün; gözünü çıkaracak, yüreğinizi çıkaracak ve sizi sinir edecek böyle bir ortam, nasıl bir özellik kazanabilir? Büyük bir örgütlenme ve savunma gücü verelim, onu uygulayabilir misiniz? Dikkatli olmaktan kaçabilir misiniz? Gözünüz sürekli tetikte olmayacak mı?

Bu da savaşın ve savaşçının en temel özelliği değil midir?

Kürdistan yılanlarla dolu.

Her taşın altında bir düşman var, değil mi?

Benim ilginçliğim aslında, zekam oluyor. Ülken nasılsa, evinin içi de öyle olacak diyorum. Bizim başlattığımız ilk isyan da, aşağı yukarı buna benziyor. Kadın-erkek ilişkisini nasıl yaşadığımızı söyleyelim. Ana kucağında son derece mışıl mışıl uyuyan bir bebek gibisiniz. Ev ortamında da ailenin oldukça iyi bir evladısınız. Hele bir de kadın-erkek ilişkisi olunca, bu duygular sizi nereye götürür? Bunlar Kürdistan realitesine göre gerçekçi midir? Bu duygular kesinlikle sizi uyuşukluğa, çelişkilerin dışına götürür. Çözümleyişe, düşmanı görmeye götürmez.

Ama benim yarattığım ortam, tablo çok ilginçtir. Gücüm yettiği

kadarını yapıyorum. Gücüm ancak bu kadarına yetebilir. Zaten bu başarıyı sağlamasaydım, PKK içindeki yılanları görebilir miydim? PKK içindeki provokatörleri, engerekleri görebilir miydim? Dayanma gücü kazanmasaydım kendi iç dünyamda, PKK içinde, sağa sola düşmez miydim? Ulusal kurtuluş mücadelesinde bu dayanma gücünü gösterebilir miydim?

Hepsi olacaktı. İşte bakın, ben kendi dersimi nasıl öğreniyorum, kendi ilişki öğretmenimi nasıl ortaya çıkarıyorum. Durumların böyle olmasında kesinlikle kasıt yoktur. Nasıl ki, ilk isyanımda kardeşimle karşı karşıya geldiysem, bu da sözde bana eş olacaktı. Ama buna rağmen bir olay oldu. Buradaki dürüstlüğümden asla kuşku duyulamaz.

Sonuçta kurgu ya da plan yok. Bir insanın kendini doğru ele alış tarzına bağlı, özgürlük ilkesinden taviz vermemesine bağlı bir durum. Tıpkı ilk isyanda olduğu gibi, feodal ilkeye karşı bir özgürlük savaşımı, burada da sömürgeci, işbirlikçi hatta düşürücü kadın ilişkisine karşı büyük kapsamda bir özgürlük savaşımı verildi. Daha da önemlisi, sizin dünyanız olan Kürt kişiliğinin dünyasını açacağız.

Ben her gün talimatlara yüklenmişim. Hassas ol! Sorumlu ol! diyorum. Pusuya öyle mi girilir? Mayına öyle mi basılır? Bunları bir türlü aklım almıyor. Delireceğim. Şimdi bu kişilikler ana kucağında mışıl mışıl uyutulmuşlar. Bir ilişki dünyaları var, “dostum” diye sarılmış, kendini yitirmiş bir tepkisi vardır. Kürt kavgası da öyle değil midir? Aynı anda kendini o kavgada bitirme. İkisi de sonuçsuz.

Oysa benimki çok ilginç bir sahne. Arenayı biliyorsunuz. Arena-ya bir aslan atarlar, bir de Spartaküs gibi bir gladyatör. Spartaküs gibi biri çıkarak aslanla boğuşuyor. Bizimki aslana benzemez. Büyük bir yılan, ruhu zaten donduruyor.

Evet dondurucu bir yılan. Dilini çıkarmış, buz gibi zehirini akıtmaya çalışır. Zaten öyle yaptı. Evet buna karşı on yıl aynı yerde kaldığınızı düşünün.

Şimdi Kürdistan yılanlarla doludur.

Yılanlarla savaşmak isteyen kahramanlarımızı düşünelim. İlk anda vurulurlar ve giderler. Yani ağalar, beyler, işbirlikçilerin hepsi birer yılan. Zaten ortalığı ajanlık doldurmuş. Köy korucularının hepsi yılan.

Bunların elinden nasıl kurtulacaksınız?

İşte bizim tarzımızdan çıkarmanız gereken dersler var. Sen Kürdistan'da, evinde ya da odanda öyle kolay uyuyamazsın. Gözün hep tehlikede olacak, elin tetikte olacak. Çünkü yılanı öyle kolay kolay da vurup öldüremezsin. Ülkemizde milyonlarca yılan var. Sabır gerektiriyor.

Bir de birçokları kuzu postuna sarılmış. Silahla vuramazsın. Böyle silahla vurarak başaracağımı sanmıyorum. Yılanların klasik tarzla vurulamayacağı açık. Vuruş tarzına bakın: “Kaç yılan! Biz seni vurmuyacağız!” diyerek vuruş sahnesini daha ayrı, zamanlamasını daha değişik geliştirdik. Mesele bir yılanın şahsında bütün yılanları öldürmektir. Kürt gerçeğinde biri diğerini vurdu mu, “biz intikamımızı aldık” der. Bir aile düşmanlığı, bir köy kavgasında böyle derler. İşte vuruş tarzınız böyle. Ben de hemen vursaydım böyle olmayacak mıydı?

Kürt kavgasının vuruş tarzıyla vusaydım, kendimi bitirirdim. İşte büyük akıl buradadır. Bir yılanı hırpalamak, kaçırtmak ve en önemlisi de kendini bu yılanı ısırttırmamak çok önemlidir.

Şu anda Kürdistan biraz yılanlardan arınıyor.

Yılanlardan arınması da bu tarz sayesinde.

Yılanlar zaten kırk türlüdürler. Yani duygularda, düşüncelerde de yılanlar var. Öldürücü, zehirli yılan duygularınız, yılan düşünceleriniz var. Onları açığa çıkardım, değil mi?

Düşünün, bir duygu sizi nasıl öldürüyor? Basit bir kadın ilişkisi, basit bir erkek ilişkisi, basit bir yetki, basit bir gaflet, bir uyku hali, bir doğru yol yürümeme... Bunların hepsi birer yılan. Hepsisi geleksel uyusukluk tarzınızdan, kendinizi Kürdistan gerçekliğine göre uyanık tutmamanızdan, gözünüzü sürekli düşmanın her türlü etkisine kapatmaktan, her türlü tehlike ortamında gözükara yürüme

ve kavga etmenizden kaynaklanıyor. Bu da bitmiştir.

Niye gerçekleri anlamayacaksınız?

Tabii, hayal gücünüz varsa, bu büyük dersleri öğreniyorsunuz.

Bu ülke böyledir ve bu ülkede savaş böyle verildi.

Ben kraliçeyim diyordu, hatta beni bile yaratan bir kraliçe gibi geçiniyordu. Alası, son derece onurlu oynuyordu.

Bu bir Şahmeran.

Çok ilginç, her şeyiyle etkiliyor. On parmağında on marifet var. Sizin gibi delikanlıları saniyede götürür. Kızları zaten parmak ucunda oynatıyordu. Bizim kavgamız gerçekten çok ilginç ve ben de böyle işlerden zevk mi alıyordum? Bilemiyorum. Ben nasıl dayanabildim sizce?

Onun bir egemenlik dünyası vardı. Bunu çok erkenden kavrayan birisidir. Daha 1970'lerin ortalarında kırk yıllık ve oldukça çok üst düzeyde gibi görünen yaşamlarına ölümcül bir darbe indirdiğini görüyordu. Devrimci olduğunu söyleyip de en büyük tehlikeyi tespit ederek kendini ona göre dayatma akıllılığını gösteren birine daha ben rastlayamadım. En değme burjuva, en değme kemalist bile bu kadar erkenden ve yetkince anlamadı. Zaten bunun büyük ustalığı burada. Tespit etti bu durumu, Karakoçan'dan evi taşıdı. 1975'te karşıma daha derli toplu bir biçimde çıktı. Sanki şunu söylemeye getiriyordu, zaten daha sonra birileri söylemişti: “Fatma Kürdistan'a oynuyor, ben bilmem Botan'a oynuyorum ve diğeri bilmem nereye oynuyor!” İşte böyle tartışmalar yapıyorlardı, hiçbir emek sarfetmeden! Bana oynayarak eski egemenliğini, sülale zamanındaki egemenliğinden daha fazlasını, belki de bir kırk yıl daha dayanarak sürdürmek istiyordu.

Bu son derece iblisçe kafayı çalıştırmaktır. Oysa anlam verme biçiminde yorumlayabilirdi. Dehşet duyuyor, “Dünyamızı karartıyor-sun” diyor.

Ben çok açık bir biçimde gösterdim.

Bir özgürlükler dünyası çiziyorum.

Bu özgürlükler dünyasında senin yerin olabilir. Sonunda kadar

destek olacağız. Zaten özel ilişkiyi de, bunun için düşündüm. “Bu çok işbirlikçi ve zorlanabilir, şimdiden bir destek olsun” diye, sembolik anlamda yaklaştım. Ama kemalizmle, işbirlikçi sınıfın bütün özellikleriyle bağıni koparmak şurda kalsın, onu bizim sınıfsal zeminine yansıtarak kullanmaya çalıştı.

Sanırım büyük bir çelişki olduğunu fark ediyor. İşte bizim de yeni yetme bir militan, bir köylü safı olduğumuzu düşünerek; kadınlığını kullanırsa yoldan çıkarabileceğini, kontrol edebileceğini sanıyor ve zekasını böyle kullanıyor. Bizimle zekasını paylaşmak; sosyalizmi, ulusal kurtuluşu paylaşmak, hayır! Böyle bir şey düşünmüyor. Tam tersine bu silahları elimizden alıp, kendi uğursuz emelleri için kullanmak, bize dayanarak örgütsel yapıyı mahvetmek, bir yükselişe kesinlikle fırsat vermemek... Düzen adına bunun kadar savaştığını görmedim. Bizi kavrayıp da, bütün kadınlık hünerlerini buna göre kullananını ben gerçekten görmedim. Kadından da öteye, aslında kadınlık-erkeklik demek bile saçma. Çok farklı bir kişilikle önümüzü kesmek istiyor. Böylece söylediğim gibi “dünyayı nasıl da boğucu yapıyorum” diyordu.

“Karanlıkların Prensesi” denilebilir.

Dediğim gibi, karanlığı başından eksik etmedi.

Bizim yükselen dünyamıza karşı kararan, tüketişe giden ve hesabı sorulacak olan köhne bir düzenin büyük inatçı ve zeki temsilcisi olduğu için, böyle karşı karşıya gelmemiz kaçınılmazdı.

Dönüşebilir miydi?

Kişiliği böyle yoğrulmuş birinin demek ki, dönüşme şansı yok. Zaten çok üzerine gitseydik, kırılıp ölecekti. Bunlar için dönüşmekten bahsedilemez. Ve esas amacı da, PKK hikayesini hazin bir biçimde sonuçlandırmak, diğer provokatörün dediği gibi “nasıl doğmuşsa öyle yerine dibine gömmek”ti. Bunu başaramadı. Sanırım buna karşı büyük öfke duydu ve bozmak istedi. Çok kişiyi intihara, kaçışa, hâlâ da süren karmaşıklığa itti. Ama biz de büyük öğrendik, büyük etkiledik. Ulusal düzeye dönüşümü biçiminde etkilerini yansıttık ve sanıyorum TC de bunu anlıyor, kendisi de bunu çok iyi an-

lıyor.

Benim o kabustan kurtulmam, ikinci bir doğuştur. Hâlâ inanamıyorum, acaba ben o kabustan kurtuldum mu, kurtulmadım mı?

Haksızlığa, büyük zorbalığa karşı savaşıyoruz. Bu adamda yürek inanılmaz büyüktür, yurt sevgisi kesin büyüktür. Tabii, dediğim gibi kendisini kör savaşçı durumuna düşürmezse. Ve en önemlisi de savaşın insanı geliştirme yönü var.

Bana göre savaşmayanın ne duygusu, ne sevgisi söz konusu olamaz. Olursa da iğrençtir. Ben hâlâ iyi mücadele etmeyen hiçbir şeyi sevmem. Sevgimin adım adım geliştiği düzey, bir kişinin bilinç, örgütlülük ve eylem düzeyinin gelişimi ile bağlantılıdır. Düzey kesinlikle böyle, adım adım, mücadelenin gelişmesiyle orantılı gelir. Bunun dışında her şey koftur. Böyle en güzel bir fiziğiniz olsun, ben öylelerini de gördüm. Nefret ediyorum.

Maalesef devletler, bu konuda da kurdukları hesabın kurbanı oldular. Bunlar sanıyorlar ki, bana karşı şöyle fiziği olan, şöyle bilmem nesi olan bir kadını kullanırlarsa herhalde elde edecekler. Halbuki tam tersine hem devleti kullanmakta, hem bunları kullanmakta büyük ustalığım var. Tabii, şimdi belirleyemiyorlar. “Apo insanı nasıl kullanır?” Kullanırım tabii! İhanet temelinde yaklaşan, kölelik temelinde yaklaşan kadını da, erkeği de müthiş kullanırım. Açık söylüyorum, erkeği kadından beter edebilirim. Eğer ihanet temelinde yaklaşıyorsa, düşkünlük temelinde yaklaşıyorsa, kadını kadın olduğuna bin defa pişman ettirebilirim. Bu konuda savaşım çok şiddetlidir. Yaşamı ona haram ederim.

Sizlere de bir kanun yüklüyorum:

Doğru sevmek kanunu.

Özgürlüğe ulaşma kanunu.

Bu temelde, bu konuda bir kadına, bir ilişkiye uzanma kanunu. Kolay ilişkinin olamayacağını söyledim. Bu benim için de geçerli.

Ben bu kadar özgürlük için savaşıyorum, bu kadar kadın özgürlüğü için savaşıyorum ve bu benim için bir başlangıçtır. Yok “gücüm var, etkim var, hemen bir kadını tekeline alayım” bunu yapı-

mak mümkün. Ama bununla neyi kaybeder? Büyüklüğünü kaybeder, teslimiyeti yaşamış olur. Bu durumda, kendime çoktan beri ya-kıştırmış olduğum kurtuluş ilkesinin, kadın kurtuluş ilkesine ters düştüğünü çıkarırım. Kadın bana kölece bağlanır. Ben de ondan yararlanır, her türlü ucuz şeyde kullanırım. Çok aşındı işte, büyüklüğün nerde kaldı? Biliyorsunuz ben de kendimi büyük tutmak için çok büyük mücadele vermek zorundayım.

Tek bir kadını kafanıza, yüreğinize koydunuz. “Şöyle sevgilim, şöyle aşkım” dediniz veya bir kadın sizi böyle kabul ediyor, böyle bağlandı. Siz bunu nasıl kabul edebilirsiniz? Bana göre, yüzde birini kalbinde hissedersin, yüzde doksan dokuzu ise diğer değerlerin korunmasına adanmalıdır. Benim kendi ölçülerim var. Bir kadın veya herhangi bir kişi, erkek de dahil, gelsin yanıma da “gözükaraca sana şu kadar bağlıyım” desin!.. Ben önderim, bu da eşittir Kürdistan. Kürdistan da eşittir savaş, derim. Başka türlüşünü kabul edemem. “Benden başka bağlanacağın değerler vardır” derim. Bir ülkem var. Sonuçta böyledir ve çok büyük bir duyarlılıkla uyguluyoruz.

Vatanını şu kadar seveceksin, insanları şu kadar seveceksin. Sana var, bilim var, bu kadar toplumsal düzey var, onları da göreceksin. Ondan sonra, tabii bazı temel değerler var, ondan sonra sevgi, ilişkisi bir eş-dost ilişkisi, onu da bu çerçevede değerlendireceksin.

Bizde karasevdalar tarihini bilirsiniz. Gözü bir şey görmeyen Leyla-Mecnun hikayelerini çok duymuşsunuz. Her şey öyle olursa, sen de böyle bitersin. Hiçbir başarı gücü ve imkanı olmaz. Bu kadar kendini duyguya boğmuş, bu kadar kendini bir kişiye boğmuş olandan hayır gelmez. Bu nedir? İşte bu noktada büyük toplumsal yanı, büyük özgürlük düzeyiyle dengelemeliyiz.

Ve kadında bu büyük duygusallığı biz nasıl kaldıracabiliriz? Bu Kürt ilişkisine hakim olan büyük çözümsüzlüğü nasıl ortadan kaldırıyoruz?

Dengeli yaklaşımdan ötürü. Önderlik budur.

Ben, büyük bir isyan hareketiyim. Ben, büyük bir çözüm hareke-

tiyim. Büyük örgüt hareketiyim.

Bütün davranışlarımın anı anına nasıl yükseldiği ortada.

Başlattım kendimi, değil mi?

Gösterdim ve devam ediyor.

Ne kadar çaresiz, ne kadar kimsesiz, ne kadar olanaksız, ne kadar başını sağa sola vuruyor, ne kadar göğe yere bakıyor, ne kadar kurda-kuşa, yılan-çıyana bakıyor, ne kadar havaya suya, doğada biten ne varsa, toplumda biten ne varsa ne kadar hepsine bakıyor ve bir çare olmaya zorluyorum kendimi.

Saygı budur.

Yaşamı fethetme, savaşı fethetme, insanı fethetme ve ne gerekiyorsa onunla kendini fethetme...

Gördünüz, ben kendimi nasıl yapıyorum?

Düşman ordusunun korkusu şimdi büyüktür. Bizdeki büyük cesarete nasıl yol açtık? Güçten yaptık bunu. İşten yaptım bunu.

Maddiyat açısından da, bir on kuruş parayı babamdan koparmak için bağıra çağıra, ağlaya sızlaya kıyamet koparırdım. Şimdi bir bağış desek, halk varını yoğunu getirir. Şimdi bölük bölük insanlar, ölümüne her şeyini adamak için nasıl saflara geliyor? Oysa kardeş kardeşe yardımcı olmazdı. En yakın olanlar bile, çıkarları dışında adım atamazlardı. Bu nasıl yaratıldı? Çok iyi biliyorum ki, Kürt eskiden bir karış tarlası için kardeşini vururdu. Bir kedi köpek için komşusunu katlederdi. Şimdi bu fedakarlığa nasıl çekildi? Eskiden bir kız bulmak için erkekler on yıl gurbetlik oluyorlardı. Bir başlık parası için, hem de yüreksiz bir ilişki için, çok kölece bir ilişki için. Şimdiyse kadın dalga dalga geliyor. Biz bunu nasıl yarattık? Sonuna kadar varını yoğunu adamak üzere nasıl yarattık, anlaşılmalıdır.

Biz çocukken de hayaller kurardık, herkesin vardır belki. Ama o hayallerin nasıl büyük bir romana dönüştürüleceği, nasıl yaşamla bütünleştirileceği bilinmez. Bu, bana nasip oldu veya büyük bir yükü, bize bindirildi. Artık tanrının emri miydi, büyük geriliklerin, büyük düşmüşlerin affedilmez, en utanılması yaşamı mıydı bizi buna iten? Yoksa kendi tutkularımız mıydı?

Hemen hepsi rol oynadı belki. Sonuç böyle bir yaşam hakkı, bir kader gibi de demeyeyim, en önce tercih edilecek, özgür iradeyle kazanılacak bir yaşam olarak sizi buldu.

Kahrolanlar kahrolsun, yaşayanlar yaşasın.

Ve biz hiç kimsenin kolay kaybetmesini istemiyoruz. Tam tersine, düşmana bile biz bunu söylüyoruz: “Düşmanlığını hiç olmazsa savaş yasalarına göre yap, bu kadar özel savaş çılgınlığına gerek yok!” O bütün savaş çılgınlığını yaptı, savaş tarihinin bütün soylu yasalarını çiğnedi. Gücü de vardı. Aslında savaş yasalarına göre de bizi ezebilirdi. Maalesef kirletti. Bir savaşın adını çok kirli bir savaş diye tarihe yazdırdı. Biz de tabii, savaşın kutsal yönünü derinleştirmek zorunda kaldık.

Bizim yürüttüğümüz bu savaş kutsaldır. Belki de en kutsal savaşlardan birisidir. Bu da herhalde tarihe mal oldu.

Oysa biz çok doğal barışçılarız. Yaşamı barışla tanımlarız. Yaşamak barıştır. Bunun en seçkin ifadesi olduğumuza inanıyorum. Bunu temsil ettiğim kesin. Ama gel gör ki, barış olan yaşam, yaşam olan barışın üzerine öyle özel bir savaş ve tarihte de barbarlık kullanmış ki, benim gibi çok zordan çekinen biri bile zora başvurmak mecburiyetinde kalıyor.

Hâlâ köylülerimiz söylerler: “Öyle bir insan ki, karıncayı bile ezmez.” Doğrudur. Bir karıncayı bile değil, bir ot parçasını bile ezmekten çekinirim. Ama ne zaman ki yaşamın önünün tamamen tutulduğu, özlemlerin önüne ket vurulduğunu ve yücelmenin önünün kesin engellendiğini gördüm, işte o zaman çok konuşmak istedim, çok tartışmak istedim. Baktım bu da öyle kolay değil. Bunun da önünde çoktan karar alınmış ve uygulanan bir zor gücünün olduğunu gördüm. Yine hiç hazırlıklı olmadığım halde, hiç de başkaları kadar cesaretli ve fedakar olmadığım halde, bunu gördüğümü üzerine basa basa söylüyorum.

Yaşam tarzımızın iyi karşılaştırılması gerekir. Çok çekingenimdir, benim diğer bir adım da korkaktır bu anlamda. Öyle olabilirim de, ama gerçekten yaşamın bütün yolları tıkanıldığında, onurun bü-

tün biçimleri ayaklar altında çiğnendiğinde, hiçbir bakış noktasının artık kalmadığını gördüğümde (tabii, onurlu insan anlamında söylüyorum), bu işlere kör naçar başladım. Benim kadar kavga sanatında bu kadar çekinen birinin, bugün bu sanatın en gelişkin bir temsilcisi olması çelişkilidir. Fakat böyle başladı. Demek ki, büyük bir yaşam ve barışla, barışı da özgür yaşamla götürmek isteyen birinin bundaki ısrarı, iddiası, yaşama ihanet etmeyişi, yaşamı özellikle düzenin emrettiği-öngördüğü tarzda karşılamayışı, düzene karşı direnişi, yine köleliğe boyun eğmeyişi (eğer özülle tutarlı olmak istiyorsa, iddiasına ihanet etmek istemiyorsa, yaşamakta kararlılığı kesin sürdürmek istiyorsa), onun bu sanatı kesin sürdürmesini gerektirir.

Ben sağlıklı kalınması gerektiğini söylüyorum. Yara-bere içinde olanlara, onurlu kalınması gerektiğini söylüyorum. Onurları lekelenmiş, ayaklar altına alınmış olanlara söylüyorum. Bunun özel savaş yürütücülerine bir darbe olup olmaması hiç önemli değildir. Bu benim tarzımdır. Ben buyum. Büyük ihtimalle böyle sonuçlanacağım.

Zafere güven, halka zaferi garantileme gibi fazla garipten haber vermeye de niyetim yok. Bu konuda da benim tarzım, başarı tarzıdır. Ne hayalindeki zaferi gerçekleştirmediğim için hiç kimse beni eleştirmelidir, ne de başarının hep sonraya kaldığı biçiminde bir değerlendirmeye tabi tutmalıdır. Benim için başarı evvel-ahirdir. Yalnızca her an başarı üst üste birikiyor, bazı dönemlerde sıçrama gibi geliyor. Benim her günüm, her anım bir başarı halkasıdır. Bende halkaların kırılması yoktur. Bir gün gerilemesi olamaz. Bu bir kişinin kendini örgütleyiş tarzıdır. Bu, bugün umut yaratıyorsa, kesin başarı umuduna dönüşmüşse, o halkın hakkıdır. Ben buna karışmam. Özel umut hayalleri dağıtmam. Hiç kimseye de tarzım dışında bir başarı umudu vaat etmem. Hatta böyle hayli başarılarla, zaferlere kendilerini inandırmalarını uygun görmem. Başarı gerçeğim bu.

Yaşamımdır, tarzımdır, tempomdur, üslubumdur ve her yerde geçerlidir.

Benim büyüklüğüm nerededir?

Kırk yıldır çelişkilerin çözümü peşindeyim ve biraz çözüyorum. Esas düşmanı tespit ettim. Tabii ki, kelime yoktu bu düşmanı tanımak için. Bugün derya kadar bilinçle nefes alamaz duruma getirdik. Kemalizm soluksuz bırakıldı. Her türlü gerici ideoloji soluksuz bırakıldı. Hatta politikasız bırakıldı. Neden? Ben yaptım. Kendimi ideolojik-politik olarak verdim ve yaptım. Ordusunu da nefessiz bırakacağız.

Evet tek başıma bütün süreçleri üstlendim. Buraya getirdim. Bugün elde edilen bu imkanlarla bile kendini geliştiremeyen adamın hiçbir şeye hakkı olamaz. Ve ben de tanımam.

Ben buyum. Ben kendimi düşmanıma karşı böyle hazırlıyorum, savaştırıyorum.

Ne de olsa birey kendisini yaratabilir ve her zaman büyük gelişmeler sağlanabilir. Böyle bakmadan da olmaz. Sorunları çok olduğu halde, en temel sorunları yine gündeme soktuğumuz halde üzerinde yoğunlaşamama, sorunun sahiplerini daha kötü veya hesap vermesi gereken bir konuma düşürür. Yıllardan beridir bu hesap sorma işinde hata yapmamak için çok titiz davrandım. Zaten Kürdistan'da ilk defa böyle bir örgütlenmeyi gerçekleştiriyoruz. Hata yapmamak için çok büyük bir sabır kadar, ince elleyip sık dokuyoruz. Çünkü hangi malzemeyle karşı karşıya olduğumu az çok biliyorum. Bu konuda safdilli olmamak gerekir. Ama “acaba daha ne kadar dayanabilirim?” diye de zaman zaman kendime soruyorum.

Yani hâlâ annemin öğüdü: “Sen bunlarla uğraşıyorsun, ama bunlar senin düşündüğün gibi çıkar mı? Veya senin gösterdiğin çaba, fedakarlık, tüm gücünle yüklenmene gerekli karşılığı verecekler mi? İyi hayal görüyorsun. Bunlar sadece işlerini görünceye kadar seninle birlikte gibi görünürler ve daha sonra herkes kendi çıkarına bakar.” Bu tabii bizim yaşamımızın katı maddeci, materyalist bir gerçeğidir. Doğrudur da, ama kimin doğrusu? Bu doğru kime hizmet eder? Ben daha o zamandan beri bunda inat ediyorum. Bu kişiler benim istediğim gibi olamazlar, ama kendilerinin istedikleri gibi olmaları da beş para etmez.

O gün bugündür aynı hikaye sürüp gidiyor.

Devrimci irade öyle ayağa kalktı. Hiç hayal bile etmenin mümkün olmadığı gelişmeler sağlandı. Yerleşik kural, yerleşik ölçü bana göre yeterli değildi. Her yerleşikliğin dışı, bir köy ve yine bir kent topluluğu için yerleşik kuralın biraz dışına çıkabilmek, benim açımdan gittikçe kendini dayatan bir özgürlük ifadesi oluyordu. Ve hâlâ da bu çabayı derinleştirmekle uğraşıyoruz.

Acaba bunu nasıl anlıyorsunuz?

Kendim için, evet, gerçekten lafta değil, pratikte de biraz böyle hiç yarar düşünmem. Ama temel değerlerin zaferi için belleklerin alamayacağı kadar şiddetli bir savaşçıyım. Önderliksel gelişme budur. Şiddetli bir savaşçıyım. Çok açık söyleyeyim, etrafımda değerler birikiyor. Çoğunuzun rüyalarında bile göremeyeceği değerlerdir. Bunlar benim için de geçerli. Ama dikkat edin hepsi sadece özgürlük, kurtuluş, genel ulusal-kolektif değerler olarak anlaşılmalıdır, diyorum. Kendi üzerimde bile hakkım yok.

Yani “ey Apo” diyorum kendi kendime, “sen bir insansın. Ne de olsa günümüz insan haklarıyla dolu geçen bir anlama sahip. İşte insan haklarının bir gereği olarak şöyle sağlıklı, şöyle kabul edilebilir bir bireysel yaşamın olsun.” Kendim en temel insan haklarından yoksunum. Gezme hakkım yok, doğru dürüst bireysel ihtiyaçlarımı giderme hakkım bile yok. Neden? Bir askeri çalışma olması gerekir de ondan. Şu anda bireysel çalışmalara kendim için fazla yer vermem. Benim kendime karşı bile çok acımasız davranmak zorunda kalışım söz konusudur. Çünkü bireysel hak desem; genel hak, halkın hakları zarar görecektir. Savaş zarar görecektir.

Herkesin sigara içme hakkı var, ama benim yok. Rahat uyku uyuma hakkı var, ama benim yok. Hatta kendini fazla sıkmadan, yormadan oturma hakkı var, ama benim yok. Tam tersine, zor bela ancak ayakta duracak kadar mücadele etme görevim var.

Ortadadır, hak değil, görev var diyorum ve esas olan görevdir. Yoksa ben de dilediğim gibi bir uyku uyusam, biraz iyi dinlensem... Şimdi benim imkanlarım Kürdistan'daki herkesten daha faz-

ladır. Dikkat edilirse en özgür davranacak adam benim. Ama buna rağmen durumum bu. Neden?

Yine savaş gerçeğiyle bağlantılıdır.

Mevcut savaşta yenilmemek için böyle davranacaksınız.

Bir çocuk belki kırk kat başka şeyler öğrenip yaşayabilir. Ama ben bir çocuk kadar bazı şeyleri öğrenip yaşamıyorum. Daha böyle zordayım. Neden? Çünkü temel amaca bağlıyım. Temel amaca o kadar bağlıyım ki, başka bir dilden iki sözcüğü bile bir araya getiremem. Herhangi bir davranışı veya bir oyunu iki dakika bile oynayamam. Çünkü ayaklarım hep bir amaca bağlanmış. Ona göre yürür. Hiçbir zaman amaç dışı sarsacak bir tek adım atmam.

Yine temel değerlere yüreğimi nefes nefese bağlamışım. Değil sizler gibi yüreğini hem de aşıklık bir biçimde satmak, toz bile kondurtmam. Çünkü onda, mutlak yüce değere bağlılık var.

Bu kadar halk bağlanır bana, ama hâlâ kendime ilişkin en ufak bir gururum yoktur. Bırakın kendime sevdalanmayı, kendimi daha da çatlatırcasına genel amaçlara bağlarım.

Hâlâ bir parça ekmeği bile boşta bırakmam, çöpe attırmam. Bu benim maddi değerlere yaklaşımımı ortaya koyar. Saraylarım bile olsa, onların bir ulusal kurum olması için milimi milimine dikkatli kullanmam söz konusudur, kendim için değil.

En erken yaşlarda kendimi yitirmedim, sevilip sayılmayı doğru bulmadım. Köyün diğer çocuklarıyla birlik kurmaya hemen özen gösterdim, hatta en zıt aileyle.

İlişki tarzımı her gün evire çevire, adeta örste çeliği döver gibi döve döve sağlamlaştırdığım için, bugün ulusal bir ilişkiye, hatta dev gibi evrensel bir ilişkiye yol açabildim. Birileri bana aşırı bağlandığında veya beni aşırı sevdiğinde tavrımı koyarım. Orada bir eksiklik var derim. Çünkü kendi sevgi tarzımı, bağlılık tarzımı kolay kolay ucuz veya yanlış yola götürmem. En hassas olduğum nokta budur. Eğer ulusal ilişkiyi değil de, basit bağlılık ilişkilerini kabul etseydim, olsa olsa bir aile reisi olabilirdim. Belki de o bile olamazdım.

Ne kendimi kolay beğenirim, ne kimsenin beni kolay beğenmesini isterim. Ne kolay bağlanırım, ne de kolay bağlarım. Ama hiçbir şeyden de vazgeçmem, bütün insanlık dahil olmak üzere. Israrlıyım, çabalıyım ve sonuçta da gelişme ortaya çıkarırım.

Herkes için epey düşünürüm.

Bakarım yüzlerine saatlerce, hiç bıkmadan konuşurum, anlatırım. Usanmadan. Sizdeyse yok. Bakışlar yok, yürekler yok.

Tabii canlandırıyorum, bellek ayaklandırmasıdır, yürek ayaklandırmasıdır.

Ben oyuncuyum. Bir tek günüm heyecansız geçemez. Günlere olağanüstü heyecan vardır ve hem de heyecanda tekrarlama yoktur. Müthiş heyecanlı bir yaşamdır. Her gün benim adıma yüzlerce şoke edici eylem var. Her saat insanın yüreğini ağzına getirir. Yine de benim heyecanlarıma yetmiyor. Mesela kahramanlar var, yüzlercesi var. Onların eylemleri beni tatmin etmiyor. Daha fazla diyorum.

İşte kızlar var. Kızlar da heyecanlandırır insanı. Yüzlercesi var, beni hiç tatmin etmiyor. Daha diyorum, daha büyüklerini nerede bulacağız? Büyük zaferler nerede diyorum?

Hayaller, diyorsunuz. Tabii onlar için yaptığım hep küçük hazırlıklardır. O 25 yaşın çevikliğiyle ben ülkede savaşa gitseydim, bu silahlarla, bu imkanlarla ben bu ülkede ve bu düşman veya yoldaşlıklar karşısında neler yapmazdım?..

İşte çocukluktaki o koşuşlarım vardı, öyle heyecanla... Daha sonraki süreçlerde de arayış, arayış, buluş, buluş, tekrar arayış, arayış, buluş, koşuş, buluş, tekrar her gün hedef belirle, her gün koş... Kesin tekrarlama da yok, tatmin olma da yok. Hani bir metreden başlarlar, santim santim yükseltirler. Benimki rekor üstüne rekordur. Kendime göre ipi hâlâ yükseltiyorum, atla ha atla, büyük bir heyecanla...

Tabii, devrimcinin dünyası böyledir.

Çok ilginç! Aslında bu intikam diyeceğim, bu soyadını bize niye taktılar? Hayret ediyorum. Bu özellik bizde nasıl vardı? Ve kesin söylemişler de, bize takmışlar. Bunu gören nüfus memuruna bravo!

Evet müthiş bir intikamcılık durumu var. Bütün bu olup bitenlerden intikam alacağımı 1920'lerde nasıl tesbit ettiler? İsmet İmset'in kitabında ilginç bir şey söyleniyor: Bir nüfus memuru gelmiş. Güya dedem Şeyh Sait'i asmışlar. Tabii benim dedem filan değil, ama öyle yazıyor. O zaman soyadını intikam koyalım demişler. Hayret, Öcalan? Yirmilerde ve bizzat kemalistlerin taktığı soyadı. İlginç bir ilişki.

Yedi yaşından bugüne kadar aile ilişkisi, çelişkisi büyük bir insanlık ailesine dönüşüyor. İnsanlık ailesinin en seçkin bir parçasını oluşturmaya özen gösteriyoruz. Tabii bunun nedenlerini, nasıllarını ne kadar ortaya koysam da bütün yönleriyle izah edilemez. Bu büyük romanların işi olabilir. İleride büyük romanlaştırma, belki bu çabaları biraz daha sanatsal düzeyde yansıtabilir. Şu anda onun dediğim gibi yoğun ideolojik, örgütsel, askeri yanlarıyla uğraşıyorum. Edebi dile getiriliş tarzı da şüphesiz önemlidir. Sanatsal düzeyi yakalamak önemlidir. Sosyal düzeyden bahsettik. Öyle anlamayan, kavramayan birileri durumunda değiliz. Hainler de dahil, herkesi yürüten biziz. Hainler bile biz olmasak yaşayamazlar.

Onlar bizim hainimizdirler. Bizim yüzümüzden yaşarlar, gafiller de öyle.

Düşmanlarımız bile, çıkar şebekesi oluşturmuşlar ve bu savaştan vazgeçmek istemiyorlar. Düşmanımızı bile biz yaratıyoruz.

Büyüklik, bir bütün olmaktır.

Ama tabii ki, bunları yarattık diye de gerekli mücadeleyi öyle bırakacak değiliz. Onları böyle tarihi düşmanlar gibi boğmayı bilmemiz gerekecek.

Düşmanı açığa çıkarmak önemli bir adımdır. Onlar eski haindir, eski gafillerdir. Bu düşman bin yıllık düşmandır, ama gizlenmiştir, açığa çıkmamıştır. Kendini kuzu postunda kurt gibi gösteriyor. Hayvandan daha beterdir, ama çağdaş ölçülerde insan görüyor. Önce açığa çıkardık, onu başardık. Açığa çıkarma işi tamamiyle daha da geliştirilebilir. Ama savaşmak isteyenler için de yeterlidir. Tabii bu yetmez. Bir de açığa çıkanı bulmaktır.

Bilinir ki, karanlıkta yumruk sıkılarak düşman vurulmaz.

Bu düşmanı nasıl bu hale getirdim? Mutlaka öğrenilmelidir. Mevziye yatış tarzımla ilgilidir, yürüyüş tarzında nefes nefese kesilmemle ilgilidir. Ortadoğu'da nasıl yaşadığım öğrenilmelidir, incelenmelidir. Bütün ilişkilerim öğrenilmelidir, özellikle temel ilişkiler. Temel, çok gerekli olan bir dağ ilişkisi, bir dostluk ilişkisi, bir silah ilişkisi, bir çekim ilişkisi, bunlar alınıp çok yönlü değerlendirilmelidir.

Büyük sonuçlar çıkarılabilir.

“Resim benden daha güçlü.
İstedğini yaptırıyor bana.”
Pablo Picasso

Ben Kazandıkça Halk Kazanıyor

Amansız öfke yıllarıdır.

Savaşın doğasını iyi anlamak gerekir. Savaşın sorumluluğu nedir, bunu iyi bilmek gerekir. Ben kendime en önemli soruları bu konuda sordum.

Nasıl yaşamalı?

Büyük örgütlülük, iyi eğitim, büyük hassasiyet nasıl kazanılır? Bütün adımları dikkatlice atacaksın. Bütün sözcükleri yerli yerinde kullanacaksın. Hızlı düşüneceksin. Hızlı göreceksin. Hızlı yapacaksın. Bütün bunları kendi şahsımda dile getiriyorum. Düşmanın bütün tahrik etme çabalarına rağmen, tarzı doğru götürmeye karar verdim.

İnanılmaz tahrikler vardı. Düşman bazen içimizde seslendiriliyordu. Ama tahrik olmamaya, kişilik meselesi haline getirmemeye büyük özen gösterdim. Basit yaşam imkanlarına dalmaya fırsat vermedim.

Nasıl yaşamalı sorusuna bu temelde ulaştık.

Nasıl ulusal olacaksın? Nasıl sosyal olacaksın? Nasıl örgütlü olacaksın? Üslubun nasıl olacak? Kısacası nizam-disiplin nasıl gelişecek? Tarz-tempo nasıl seyredecek? Bu amansız savaş yıllarında

kendimi adeta yeniden yaratabildim.

Benim başkalarından farkım şu: İmkanları çok iyi görme, yaşam fırsatı bulduğunda öncelikle ne anlama geldiğini anlamaya çalışma... Önce bunu sağlama alırım. Sonra bu zeminde ne yapılabilir, ne kadar ağırlık kaldırılabilir, onu ölçüp biçerim. “Bu hamur nasıl yoğrulur” sorusunun cevabını da bulduktan sonra girerim. Büyük bir çabayla, hızla, istekle yönelirim, biçimlendiririm. Bu bir savaş olur, sonra da yeni bir yaşam olur çıkar. Sınır tanımam. Örneğin bazılarında belki bir çalışma zorluğu, zahmeti vardır. Bende tam tersi- ne rahat olduğum zaman sıkılma, zorlanma söz konusu olur. Rahat- lama oldu mu aşırı zorlanırım.

Hızlı düşünme, hızlı koşma, hızlı yapma bende bir tarzıdır. Bu olmadığında rahatsızlık başlıyor. Bu da benimle yapıyı karşı karşıya getiriyor. Onunki çok ağır, çok hazırlıksız, kocakarıca dediğim halvalara girer. Bizimki çok seri, sürükleyici. Sonuçta egemen olan, sonuç alıcı tarz bizimki olduğu için, başarı kazanıyoruz. Kişisel anlamda bunun dışında başka şeye fırsat vermedim.

Yaşamımı eğrili bğrölü götürmem. Her şeyi genel gelişmenin hizmetine sunarım. Kim ne yapıyor, kim ne ediyorsa, hepsini bir halatla genel çizgi çalışmalarına bağlarım. İnisiyatif elimde, giderek güç de toplandı. Bu gücü çok ustaca kullandık. Askeri, siyasi, diplomatik alanda, yaşamın bütün alanlarında kullanma inanılmaz ölçüde dengeli gelişti.

Çok gelişme oluyor diye kendimi abartıp, kendime sevdalanıp bir sakatlık içine girmedim. Ne de “sıkıntılar artıyor” deyip rahatlık aramadım.

Yöntem cesaret veriyor. Gelişmeler daha fazlasını ortaya çıkarabileceğimi gösteriyor. Ben daha fazla yükleniyorum. “Önemli bir gelişme oldu, bu beni tatmin etti!” Hayır! Kesinlikle bu yok. Bu bir hiçtir, diyorum. Kazanılmış gelişmelere güvenmiyorum. Gözümü, daha da kazanılacak gelişmelere dikiyorum. Daha anlamlısını, daha güzelini yakalamaya çalışıyorum. Bunun dışında hiçbir şeye fırsat tanımam.

Bu yönüyle de yıllara yüklendik. Daha çok parti öncülüğünü, savaş kişiliğini açığa çıkarmaya çalıştık. Örgütlü kişilik, üretken kişilik kimdir? Buna çok ağırlık verdik. Bunun dışında tali işlerle fazla uğraşmadık. Belirleyici olanla, sonuçta herkesi etkileyecek içeriği, tarzı ve tempoyu belirlemekle uğraştık. Kendimi böyle hazırladım ve tuttum.

Tabii, bunun ne kadar isabetli olduğunu, neredeyse bütün Kürdistan'ı merkezi bir otoriteye bağlamakla ortaya çıkardık.

Şu ortaya çıktı: Böyle bir çalışma gerçekten insanı müthiş üretken kılıyor. Ağır yaşam koşullarını çok rahat yaşanabilir hale getiriyor. Yorgunluk bile esenliğe, çalışkanlığa dönüşüyor. Benim şahsımda kanıtlanan bir yaşam var. Karşı taraf ne kadar güçlü olursa olsun, bir kişinin olanakları çok sınırlı da olsa, bunu iyi ayarlamayı bilirse, mantığı kadar duygularını da iyi kullanırsa ve hepsini birleştirirse, kendi doğrusu kadar başarısı için bütün yeteneklerini harekete geçirirse, başaran bir kişi olabilir. Bir ulus düzeyinde zaferi yakalayabilir.

Şimdi benim şahsımda, “kazanan bir kişi, kazanan bir ulustur.” Her bir kişi, bir halk düzeyinde iş yapabilir bütün olumsuzlukları boşa çıkarabilir. Bütün zorlukları, bütün zaafı aşabilir. İnanılmaz olanı gündemleştirip gerçekleştirebilir. Zaten ulusal kuvvet olma, özgürleşen halk kimliğine doğru seyretme, PKK ortamında çekici kimliklerin ortaya çıkması, bizim bu tarzımızla da bağlantılıdır. Düşünce yönünde, duygu yönünde gelişme ve yaşama tarzı, bunun savaşla bütünleşmesi, kendini dünya ile bağlantılandırması, müthiş bir birey haline getirmesi bende böyle gerçekleşti.

Bu yılları müthiş yaşadık; bunları halkımıza da maletmek istiyoruz.

Evet PKK önderliği ve ben kendimi nereye koyacağım? Nereye yerleştireceğim? Kendisine yer olmayan bir halka sağladığım oranda, kendime de yer bulacağım. Yitik bir halkın kimliğinden tutalım özgürlüğüne kadar işlerlik kazandırdığımda, herhalde benim de küçük bir yerim olabilir. Bunun dışında da insanların yer sahibi olaca-

ğına inanmıyorum. Düşünce de kendimi kazandığımda yerim vardır. Fizikle, silahımla, irademle kanıtladığımda yerim vardır. Bir halkın yeri de böyle sağlanır. Bir halka yer yapmadıktan sonra, bireyin kendine yer yapacağını, bir halka kimlik kazandırmadıktan sonra bireyin kendine kimlik kazandıracağını, bir halka özgürlük kazandırmadıktan sonra bireyin kendisine özgürlük kazandıracağını sanmıyorum. Zaten ben sahte tutumları kabul etmemekle, en tutarlı tanımlamayı yapmış olduğumu sanıyorum.

Genelde yaşanan bir yanılgı da, halka rağmen özgür olunduğunu, halka rağmen düşünüldüğünü sanmaktır. Bu, halkımız ve birey açısından tarihi bir hatadır. Herkes böyle bir hatanın kurbanı ve ben bu hataya düşmemek için alabildiğine özen gösterdim. Benim yerimin olup olmadığına bakarak, bireylerin de bu dünyada, bu halk içerisinde yerinin olup olmadığını anlaması gerekiyor. Ben kendime yer yapmasını bilirim. Bütün eylemlerimi tarihte, halkın vicdanında, insanlığın şerefli ailesinde yer yapmak için gerçekleştirdim.

Özgürlüğe mi ihtiyacım var, dört elle sarılarak “iddialıyım, hırslıyım, çalışacağım ve başaracağım” diyerek bunu biraz yaptım. Zaten bunun için, PKK demek, APO demektir. Yine bunun için Kürt halkı benim adımla eş görülür. Bunun böyle görülmesinin nedeni, yitik Kürt, yitik Kürdistan ve yitik bireyin benim şahsımda kazanmaya doğru gitmesindendir. Ben kazandığım oranda halk kazanıyor, ülke kazanıyor, birey kazanıyor ve dolayısıyla da bana böyle bir değer biçiliyor.

Tabii, bu benim durumum. Bu, herkesin kazandığını göstermez. Elbette, bana dayanarak da olsa, kişinin kendini var etme durumu yerine, ayrı bir savaşımın kişinin kendisini var etmesi gerekiyor. Bütün dinlerde olduğu gibi, şöyle bir yanılgı içine girilmemelidir: Hristiyanlıkta Hz. İsa çok iyidir, Hristiyanlığı ifade eder. “O zaman bütün Hristiyanlar iyidir” şeklinde Aristo mantığıyla hareket edilemez ve bununla da iyi bir Hristiyan olunamaz. Aynı biçimde, iyi bir Müslüman da olunamaz. İsmen Hristiyan veya Müslüman olunur, ama fizikmen belki eski bir münafıktan daha beter olunur.

Bunu iyi görmek gerekiyor. Kişi kendi kimlik sorununu, kendi varlığını ne kadar kanıtlayabilmiştir? Mücadele içerisinde teorik ve pratik olarak kendisini ne kadar yeniden yaratabilmiştir?

Yaratma işi çok önemli, ikiye bölünmüş olmamak gerekiyor. Aldanmamak, kendini kandırmamak gerekiyor.

İlle benim bir tanımım yapılacaksa, şöyle denilebilir: Ne lafla yanıltan, ne hamallıkla yani ucuz pratikle kendini kandıran, bilimsel olabildiği kadar, iradeli de olabilen, söylediği kadar yapabilen, bunu sorumlu bir savaşımın da oldukça kanıtlayabilen biçiminde bir tanımlama getirilebilir. Başka türlü ben insanlık karşısında ne olabilirim? Bitirilmiş, yitirilmiş halk gerçekliği karşısında bitmeyen, yitirilmeyen bir iddia, yaşayabilme iddiası... Bu konuda özgür savaşan, olağanüstü çalışan, düşünce kadar pratik sergileyen biriyim.

Aslında ayrıcalık da değil, bir halkın kendisi olabilmektir. Tarihte sağırlaşmış, dilsizleşmiş, körleşmiş bir halkın bu duygularını var etmeye çalışıyoruz.

Nasıl başarılıylağı ile uğraşırım. Değişik bir faaliyet olduğu için, farklı yaşadığım açıktır.

Kişiler neden kendilerine bu kadar sevdalı, neden bu kadar umutsuz? Kişinin kendisini benimle mukayese etmeden önce, bu soruları kendisine sorması gerekiyor. Aslında ben kendimi söylediği gibi “Başkan, Serok” olarak da görmüyorum. Ben kendimi amansız bir iddianın takipçisi, yani savaş iddiası, eylem iddiası, örgüt iddiası, ideoloji iddiası, seviye iddiası olan biri olarak değerlendiriyorum. Sanki birileri “sen bir hiçsin” diyor ve ben “ben bir hiç değilim” diyorum. Biri “sen şöyle yaşayacaksın” diyor, ben “hayır, öyle yaşamayacağım” diyorum. Biri “sen şöyle sınırlandırılacaksın” diyor, ben “bu sınırları tanımıyorum” diyorum. Dosta da, düşmana da, ana-babaya da bunu söylüyorum. Son derece kendine göre bir özgürlük savaşımını yaratan birey olarak değerlendiriyorum.

Kendi kanunlarımı kendim ortaya çıkarıyorum. İdeolojik çerçeveyi, eylem özelliklerini sürekli uğraşarak geliştirmeye çalışıyorum. Bazen çok tatlı bir dille, bazen de çok bitirici bir üslupla ken-

dimi yapıp sunuyorum. Kimine göre öyle, kimine göre böyle. Ama bunlar benim özgürlük haklarım veya özgürlük savaşımını geliştirmem için mücadele haklarımdır. Birçoklarının fazla katılmadığını, hatta boşa çıkarmak istediğini biliyorum. Ama karşılarında bir savaşımın olduğunu da bilmelidirler.

Beni ille tanımak istiyorsanız; özgürlük alanını sürekli geliştiren, kendine göre çok iyi kanun koyan, bunları uygulayan, insanın temel özelliklerine amansız dikkat eden, eski ve yaramaz yönleri yerle bir eden, bu konuda gerçekten tutarlılık düzeyi olan biriyim. İnanc kadar bilime değer veren, gözükara bir fanatik olmayıp evrensel düşünen; birey hakkına, ulusal özelliklere, hatta aşiret-kabile özelliklerine anlam veren biriyim.

Yani herkesin hakkını gözeten, aynı zamanda birçok noktadaki haksızlığı görüp karşı çıkmayı becerebilen olarak anlaşılmalıyım. Mesele benim anlayıp anlamamam da değil, kendimi değerlendirip değerlendirmemem de değil. Bunu zaten her gün yapıyorum. Mesele kişilerin, yapının bunu nasıl anladığıdır. Acaba kimliğe sahip olabilecekler mi? Kendilerine bu dünyada yer edinebilecekler mi? Gerçekten bu halk içinde yerleri olacak mı? Kabul edilebilir bir üslup, temsil düzeyinde varlık gösterecekler mi? Bu konuda duyarlılıkları yeterli midir?

Ben kendimi halkın bağrına iyi oturttuğuma inanıyorum. İnsanlara çok yerinde kabul ettirdiğimi düşünüyorum. Düşmanlarım da dahil, çok az kişi dışında, benim hakkımda olmadık asılsız iddialarda bulunulamaz. Kendi işlerimde ne kadar başarılı olduğumu, ne kadar özgün ve yerinde davrandığımı gösterir.

Bunlar bir anlam ifade etmelidir. Öyle abartılı değerlendirmelerle “şöyle büyüktür” deyip kendilerini şemsiye altına sokmaya çalışanlar var. Bu durumdan nefret ediyorum. Ben öyle bir büyüklük değilim. Tamamen yol arkadaşlığı biçiminde bir yürüyüşün sahibiyim. Öyle çok göklerde seyreden bir buyruk sahibi olmayacağım. Ama öyle kişilerin kendilerine yakıştırdıkları “hakkımdır, hukukumdur” dedikleri gerilikleri ve yaşam biçimini de kesinlikle kabul etmeyeceğim.

Eğer bir ulusla otorite olunmak isteniyorsa, şu çok iyi bilinmeli ki, öyle gökten inip birisi bizi ayağa kaldırıp yürütemez. Yine bir çoğunun düşündüğü gibi bu iş keyiflerine göre de yürümez.

“TC bizi sömürmüş, kullanmış, aşiret çocuğuyuz, ağalıktan nasi-bimizi almışız, sen fazla bize bulaşma, bizi kendi halimizle baş başa bırak” diye söyleyenler var. Bunu söyleyenler şunu açıkça bilmelidirler ki, bunu söyledikleri andan itibaren belalarını bulacaklardır. Bunlara şunu söylüyorum: “Ne mucizelerle, ne de keyfinizle kurtulacaksınız! Bir tarz, bir tempo ve geliştirilen yol ve yöntem var, ona tabi tutulacaksınız.”

Apo demek, biraz bu demektir.

Herkes akıllı olmasını bilmelidir. Yol arkadaşlığı öyle sıradan bir arkadaşlık olamaz. Maddi ve manevi olarak güç biriktirdiğim biliniyor. Ben bu gücü biraz yoldaşlık için kullanacağım. Kimsenin beni kullanamayacağını, ne sağa ne sola çekiştiremeyeceğini, maceraya itemeyeceğini belirtmek isterim. Yine beni hastalık numaralarıyla, köylü kurnazlığıyla, yalvarışlarla, şu veya bu düşkünlük ve duygusalılıklarla engelleyemeyeceklerini vurgulamak istiyorum. Tarzım, tempom, hislerim, yürüyüşüm ve özgür iradem var.

Ve ben her şeyden önce bir özgürlük savaşçısıyım. Kanunları anında bulup ortaya çıkarırım. Anında dayatırım. Ölüm de olsa bu yapılacaktır.

Çünkü özgürlük en yüce değerdir.

Özgürlük, bizim halkımız için ekmek ve sudan daha önce gelir.

Kanun bu olduğuna göre, kanunun gerekleri yerine getirilecektir. Apo, bir yerde bunu uygulayan adamdır. İşine gelen bu göreve gelir, işine gelmeyen kaçır gider. Nitekim bazıları kaçabilecekleri kadar kaçıyorlar. Biz bu düzeyde bir gerçekliksek, varlığımız şekillenmişse artık bunu anlamak gerekir. Emekle, çok planlı, çok duyarlı bir sorumlulukla yürütüyoruz.

Biz açıkça şunu belirtiyoruz; daha fazla yük almak sizin göreviniz, kendinizi yürütmesini bileceksiniz. Kendinize kesin bir yer yapmaya ihtiyacınız var. Bir mezardan turalım, bir saraya kadar ih-

tiyacınız var. Bunlar bizim yapı için sürekli dile getirdiğimiz gerçekliklerdir. “Parti bize yer verir, kurtuluruz. Bazıları çalışır, biz de yeriz” diyenler bile var. Ben bu hareketin başında olduğum sürece ve bu hareket yürümeye devam ettiği müddetçe, aldatarak, bastırarak, köylü kurnazlığı veya aydın kurnazlığıyla yer yapmaya, maddiyat, maneviyat elde etmeye çalışanlara bu imkanı kesinlikle tanımayacağım. Bu konuda bizim yarattığımız kişilik adaletli, emeği esas alan, başarı için yürüten bir kişiliktir. Başarırsa güzel yer var. Katkı sağlanırsa, onu hissettirirsen ilgi var. Bunlar yapılrısa daha fazla yerin sahibi olunur. Şu numarayla, bu yöntemle, kurnazca yaklaşan ölçülere, başarıya, emeğe, doğru görüşe, kesin yerinde çabalara dayanmayan bir çıkış, bir arayış, açıkça söyleyeyim ki, sadece bela getirir.

Ben bunun için akıllı olun diyorum. Söylediklerim tartışılabilir. Benim gücümün bu temelde kesin işlev göreceğine eminim. Kimseyi zorlamıyorum, isterlerse savaşsınlar, isterlerse uyuşsunlar. Ama gerçeği de bilmek durumundadırlar. Artık kesin bir varlık, halk iradesi ve otoritesi söz konusudur.

Düşmanlık da yapılsa, dostluk da yapılsa, çok gerçekçi değerlendiririm. Bu, aynı zamanda halkı değerlendirme anlamına gelir. Benim kendime verdiğim söz: “Sen olursan, halk olur; sen varsan, özgürlük de olur.” Bütün bunlar da, bir halkın özgürlüğü ile kanıtlanabilir.

Bunlar önemli durumlardır. Bir kişi kendini ancak böyle ortaya çıkarabilir. Halktan olduğun kadar, sen de varsın. Ama halka nasıl mal olacaksın? Halktan olabilmek, halkla birlikte var olabilmek için, örgüt düzeyi gerekir. Bunları kullanmadan, zaten sen halktan olamazsın. Ölçüleri uyguladığım oranda halktanım, savaştanım, partidenim; saygım, onurum, yerim olacaktır. Bunun dışında hiç kimse başka sıfatlarla kendini kandırmamalıdır. Herkes haddini hududunu bilmelidir. Bu dönemde herkes kendine yönelmelidir. Ben de kendimi biraz daha gerçekçi değerlendiriyorum.

APO demek, otorite demek olduğu için, bazı aptallar “Parti

Önderliği'nden aldığı güçle insan padişah gibi de olabilir” diyorlar. Her türlü rahatlığı, her türlü güçlenmeyi sağlayabilir, bu anlamda doğrudur. Düşünün, aynı zamanda en zorda olan insanım. Doğru dürüst ne yediğim yedik, ne yaptığım yaptım. Ben böyleyken bu kişilikler nasıl bana dayanarak, tüm güçlerini benden alarak kendilerine göre hayal haneleri icat ediyorlar? Bunlar ancak serseri, ikiyüzlü, münafık olarak değerlendirilebilir. Bu kadar zorda olan, bu kadar amansız sorunları olan, bu kadar savaşı olan bir kişiye, nasıl sadece rahatlamak ve güç kazanmak için yaklaşılr? Bu alçakça ve şerefsizce bir tutumdur.

Özgürlük ölçülerine son derece dikkat ederim. Yine güzellik ölçülerine dikkat ederim. Varsa böyle özelliklerin, canımsın, ruhumsun, her şeyimsin. Yoksa bir hiçsin ve bana yaklaşmayacaksın.

APO budur, kendimi iyi tanıttım. Bazıları kendilerini maskeliyorlar, kendilerini yalvarır-yakarır bir duruma getiriyorlar veya komploculuğa giriyorlar. Zaten bunlar aynı zamanda provokatör de oluyorlar. Ve beni böylece etkileyeceklerini sanıyorlar. Bazı tipler var ki, işi gücü tahripçiliktir. Bazıları var ki, işi gücü köylü kurnazlığıyla veya ahabap-çavuşluğuyla benden yetki alacak, benden ilgi alacak, beni rahatsız edecek veya beni kendine göre bir yere koyacak. Sen kimsin? Ortada bir güç meselesi var. TC'nin tarihine bak, dünyada belki bir numaradır, o bile başaramıyor. Sen ona bak, kendi boyunun ölçüsünü al.

Ama “işte ne de olsa ahabap-çavuşumdur, kardeşimdir, bilmem şöyle yakınımıdır, ben şöyle eskiyim, ünlüyüm, vazgeçilmez bir komutanım.” Bütün bunlar bana vız gelir. Zaten anlı şanlı komutan ve öyle onay görmüş kişilik de yok. Ben bile tam onay aldığımı sanmıyorum. Tam zaferi yakaladığımda, işleri şu an biraz ilerletiyorum. Halk “iyisin” diyor, “yaşasın APO” diyor. Ben “yaşasın” desinler diye talimat çıkarmıyorum. Hoşuna gidiyor veya bir şeylerin başarıldığını görüyor, kendisi bunu sloganlaştırıyor. Kesinlikle ben hiçbir kişiye ismimi yücelt demedim, hatta sıkıntı bile duyuyorum. Ama kendisini benim şahsımda gerçekleştirmiş olarak görüyor. Bin

yıllık umutlarının canlandığını görüyor, başardığını görüyor, bunun için bu sloganları söylüyor. Desin, bu da onun hakkıdır, bir şey demem. Demek ki biraz başarmışız. Sen başar, halk sana da, başkasına da böyle söylesin.

Dikkat edilirse, halk burada da gerçekçidir. Çünkü yaşam kavgası öğretiyor. Bütün bunlar az çok beni tanıtıyor; ne olacak, ne olmayacak, nasıl ele alınacak, nasıl ele alınmayacak, nasıl kullanılacak, nasıl kullanılmayacak, bunları bazı yönlerimle gösteriyorum.

Benim anlaşılmasız yönlerim veya sorgulanması gereken yönlerim, aslında son derece açıktır. Ben kesinlikle böyleyim. Açıklık ve demokrasiyi çok iyi birleştirdiğim kanısındayım. Dilsiz bir halkın, kör bir halkın böyle ortaya çıkması, bence bunun kanıtıdır. Yalnız biraz böyle olmak zorunluluğu vardır. Benim karşımda kendini örtbas etmek çok zordur. Benim karşımda tam özgürlüğü yürüten puan almak zordur. Dolayısıyla bana kendini yakın hissetmek demek, ne kadar başarırınsanız o kadar yeriniz var demektir, ne kadar emek sahibiyseniz o kadar anlamınız, ne kadar estetikseniz o kadar hayranlığınız olur demektir. Bunlar benim vazgeçilmez ölçülerimdir.

Aslında bütün günlerim muammalı, hep sırlar kısmını ifade eder. Çok ilginç tabii. Benim tarzım, bazen beni bile gerçekten hayrete düşürüyor. Hâlâ da soruyorum kendime: “Sen kimsin, nesen? Nasıl başardın? Buraya nasıl geldin?”

Çok erken yaşlarda bile kendi kendini yürüten kuvvet olmaya özen gösterdim. Bir yere oturduğumda “cıva geldi” derlerdi. Akışkan bir olayı ifade eder. “Sende cıva mı var” sorusuyla sıkça karşılaştığımı biliyorum. Ama hep hayranlıkla ilgili bir yürüyüşü. Kimsenin ciddiye almadığı tek bir durumum bile olduğunu sanmıyorum.

Gerektiğinde 70 yaşında bir kişiyle çok amansız bir çelişki ortaya çıkarırdım. Ama bir yolunu bulurdum, adam kudururdu. Üzerime gelirdi ve ben de seyrederdim adamı. İnsanları farklı durumlarla karşı karşıya getirirdim. Hayretler içinde bırakırdım. Maksat ilginçlik ortaya çıkarmaktı. Sıradanlığı, tek düzeligi, alışkanlığı hiç sev-

mem. Her gün ilginçlik olmalı benim için. İçine yeni bir şey girmediğinde zaten sıkılırdım o günden ve mutlaka “yeni olan nerede, ilginç olan nerede?” diye sorardım. Bu benim için çok önemliydi.

Siz, sanıyorum bir alışkanlığa tapar yaşarsınız. Bir varlığınız oldu mu, onu yıllarca büyük ölçüde muhafaza edersiniz. Ben bunlardan kaçırım. Bir kez benim olan her şeyden nefret ederim. Hep yabancıyı arama, hep başka yerde olanı bulma ve bir yerlere oturtma. Kazanılmış olanın üzerine oturmaktan nefret ederim. Hatta onu artık kendimden saymam. Fakat bu demek değildir ki hiçe sayarım, ama o kazanılmıştır. Bazıları onu mirasyedi gibi yemek ister. Ben asla bir tek zırnığını almam. Ona biraz daha ilave etmek isterim. Bu beni daha çok ilgilendirir.

Mirasyedici olmamak çok önemli. Yine sırf kendimi savunmak için laf üretmem. Gerçeği, başkalarının dilinden de olsa öğrenmek isterim. Çocuktan bile öğrenirim. Öğrenme gücü, kendini büyük görmemek çok önemlidir. Bu konuda çok alçakgönüllüyüm. Bir ilkokul öğrencisi gibi, kendimi her gün yeni gerçeklerle karşı karşıya bırakırım.

Bütün bu verilere ve bu kadar tanınmış olmama rağmen, aslında ben de kendi kendimi tanımakta güçlük çekiyorum.

Ne olacak?

Bu soruyu ben de kendime soruyorum. Nereye gidiyorum? Esas ereğim ne? Bazen felsefeye uzanıyorum. Felsefi olarak şu noktaya kadar gelebiliyorum: İnsan dediğin ne ki, mesele o. Belki bazılarına zırkütücü gelebilir, ama aslında doğanın kendiliğinden ortaya çıkardığı bir parçası. Oraya kadar görebiliyorum. Doğa felsefesinin kendiliğinden sonuçlarını çok rahatlıkla görebilirim. Evrenin işleyiş kanunlarına göre nereden geldiğimizi, nereye gittiğimizi değerlendirebilirim.

Tabii, onu fazla önemsemem. Şu an önemli olan, temel problem olan Kürtlük olayı ne olacak?

Zaten Kürtlük olayı ile uğraşırken, bütün insanlıkla uğraştığımı biliyorum. Kendimi insanın bütün temel özellikleriyle uğraşır bul-

yorum. Önemli olan da kendime seçtiğim yöntemdir.

Çok özgür bırakırım kendimi. Benim kadar kendini özgür bırakan kimse yoktur. Mesela bir çocuğun ilgileri kadar kendimi ilgili kılarım, hevesleri kadar kendimi hevesli kılarım. Ama bazen inzi veya çekilen veya bir damla suyla kendini terbiye eden durumuna da girebilirim. O kadar geniş bir esneklik var. Bazen bir padişah gibi isterim, bazen hiçbir şeyi olmayan, bir kuru ekmekle yetinen durumunda olmaya özen gösteririm. Zaman zaman iki sınırı da yoklarım. Bu kadar özgür birisiyim. Bazen müthiş kuralcıyım, ama diğer yandan müthiş yaşam zengini bir kişiyim. Kendimi bu kadar pratik zenginlik içinde bırakıyorum.

Bütün bunlara rağmen, aslında sade ve net bir tavıra ulaşmak zordur. Bir şeyi sağlamadıkça, kendimi sağlamış gibi hissetmem, kendimi kandırmam. Hayret ediyorum, bazıları çok temel bir ilke başırlamadığı halde yaşayabiliyor. Örneğin özgürlük ilkesi, savaş ilkesi, buna benzer başka eğilimler, ilkeler. Eğer başarıya gitmemişse kopmam. Kırk bin defa, adeta gezegenin güneş etrafında dönmesi gibi dönerim, ta ki onu başırlıncaya kadar.

İşte Kürt meselesi, temel bir sorun, büyük mesele. Ben amansız üzerindeyim, bu da bir özelliktir. Bunun gibi daha bir sürü özellik var. Örneğin herhangi birisi gibi başlarım, ama müthiş sonuçlandırırım. Başlarken herkesten daha basit, daha iddiasız başlarım, ama sonuçlandırırken mutlak başarı elde etmiş olmalıyım.

Ben anlık biriyim.

Çok süreçli yaşarım, hem de anı anına.

Benim için anı yaşamak önemlidir.

Anı doğru yaşamak.

Sanki her şey şu anda gerçekleşecekmiş gibi, an'a yüklenme tarzım var.

Zaten yarınları da böyle sağlıyoruz. Herhalde başarının en önemli bir nedeni de budur. Benim için fethedilmeyecek bir an söz konusu olamaz. Bütün anların, zincir halkası gibi olacak, kopuk halka olmamalı. Kendi zamanlamamı böyle ayarlıyorum. Gaflette olayım,

kopuk olayım, bir dönemi boşa çıkarayım, gafil yakalanayım, bunlar benim için hiç söz konusu değildir. Müthiş bir zincirleme. Yükselen bir helezon gibi dönüp dolaşıyor, ama tekrarlamıyor; dolap beygiri gibi dönmüyor, sürekli yükselen bir çizgi. Ne füze gibi uçtu, düştü, ne de dolap beygiri gibi hep tekrarlıyor. Hayır, helezonvari bir yükseliş.

Öyle bürokratik veya şekilci bir önderinki gibi, sekreterim, danışmanım da yok. Benim böyle şeylerim hiç olmadı, olmayacak da. Ama öylelerinden daha kuvvetli yönettiğimi söyleyebilirim. Bir de fazla şekle takılmayan bir yaşamım var; eğer öyle bürokrasiye, öyle şekle takılsam, herhalde yaratıcı özelliğimi kaybederim. Kendimi özgür bırakışım, insan soyuna, insan özelliğine gösterdiğim en büyük değerdir herhalde.

Kendini özgür bırak, kendini özgür tut, özgürlüğün önüne engel koyma.

Çocukluk özlemlerimi bile hâlâ özgür bırakıyorum. Gelenekler onbeşinde şunu söyler, yirmisinde bunu söyler, kırkına geldiğinde şöyle olursun der. Bende bütün bunlar anlamını yitirmiştir.

1994 Ağustos'unda bir köylümüz gelmişti. “Sen eskisi gibisin, biraz şişmanlamışsın” dedi. Beni 10 yaşında nasıl biliyorsa, “şimdi de aynısın” diyor. Bu bir gerçeği ifade ediyor. On yaşında neysem, şimdi de öyleyim.

Evet biraz şişmanladım, hepsi o kadar.

Benimle yürümek isteyenler ölçüp biçsinler. Hani bir söz vardır, “ipini koparan” diye. Ben ipimi koparan birisiyim. Çocukluktan beri bunu söylerlerdi. TC de öyle söylüyor. Dünya da şimdi öyle söylüyor. “Ona bakmayın, ne yapacağı belli olmaz, o ipini koparmış” diye. Evet ipimi koparmışım, ama bir yerde bazılarını da ipe bağlamışım. TC'yi bağladığımız gibi. Bu özgürlükle ilgili bir olay. Ama yine de size söyleyeyim, işine gelmeyen kesin peşimize takılmasın. Kimsenin maceracı olmasını istemem. Yani, “Apoculuk nedir, ne değildir” ölçüp biçsin, ondan sonra katılsınlar.

Ben gerçekleri gözardı etmediğim için, şimdi halkın yaşamına

girmiş durumdayım; tarihe de giriş yapmışım. Ama bugün, ama yarın, ama şöyle, ama böyle, yaşadıkça göreceğiz. Her günüm bir şok sayılır, değil mi? Hepsinin gözlerine bakıyorum, acayip olmuşlar. Cumhurbaşkanı, başbakan, genelkurmay başkanı, muhalefet, hepsi küplere binmişler. Hepsi böyle öfkeli, adeta “nereden çıktı bu belâ?” dercesine hepsi bana sataşüyor. Tüm bunlar bir olay olduğumu ortaya koyuyor.

Bende eğilimler çok erken yaşlarda vardı ve ben hepsinin önünü açık tutmaya çalıştım. Okul eğilimi, bir sürü insani eğilim; bazı noktaları büyük ölçüde özgürlük kavramıyla izah etmek mümkün. Bu yan biraz ağır basıyor.

Herhalde ben, kendi kendisine en iyi davranmış insanım. Kendimi tutsaklamama, kendimi hapsetmeme, kendimi çirkinleştirmeme, kendimi cahilliğe terk etmeme, kendimi zavallılığa terk etmeme, kendime haksızlık etmeme, sanırım en özgün yanımdır. Benden bir şey isteniyorsa, saygı duyarım. Çocukluk özlemlerim var. Bir yerde o özlemlerin hizmetçisi olacağım. Tabii ha ben, ha çocuklar, ha halk farketmez. Çocuk bir şey istiyorsa, özlemleri varsa, ömür boyu ona bağlı kalırız.

Daha siyasete başlamadan da öğretmenlerimin tümünün dikkatini çekmiştim ve onların bir nolu öğrencisiydim. Bunu rahatlıkla söyleyebilirim. Ama çalışmalarım da vardı. Korkularım, endişelerim de dolu doluydu. Bütün bu kuralsız-gözükara gibi görünen özgürlük girişimlerine rağmen çok endişeliyim.

Çok ölçüler içindeyim. Kılı kırk yaran bir özelliğim olduğunu da söyleyebilirim. Belki bu yönümü de kimse bilmiyor. Benim kadar hesaplayan, benim kadar ölçülü adım atan kimse yoktur. Çok dar bir yerde çok ölçülü yaşamak.

Çok az imkanla başarıyı zorlamak.

Ama birçokları politika yapıyor, çok geniş olanaklar çıktığında yaşamasını bilmiyorlar. Nasıl derler, “önü yem dolu atın, kaburgalarının birbirine geçmesi” gibi. Birçoğunun durumu biraz buna benziyor. Kendilerini Allah'ın fukaraları durumuna getirmişler. Düşünün,

ben en sıkışan adamım, ama en dar yerde bile manevra imkanı bulabiliyorum. Müthiş etkiliyorum, savaştırıyorum, geliştiriyorum; tarzımla, tempomla, manevra kabiliyetimle içimde dünya yaratıyorum, ufak bir iletişim aracıyla yönlendiriyorum.

Ben buradan düşmana direkt yumruk sallamadım, ama Ankara'da vuruldular. Ben vurdum, değil mi?

Açık.

Şimdiye kadar hiçbir Kürt böylesi vuruş düzenleyemedi.

Ben buradayım, adım atmadım, ama uzaktan da demek ki vurulabiliyor.

Diğer birçok şeyde de böyle. Ben kendimi halktan gizlemiyorum. İçimiz-dışımız çok açık.

Şimdi, sevgi-savaş olayı, iyilik-kötülük, güzellik-çirkinlik olayı. Tabii ki, kavganın özünde bunlar var. Bu herhalde, biraz toplumsal özelliğimiz de oluyor, çelişkilerin düzeyi işgalle, istilayla, hatta doğa koşullarıyla da bağlantılı olabilir. Toplumumuza baktığımızda her şey çok çirkin, her şey çok sevgisiz, saygısız. Ailede, köyde, her nereye uzandıysam öyle. Çok duyarlı birisi olduğum için ben bunları kabul edemezdim veya işte başımı alıp güzel yerlere gidemezdim.

Ben gerçekçi bir insanım.

Ülkem bu kadar çirkinleşmişse, insanlarımız bu kadar çirkinleşmişse, kendime soru sormasını bileceğim. Kürtlerin çoğu Avrupa'ya veya metropollere kaçtı ve hatta Türk gibi olmaya çalıştı, değil mi? Ama ben bunu gördükçe etkilendim ve esas duruş biçimimi almaya başladım.

Kendim de dahil, bu kadar çirkin olan ben, bu kadar zavallı olan ben, bu kadar harabe olan ben, bu kadar soyulan ben düşman kavramıyla bu kadar uğraşıyorum. Her gün, her saat, sora sora çelişkiyi ortaya çıkardım. Bir hareketliliğe yol açtım. Bütün bunlar tabii ki, büyük sorgu süreci, kişiliğim şekillenirken beni böyle nefretle, kinle, öfkeyle, aynı zamanda düşünmeye sevketti. Ben bu süreçleri bin kez yaşadım.

Oluşum-gelişim deniliyor. Dinle uğraştığım kadar, felsefeyle de uğraşmaya çalıştım. Aslında o kadar yaratıcı, anlayan biri de değilim, açıkça itiraf edeyim. Kitap okuyordum, ama bazen elli kez okuduğum yerler vardı. O kadar zeki, ağzı laf yapan birisi de değilim, ama peşini bırakmam, bırakmadım. Dini irdele, Allah nerede, Allah nasıl, sor sorabildiğin kadar. İyilik, kötülük vb...

Dinle halledemezdim, felsefeye atladım. Felsefe bilime biraz daha yakın. Yine de öyle bir felsefeci gibi öğrendiğimi sanmayın. Birkaç özelliği öğrendiysek, bu da bizim için önemlidir.

Olmadı, siyasete atladım. Siyasete atlarken hepsinden daha deneyimsiz, daha görgüsüzdüm. Aslında belki hâlâ öyleyim. Ama siyaseti farklı yapıyorum.

Siyasetin hakkını veriyorum.

Siyasete özgürlük tanıyorum.

Siyaseti düşüncelerle başarıyorum.

Siyasette neyi başardım? Özellikle siyasi diyalog için ben bunları açmaya çalıştım. Tabii fazla anlayan olmadı. Siyaset nasıl güdüleştirilmiş, nasıl değerden düşürülmüş, bunun yerine çok katı ve üretimi boğan bir militarizm nasıl ikame edilmiş ve bu Türk insanının yaşamına nasıl sokulmuş, nasıl üretimi kesiyor, nasıl insanlığa zarar veriyor?

Bunu onlara, o generallere göstereceğim. Zaten savaş tutkum bundan ileri geliyor.

Savaşta çok çekinen birisiyim. Vurma sanatının en önündeki benim şimdi. Ama beni bu işe çeken ne? Karşımdaki laftan o kadar anlamıyor ki, zor gücüne o kadar güveniyor ki, bütün doğrulara o kadar set çekmiş ki, hatta bütün olası yaşam biçimlerine o kadar egemenlik kurmuş ki...

Ben Türk militarizminde bunu görüyorum.

Aslında başlangıçta asker olma özlemim vardı. İlğim vardı. Belki de yaşamamın önünü kestiği için içine girip anlamaya çalıştım. Onunla belki bir şeyler çevirmeyi düşünüyorum. Hatta ilkokuldayken bir çocukluk arkadaşım vardı, onunla darbeyi düşünmüştük.

Herhalde 27 Mayıs'ın etkisi. Şöyle hava kuvvetleri komutanı ol, şöyle darbe yap. Ne yapacağız, belli değil ama düşünülüyor. Önemli olan böyle maceracı düşünmek.

Daha sonra asker olamadığım için hüngür hüngür ağladım. Şu anda bütün Türk ordusuyla savaşıyoruz. Türk ordusu beni asker yapacak, komutan yapacak ve derdimi halledecek. Şimdi kocaman Türk ordusuna karşı yeni bir ordu yaratacağız ve onu sarsan bir savaşın başındayız.

Engel olamıyorum içine girip bir yerlere ulaşmak, olmadıysa karşısında durarak mutlaka bu sorunumu halletmek istiyorum.

Biliyorum ki hayatın önüne böyle bir araç konulmuş.

Türk ordusuna gidemezdim, her şey yasak. Bekçiye bakıyorum, o fazla bir güç değil; asıl güç ordu. Ordunun içinde de özel ordu.

Şu anda inadım var.

Benim özelliğim, düşüncemin son derece üretken, sürekli ve iddialı olmasıdır. O askeri denilen sorun nedir? Bu askeri denilen egemenlik neden bu kadar amansız?

Türkiye ortamında doğdum, şimdi Türkiye ortamında sorumlu olmak istiyorum. Türk ordusuna karşı, Türk-Kürt karşıtlığına çözüm getirmek istiyoruz.

Asker yönüm nasıl gelişti?

Aslında temel bir özgürlük istemim var ve birçok yönüyle onun önünün kesilmesi söz konusu. Ben de o konuda kendime saygılı olduğum için, askeri olarak güç olmak istiyorum. O olmadığında, karşı bir askeri güç olarak önümü açmak istiyorum.

Bunun başka çaresi yok. Bilim bunu böyle saptamışsa, gerekeni yapacaksın, bilime ihanet olmaz. İsmail Beşikçi'nin dediği gibi, bilim sadece bazı gerçekleri tesbit etmek için değildir (saygım var, büyüklüktür. Onun için yıllardır zindandadır). Ama bir de bilimin emrettikleri var. Sömürgecilik, militarizm, sadece tespit etmekle karşılanacak olgular değildir. İkinci bir soru da şu: Bundan kim zarar görüyor? Kürtler bu kadar zarar görüyorsa, bilim adamının atması gereken ikinci adım, "yıkmalısın, gerekiyorsa orada da yer al-

malısın!” İsmail Hoca neden böyle yapmıyor diye suçlamıyorum. O söyledi, bin defa şükür. Onun söylediği gerçekleri esas aldıklarını söyleyenler saldırsınlar. Bir görev bölümü de diyebiliriz.

Bilim benim için irademi ayağa kaldırmayı ifade eder. Bilgi küpü filan olmak istemem. Bu anlamda bilgiden nefret ederim. Bilgi, biraz işleri doğru yürütmek içindir. Başka türlü bilgiyi kabul etmem.

Askerlikte en iddiasız olmama rağmen, bütün özgürlük istemlerimin önünde engel olduğu için ve yine kendime saygının büyüklüğünden dolayı “sen misin önümü kesen ordu?” deyip, ilk Kürt adına yapılması gerektiği gibi yöneldim. Ve tarihte kimsenin yapmadığını yaptım.

En etkisiz, en zavallı; aşireti, ailesi, hiçbir şeyi olmayan, tek bir arkadaşı bile olmayan; ortada tek bir fişeği, parası, kuruşu olmayan biri kalktı, böyle iddialarla ortaya çıktı.

Çok değişik bir kavga.

Don Kişot bile böyle kavga yapmaz. Bu kavgaya öyle başladık. Zaten uzun süre herkes dalga geçiyordu. “Nedir Kürdistan? Laf seninki!” Yıllarca böyle söylüyorlardı.

Çok kişiye sonuçta kendimi anlatmasını bildim. Bu konuda çok müthişim. Beni dostça anlamayanlara kan kusturmasını da bilirim.

Benimle muhatap olan, ya anlayacak, ya anlayacak. Ben ölsem bile mesele bitecek mi? Benim ektiğim tohumlar, bin yıl Türk ordusuyla savaşmaya yeterlidir. Temeli böyle attım.

Yaptığım işi çok ölçer biçerim. Yüz yıl, bin yıl sonrasını görsem, ben bu işe iş demem. Yirmi yıldır dağ yolunu açmak için sabrediyorum ve dağ yolu açıldı.

Düşünün, sıfırdan bu hale getiren adam neler yapmaz ki! Varsın Türk generalleri bunu hesaplasın. Ben birkaç kişi daha yetiştiririm, daha fazlasını yaparım. Zaten yapıyorum da. Elimi silaha attım mı? Hayır. Genel yönlendirmeye, uzaktan kumandayla yürüttüm. Biraz daha yaklaştığım zaman ne olacağını düşman hesaplasın. İnsanlıktan anlamıyor, siyasetten anlamıyorsan, ille askerlik diyorsan, al sana askerlik! Öyle bir askerlik sanatı çıkarırız ki, en kudurtan cinsin-

den olur. Kendime güveniyorum. Her şey aynı anda olmaz. Ama bir ömre sığdıracağıma eminim. Şimdi bütün bunlar benim nasıl yaşadığımı, nasıl çalıştığımı herhalde biraz gösteriyor.

Bende bir alışkanlık halindedir, düşmanımı bir ejderhaya, bir canavara benzetirim. Ağzını açmış, ateş püskürüyor. Ben de onun önünde, ikide bir arkasına bakıp kendisini ayarlayan biri konumundayım. Bazen bir kayanın arkasına geçerim, bazen gözüne bir şey atarım, eğer dişini kırabileceksem bazen bir taş atarım. Bunların hepsi taktiktir veya düşmanı esasında tam tanımak ve hissetmektir.

Ondan sonra bacaklarıma anlam vermeye başlarım.

Bacaklarım ne kadar güçlü, onu yoklarım. Bacak derken düşünce yeteneğimi, ruhumu, kısacası her şeyimi, bütün etkinliklerimi kastediyorum. Bacaklarım bu anlamda ne kadar hareketlidir? Düşman düşüncede öğrenilir.

Teorik olarak öğrenilir. Daha sonra da ayak sahibi olmak, siyaset araca kavuşmak demektir. Siyaset yapmayı bileceksin.

Bir de hız çok önemli. Yavaş yürürsem düşman beni kesin yutar.

Bir diğer önemli konu da, teslim olmamamızdır. Canavar her zaman canavardır. Sömürgecilik, faşizm, özel savaş her zaman kendi karakterini korur. Canavarı hiçbir zaman hedeften silmiyor, dost olarak görmüyoruz. Bunun yanı sıra dediğim gibi, teknik taktikleri iyi belirlemek gerekir. Elime ne alacağım? Sopayla mı, taşla mı vuracağım? Kısacası düşmana karşı elime ne geçirirsem, onunla düşmanı nasıl vuracağımı hesaplar, didinirim. Başarmak için çabalarım.

Tarz, taktik, tempo, hepsi başarmak içindir.

Kendi canavarımı biraz durdurmuşum, kendime yaklaştırmıyorum.

Çalışma tarzımı acaba neden bu kadar yoğunlaştırmışım? Neden bu kadar seri, çok hızlı düşünüp, hızla cevap veriyorum? Canavardan dolayıdır. Yaşama gelişimim neden? Canavarın karşısında bağlanmamak içindir. Neden tüm yeteneklerimi bu noktada yoğunlaştırıyorum? Sapmamak içindir. Neden yüreğim daima heyecan içinde? Bir koparsa beni yerle bir eder. Neden gözüm sürekli düşmanda,

neden sürekli ayakta ve sürekli tetikteyim? Gafilce beni yutmaması için. Bütün bunlarda tutarlı olmak gerekir. Tutarlı olmak önemli. Bazen yaparım, bazen yapmam olmaz. Tempon bir düştü mü, ayağın bir tökezledi mi, peşindeki canavar seni yutar.

Bazen hızlı koşarım, bazen uyurum. Her zaman hızlı, her zaman eli taşlı-sopalı, her zaman düşmana bakarım, her zaman mesafeyi ayarlarım. Taktik, elimdeki silahtır.

Zamanla parti kurduk, sözle vurduk. ARGK'yi kurduk, bölgeye gerillayı yaydık. Kitleyi kaldırdık. Bunların hepsi taktiktir. Bir de, kendim koşturuyorum. Baş oyuncu benim.

Savaşı başlatan benim, ona iyi önderlik yapmalıyım.

Halkı da biraz korumalıyız. Birçok isyancı halkı mahvetti, ikinci gün kendi de yutuldu. Biz halkı da koruyoruz, kendimizi de, partiyi de, kadroyu da. Bütün bunlar savaşım tarzımız, taktikimizdir.

Bendeki çözüm nasıl gerçekleşiyor?

Düşünce, pratik savaş siyaset, örgütlenme, eylemlilik bireysel inisiyatif, kolektivizm başlangıç, sonuç planlama, uygulama kitlesel ilişki, öncülük rolü, önderlik merkez ve kadro ilişkisi, daha genel halk ilişkisi taktik ilişkisi, ordu-savaş ilişkisi daha genel dost-düşman kavramı olmak üzere, genelde yaşanan inanılmaz ölçüde dengeli olamamak, birleştirici olamamak, bağlantıyı görememek, hep bir tarafa ağırlık vermek ve böylece savrulmak, kaybetmektir.

Oysa benim, birini diğerine tercih etmeyişiim veya hepsini bir dengeyle götürmeyi başarmam, sanırım yeteneklerim ve başarı gücümle yakından ilintilidir.

Buna çok daha kapsamlı şeyler ekleyebilirim. En illegalden tutun en legale kadar uzanan, en amansız savaş taktiklerinden tutalım en barışçı taktiklere doğru açılmaya kadar. Çok çelişkili gibi görünüyor, ama bana göre bağlantılıdır. İkisine de yeterli esneklikte cevap verebiliyorum. Bazıları savaşa giriyor, siyaseti-örgütü unutuyor. Diplomasie giriyor, savaşı unutuyor. Siyaset yapayım diyor, siyasetin savaşla bağlantısını çoktan unutmuş oluyor. Siyasi kadro ile çelişkiye giriyor veya askeri kadro siyasi kadroyu hiç sevmiyor.

Bunların önünü bıraksan had safhaya ulaşır. Orduya katılıyor, halkı hiçe sayıyor. Komutan oluyor, beni hiçe sayıyor. Bunlar insanlarımızın derin zaaflarıdır. İlgileri tek boyutta gelişmiştir, kapasitesi beş-on işe elverişli değildir veya yeteneklerini fazla ortaya çıkarmamıştır; toplumumuz bu tür özelliklerle yüklüdür. Bunun temelinde sömürgeci tahribat yatar. Ben bunu gidermeye çalışıyorum.

PKK önderliğinin bu kadar esnek olması, aslında sömürgeci tahribatı giderme konusundaki duyarlılığındandır. Önderlik de bu kadar zayıflık, bu kadar çelişki ortamında, bu kadar dayatma karşısında nasıl bu kadar esnek, nasıl bu kadar birleştirici oluyor? Bu açığı nasıl kapatabiliyor?

Bir ulusal önder bunu yapmak zorunda.

Benim bütün hikmet-i harbiyem de işte burada gizlidir. Biri iyi siyaset yapar, diğeri iyi diplomattır. Biri iyi propagandacıdır, diğeri iyi vurucudur. Birinin falanca yeteneği güçlüdür. Önderlik ise, az çok hepsini temsil eder. Birleştirir ve bunu başardığı oranda da başarılı bir önder olur. Kendimi müthiş sunuyorum, olağanüstü çaba sarfediyorum. Bunun için kendimi yenilir-yutulur, özümсенir kılmak istiyorum.

Milyonların özlemi var burada.

Aynı şekilde amansızlık da var.

Savaş iradesi kadar, sevgi iradesi de büyük.

Çoğu bunu anlamış olmaktan henüz uzaktır. Yalnız savaşı geliştirmekle kalsaydım ve sevgiyi geliştirmeseydim, diğerleri gibi kesinlikle çoktan bitmiştim. Siyasi yanı hesaba katmasaydım, bizimkilerin anladığı gibi halka yüklenseydim, savaş çoktan bitmişti. Yalnız ideolojik silah deseydim, tek bir gerilla ortaya çıkmazdı. İnsanı çok yönlü ele almasaydım, bir sürü hain-gafil beni çoktan bitirmişti. Tarihin temel yasalarını bilmeseydim, beni çoktan götürmüşlerdi.

Bütün bu konularda tarihle çalışmam, amansız bir amaç takipçisi olmam, insanın temel özellikleri üzerinde adeta bir ilah gibi durmam, beni oldukça güçlü kılıyor.

İki ucu birleştirmenin sırrı işte budur.

Kendime güveniyorum. Bütün sorunlar karşıma dikilse, kendimi bütün sorumluların, kadroların yerine koyup, işi götürebilirim. O kadar esneğim. Beş-on kişi daha olsa böyle, bu bir merkez olur ve zafer daha kolay kazanılabilir.

Daha kapsamlı olarak başka güçlerle de bu işi yapma imkanım var. Dikkat edin, partiyi de aşıyorum, başka güçlere uzanıyorum. Halk yetmez duruma düşerse, bu işi gelecek kuşakla yaparım. Tarihe başvururum, gelecek insana başvururum. Ama mutlaka ortaya çıkarırım.

Bunun nedeni, daha önce de dediğim gibi, çok yoksul ve çaresiz bırakılmaktır. Ortama hakim olan sömürgecilik çok tahripkar olduğu için, benden olağanüstü olmamı istiyor. Bu açığı başka türlü kapata-mam. Kapatamadığım zaman da, rolümü oynayamam. Başka türlü büyüklük nasıl ortaya çıkacak? Başka türlü düşmana nasıl darbe vurulur? Dosta çıkış nasıl sağlanır, küçük insan nasıl yüceltilir? İşte insanlarımızın da böyle olması için olağanüstü çaba harcıyoruz.

Ama yeteneksizleri düşman vurmuş, gözlerini saptırmış. Bütün çabalarım rağmen hâlâ sınırlı kalıyorsa, suçlusu ben değilim. Ama yine de mutluyum, PKK'liler anlamlı savaşıyorlar, ilişkilerini fedakarlıkla, cesaretle götürüp sonuç alabilirler. PKK en iyi düşünen, en doğruyu bulan, eyleme de en kararlı yürüyen harekettir.

Bütün eleştirilerime rağmen, en beğendiğim insanı PKK içinde bulabiliyorum. Temel tezgah burasıdır. Tarzı temposu en iyi olanlar buradan çıkmıştır ve daha iyisi de çıkacaktır, öncülük rolünü oynayacaktır. Hedeflenen insan burada şekillenecektir. Tabii örnekler de çıkmıştır. Bunların anısına yapıyı pekiştireceğiz. İçten bir ihanet, gafil bir durum yaşanmazsa, görkemli ve kesin başarı işten bile değildir. Şimdiki gelişmeler de bu işin başarı yönünün ağır bastığını göstermektedir. Bu konuda kendini gizleyen veya abartan bir kişilik yoktur. Ben tutarlılığı burada görüyorum. Yapılanı tüm gücünle açıklamaya çalış, zaafını da ortaya koy, bu konuda hiç endişelenme. Ama hiçbir şeyi de başından mahkum etme ve daha başından da en iyisidir diye gösterme!

Süren savaşın, bu mucizenin sırrı nedir diye sorarsak, “ta kendisidir” derim. Hiç yaşama şansı verilmeyen, hiç başarılı olamaz denilen, sadece düşmanın değil, dostların da, hatta savaşçılarımız için de biraz böyle görülen bir düzeyden, büyük başarılabılır bir düzeye geliniyor. Düşmanımızın cephesinde umutsuzluk had safhadadır; bizim ise, artık kazanacağımıza herkes inanıyor.

**

*

Bir de savaş, sevgi, insan ilişkisi sanırım herkesin hayli ilgisini çekiyor. Kızlar bu konuda daha çok merak edebilir ve daha gerçekçi olabilirler. Herkes öğrenmek isteyebilir.

İnsan eyleminin önünü açık tutmak isterim.

Hele bu geleneklerin ağır etkisi altında boğulmuş aile-toplum yapımız göz önüne getirildiğinde, bu ilişkinin üstünden çok özenle, çok yerinde, çok devrimci ve çok özgürlükçü yaklaşımları eksik etmeyeceğim bilinmelidir.

Kürt, kadın-erkek ilişkisinde ölmüştür.

Kürt, bu ilişkide çirkinleşmiştir, alçaktır, rezildir, köledir, tutsaktır, anti-siyasidir, anti-askeridir, bir kocakarıdır. Bana göre bütün bunlar, bu ilişkinin içinde gömülüdür. Şimdi nasıl açığa çıkaracağız?

Ehmedê Xanî'nin pratiğine belki bu bir açıklık kazandırabilir.

Ben şunu gördüm, Kürt biraz karasevdalıdır. Zaman zaman bunu kendimde de eleştirdim. Karasevdayı ortadan kaldırmak için kendimden turalım, dalga dalga bütün bir halkın gerçeğine kadar indiriyoruz. Büyük bir ihtimalle hepinizin karasevda ile ilişkisi vardır. Bütün bu kızlar, erkekler öyle başlamış. Ayıp değil söylemesi, ben de öyleydim. Bende, yedi yaşından başlar. Bu doğaldır da. Herhangi bir olağanüstü özellik değil, herkeste var. Ama benim işleyiş tarzım önemlidir. Bu konuda bir çocuğun safça yaklaşımından turalım, geleneklerin tüm emrettiklerine gerekirse sorgulamakla karşılık veren ve ilişkide bu tehlikelere asla yol açmayan; en önemlisi de gö-

mülmesi gereken nedir, dirilmesi gereken nedir, bunları açığa çıkartan bir tarzın sahibiyim.

Bu konular araştırıldı ve ortaya çıkarıldı ki, durum çok tehlikeli. Bunları erken yaşlarda görüyordum.

Köyde fukara bir delikanlı vardı. Benim fukara bir komşumdu. Galiba bir kız bulmuştu. Her bahar yola çıkardı. Neymiş, çeyiz alacakmış! İsmi hâlâ aklımda. Çalışıyor çalışıyor kız alacak. Yahu bu kız almanın başı bin defa yere girsin! Bizim delikanlıyı bitiriyor. Dedim ya çok zor, yıllarca çalışıyor bir çeyiz alabilmek için. Bir odacık evi vardı. Uğraştı, ikinci odayı nasıl yapacak? Daha sonra çoluk çocuk, bunların bakımındır. Kesin altından çıkamayacağı bir durum. Bu anlamda çok gerçekçiyim, altından çıkamaz. Şimdi bunların hepsini siz kabul ettiniz. Adam yirmisine gelirse, kalkar evlenir, nişanlanır...

Ve ben buna gülüp geçtim.

Böyle olursa biterim, dedim. Bu çok önemli bir saptamadır, gerçekçi bir saptama. Yani ben erkek olmadığım için değil, yeteneksiz olduğum için de değil. O zaman siyasal öğrencisiydim ve çok iddialı bir öğrenciydim. İstedğim kadar kız bulabilirdim. Ama benim kadar telaşlı biri daha yoktu. Güçsüz, başına ne geleceği belli olmayan, derdi olmayan bir zavallı. Neredeyse kendime asla erkekliği yakıştıramıyordum.

Demek ki, toplumsal bir sorunla karşı karşıyayım. Burada bir ulusun tükenişi var, çaresizliği var. Aile çözümlemeleri bu temeldedir. Daha kapsamlı bir bilince ulaşmak açısından okunması gerekiyor. Kendini kaptırırsan, gittin, göle düştün, boğuldun. Bir Kürt erkeğisin. Bu Kürt kördüğümüne hepiniz düşmüşsünüz. Neden şimdi önderliğe tam ulaşamıyorsunuz? Bunun önemli bir nedeni bu ilişkidir.

Ayıp değil, ben her şeyi itiraf ediyorum. Benim de vardı. Ama çok uğraştım. Hâlâ da kadın konusunda savaşıyorum. Nasıl kadın? Nasıl ilişki? Nasıl düzey? Bu konularda kıyamet kadar savaşımız var. Ama siz öyle kendinizi tatmin etmişsiniz ki... Fakat ben ayıp-

lamıyorum. Evli olanlara, çoluk çocuk sahibi arkadaşlara saygım var. Ama hepsine çok bağlanmışsınız. Bana göre o tarz bir-iki çocuğa bağlanmak, bir kadına bağlanmak, kendinizi inkar etmektir.

Ulus sevgisine nasıl ulaşılır? Bütün kadın cinsinin özgürlük ilgisine nasıl ulaşılır? Siz ilk kadını, ilk çocuğu bulur bulmaz, aslında çok şeyi kaybediyorsunuz. Aslında romancının, edebiyatçının işidir, ben onların konusuna da giriyorum. Yine de tanısınlar.

O tehlikeyi gördüm, kendim de yaşadım. Ayıp değil, ilkokuldan beri benim kadar kızların peşinde koşan, içten, derinden bir insan ilişkisi arayan biri daha yoktu. Sonuçta bu konuda ulaşma durumu benim için vardı, ama kadına ulaşmak zordu. Kapı komşu kızlarına kadar. Kimisi ilgi çekici, kimisi çok güzel, kimisi şöyle, ne olacak? diyordum. Bütün bunlara göre nasıl koca? Delikanlılara göre nasıl kız? Uygun mu, değil mi? Sanki bunların bir nolu sorumlusu benmişim gibi. Nasıl olur? Soruları sora sora, bugün milyonlara cevap veriyorum.

Kendi bacılarım vardı, çoğu henüz yaşıyor. Bu fukaraları, bu kızları, iki günlük yoldan geliyorlar, “biz kız istiyoruz” diye. Bir gün adam geldi, bacıyı istedi, aldı götürdü. Bu kimdi? Acaba o ilişki doğru muydu? Daha düne kadar birlikte yaşadığımız bacım neden, nereye gitti? “Doğru mudur?” diye sorgulamaya aldım. Başlık parası doğru mudur? Bu evlilik nasıl oldu? Bu evliliğin benim üzerimdeki etkileri nelerdir?

Her şeye bir ilgim vardı.

Doğrusu neydi? Yanlışı neydi? Dediğim gibi bu ilişkide giderek adamın köle olduğunu, bizim bacının da daha değişik değerlendirilmesi gerektiği bende bir iddiaydı. Bitmemiştir, bunu bacıya uygulamadık, ama başka bacılara uygularız. Demek istediğim, bu vardı ve genelleştiriyorum.

Sonuç mücadele yolunu seçtim.

Bir de çok geçimsizlik, büyük sevgisizlik var.

Ana olduğunu iddia ederken, çocuğun hiçbir istemine karşılık vermiyor. Fukara kadının gücü de yok. Zaten ondan dolayı sömürgeciliğe yüklendim. Anamla korkunç cebelleşirdik. Düşünün, bütün

analar şahadet vermelerine rağmen, beni oğullarından daha değerli görürler. Ama anlatmıştım, ben anamla müthiş cebelleşirdim.

Daha sonradan bu ana-oğul ilişkisini sorguladım. Anam benden ne istiyor? Ben anamdan ne istiyorum?

Ana giderek bir ülke oldu.

Oğul giderek bir militan oldu.

Bu nereye götürecektir? Kız kimdir, oğlan kimdir? Oğlan gidiyor Çukurova'ya, on yıl çalışıyor, bir çeyiz bulamıyor. Okuyor okuyor, düdük kadar bir memur olamıyor. Ben bunun nesine saygı, nesine sevgi göstereceğim? Kız basit bir çeyiz, ufak bir altın vb. istiyor. Ben ne yapacağım? İnsanlık bunun neresinde? Sevgi bunun neresinde? Ben tarzımı, bunlara karşı örgütlüyorum. Aman bu tuzağa düşmeyin! Sen kendini çek, ama ilgini de muhafaza et. Anaya, kıza, oğlana olan ilgini de dikkatle incele, değerlendir. Mutlaka bir çözüm bulursun.

Beni geriye iten özelemleri, ilgileri, yaklaşımları hep geride bıraktım. Zamana ayarladım.

Şu anda büyük bir evlilik yıkıcısıyım. Ya büyük evlilikleri kabul edeceksiniz, ya da sizin küçük evliliklerinizi başınıza yıkacağız. Maalesef yıkıyoruz. Büyük karasevda yıkıcısıyız.

Ben hep büyük aşktan yana oldum. Büyük aşkı başar, ben seni alkışlayayım. Kıskanmıyorum, büyük aşkı esas alıyorum. Ehmedê Xanê aşkı, tam büyük bir aşk değil, ama belki de onu özleyen bir aşk.

Kürtlük var, toplumsallık var Ehmedê Xanî'de. Büyük düşünüyor, bey-paşa aşkı düşünüyor. Biraz düşündüğüm tarzda olabilir, bunu yapmak zorundayım. Keşke aşkı böyle çözüp halledebilsek, böyle sevip sevillebilsek. İşte şimdi ben onu önünüze koyuyorum. Eğer koymazsam, ulusal anlamda ikiyüzlülük etmiş olurum. Özel ilişki ayrı, bey-paşa ilişkisi ayrı, sevgi ayrı, siyasi görevler ayrı. İşte bunlarla bağı doğru koymak, benim en önemli özelliğimdir.

Geliyor tabii, karasevda yerine doğru sevda geliyor.

Ölülerin Ruhları

1975-76'daki grubu Ankara'dan çıkarma hikayemizde de grup başından itibaren düşman tarafından denetime alınmak istendi ve hatta büyük ihtimalle bizi nasıl kullanacaklarını planlıyorlardı. 1976-77-78'e kadar inanılmaz bir mücadeleleri var ve sonuçta nasıl bir çıkış yaptığımızı anlattım. İncelenmesi iyidir.

1990'a doğru gelirken adam çok daha planlı. MİT bizi bütünüyle baştan kontrol altına alma deneyimini veya TC'nin bilinen o tarihi özel savaşım güçleri ve 1975'ten itibaren bütün deneyimlerini özetlemişler, sonuçlandırmışlar ve bu sefer 1990'ın başından itibaren “Cudi'ye adım attırmayacağız” sloganlarıyla çıkıyorlar. Evet plan mükemmel ve bu iş bitecek. Düşman da biraz kendinden emin. Hapishaneler politikası, anayasayı deldirecek kadar kapsamlı ve gözükara bir anlayışla ele alınıyor.

Baliç dağdan gelmiş, karmakarışık. Sıradan, 15 yaşındaki çocukları katlettirecek kadar gözükara. Nasıl yaralandığı, bu yaralanmayla birlikte nasıl geldiği bile inceleme konusudur. Onun da oradan öyle gelmediği ne malum?

Şener zaten içeriği tamamlamış, dışarıya geliyor. Benim “eğer gerçekten dürüstse, bir Kemal Pir kadar bile çalışabilir” diyeceğim

kadar, en akıllı bir tipti aslında. Adam kendini jilet gibi hazırlamış, tabii benim karşımdayken böyle. Arkamdan ise tam bir dümen. Büyüyük bir ihtimalle Şahin de öyle, Baran da öyle. Düşman bütün bunları planlayarak 1990'ı ayarlıyor. Sanırım taktik, yine tıpkı 1975'lerde olduğu gibi. Nitekim TKP'yi de öyle yapmış, bu diğer Türk sol gruplarını da öyle yapmış. Yani provokasyonla bitirme. Aynı taktiği zaten böyle bizim için de öngörüyor. Fakat yanılıyor. Bu sefer “1990'da başarırım” diyor.

25 Ocak'ta güya Hasan Bindal arkadaşımız, eğitimde kaza sonucu şehit düşmüştü.

İşte o zaman biz bu kazayı çözümlemeye tabi tuttuk.

Bu bir kaza mıdır, bir kasıt mıdır, bir plan mıdır, bir kendiliğindenlik midir? Öyle de olsa, böyle de olsa çözümlenmesi gerekirdi. Mutlak kapsamlı bir çözümlemeye ihtiyaç vardı. Yoksa biz bu kaza yapan yapıyla devrim yapamayız. Bu çözümlemelerin anlamı budur.

Sonuçta tedbirimizi aldık. O zaman bir karar çıkardım. Bir eğitim gösterdim. Öyle sınıf kişiliğindeki birisi, en değme ajandan daha tehlikelidir, dedim. Öyle bir kişilik ki, sık sık kaza yapıyor, yok yere kaza adı altında ölüme götürüyor. Bir defa bunu çözmeliyiz. Yarı-feodal, yarı-küçük-burjuva mıdır? Lümpen, serseri eşkiya kişiliği midir? Ne olursa olsun, bu kişiliği çözümleyeceğiz. Yoksa bu cinayetlere göz yummak, bizi suçlu konuma getirir. Bir o.

Bir de baktım ki, içimizde gerçekten geri, köle kişilikten tutalım da her türlü feodal artık, gırtlığa kadar var. Biz partinin iç ortamını artık bu feodal artıklardan arındıracağız, dedik. Öyle genel bir eğitim denilebilir. Ve ondan bu yana bu eğitim parti içinde işletiliyor. Partinin içini sağlamlaştırmadan, dışını sağlam götüremezsin. PKK'deki iç arınmayı, iç sınıf mücadelesini ve her türlü provokasyona, köleliğe, her türlü örgüte gelememe, kurala gelememe durumuna karşı mücadele vermezsen, sen düşmanı karşılayamazsın. İlkeyi böyle uygulaya uygulaya biz bugünlere geldik.

Ajanlar nasıl ortaya çıkıyor? Bu parti içini arındırmakla ortaya

çıkıyor. Yani PKK'nin artık arı, özlü kişiliği, onun ana çizgileri, bir de buna uymayan kişilik özellikleri ortaya çıkmıştır. Zaten kendilerini anı anına ele verirler. Hiç kimse bunu değerlendirmekte zorluk çekmez. Ajanın da, hainin de kişiliğinden ortaya çıkacak kadar arı bir parti ortamı var. PKK'nin kişilik özelliklerine dikkat edilirse, hiçbir ajan aslında kendini gizleyemez. Eğer sen vahim bir gaflet içinde değilsen, ne ajan-provokatör kendini dayatabilir, ne de köle. Ne bozguncu kendini dayatabilir. Hepsi anında yakayı ele verir. Nitekim bunun bir sonucudur ki, ajanlar ortaya çıkıyor. Nedir bu ajanın gösterdiği hikaye? Yine bahar gelmeden işi bitirmek.

1994 Aralık ayında da ortaya çıkardığımız ajanın büyük ihtimalle doğru olan itiraflarından ne anlaşılabilir? Geleneksel olarak hep önemli bir dönemin boşa çıkarılması için düşman nasıl tedbir alıyor? Bir zamanlar düşmanın Ankara'sı vardı. 1982'de Beyrut vardı, Beyrut'tan çıkarmayacaktı. Bu kez galiba buradan çıkarmama, daha sonra bizi Mahsum Korkmaz Akademisi'nden çıkarmama gibi bir planı düşündü. Tabii gücü yeter mi, yetmez mi, o ayrı bir sorun. 1994 Aralık ayında buraya gönderdiği gücü yetmeyen ajandan biraz belli oluyor. En iyi hazırladığı bir ajan bile çok kısa bir süre içinde açığa çıkarılmaktan kendini alıkoyamıyor. Gizli bile kalsa, belki birtakım zararlar verebilirler, ama hiç de olduğu gibi değil. Neden bu böyledir? Bunun böyle olması, bizim parti içinde yürüttüğümüz işleyiştir. Sıradan bağlı kalınıyor. Daha da bağlı kalınabilse, aslında tek bir ajan nefes bile alamaz. Objektif veya subjektif, herkes kendini çalışmalara doğru katarsa, hiçbir yerde olmaz.

Bunlar her şeyi yapar. Adam buraya gelir, belki açıkça da konuşabilir. Bu sözünü ettiğimiz ajan bir gün dama çıkmış, dört dörtlük plan yapmış. Kaç tane tim getirecek, her tim bilmem nereden kampa saldıracak, bunları planlıyor. Kamp dediği bir ev. Buna kendini tam yatırabiliyor. Yapar mı yapmaz mı? Yürür mü, yürümez mi? O ayrı bir şey, ama mühim olan düşmanın niyetleri, planlarıdır. Beni bile sağ elde etmeyi planlıyor. 1990'da güya beni sağ tutacaklardı. Belki yalan söylüyor, fakat önemli olan yine niyetleridir.

Şimdi bu sıradan bir ajan. Bir de Şener gibi provakatörleri düşünün. Bunlar PKK tarihinde çıkmış. Düşünün, hepsi de kendini en akıllı sananlardır ve hepsi de susuz getirip susuz götürüyorlardı bizim kadrolarımızı, militanlarımızı, özellikle de kızlarımızı. Neden? Sanırım hâlâ biraz yeterlilik sınırında kendini götüren benim durumumdur. Nedir yeterliliğim? Anlayabiliyorum, dürüst olmama noktasını görebiliyorum. Ve anında, zamanında tavır geliştirebiliyorum. Bu son olay da çok ilginç, 1994 Aralık ayındaki. “Bir hafta içinde kaçacaktım, haber verecektim, planımızı uygulayacaktık. Bahara ulaşmadan burada öyle, Avrupa’da, ülke içinde bazı planlarımız var” diyordu. TC’nin bilinen kurmay planı. Bir kez daha içte ve dışta daha aktif yönelme maksatlarının bir sonucudur.

Her şeye rağmen 1990’a güçlü başladık.

1 Ocak’ta Berivan’ın şahadetine Cizre halkının tepkisi, sonradan 13 Mart’ta da Savur grubumuzun şahadetine Nusaybin halkının tepkisi, ilk kez serihildanlara yol açtı. Serihildanlarla birlikte gerilla da biraz çalıştı. Ve bütün provokasyon çabalarına rağmen, 1990 yılının kazanılabileceği ortaya çıktı. Zaten kongremiz de gerçekleşiyor ve oldukça güçlü başlangıçlar için elimizde birçok imkan var.

İyi hatırlıyorum, bahara girerken hayli güzel bir durum vardı. Artan olanaklar vardı. Güney’de bizim çok iyi hazırladığımız gruplar var, ülkedeki grupların sağlam ayakta durmaları söz konusu. Dolaşısıyla “hamleyi tırmandıracağız” dedik. Tam o sırada bizim kampta bir provokasyon olmuştu. Hasan Bindal’ın şahadetine çok yöneldik ve şuna götürdü: Bu kişilikler aşılmadan, içteki tahribatlar önlenmeden, bu savaş geliştirilemez. Bu yönlü bir derinleşmemiz oldu. Bu, daha sonra bizde küçük-burjuva etkilerine karşı savaşı gündemleştirdi ve hayli ilerleme sağladık. Daha az kaza yapan, parti ölçülerine daha dikkat eden bir yapı oluşturmaya özen gösterdik.

Hogır denilen bir unsur vardı. Birçok suçsuz insanı katletme durumu söz konusu. Ufak bir kusurda ajan ilan ediyor, çok tehlikeli şeyler geliştiriyor. İktidar adı altında, kişisel yetkilerini kullanma adı altında böyle anlayışlar baş gösteriyor. Bunların üzerine gidil-

meye çalışıldı. Sanıyorum “peşmerge” ağalığı denilen şey, bizde de egemen kılınmak isteniyordu. Doğru ordulaşmak yerine, PKK’yi peşmergeleştirmek istiyorlardı. Nitekim sonradan anladık ki, bazıları TC ile işbirliği içinde, o zaman ne kadar bilinçsiz olduğu önemli değil. Bunların üzerine yoğunca gittik.

Bu dönemde, Mardin’deki şahadetin ardından gelişen Mardin-Cizre serihildanları giderek Kürdistan’a yayıldı. Serihildan sürecine girişimiz, oldukça önemli tarihi bir süreçti. Halkın özgürlük iradesinin, başkaldırısının bir adım daha gelişme göstermesidir. Ve gerillanın halkı biraz etkilemesi, güven geliştirmesi anlamına geliyordu. Bu anlamda 1990 güçlü gelişmelerle başladı ve giderek tırmandı. 1990’ın sonuna geldiğimizde kendi sahamızda bine yakın gerilla hazırды. Güney sahasında da kamplarda bir o kadar insan eğitiliyordu. Bu, gerillanın çıkış gibi gelişmesi demekti.

O yıl ayrıca Körfez Krizi başladı. Bu da Güney’de olanakların açılması anlamına geliyordu. Çelişkileri hareketlendirmek istedik. Hatta bu çelişkiden Ekim Devrimi kadar anlamlı sonuçlar çıkarabiliriz, dedik. Bu perspektif doğrultusunda siyasi sonuçlarını hesapladık. En önemlisi de hudut boylarında gerillayı derinleştirdik.

1991 bilindiği gibi gücümüzün önemli oranının ülkeye taşırıldığı ve Güney Kürdistan’daki büyük ayaklanmanın başladığı bir yıldır. Körfez Savaşı’nın sonuçları, Kürdistan için çok önemliydi. Kongre ile buna hazırlanmaya çalışıyoruz. Kararlar, büyük hazırlıklar var. Tabii, yine o dönemde özellikle başlayan bir taktik yetmezlik var.

Bu arada biz 4. Kongre’yi düzenledik. Bu kongreye Mehmet Şener kendini dayatmak istedi. Zindandan çıkmıştır diye çok ihtimam göstermemize, değer vermemize rağmen tatmin olmayan, birçok değere saldıran ve bir şeyler ele geçirmek isteyen bir havadaydı. Ama ne için böyle yapıyor? Buna fazla anlam veremiyorduk. Kariyer desen, benden sonra kendisi gelir, böyle bir ortam sunmuştuk. İsteddiği rahat yaşamı da sağladık. Ama bambaşka şeyler peşindeydi. PKK çizgisinin amansız karşısında, gerillaya düşman, PKK’nin yaşamına düşman, kendini içeride bir yaşama alıştırmış ve bize de

onu dayatıyor. Sonradan açığa çıktı ki, en namussuzca, en alçakça bir yaşamış. En dejenere olmuş bir kişilikmiş. Bunu zindana da dayatmış, bastırmış zindanı ve bunu da büyük ihtimalle düşmanın yardımıyla yapmış. Zaten hazırlıkları öncedendir, bütün ailesini İsveç'e taşımış. Şu anda İsveç devletinin gözkulak olduğu bir ailedir. Belki de planlıdır. Provokatörlerin hepsi oraya taşındı.

Bence yalnız MİT değil, CIA-MİT-SAPO üçlüsünün bir tedbiridir. İsveç bir tane PKK'liyi bile sokmuyor. PKK bütün Avrupa'da çalışıyor, ama İsveç'te hâlâ çalışmıyor. Şener ailesinin oraya alınmasının böyle bir temel kararla ilişkisi vardır. Diğer birçok provokatör de orada üslendirildi. Hatta bence, Palme de bunu kabul etmediği için tasfiye edildi. Bütün bunlar Şener provokasyonunun açığa çıkmayan yönlerini ihtiva ediyor.

Bu provokasyonun, Özal'ın açmayı düşündüğü “reformlar dönemi”ne rastlaması hayli ilginçtir. Özal, “gerekirse affedebiliriz de. Hatta Apo bile gelebilir” türünden laflar ediyordu. Büyük ihtimalle Şener'in içeride bir anlaşması vardı. Benim karşıma geçtiğinde “konuşmak istiyorum” diyordu. “Konuş” diyordum, ama laflar ağzından geri geri gidiyordu. Eğer biraz güven bulabilseydi, yani beni yatkın bulsaydı, o içeride yaptığı anlaşmayı açıklığa kavuşturacaktı. “Reform dönemi”ne uygun bir antlaşma yaptığı kesindi, ki birçok belirtisi vardı. O zaman bu bize kadar yansıyor.

1988'de dayatılan provokasyon da buna benziyordu. Avukat Yıldırım'ın Avrupa'dan vermek istediği mesaj buydu. Daha sonra Şener aynı mesajı vermeye çalıştı. Korktu. Korktuğu için geri adım attı. Fakat vazgeçmedi. 4. Kongre'yi ele geçirme sevdasında idi. Diğerleri de daha önceki kongreler üzerinde aynı oyunu oynamışlardı. 1982'de Semir provokatörü de hayli iddialıydı. Daha sonra Fatma provokatörü vardı. Özellikle ta başından belliydi. 1976'dan 1986'ya kadar hayli idare ettik. Ele geçirme hesapları vardı. Fazla dayanamayacağımız, mutlaka bir yerde kaybedeceğimiz beklentisi içindeydiler.

Şener ise hepsinin deneyimlerini ardına almış, devlete de oldukça güdümlenmiş, bağlantılı kılınmış, Avrupa'da yerini sağlamlaştırmış

olarak, en kapsamlı provokasyonu geliştirmeye çalıştı. Avrupa planlaması da sanırım güdümlüydü. Çünkü aynı dönemde Düsseldorf yargılanması var. Bu, Avrupa'da da temizlik hareketiydi. Böylece geriye ben kalıyorum. Beni de sanırım çok mu yumuşak buluyor? Güya beni de kazanacak, önce PKK'yi reformist bir çizgiye çek, ardından teslimiyete, arkasından tükenişe götürecektir.

Biz çok hazırlıklıydık. 4. Kongre'ye ben bizzat gitmedim, ancak çok hazırlıklıydık. Önceden “Ulusal Konferans” adı altında hazırlanmıştık. “Kararlar hazır, adaylar hazır, her şey hazır. Alın uygulayın” diyecek durumdaydık. Tabii bunu da boşa çıkarmak istiyorlardı. Bunu açığa çıkarmamız zor değildi. Açığa çıkartılınca rota biraz değişti.

O bilinen KDP'ye dayanma. Aynı dönemde Cem Ersever faaliyetleri var. Onlarla bütünleşme.

1990'ın sonu, 1991'in başlangıcında, 1 Ocak'ta kongreyi bitirmişiz. Zaho'ya, Dihok'a yüklenilirse, iktidar olabiliriz. Ama taktik önderlik bunu aklına getirmiyor. Mart serihildanı başlıyor, taktik önderlik yine hazırlıksız. İlkel milliyetçiler de emperyalizmin yardımıyla adım adım denetimlerini geliştiriyorlar. Ve bizim açımızdan, 1991'in ayları biraz da kaybedilen aylar oluyor. Bu taktik yetmezlik olmasaydı, kesinlikle bu yılı mükemmel kazanabilirdik. Bir yılı başlangıç itibarıyla doğru çözümleyememe, o yılın anlamını tam bilince çıkarmama ve özellikle taktik adımları atamama, bizim kadroların hastalığıdır. Bu durum, 1991'de başımıza geldi. İncelenebilir. Bütün yüklenmelerimize rağmen, sınırlı hayata geçirilmeleri söz konusudur. Ülkenin her tarafına gruplar yollanmış. Her tarafta yıl, büyük hamle yılı haline getirilebilir. Ülke de halk ciddi destek veriyor, ama taktik önderlik kendini bir türlü katmıyor. Baş belası!

Buna rağmen almış olduğumuz çok yönlü tedbirlerle gerillayı bütün eyaletlere yaydık. Metropoller de epey devreye sokuldu. Bu anlamda 1992'ye derli toplu giriş yapabilecek durumdaydık.

1992'nin kış başında, ağır koşullarına rağmen, yine de arkadaşlarımız.

12 Eylül'ün sivil görünümlü ANAP iktidarı yerine, yeni bir iktidar olan İnönü-Demirel geliyor. Ki, ANAP'ı aratacak cinstendir. Çünkü bu yıllarda özel savaşı biraz geriletmiş durumdayız. Özellikle ANAP önderliğindeki savaş, kitle gücünü kaybetmiş, deşifre olmuş, teşhir ve tecrit olmuştu. Reform vaatli Demirel-İnönü hükümetini özel savaş ve kontrgerilla için gerekli olması itibariyle işbaşına getiriyorlar. Her türlü tedbirimizi almış olmakla birlikte, biz yine de ihtiyatlı yaklaştık. Ama dediğim gibi, 1992'yi onlar büyük bir saldırı yılı haline, özellikle PKK'yi bu yılda tamamen tasfiye etme yılı haline getirmeye ant içtiler. Sağ-sol ilk defa sözde birleşiyorlar. İçeride “milli mutabakat” dışarıda “uluslararası mutabakat.” Hain işbirlikçiler de devrede. Barzani-Talabani'nin Ankara trafiği kesin sonuç veriyor.

Ve anlaşma şu şekildedir: “Ya sen bu gerillayı (kendilerine göre terör yöntemlerini) bırakırsın, ya da biz Türkiye ile Ankara ile birleşerek saldıracağız.” 1991'in sonları, 1992'nin başlarında bize bu mesajı getirdiler. Tabii biz de, “bizim gerillamız Kürdistan'ın her şeyidir, bütün gelişmelerin esasıdır ve buna Güney'i de katmak gerekir” diye cevap verdik ve bu temelde ittifak önerdik. Onlar ise, Ankara'nın tasfiyecı planlarına yattılar. Bilindiği gibi, 1992'nin o tasfiye planına Güney'de işbirlikçiler de (yani Kürdistanı Cephe) dahil oldu.

Öte yandan, Avrupa'da az çok ulusal kurtuluş sürecimize duyulan sempatiyi yok etmek istiyorlardı. Ankara onlara şunu söyledi: “Tamam, size Ankara'da yer var. Ama birlikte Avrupa'da PKK'yi, Kuzey Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesini terörist ilan edelim!” Onlar da gittiler. “Tamam, Kuzey Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi teröristtir, PKK teröristtir. Türkiye demoklattır. Demirel-İnönü çok demoklattır. Özal iyi demoklattır. Anlaşmışız, PKK'yi onlarla birlikte tasfiye edeceğiz. Dolayısıyla Türkiye'yi Avrupa'da zorlamayın. İnsan hakları, Kürt hakları adı altında Türkiye'yi sıkıştırmanıza gerek yok. Çünkü Türkiye bize yiyecek, gıda veriyor, giyecek veriyor.”

Amerika'nın kumandası altında bu büyük ihanet, bu çerçevede geliştirildi.

1992'yi PKK açısından bir tasfiye yılı haline getirmeye çalıştılar. Bilindiği gibi bir de sahte PKK, işte PKK'yi yasallaştırma çabalarına da ağırlık verilmek istendi. HEP'i kullanmak istediler, ama fırsat vermedik buna. Tam tersine “ya etkisizleştiririz, ya da devrim lehinde bir araç olarak değerlendiririz” çabasıyla karşılık verdik. Onlar ise “Halka şefkat” politikası adı altında halkımıza karşı çıkacaklarını söylüyorlardı. Biz de halkı daha yaygın serihildanlara çektik. Gerillayı imha etmek istiyorlardı. Biz gerillayı hem nicel, hem de nitel olarak daha da yetkinleştirerek devreye soktuk. Özellikle gerilla taktiğinin oturması için bütün gücümüzü ortaya koyduk.

1992 çözümlemelerine bakıldığında bu görülebilir. Bunun için kampta devreler hazırladık. Mahsum Korkmaz Akademisi'nde 2500'e yakın insanı eğitime aldık. Ben binbir işimizin yanında, sadece kadro ve savaşçı eğitimini burada ve bu nitelik ve nicelikte gerçekleştirdim. Bu büyük bir çalışmadır. Neden? Biraz tarihin konusunu iyi almak lazım. Düşman seni eğer böylesine önemli bir yılda tasfiye etmek istiyorsa, sen de dişini tırnağına takıp karşılık vereceksin. Bizimkiler ise, imkanlar arttıkça işlerin üzerine yatıyorlar. Örneğin 1992'de Güney'deki güçlerimiz böyleydi.

Haftanın, Çukurca, Xakurkê kamplarına rakamla iki bine yakın insanı biz burada hazırlayıp gönderiyoruz. Sahte komutanlar gidip o güçlerin üzerine oturuyor.

Arkasından PKK'ye yönelik o bilinen 1992 saldırısı. “PKK bu sefer çöker, zorla ele geçiririz” hesapları... Hesap, 1992'de PKK'nin işini Kuzey'de ve Güney'de bitirmektir. Sanıyorum bu dönemde Güreş etkenini iyi değerlendirmek gerekiyor. Her ne kadar Özal varsa da, “Özal'a da alışamadık” diyorlardı. Sanıyorum Özal burada başarısızlığa uğradı, geliştirdiği reform anlayışı da tutmadı. Her ne kadar Talabani araya girdiyse de durum bizim lehimize gelişince, TC cephesi çok telaşlandı. TC mutlak sonuç almak istiyor, biz ise uzatıyoruz. İçte partiyi, gerillayı geliştiriyoruz, siyasi alanı da kulla-

nıyoruz ve dışta diplomasi mesafe kaydediyor. Son derece dikkate değer bir dönemdir. İşte 1992 Güney Savaşı bu dönemde gündeme getirildi.

TC, 1982-86 ve 1990'da düşünüp yapamadıklarını, 1992'de tamamlarız, diye düşünüyordu. Olay içimizdeki ve dışımızdaki bağlantıları ile kapsamlıydı.

Bu gelişmelere damgasını vuran Güreş döneminin özellikleri şöyleydi: Bu, yeni ve daha tehlikeli bir Kenan Evren dönemi idi. Kendisi genelkurmay emrivaki bir şekilde ve kemalist anlayışlarla geliyordu. Her ne kadar Özal ile anlaşarak geldi gibi görünse de, onu aşma kararlılığındaydı. Ve bu temelde, bilinen yeni Demirel-İnönü hükümeti çıktı. Bunlar yeni bir dönemi ifade ediyorlardı. Arka arkaya Şırnak ve Lice katliamları geliştirildi. İşler biraz ciddileşmiş, genelkurmay başını sarsmıştı. Ersever'in kitabından anlaşıldığı üzere, taktik geliştirmede zorlanıyorlar. Bu sıkışıklık birbirlerini vurmaya kadar götürdü.

Ancak en son, Güney güçlerini üzerimize salarak biraz rahatlıyorlar. Provokatörler ise sonuç alamayacaklarını anlayınca, kendilerini Barzanilerin karargahına atıyorlar.

1992 bu anlamda büyük gelişmelerle birlikte, büyük baskıya da uğrayan bir yıl oldu. Plan hayli kapsamlıydı. Bizimkiler kendilerine çok güvenseler de o ciddiyette hazırlıkları yoktu. İnsanlarımız güç görür, kendilerini kaybeder. Plandan, perspektiften kendini yoksun bırakır. Halbuki ben “ayları değil, saatleri de amansız değerlendirin, özellikle de Güney'de iyi üslenin” diyordum. Sonra baktım ki, Güney'de kendilerine köy kurmuşlar. Yine ülke içinde “gerilla tarzını egemen kılın” diyordum. Bu da biraz sınırlı yapılmış. Ellerine biraz imkan geçiyor, bunu geliştireceklerine, üzerine ağa gibi kuruyorlar. Bu tür tutumlar az değil, bir de bunlarla uğraşıyorum.

Düşman bu kez çok planlı, sandığımızdan da kapsamlı. Bir taraftan intiharvari biçimde üzerine gitme, bir taraftan işbirlikçi bir biçimde teslim olma anlayışlarıyla Güney savaşını götürmeye çalışıyor bizimkiler. Düşman bir ara üç bin kayıp dedi. Aslında peş peşe

müdahalelerimiz olmasaydı, böyle büyük kayıplar olabilirdi. Müdahale etmeseydik, teslim olan öyle teslim edilecek, olmayan intiharvari bir biçimde gidecekti. Ve belki iki bin de giderdi. Botan'da kaybedilen, Amed'de kaybedilen ve gerçekten “kökünü kazdık” dedikleri bir yıl olabilirdi. Buna karşı da hazırlıklıydık. Bu sahada bini aşkın gerilla tutuyorduk. Sürekli insan eğitiyoruz, çok yönlü çalışmalarımız var. Aslında üçbin de gitse, üçbini hatta daha fazlasını getirecek durumdayız. Bir yedekleme durumu var. Ama tehlike de var. Gerilla taktik önderliği görevlerine tam sahip çıkmamış. Tersine son derece yetersiz, sorumsuz ve dev gibi olanakları çarçur etmekle uğraşmış. Özellikle Güney alanı, “böbürlenme alanı, örgüt ağalığı, savaş ağalığı alanı” denilecek kadar kendinden geçen anlayışlar ve kişiliklerle dolu.

Tabii biz 1993'te bunların üzerine gittik. 1992-93 kışını amansız bir yargılama yılı olarak önümüze koyduk ve “kendinizi göreceksiniz” dedik. Biraz bilince çıkarttılar. “Daha da derinleşin” dedik. Peşmerge tarzının yenilgisi ortadadır. Ayrıca örgüt imkanlarına dayanılarak, ağalık tarzıyla bu iş geliştirilemez. Bu yönlü çalışmalarımızı yoğunlaştırdık. Yapının geliştirilmesi için de uğraştık. Adaylar alıp eğittik. Yine ülke içinde büyüme var. Hepsini birleştirip 1993'te düşmanın beklentilerinin üstünde bir gelişmeye yol açtık. Gerilla çıkış gibi büyüdü.

Bilindiği gibi yine aynı dönemde Özal'ın reform taktiği vardı. Biz bunu bir ateşkes taktiği ile daha da derinleştirdik. Aslında Özal'ın ateşkes sürecine cevap veremeyeceği veya kabul görmeyeceği belliydi. “Özal gitti mi, götürüldü mü?” o da önemli değil. Önemli olan yeni bir hükümetin, Çiller hükümetinin devreye sokulmasıydı. Bu dönem muhalefetiyle, iktidarıyla genelkurmay emrine girilen ve Güreş'in bir padişah kadar kendi yetkilerini konuşturduğu bir dönemdir. Özellikle yaz başlangıcıyla birlikte, bir yıllık, belki de daha az bir planlamayla “mutlaka sonunu getireceğiz” dedikleri, çok hırçın ve öfkeli oldukları bir dönemdi. Özal'ın da büyük ihtimalle tasfiye edildiği kanaatindeyim. Ordu içinde Özal'a bağlı

çevreler de tasfiye edildi. Bitlis Paşa, Ersever, zor kullanılarak devre dışına itildiler. Bahtiyar Aydın da bu tasfiyenin bir parçasıydı.

Aslında bu tasfiyelerle şunu demek istiyorlardı: “Sen PKK'ye karşı savaşı kaybettin!” Bu bir Osmanlı geleneğidir. Savaşı kaybedenin kellesi gider. Özal ve diğerlerine aslında uygulanan bu kanundur. Özal dönemi, bizim açımızdan aslında kazanılmıştı. Özal bunu gördü, bu savaşın kazanılamayacağını anladı. Ve siyasi bir yöntemle hem kendini kurtarma, hem de sorunu halletme düşüncesi içine girdi. Hatta bunu açıkça da söyledi. “Ömrümün son yılını bu sorunu çözmeye vereceğim.” Bu konuda sanırım dürüstçe ve cesaretle birkaç adım atmak istedi, fakat bunu hayatıyla ödedi.

Bu diğerleri kemalisttiler. Sözümona ulusal koalisyon kurmuşlardı. İddialıydı. Ekonomiye özel savaşın hizmetine verdiler. Muhalefetiyle, iktidarıyla, bütün partileri özel savaşın emrine sundular.

Tansu hanım bu işlerden fazla anlamazdı. Zaten geldiğinde gerillaya, savaşa ilişkin hiç bilgisi olmadığını, “gerillayı kucağımda buldum” sözleriyle ifade etti. Ama sonra birdenbire komutan edasıyla konuşmaya başladı. “Ya bitecek, ya bitecek!” Aslında komutanlık yapacak hali yoktu. Başkomutanı, paşası yanındadır. Şişiriyor, konuşturuyor. Tansu'nun bir özelliği de, ABD vatandaşı olmasıdır. Onun için getirdiler ve ABD'den süre istediler. ABD süreyi verdi. Mitterand'a gitti, “layıkım, şöyle bir kadını” dedi, parlatma sözü aldı. Almanya için zaten Demirel var, o da oradan onay aldı. Böylece iç ve dış mutabakatlar tamamlandı.

Ordunun çok kapsamlı hazırlıkları 1993 sonunda tamamlandıysa da, 1994 başında tam hazır konuma gelinebildi. Planlarına göre hiçbir şey kurtulmayacaktı. Diplomasie çok ağırlık verdiler. Tamen PKK'yi kuşatma diplomasisiydi.

1994'ün sonlarına gelindiğinde, daha yaygın ve daha nitelikli bir gerilla ve diplomaside tam başarı söz konusudur. “Kuşatılan PKK değil, TC'dir.” Güreş sadece köpürüyor, gerçekleri tersyüz ederek ne kadar başarılı olduğunu göstermeye çalışıyor. Süre uzamış, çelişkiler artmış, cumhurbaşkanı ile çelişkileri var. Ekonomik siyasal

hayat homurtu içindedir. Tabii, her yeni süreç başlarken bizim de verdiğimiz “ya başaracağız, ya başaracağız” sözümüz vardır.

PKK'de bütün süreçler böyledir. 1994 hamlesini başlatmamızın nedeni, Sarı Baran, Mehmet Şener ve Metin Baliç provokatörleridir. O zaman (1993 Ocak) üçü de yönetimdeydi. Hatta her şeye hakim kılınmışlardı veya kıldırtmıştık. Ve ben çok da umutluydum. Bayağı derinlikli çalışmalar vardı. 1 Ocak konuşmasından 25 Ocak'a kadar ben ordaydım. Sanırım hepsi büyük bir kitap eder, okunması gerekiyor. Büyük bir derinlik kazandırıyoruz, büyük bir grubu eğitiyoruz. Belki de beşyüz civarında ve bunları ülkeye taşımanın büyük yük sonuçlara yol açacağına eminiz. Bütün bu konularla Ocak'ın sonuna getirdik. Başarıya gidiyoruz havasına kendimizi kaptırırken, bir baktık ki kaza olmuş dediler.

Tabii, her gün şahadetler olur, buna bir şey demiyoruz, ama daha sonra düşündük. Bu öyle bir kaza ki “neden” sorusu gittikçe insanı kemiren, sorular üstüne sorular sorduran bir niteliği var. Hiç olmaması gerekiyor. Araştırıyorsun, aslında böyle bir kazanın olmaması gerekir. Eğitim grubunda ne bir eğitim silahı söz konusudur, ne de milyonda bir kaza olasılığı ortada yoktur. Daha o zaman bile kendimize şunu söyledik: “Bu bir kaza değil, bu başka bir şey.” Aslında olsa bile çok zayıf bir ihtimal. Yine de doğru düşünmeyi geliştirmek zorundayız.

Kaza yapan nasıl bir kişilik ki, biz devrimin başında tutuyoruz, kamp pratiğimizin başında tutuyoruz. Bu nasıl kişiliktir? En değerli arkadaşımızı bile inanılmaz bir biçimde katledebiliyor. Kaza bile olsa, bunu tahlil etmek gerekirdi ve ben “bu kaza yapan kişilikle devrim yürümez, bununla devrim yapamayız” dedim. Zaten daha sonra o kazaların önünü kesmek istedik. Kaldı ki, kaza da değildi.

Bu kişilik sıradan köylüleri, sıradan 15-17 yaşındaki gençleri bile en ufak eksiklikleri olduğunda kurşuna diziyormuş ve hâlâ da buna devam edilmiş. Birçok yerde olmuş bu. Hiçbir şey vermiyor, bir kişiye diyor ki, “amansız zorluktan ötürü kaçtı” ve her gün anında kurşuna diziyor. Yine suçsuz halktan insanları öyle yapması söz ko-

nusu. Bu bir kaza filan değil, bu kişilik canidir, kılıfı ise devrimci kılıftır.

Bir yönüyle bu.

Bir yönüyle de etrafımızdaki diğerlerine bakıyoruz, tanımıyorlar bile. Onlara kalsa, hiç en ufak bir hesap sorma bile olmayacak. Tabii, bizim diğer bir değerlendirmemizi daha sonraki süreçlerle karşılaştırdığımızda, düşmanın şöyle dediğine tanık olacağız: “Biz kampa ulaşmıştık aslında, tam da sonuç alınıyordu.” Bununla çakıştık. O zaman bir-iki kontra da yakalanmıştı. O hafta sözümüne kaçırılmıştı. Yine benzer bazılarının çevremizde dolaşıp durduğunu biliyorduk. Bütün belirtiler, aslında sonunda bunların hepsinin birbirleriyle bağlantılı olabileceğiydi. Muhtemelen çok bilinçli. Kaza değil, bilinçli bir eylem. Çünkü bir prova, eğer sonuç başarılı olursa, tabii sıra bana gelecek. Yani biraz da kamptaki ilişkileri tam denetim altına almak için, böyle bir şahadet hayli önemli rol oynayabilir. Adamlar belki de, PKK'yi yağdan kıl çeker gibi hakimiyetleri altına almak yolunu denemişlerdir. Çünkü daha sonra bunlar kaçtı ve pratikleri ortaya çıktı ki, dürüst değillermiş.

Bu üçlü, PKK'yi bambaşka bir örgüt gibi yapabilirler miydi? Yapabilirlerdi. Eğer biz bunu çözmeseydik, yüzde doksan PKK birikimlerine kesin sahip olabilirlerdi. Çok açık. Bir şeye ihtiyaçları var o da zaman. İşte ajanın biraz şaşırdığı nokta, açıktan bana yönelmek yerine, bir kazaya gitmiş süsünü vermek. Hasan arkadaşımız nasıl bir kazaya gitti? Eğer ben onun kaza olduğunu kabul edersem, normal görürsem, belki de ikinci olarak gece yürürken “pat” diye silah patlar, ben de öyle bir kazayla giderdim.

İşte o zaman ne olurdu? Dört dörtlük PKK TC'nin eline verilmiş olurdu. Büyük ihtimalle bu tez daha doğru. Zaten 1990'da ajan “biz öldürmedik, çünkü bize öldürülmesi söylenmemişti” diyor. Demek istediği, açık bir öldürme eylemi, karışıklık yaratır. PKK'nin kontrolü de ele geçmez. Böyle bir öldürmeden ziyade, kaza süsü vererek öldürtme ve böylece PKK'yi ele geçirme planlanıyor.

Aslında bunun için de adamlar çalışmış. Ve bu arada, bir hafta da

bekleseler, belki sonuca da gidebilirler. Ne olurdu? Ta o zamandan PKK ellerine geçmiş olurdu. Adamlar hayli güçlü. Birisi Güney'de. İşte Sarı Baran KDP ile çalışmış, yani bir yerde MİT ile çalışmış ve hâlâ da Behdinan'daki olumsuzluklarını gideremiyoruz. Diğerini zindanı yağdan kıl çeker gibi ele geçirmiş. Bütün zindan kitlesi ona bağlı. Öyle bir ayarlama yapmış ki, hâlâ bile biz üstesinden gelemiyoruz, olumsuzluklarını aşamıyoruz. Diğerini de Botan'ı ele geçirmiş. Botan demek, Metin Baliç demektir. Bu da dört dörtlük sağlanmış.

Geriye ne kaldı ki? Avukat zaten o zamanlar diyor: “Avrupa bizim. Avrupa devletleri zaten her şeyi hakimiyetleri altında tutabilirler.” Düşman demek ki, bu yıl içinde (ki, bütün belirtiler bunu gösteriyor) PKK'yi aşmayı planlamış. Özal, “biraz anayasayı delsek ne olur?” diyordu. Nitekim bu zindanlar için de söyleniyordu. Adam güveniyor. Yani anayasa eğer PKK'yi aşmak için biraz delinecekse delinsin, önemli olan devletin çıkarı değil mi?

Birleştirdiğimizde; aslında adamlar kendilerine göre en akıllıca tarzda, PKK silahını en tehlikeli bir biçimde PKK'nin mirasına karşı kullanmak, davasına karşı kullanmak için komployla ele geçirmeye çalışıyorlardı. Şimdi bütün veriler bunun böyle olduğunu söylüyor. Çünkü ben, daha sonraki çalışmaları gördüm. Provokatörlerin hepsinin pratikleri incelendiğinde, bilerek-bilmeyerek buna alet olanlar da değerlendirildiğinde, bu anlayışın kaynağının düşmandan başka da gidecek yerinin olmadığı ortaya çıktı. Kaldı ki, objektif de değil. Çünkü Ersever olayı bununla bağlantılıdır. Adam sekiz yıl üzerimizde çalışmış, Güney sahasında çok ileri düzeyde bir birikimi var. Güney savaşını neredeyse o yürüttü. Tam sonuç alamadığı için gitti. Buna bir de kendiliğinden alet olan neredeyse yüzde doksan bir yapı söz konusudur.

Şener bir gözyaşı dökme numarası yapıyordu. Başta bu Güney kişiliği olmak üzere, işte “Mazlum beni şöyle halifesi seçti” deyip, bir numara da yutturmaya çalıştı. Yapı benden daha fazla onu dinlemeye, ona duygusal bağlanmaya çalıştı. Duygulu yapı! Örneğin kızlardan bir tanesi var, hâlâ zindanda, “biz köpekçe bağlandık ade-

ta” diyor. Kadın işte, zaafını tesbit etmiş. Zaten en direnen kızımızla da, en ileri düzeyde sözümona aşk ilişkisine yönelmiş. Büyük bir usta. Güney kişiliği tapıyor. Dediğim gibi, yani belki bizim eski çocukluk arkadaşımız Hasan bana biraz bağlı kalır, onu da herhalde öyle “bunu da götürürsek kimse kalmaz” diye düşünmüştür.

Bu neden böyle? Eski özellikler, eski duygusal düzey, provokatöre bu kadar zemin sunmuş. Kızları ben yedirip içiriyordum, besliyordum; her türlü ucuz duygular dahil, gidip arkamdan her türlü numarayı çeviriyorlardı. Yani ben bu duygu çözümlemelerine kendiliğinden ulaşmadım. Ya bunlara ne oluyor? dedim. Bunların insan olmalarına bile bu kadar hizmeti sunan ben, bu kadar yediren-içiren, emniyetlerini sağlayan ben, yıllarca bunun hazırlığını yapan benim; bu ise yeni gelmiş, ne olduğu belirsiz. Peki bu kızlar niye buna tapıyor? Kendi kendime sordum; niye böyle kendi kendilerine adeta ölümüne bağlılık duyuyorlar? İşte biraz kandırmış, biraz da nabza göre şerbet vermiş.

Benim yaşamımda bir komplocunun başarıya gitme imkanı çok sınırlıdır.

Hatırlıyorum, sanıyorum Ortadoğu'nun bir yetkilisiydi. Çok iyi laf ederdi. O zaman tabii biraz da böyle kuşkuluyum. Adama şunu söyledim (biraz böyle komplovari tehlikeler mi sezdin?) Ben de, “İmam Ali'yi arkadan hançerlediler” dedim. Ama benim adım da o zaman Ali'ydi. Ben kendimi arkadan hançerletmem. O gündür bugündür Ortadoğu'dayım, hiç kimse beni arkadan hançerleyemiyor. Bu da bir tarz tabii. Adamlar belki şaşırır. Çünkü Ortadoğu sahası, komplo sahasıdır. Tabii, bunu da öğrenmek gerekiyor. Neden? İçimizde Ersever takımı bile sanıyorum kampa kadar ulaşmıştı. Jandarma istihbarat kısmı kuvvetleri ki, kendileri de bunu açıkladı. Büyük ihtimalle bazı provokatörler onunla kesin irtibat içindeydiler. Fakat sonuç almayı başaramadılar. Neden?

Hatta bir ajanı hatırlıyorum, güya kalaşnikof elindeymiş ve benim arkamdaymış. Tabii, silah kullanması mümkün değil. Adeta donuyor. Böyle birçoklarını MİT'in kendisi açıkladı. Sanırım birkaç

yıl önceydi. (1984 itibarıyla) Hürriyet de yayınladı. “On tane suikast denemesi yaptık, hiçbirisi başaramadı” diyordu. Bir sürü böyle göndermişler, ama hiç nefes bile alamadılar. Tabii, bu örgütlülük düzeyimle ilgilidir. Dikkatli, tetikte kişi olmamla, mevziye girişi çok sağlam yapmamla ilgilidir.

Kişisel planda kesin olan, kadın özgürlüğü açısından 1986 kördüğümünün çözülmesi dev bir adımdır. Yani sanki bilekleri, elleri, ayakları bin yıldır bağlanan zincirden kurtulma gücünü göstermemdir. 3. Kongre toplantılarında hatırlayanlar olabilir, tipik bir kadın entrikacılığı, gırtlığına kadar feodal aristokrat yaklaşımı, yine mirasyedcilik, kesinlikle özgürlükle ilgisi olmayan mal-mülk edinme, hem de en ikiyüzlüce, komplolara varana dek yaklaşımlar boşa çıkarılıyor. Başarılı olsaydı, çağdaşlık adına bir kördüğüm de, PKK için atılacaktı. Yani böyle bir durumda daha sonraki özgürlük atılımımızın söz konusu olacağını sanmıyorum. Yanılmıyorsam, 1987 Mart konuşmalarında kadın sorunu üzerine bir değerlendirme vardı. Orada etkisini görmek zor değildir.

1986'nın darboğazından kurtulduktan sonra, zaten yeni döneme “özgürlüğe yürüyüş” diyoruz. Orada teorik olarak biraz ifade edilmiştir. Daha sonra bizim kadın faaliyetlerine hız kazandırmamız daha değişiktir.

Ve bir ölü ruhtan, bir boğucu atmosferden kurtardıktan sonra açılımlar ve katılımlar geliyor. Benim kendimi o zaman değerlendirmem, büyük bir yükten kurtulma, kişisel planda belki de tam bir zaffer veya özgürleşme.

Bir zafer veya özgürleşme.

Bu kurtuluşu manen-ruhen gerçekleştirdiğimde, sanıyorum daha sonraki atılım için gerekli olanı elde ediyorum. Çünkü on yıl zincirlerle bağlandığının farkındayım. Manevi zincirler, ahlaki zincirler, siyasal-örgütsel zincirler dört taraftan beni bağlıyorlar. Tabii onları kırmak demek, devletin birçok ilişkisini, yine toplumsal geriliğin binlerce yıla hükmeden ilişkilerini parçalamak demektir. Bu çok önemlidir.

Görünüşte bir kişiyle parçalıyorum. Fakat bir kişinin şahsında egemen feodal düzen, sömürgeci düzen, onun ruhuna sinmiş, ahlaka sinmiş, onun örgütsel-siyasal her düzeydeki olağanüstü etkileyici bir temsilcisine karşı ruhen, hatta oldukça da manevi bir baskı kurulmuş. Böyle bütün yönleriyle onu parçalıyorum ki, bu benim açımdan özellikle benim bile tahmin edebileceğimden daha fazla özgürlük açılımına yol açıyor. Ben o zaman biraz pısıriktım, çözümler de bu kadar güçlü değildi. Sonuç olarak çözümler 1986 ve sonrasında gelişti. Onunla galiba direkt bağlantılıdır.

Onu aşmam, bir yerde bin yıllık kölelik tarihini aşmam oluyor.

Orada iki ayrı dünya görüşü; iki ruhun, iki gücün şiddetle çarpışması söz konusudur. Zaten 1986'ya doğru benim geldiğim her yer önemlidir. Bugün de yargı sorunu üzerinde duruyorum. 1986'da neden daha cesur üzerine gitme gücünü gösterdim? O yılın bazı özellikleri vardı. 1985 krizi az çok aşılağa benziyordu. Bu krizin aşılmasının, bu kişiliklere bağlılığı, oldukça anlaşılabilir. Bir de artık “ya aşılr, ya aşılr” yani başka türlü adım atılamazdı. Bunu çok iyi görüyordum.

Karşı taraf da en son komplo yöntemine gidecek kadar pervasızlaşıyor. İşte buraya kadar oyunun son hamlesi, son karşılaşma.

O iki dünya görüşünün son hamleleri.

Tamamen bu anlamdadır.

Tabii, burada da benim isyanımın planlı yönünü görebilirsiniz. Mesela bir Türkiye zemininde olsam, bu belayı aşmam mümkün değildir. Dağ mutlak bizim denetimimiz altında, sonuna kadar özgür bir ortam. Genelde de mücadelemizin kesintisiz devam edeceği anlaşılıyor. Ne kadar sert de geçse, aşabiliriz. İşte bu çerçevede bir ileri adım atılıyor. Ve bu ileri adım daha güçlü. O yılın çözümlerine bakabilirsiniz. Yanılmıyorsam kitabı da vardır, okumanızı önemle tavsiye ederim.

Zaten bu gerici bağdan kurtulduktan sonra peş peşe, açılım üstüne açılım, çığ gibi çözümler, ilişki, örgüt boyutlanması ortaya çıktı.

Yani benim kontrolden kurtulmam, 1987 hamlesinin gelişmesiyle açıkça kendini gösterdi. Bunu daha başka türlü değerlendirmek gerekir. Devletle direkt ve dolaylı bağı düşünürsek, toplumsal bağını düşünürsek, burada verilen bir kişiye karşı savaş değil, devlet ilişkilerine, gerici toplum ilişkilerine dev yaklaşımlarla, kendini aldatmayan, kurala uygun bir savaşı verebilen yaklaşım söz konusudur.

Burada önemli olan, mücadelemizin ulusal, toplumsal boyutunu çok iyi hesaplamamdır.

Dikkat edilirse bütün Kürt kişiliklerinde bu tip özel ilişkilerde kesinlikle ulusal-toplumsal boyut yoktur. Kişisel kavga, aile, en çok aşiret seviyesinde bir çatışmaya gidebilirler. Ayrıca kaba bir yöntemle vururlar. Klasik bir boşanma veya bir bıçak darbesiyle ilişki sonuçlandırılır. Dikkat edelim, benim tarzımda ne boşanma türü bir yaklaşım var, ne bıçaklı bir saldırı var. Daha değişik ve ilginçtir.

Mesela komploya bulaştırılmak isteyen arkadaş, tam bu yılda diyor: “Dört ata bağlayıp dört parçaya bölelim!” Ortaçağ yöntemine karşı ortaçağ yöntemi. “Derhal idam edelim” diyorlardı. Yani partiye, yoldaşlara hakim olan anlayışlar bunlardı. Ama benim anlayışında bu yok. Sonuna kadar ıslah etme niyetim olmakla birlikte, kaçarsa kaçsın. Yani kaçırma gibi bir yaklaşım söz konusudur. Neden?

Bu kimdir? Nereden geldi? Hemen toprağa girse, belki birçok mesele anlaşılabilir olurdu, değil mi? Mesela 1988 provokasyonunu anlayamazdık. Belki de daha sonraki bütün provokasyonlar bu biçimiyle açığa çıkarılamazdı. Şenerlerden tutalım Avukatlara kadar, birçok benzeri açığa çıkmazdı. 1989-1990'da da bir sürü böyle tipler ortaya çıktı. Kör Cemaller, bilmem Terzi Cemaller. Şimdi bunların hepsi biraz da bununla bağlantılıdır. Temelde bu kişiliğin örgütlendirdiği anlayışlar oluyor. Hatta Ferhat'ın bile kendini sıyıramadığı anlayış budur. Şener, çok açıkça bunun en gözükara bir devam ettiricisidir.

Bundan kurtulmam biraz anlaşılıyor.

1987-88'de karşı bir yaklaşımla Şener-Sakine ilişkisi devreye giriyor. Aslında bağları bence çok somuttur. Bizim TC'ye karşı oynadığımız oyunu veya savaşı, onlar da aynen benim yöntemimi esas alarak intikam eylemi biçiminde bir yaklaşımla saldırıya geçiyorlar. Aynı duygusal yüklenim, aynı taktikler. Bu tarz, TC'yi kaba bir taklit içindedir. Bizim Sakine kişiliği PKK'nin oldukça zayıf yanlarını örgütlemişler, kendilerine bağlamışlar. Oradan da PKK'ye darbe üstüne darbe... Tıpkı bizim TC'nin zayıf karnını yakalayıp vurduğumuz gibi, onlar da PKK'nin zayıf karnını yakalayıp vurmaya çalışıyor. İşte bütün hikaye bu.

Bu durum gerçekten de uğraştırıcıydı. 1988-89-90 ve hâlâ aşılmaya çalışılıyor.

Ferhat'ın eylemi de bunun diğer varyantıdır. Zaten Ferhat'ın etkilmesi somuttur. “Acaba bütün provokatörler haklı olamaz mı?” sorusunu soruyor. “İlişki kursam nasıl olur? Siyasi yöntemle çözümler miyiz?” Gerilladan uzaklık ve en önemlisi de kadın ilişkisinde içine girdiği durumlar aynıdır. Burada daha çok konuyla ilgili yön bence bizim geliştirdiğimiz özgürlük anlayışı ile bunların muazzam tutucu, statükocu anlayışa sarılmalarıdır. Üçünde de düzenin duygu, aşk anlayışı esas alınıyor. Biz buna TC duygusallığı veya TC aşkı da diyebiliriz. Yine feodal kabile ilişkisinin gelişen duygusallığı da diyebiliriz.

Benim ise geçen tecrübeden de aldığım dersle, TC'nin dayattığı ilişki tarzını son derece aştığım gibi, ilkel-geri toplumsal özelliğin anlayışını da aşıyorum. Ve bu yıllarda bu özellikler cayır cayır parparça oluyor. Aslında bu yıllara verilecek en önemli anlam da budur.

Kadını geleneksel bağlardan sıyırmaya çalışmam, sanıldığından daha fazla çözücü etkiye yol açmış ve bu içte de homurtuya yol açıyor. Özellikle bu temel öğeler tarafından tehlikeli bulunuyordu. Biri duygusallığı zindan yapısına uyguluyor, biri de dağda zaten 1990'lardan itibaren etrafına dayatmış ve onu amansız uygulamaya çalışıyor ve benimle dış dış bir mücadele yürütüyordu. Hem beni

taklit ediyorlar, hem de canıma okuyorlar.

Büyük bir yarış var. Kimi böyle, kendilerini benden daha iyi ilişki geliştirebilirler, daha iyi duygular, daha iyi aşklar geliştirebilirler gibi bir taklit içine atıyorlar, kariyerist havaya giriyorlar. Burası anlamlı. Burada sadece kişisel bir heves değil de, geliştirilen bir özgürlük akımına karşı giderek statükocu akımın ayaklanması söz konusu. Toplumsal anlamda 1987'lerden sonra yükselttiğimiz özgürlük eylemine karşı bunları bir karşı bastırma hareketidir. Bunlar korkunç bireyciliği yaşıyor. Ben ne kadar toplumsal boyuta taşıyorsam toplumsallaştırıp ulusallaştırıyorsam; bunlar o denli ulusallıktan, toplumsallıktan arındırıp, korkunç bireyselleştiriyorlar. Mesela Sakine bence mutlaka konuşmalıdır. Bu aşkı bir kez daha dile getirmelidir. İki gözü dört çeşme, böyle bağlanmış, iliklerine kadar olmadığını iddia edemez. Ben gözlerimle gördüm, hatta bütün partiye karşı onu korumak istiyordu. Bir özel ilişkiyi bütün bir partiye karşı, çılgınca, gerekirse ölümüne savunacak. Burada toplumsal özü yok denecek kadar anlamını yitirmiş. Zaten ulusal ölçüyle, savaşla, parti ile bağı kalmamış, bir de görülmemiş bir biçimde bunu partiye yayacak. Fırsat bulsa işte hemen bireycilik temelinde, ne kadar banyan ve erkek varsa, hepsini partiden, savaştan, ulusallıktan gittikçe uzaklaştırıp ve bu temelde bireysel güdülerini körükleyecek. Bu nereye götürür?

Kampımıza bu dayatıldı. Zor bela arkadaşların üzerine gitmesini engelleyerek ceza verilmesini önerdik. Çok gözükaraydı. Aynı anlayış Ferhat'ta da, Sakine'de de ortaya çıktı. Zelê kampında yaşananlar açıktır.

Bir konferans geliştirdik, oraya da karar biçiminde dayatılmak istenmiş. Zaten değerlendirmelerde var. Ferhat'ın içine girdiği ilişki düzeyi belli. Yani bir kıza diyor, “kaçalım” diyor. Bu artık ortaya çıkmış bir gerçekliktir. Tarihi sorumluluğundan, ulusal, toplumsal, devrimci görevlerden o kadar kaçıyor ve böyle kendini bireysel olarak sıyırmaya çalışıyor. Kendini bundan daha açık ele verme olmaz.

Diğerleri de öyle. Baran kişiliği örnektir. Yani ikinci, üçüncü de-

receden figüranlar da var. Bir sürü ikili, bayan-erkeklerin kaçışı var bu arada. Tabii bizimki, bunlara karşı oldukça derinleştirilen bir öz-gürleştirme hareketidir. Onlar ne kadar özel bağlar, bireycilikler diyorlarsa, ben de o kadar genel bağlar, genelleşmiş, ulusal düzeye yansımış ilişkiler, sevgiler, duygular diyorum.

Benim buradaki kişiliğim olağanüstü güçlüdür. Benim tam da bu ilişki düzeyinde nasıl büyüdüğümü görmeye çalışmalısınız. Ulusal ölçülere şahane işlerlik kazandırıyorum. Toplumsal özgürlüğe şahane kaldırış yapıyorum. Dikkat edin Kürdistan tarihinde ve hatta Ortadoğu gerçekliğinde ilk defa böyle bir boyutlanmayı temsil ediyorum. Bunun başka örneği de pek yok. Bu yıllarda özellikle (ki, işte günümüze kadar da geliyor) kişiliğim olağanüstü kadını ayağa kaldırıcıdır. Duyguları geliştiricidir. Toplumu dönüştürücüdür. Ulusal düzeye uyuyor. Mesela çok sayıda genç kızın ulusal ruhla kendini ateşe atması, yakması, bu yükselen ruhla bağlantılıdır.

Yükselen ulusal duygular ruhu veya bireyin kendisinde gerçekleştirdiği özgürlüğün uluslaşması ve kadın özgürlüğünde kendini efsaneleştirmesi sonucuna doğrudan götürüyor.

Nitekim bu kızların eylemi 1990'da geliyor. Kesinlikle benim özgürlüğe verdiğim anlam da böyle. Niye bu eylem 1990'da gerçekleşiyor da, 1980'da gerçekleşmiyor? Böyle bir eylem 1980'da hiçbir genç kızın aklına gelmez. 1985'te de gelmez. 1990'da niye geliyor? Çünkü 1990'ın özgürlük alevi her tarafı sarmıştır. Böylesine bir anlamı vardır. Gerçekten de, belki ileride daha iyi anlaşılabilir.

Bunu nasıl başardım? Öyküden romana geçiş, bu yıllarda nasıl yapılabilir? Üzerinde durulmaya değerdir.

İşte bende ki diğer bir yaratıcı yaklaşım da, isyanın geliştirilmesidir.

Hiçbir erkeğin aklına getiremeyeceği kadar ilişkiyi boyutlandırdık. İki tehlikeli hataya düşmedik, işte burası önemli. Ne bir özel ilişkinin boğdurulmasına düştüm, ne de kadın düzeyini aşma veya kadın ilişkilerinde hafifleşme. Bunun ötesinde gerçeği sorgulama, araştırma, çağrı, özgür kişiliği yaratma, bu da son derece önemlidir.

Çünkü benim yerimde herhangi biriniz olsa, onun geliştireceği en ala ilişki, geleneksel sınırları aşmayan bir ilişkidir. Bireyi küçük, beyni küçük, ilişkisi küçük militan böyle olursa, eylemi de küçük olacak. Parti büyümeyecek, savaş büyümeyecek. Benim kadın sorununda kendimi büyütmem, partiyi büyüttü, savaşı büyüttü, halkı büyüttü, ulusu büyüttü, geliştirdi, yarattı.

Kendimi tıkasaydım, bu konuda kendimi çözümlemeseydim “ihtiyacım var” deyip bir kadına veya bir düşünlğe kapaklansaydım, gerici bir ilişki tarzına kapaklansaydım veya “hiç ciddiye almam, kadın lanetliktir, kadın bir hiçtir, ancak şöyle bir egemenlik altına alınabilir” deseydim, kişiliğim cüce kalırdı. İki tarz da cüceleştirirdi. Biri çok ağavari, diğeri çok bireyselleşmiş bir tarz oluyor. İşte bu tehlikeli ikileme düşmemem, tarihi bir anlama sahiptir. Bunu neden tercih ettim? Bu benim geleneksel özgürlük yürüyüşümle bağlantılıdır, ruhumla bağlantılıdır. Kendimi oldukça planlı yürütüyorum.

Her ilişki genelleşmelidir. Her ilişkinin kesin örgütsel, toplumsal boyutu olmalıdır. Benim kendime yakıştırdığım ilke budur.

Hiçbir ilişki beni örgüt boyutundan, eylem boyutundan uzaklaştıramaz. Bu çok önemlidir. Yine ilişkinin etkisi, ulusal-toplumsal düzeylere varması gerekiyor. Bunu esas alan kişi çok yakınımıdır, çok candandır. Bunu esas almayan derhal öldüresim gelir. Ruhun çekmez, öfkelenirim, sıkılırım, böylece atarım. Bu bir ruh meselesi. Özgürlük ruhunun neyi kabul edip, neyi kabul etmediği meselesidir. Zaten ben bu ruhu, aynı zamanda yansıtıyorum. Kadına yansıtıyorum ve bu da onları uluslaştırıyor, partileştiriyor, yüceltiyor.

Kişinin kendindeki özgürlük ruhunu geliştirmesi, cinsinin özgürlüğüne, toplumsal özgürlüğe ve ulusal düzeye kesinlikle yansıtılıyor. Bunu sağladım. Bu engellerin de dayattığı, aslında karşı-devrimdir. Statükocu, geleneksel anlayışın yaşamın kendi kişiliklerinde bize karşı saldırıya geçmesidir.

Tabii ilginç hikayeler de var. Öyküde olsun, romanda olsun, aynı zamanda onların açığa çıkmasına yol açtı. Benim kadını böyle ele

almam, bunlar açısından olumsuzluklara yol açtı. O son provokatörün kitabında da görüldüğü üzere, kadınlarla nasıl yaşadığıma dair bir şey geliştirmek istedim. Evet kadınla özgür yaşamı şüphesiz düşüneneğim, derinleştireceğim. Bunu yapmasam, aptalın tekiyim. Kadın ölçülerini tabii ki, geliştireceğim. Bu benim sanatsal görevim, devrimci görevimdir.

Kadın ilişkilerine göstereceğim duyarlılık, olağanüstü yaratıcılık, ancak bir sanatçı yaklaşımıyla izah edilebilir. Sonuç olarak eğer daha özgür kadınlar ortaya çıkıyorsa, buna büyük saygınız olacak. Ama bu klasik yaklaşımın sahipleri veya düzenle oldukça feodal namus anlayışı sınırında kalanlar, “işte namus elden gidiyor” şeklinde bir yaklaşım içerisine giriyorlar. Veya toplumun altüst olduğu veya her şeyin elden gittiğini vurguluyorlar.

Ölümsüzlük Peşinde

Yaptığımız, şehitler gerçeğinin değerlendirilmesidir.

Şehitlik gerçeği, yaşam gerçeğimizdir. Şehitlik gerçeğini mutlaka yaşam gerçekliğine dönüştürmeliyiz.

Şehitteki emri görüp yürüyebilmeliyiz.

Şehit komutasını anlayabilmeli ve gerekeni yerine getirmeliyiz. Özellikle şehidin yaşam anlayışını kesin temsil edebilmeliyiz.

Anıya gerektiği biçimde karşılık vermeme gibi büyük bir yüzkaralığı ve aşağılık bir durumu kesinlikle kabul etmemeliyiz. Şehidin gücünü, şehidin tutkusunu, direnişini, şehidin acısını kendi şahsımızda mutlaka yaşatmalıyız. Mutlaka şehitle yaşam arasındaki köprü olabilmeliyiz. Şehidin yaşamıyla yaşayanların ölümü arasındaki farkı görmeliyiz. Namussuzca yaşam sahiplerinin çok olduğu veya basit yaşam kırıntılarına yapışıp kalanların neredeyse egemen olduğu bir halk gerçekliği içerisinde, bu büyük yaşam meşalelerini söndürmeliyiz.

Ben kendi payıma bu meşaleyi söndürmemek için çok yetkin olmaya çalıştım. Onların yaşamla kurdukları bağı doğru değerlendirmeye özen gösterdim. Yaşayanların yaşamını şahadete yakın kılarak, böylece şehitleri yaşama ve yaşayanları da şehitlere yaklaştıra-

rak köprü, olma rolünü iyi oynamaya çalıştım. Çünkü başka türlü karşılık vermek mümkün değildir. Şehidin yaşamındaki büyük anlamı bilmekle birlikte, onu bir yaşam gücü haline çevirmenin büyük ustalık istediğini, büyük sabır ve dayanma gücü istediğini bilerek, bunun sorumluluğunu duyarak bir köprü olma rolüne adanmakla şırdıldım. Gafilce yaşayanların gafletini durdurmaya, yaşama sahte-karlığına fazla geçit vermemeye çalıştık. Diğer yandan, adeta şehidi teorileştirdik, savaş teorisine dönüştürdük. Böylece etkili ve ege-men olmasına güç yetirdik. Sahte yaşamın önünü kestiğimiz kadar, şahadetin teorisi ile yaşamı bir kez daha canlandırmaya, kaynaştırmaya ve çare olmaya çalıştık. Gelişmeler oldu, şehit yaşama geçi-rildi, yaşam biraz şehide göre oldu.

Hâlâ sizlerin ne kadar saygılı kaldığı tartışmalıdır. Saygıyı süreklili kılmaya çalışıyoruz. Belki istenildiği kadar olmadı, ama büyük saygısızlık yapılmasına da fırsat verilmedi. Şu anda şahadet yolunda yürümeye hazır olanlar, bunun kanıtıdır. Biz bu halkı da bu temelde tuttuk. “Gafilce ve haince yaşayamazsınız” demekle, şehide biraz bağlı kalındığını gösterdik.

PKK tarihinde şehitlik üzerine birçok değerlendirme yapıldı. Ben özellikle başlangıç şehitleri için en doğru değerlendirmeleri sunmaya çalıştım. Haki Karer yoldaşın anısından, Newroz kahramanlık şehitlerinin anılarına kadar, tümünün yerinde değerlendirmesini yaptım. Bunu her şehit için de yapmaktan üşenmezdim, ama fazla gerekli olduğuna da inanmadım. İnandığımda yaptım. Zaten kendini şehitlik çerçevesine oturtacak bir kişilik, bu kadar şehidi anlamıyla bilecek bir kişilik, büyük olur.

Bazılarınızın şehit yakını olduğunu söyleme durumu var, şehitlerin kendi şehitlerinin olduğunu söyleme durumunuz var. Eğer bunda sahte değilseniz, samimiyseniz, biraz da bizim gerçekleştirme tarzımıza benzer bir tarzı tutturmanız gerekir. Şehidi kendinde yaşatmak, şehitle çelişen yaşamın önünde durmak, şehidi doğru yaşatmak, “ya doğru yaşarsın, ya yaşayamazsın” hükmüne bağlı kalmak, büyük önem taşır. Öyle olursanız şehidin sahibi veya onun sürdürü-

cüsüsünüz denir. Bu böyledir; başka hiçbir biçimde kendimizi onurlandırmayalım.

Ben çocukken bile böyle ölümleri kötü bulurdum. Böyle anlamlı bulmazdım. Sonra da şunu gördüm; ölümler aslında yaşayanların zavallılığını gösterme aracı oluyor. İnsanlar ölümler için döktükleri gözyaşlarını aslında kendileri için döküyorlar. Ölemler kendilerini görüyorlar. Kendi ölmüşlüklerini, hayattayken ölmüşlüklerini görüyorlar. Yoksa böylesine bir ölüm ağlayışı pek anlaşılır değildir. Kendini bu kadar zayıf bırakma, kendini bu kadar ölüme benzetme söz konusudur ki, bir ölüde kıyamet koparıyorlar. Çok doğal bir yaşam sürecini böyle gözyaşına boğmak bana pek anlamlı gelmemiştir. Nitekim şimdi şahadetlerde fazla ağlama yoktu. Şehitleri cesaret ve yaşam gücü haline getirme vardır. Bu da kötü ölüme bir cevap oluyor.

Bizim cevabımız oluyor.

Ölüm korkusunun böyle cesarete dönüştürülmesi küçümsenemez. Bu başlı başına büyük bir kazanımdır. Kürdistan halkındaki büyük ölüm korkusunu, bu büyük acılı ve gözyaşlı durumu şimdi daha fazla cesaretle savaşımaya dönüştürmek, çok büyük bir gelişmedir.

Bunu da biz yaptık. Bunu özenle hazırladık ve şimdi herkes, biraz da böyle ölümsüz kılınmıştır. Ölüme karşı anlayışı doğru geliştirmemiz, yine ölümle yaşam arasındaki bağı doğruya yakın değerlendirmemiz, korkuyu yendi. Daha fazla cesaret, daha fazla hayattayken ölmek, fiziki olarak öldüğünde de bunu ölüm saymamak biçimindeki durumu biz ortaya çıkardık. Tabii, bu da küçümsenemez bir gelişmedir. Bu, Kürdistan için büyük bir ihtiyacın giderilmesidir. Ölüm korkusunun giderilmesi sağlanmış, yaşamda ölümsüzlük duygusunu yaratma ihtiyacı giderilmiştir.

İşte bu büyük şehitler, biraz bunun öncülleri oldular. Bu gerçeğin anlaşılması ve etkili kılınmasında en önemli rolü yerine getirdiler. Ben buna ölüm korkusunu yıkma, yaşamı ölümcül etkilerden arındırma, fiziki ölümlerden de korkmama veya şahadetlerden korkma-

ma, kutsal değerler uğruna ölümden yaşamın mevcudiyetini gösterme ve böylece daha katlanılabilir bir ölümle yaşamın bağını kurabilme diyorum. Bu önemli bir gelişmedir.

Yaşamda yeni günün dirilişini temsil eden Newroz şehitleri üzerinde de biraz durdum. Bizim bazı değerli yoldaşlarımız böylesine yaşamsal bir ölümle bu bahar günlerine karşılık verdiler.

Mazlum yoldaşın şahadetini de az çok anlamlandırdık. Mazlum yoldaşın Newroz şahadetinde gerçekleşen şeyin büyük bir teslimiyete, özellikle o vahşet döneminde umudun son kırıntılarının da alınıp götürülmesine, namuslu ve onurlu yaşam olanağını tümüyle elden çıkarmaya; bunun için gerçekleşen son derece vahşi saldırıya karşı, kendi kişiliğinde bitebilecek olan en son direnme hamlesiyle karşılık vermek olduğunu, böyle bir anlamının bulunduğunu ortaya çıkardık.

Müthiş bir karanlık içinde bir kibrit çöpünü aydınlık gerekçesi yapmak, yaşamın korkunç bir biçimde teslim alınmak istenmesine karşılık kendini böyle feda ederek yaşam için bir iddia olmak, iddia olarak varlığını sürdürmek çok önemliydi ve bu gerçekleştirilmiş oldu. Çünkü o haliyle yaşamı daha fazla götürmek mümkün değildi. Öyle bir baskı, öyle bir vahşet var ki, özgür bir yaşamın, namuslu ve onurlu bir yaşamın sözü olabilmek ancak böyle bir eylemle mümkündür.

Mazlum yoldaşın şahadetinin bu gerçeği ifade etmesi, çok önemlidir ve bunu anladığı ortaya çıkıyor. O, ideolojimizi iyi bilen bir arkadaşımızdı. Partimizi ruhundan tanıyan ve öyle kalmaya büyük özen gösteren, gerçekten görkemli bir kişilik. Bu anlamda bu kişilik tam bir PKK oluyor, PKK'nin yaşam sözü, onun zirvesi oluyor.

Çünkü o dönemde kesinlikle bir teslimiyet dayatması var ve teslimiyet öyle tek bireye dayatılmıyor. Hatta teslimiyet sadece PKK'ye dayatılmıyor. Şüphesiz biz dışarıda direniyoruz, bizim de yapacaklarımız var, ama oraya dayatılan teslimiyet daha belirleyici oluyor. O teslimiyetin ardından getirilecek olanlar, belki daha belirleyicidir. Bir Diyarbakır zindanına dayatılmış teslimiyetin tam ba-

şarısı, o Şahin-Yıldırım ihanetinin tam zafere ulaşması, binlerce teslimiyetin peşisıra gelmesine yol açacaktır. Onun bir halkın başına bela yapılması da herhalde en azından kemalizmin 1925'lerdeki zaferi kadar bir zafer olacaktı. Nitekim ihanetçiler bunu “Genç Kemalistler” adıyla yapıyorlardı.

Yine bu, biraz Dersim gerçekliğinde ortaya çıkıyor. Kemalizmin 1938'de Dersim'de sağladığı zaferin bu aşağılık unsurların şahsında, hem de tam “Genç Kemalistler” olarak Dersim kişiliğinde adeta tam zafer kazanarak sonuca gitmesi oluyor. Mazlum da bir Dersim gerçekliğidir ve herhalde bunu çok iyi bildiği için böyle direnme tutumunu sergiliyor. Dersim direnişçiliği Kürdistan'daki son direnişçiliktir, ne kadar geri ve yetersiz olursa olsun bu böyledir. Oraya dayatılan ihanet ve asimilasyon, en güçlü ihanet ve asimilasyondur. “Genç Kemalistler”in ifade ettiği gerçeklikte dile getirilen şudur: “Dersim budur, bunun karşısında başka herhangi bir gerçeklik söz konusu olamaz. Bu aynı zamanda Kürdistan için söylenebilecek en son sözdür. Bu söz de bizim sözümüzdür: Direnemezsiniz! Teslimiyetten başka yapacağınız hiçbir şey yok.” Zaten bunu günlük olarak çarpıcı bir yoğunlukla işlemişlerdir; tek tek kişilerle uğraşarak yürütüyorlar. Yani sonuç almak için neredeyse günler sayılıdır.

Mazlum direnişçiliği işte bu noktada kendisini devreye sokuyor. Çünkü orada her şey baş aşağı gidiyor, teslimiyet çok hızlı geliyor. Yapılması gereken şey bir eylem türüdür. O da bu eylem türüyle, yine çok anlamlı bir günde, bir yaşam gününde, bir diriliş gününde bunu gerçekleştiriyor. Gerçekten de Mazlum yoldaşın direnişinin daha sonraki süreci tamamen etkilediği, teslimiyete karşı direnişçiliği egemen kıldığı biliniyor. Bu direnişin bizim direnişimizi de güçlendirdiğini, dağ direnişine de taşırıldığını çok iyi biliyoruz. Bunun da bir ulusal direniş ve diriliş olduğunu şimdi çok daha iyi anlaşıyor.

Önemli olan her şeyi bir şehide yüklemiyoruz veya her şeyi o doğurdu diye kendimizi aldatma yaklaşımı içinde değiliz. Ama daha derinlikli bir anlayış gerekliyse, o anlayışın da aşağı-yukarı böy-

le etkili olacağını kesinlikle söyleyebiliriz. Kesinlikle şehidin anlamı budur diyebiliriz. Anlamı daha da derinleştirilebilir, ama özcesi budur. Sonuçta ondan sonra peş peşe gelen eylemlilikler vardır. Gerçekten de Newrozlar, bu tarihten itibaren çok yaşamsal kılındı. Newroz günlerinin direniş günleri haline gelmesinde Mazlum direnişçiliğinin etkisi asla küçümsenemez.

Zekiye Alkan'ın şahadeti de Diyarbakır'da oluyor ve Mazlum'un şahadetiyle bağlantısı açıktır. Mazlum nasıl zindanda partiye dayatılan teslimiyete karşı büyük bir eylemse ve şahadetiyle bunun bir zaferi oluyorsa, Zekiye Alkan'ın direnişi de Diyarbakır geneline dayatılan, bu temelde de bütün Kürdistan'a ve Kürt halkına dayatılmış olan sinmişliği, korkuyu ve çaresizliği gidermek oluyor. En azından onunla bağlantısını kurarak, kendini böyle direniş durumuna taşımak istiyor. Bu yoldaşımız, hiç şüphesiz ortama dayatılan bütün çelişkileri en yoğun biçimde de yaşayabilirdi. Bu arkadaş için çelişki de olduğu söyleniyor. Bir kadın çelişkisini, özgürlükle düşkünlük arasında bir durumu yoğunca çözmeye çalıştığını söyler ki, anlamlıdır. Biraz da bu kişilikler böyle direnişleri ortaya koyabilir. Çelişkisi olmayan kişiliklerin anlamlı direnişlere öncülük edebileceklerini sanmıyoruz. Zekiye yoldaşın bir özgür kişilik olmaya çalıştığı, fakat bunu başaramadığı, sıkıldığı, buna öfke duyduğu ve adeta böyle sürüp gittiği, tam da bu süreçteyken böylesine bir eyleme kalkıştığı söylenebilir. Bizim için bu daha da anlamlıdır. Zaten rahat ve kendinden emin olan bir kişi büyük eylemliliğe girişemez. Kendi halinden memnun, kendine tutkun birisi kesinlikle böyle bir eyleme kalkışamaz.

Kadın özgürlük arayışı önemlidir.

Bu başlamadan da zaten öyle bir eyleme kalkışmak, ona cesaret etmek bile mümkün değildir.

Fakat tam çözüme gidememe de anlayışla karşılanmalıdır. Çünkü özgürlüğü tam çözebilse, özellikle özgürlük savaşını ve onun eylemini daha örgütlü yapar. Daha planlı geliştirir. Ama yine de büyük bir eylem, büyük bir özgürlük tutkusu olmak istiyor. Bunu da öyle

bir Newroz'da Diyarbakır surlarında kendisini meşale gibi yakarak ilan ediyor. Yine anlamlı olduğu söylenebilir. Kadın olması daha anlaşılırdır. Çünkü insan ancak böyle yoğun bir çelişkiyi yaşamakla bu cesarete ulaşabilir.

Mazlum yoldaşın gerçeğinde de bu var.

O parti ruhu oluyor, partinin büyük direniş ruhu oluyor. Orada artık bir insan vardır, kadın veya erkek olması da hiç önemli değildir. Orada en büyük insanın direnişi, onun büyük eylemi söz konusudur. Zekiye Alkan'ın eyleminde ise bir kadın olması daha da anlamlıdır. Neden?

Çünkü Diyarbakır'ın kendisi, en dökülmüş bir fahişe kadından daha beter bir durumu yaşıyor. Yani oradaki erkeklik bir kadından daha beterdur, daha aşağılık durumdadır. Bir fahişeden bile daha beterdur aslında. Mutlaka Diyarbakır'ın bir etkisinden söz edeceksek veya Kürdistan merkezli bir yerdir diyeceksek, fahişe kadın değerlendirmesi yapıldığında düşmüşlüğü sınırı çizilmek istenir. Diyarbakır, o koşullarda biraz da buna benzer bir yerdir. Bu kadar sömürgeciliğin merkezi olacaksın, bu kadar sessiz kalacaksın ve her gün bu kadar çiğneneceksin, tecavüz edileceksin. Bu, fahişe kadından başka anlama gelmez. Ancak bu yönüyle ele alınması söz konusu olabilir. Ona mutlaka bir tepki gerekir. Fahişe kadına veya düşmüş kadına tepkisi anlaşılıyordur. Diyarbakır'ın kendisi öyle olduğuna göre, ona karşı öyle bir tepki gösterilmelidir. Bu şahadetle, bunun mutlaka bir etkisi vardır.

Diğer yandan bir kadın olarak da çelişkilerini anlıyoruz. Bir kadın olarak çelişkiyi duymak, özgürlük arayışı içinde olmak, gerçekten büyük bir zorlu sürece girmek demektir. Bir yandan bir kadın köleliğinin iğrenç durumunu bilince çıkaracaksın, diğer yandan özgür yaşam tutkuların gelişecek, bu korkunç bir zorlamayı beraberinde getirir. Gerçekten biz bunu da epey açmaya çalıştık. Benim anlayışına göre köle bir kadının bizim toplumsal koşullarımızda, Diyarbakır koşullarında bilince dönüşümünü, özgürlük yaşamına doğru yol almasını görmek, böyle çelişkili bir duruma kendinde bir yer

bulmuş olmak, kesin olarak PKK'nin etkilemesiyle olabilir. Zaten o dönemde PKK'nin etkisi Diyarbakır'ı sarmıştır. Zindanın sarması var, gerillanın sarması var, gençliği sarmıştır. Kadın özgürlük çabaları da biraz anlaşılır oluyor sanıyorum.

İşte böyle bir kişiliğin bütün bu faktörlerden etkilenmesi söz konusu oluyor. Belli bir bocalaması var, başka türlü mücadele etme isteği de var, edebilir de. Ama o bu biçimini tercih ediyor. Kendine göre planlı, kendine göre anlamlı bir eylem.

Bu direniş, Diyarbakır'daki zindana dayatılanlara, Diyarbakır'daki halka dayatılanlara, bir kadının yaşadığı büyük olumsuzluğa, bunların hepsine toptan bir tepki oluyor; bu tepki de, böyle yamsalsal kılmaya veya “yaşama ancak böyle anlam verebilirim” demesine götürür. Eylem gerçekleşiyor. Buna vereceğimiz anlam da budur. Bu eylemin de bu çerçevede geliştiğine kaniyiz ve anlamı büyüktür. Nitekim bundan sonra Diyarbakır'da gelişmenin farklı olduğu, halkındaki, kadındaki gelişmenin biraz daha özgürce olmaya doğru yüz tuttuğu biliniyor.

Bir diğer direniş.

İzmir kalesinde bir kendini yakma olayı var.

Rahşan Demirel adında çok genç bir Kürt kızının direnmesi var. Şimdi oraya taşırılmış bir Kürdistan'ın Mardin gerçekliği var. Yurtseverlik zaten etkilidir. Bu genç kızda bir yandan savaş ve özgürlük tutkusu var, ama öte yandan kendisi oldukça zayıf.

Örgütsel savaşım gerçeği etkiler.

Newrozlu günler de yine hızlı ve yoğun yaşanır. Belli ki, burada kendisini özgürlük savaşımına müthiş vermek ve bir şeyler yapmak istiyor. Fakat bunun teorik gücünü fazla bulamadığı ve pratik geliştirme olanağını fazla yakalayamadığı için, yani tutkusu bir yerde teorik ve örgütlülük düzeyini aştığı için, buna rağmen bir şeyler yapmaya ahdettiği için, farklı bir eyleme yöneliyor. Oradaki kitlemizin içinde yaşadığı utanç verici koşullar, kendisinin özgürlük ve özgür yaşam anlayışıyla bağdaşmayan alçaltıcı yaşam koşulları, Newroz'un o dirilticiliği ve çekiciliğiyle birleşince, böyle bir meşale

eylemi ortaya çıkıyor.

Mümkündür, böyle bir ruhta böyle bir cesaret ve ardından böyle bir eylem ortaya çıkabilir ve çıkıyor da. Bu eylemi anlamlı bulduğumuzu söyledik. Bu şahadetin metropol kitlemizi aydınlattığı, metropol halkımızın kendine getirilmesinde ve ülkeye taşırılmasında bir kaldıraç ve köprü rolünü oynadığı, düşkün yaşam koşullarındaki yüzlerce kişiyi savaşıma çektiği, onlara dayatılan mezarı çatlattığı daha çarpıcı görülmüştür. Mesaj, bu anlamda meşale değerinde kendini kanıtlamıştır. Bir komuta gücü olmayı kanıtlamıştır diyorum. Çünkü yüzlerce kişiyi yürüttü mü, o bir komutanlık rolü oynuyor. Özellikle kadına ilişkin olarak çok sayıda katılıma yol açması, neredeyse erkek sayısından daha fazla bir kadın katılımına yol açması, onun kadın özgürlüğüne de büyük bir katkı, bunun komuta ve ordu gücü olduğunu gösteriyor.

Avrupa'daki Newroz şehitlerimizin bıraktığı bazı mektuplar var. Bunların üzerinde biraz durulmaya değer. Berivan (Nilgün Yıldırım) ve Ronahi (Bedriye Taş) yoldaşlar, bu Kürdistan kızları, anlamlı mektuplar bırakmışlar. Ben bazı röportajlarına da tanık olmuşum. Yine herhalde epeyce mektupları bazı değerlendirmeleri ve raporları da vardır. Bazılarını ben de gördüm.

Bu kişilikleri daha iyi tanımak açısından, kendilerinin imzalayıp bıraktıkları mektuplara bakmakta yarar olabilir sanırım.

Bir mektupları şöyle:

“Alman devleti son aylarda düşmanlığını açık açık ilan etmiştir. Derneklerimiz kapatılmış, ulusal renklerimiz, ulusal bayraklarımız gaspedilmiş, onlarca yurtseverimiz tutuklanmış, gözaltına alınmıştır. Almanya, Türk ırkçılarının peşinden gitmektedir. Demirel-Çiller-Güreş kliğinin ya bitecek ya bitecek sözlerini ellerini oğuşturarak desteklemekte, kirli savaşın sürmesi ve Kürt halkının imha edilmesi için her türlü desteği sunmaktadır. Kürdistan'daki katliamlar, Almanya'nın verdiği silahlarla gerçekleşmektedir. Son olarak 1994 Newroz yürüyüşünde Almanya'nın çeşitli kentlerinde Kürt yurtseverlerine Hitler'i geride bırakacak uygulamaların gerçekleştirilmesi

olması, bizim için bardağı taşıran son damla olmuştur.

Cizre'de, Şırnak'ta, Diyarbakır'da uygulanan vahşette Alman devletinin çok büyük sorumluluğu vardır. Alman devleti bu yaptıklarıyla insanlık suçu işlemiştir ve bunun hesabını mutlaka verecektir. Diyarbakır zindanlarında üç kibrit çöpüyle Kürt halkına çıkış yolu gösteren Mazlum Doğan'ı, bu anlamlı çıkışa bedenlerini tutuşturarak cevap veren Ferhatları, Newroz, Newroz ateşi yakılarak kutlanır diyen ve Diyarbakır surlarında bedenini tutuşturan Zekiye Alkanları, özgürlük mücadelesinin neferleri olarak saygı ve minnetle anıyoruz. Onlardan devraldığımız bayrağın burçlara dikileceğinin çok yakın olduğunu görüyoruz. "Ateşi söndürmeyin" diyen Necmilerin yolundan kendi özgür irademizle giriyoruz. Emperyalizme ve sömürgeciliğe en büyük yanıt, bedenleri tutuşturularak verilir.

Dün akşam İçişleri Bakanı Manfred Kanther'in bundan sonra PKK'ye karşı tavrımız çok daha sert olacaktır. PKK'liler şunu anlamalı ki, her yerde serbest hareket edemezler sözleri, kararımıza bizi bir adım daha yaklaştırdı. Biz biliyor ve inanıyoruz ki, yaktığımız özgürlük ateşi, daha büyük ateşlerin yanmasına neden olacaktır. Bedenlerimiz, düşüncelerimiz Kürt halkına ve bütün insanlığa armağan olsun.

Selam olsun özgürlük mücadelesinde toprağa düşenlere.

Selam bağımsız, birleşik Kürdistan mücadelesini yürütenlere!

Selam Başkan APO'ya!

Kahrolsun sömürgecilik ve emperyalizm!

Kahrolsun Alman şovenizmi!

Yaşasın PKK, ARGK, ERNK!

Yaşasın Ulusal Önderimiz Başkan APO!"

Diğer bir mektup da şu:

"Newroz'unuzu candan kutlarken, hedefimiz olan insani bir yaşam için, sizlerin daha çok direnmeniz gerektiğini Parti Önderliğimizin de vurguladığı gibi kendimizden çok az da olsa başlatıyoruz ve sizlere devretmek istiyoruz.

Özellikle Avrupa'daki halkımızın da Parti Önderliğimizin belirt-

tiği gibi, devrimi Kürdistan'a taşırmaları vazgeçilmez bir öneme sahiptir. Bu temelde kadınlarımıza da böylesi büyük görevler düştüğünden dolayı, tam ayakta durmalarını, Parti Önderliğimizin de yol göstericiliği ile becerebilmelidirler. Sizlere, yüce halkımıza içten inanıyoruz ve güvenimiz sonsuzdur.

Yaşasın Bakanımız APO!

Yaşasın PKK, ARGK, ERNK!

Yaşasın Enternasyonalizm!"

Bu arkadaşlar anlamı hayli büyük olan mektuplar bırakmış oluyorlar. Büyük saygı duymamak, gerçekten mümkün değil. Oldukça bilinçli ve çarpıcı değerlendirmeleriyle dolu dolu yaşadıkları anlaşılıyor. Eylemlerini de öyle planlıyorlar ki, başarısızlığa yol açmayacak kadar güçlü, kendini yitirmeyen, kesin sonucu önceden planlanan bir eylem, ancak bu kadar olabilir. Kendini cayır cayır yakmayı böyle planlayabilmek, bir başarısızlık olasılığını bile ortadan kaldırmak için, başkalarının gelip de ateşi söndürebilecekleri bir alanı seçmemek, kendilerinin ne kadar planlı ve sonuç alıcı olduklarını gösteriyor.

Bu arkadaşların öteki raporlarında da bir şeyler gördüm. Bir röportajlarındaki başka bir cümle de aklımda. Bu çözümlemelerden de epey etkilendikleri anlaşılıyor. Özellikle bizim istediğimiz militan tipi olmaya büyük özen gösterdikleri gibi, buna layıkıyla karşılık verilmemesinin hayreti içerisinde kalan arkadaşlar oluyorlar. Yani bu arkadaşlarımızın yaşam özelliklerinden biri de sahte olmama, Avrupa'nın o düşürülmüş ve düşürülmeye elverişli ortamı kadar yaşamını oradaki zeminde kolayca yitirenlere rağmen kendilerini böyle diri tutmaları, çözümlemelerden güç alarak kendilerini böyle militanlaştırmaya çok açık hale getirmeleri oluyor. Bu tutum gerçekten de örnek düzeyindedir. Benim bir raporda gördüğüm biraz buydu. Ben birçok şehidin raporunda da buna benzer şeyler gördüm. Aslında bunların da bu çapta yoldaşlar olduğu anlaşılıyordu. Burada önemli olan sadelik, özlü olma ve bu yönleriyle sahteliğe fırsat vermemektir. Bu kişilikleri de bu anlamıyla kesin bilmek gerekiyor.

Şimdi onlar şahadete gittiler ve siz kaldınız derken, şunu vurgulamak gerekir: Yaşayacaksın, onlar gibi yaşayacaksın. Anıya bağlılık biraz da böyle olur. Aslında en özlü militanlaşmaya yakınlardır. Arayışları, gün gün gerçekleştirmeleri böyledir. Genç kız olmaları, Avrupa koşullarında ikinci ve hatta üçüncü kuşak olmaları (ki, bunun ne kadar düşürücü olduğunu biliyoruz) bunu engelleyemiyor.

Avrupa'da doğup büyümüş birkaç şehitte de bunu gördüm. Hem Fırat arkadaşımızda, hem de Hüseyin Çelebi arkadaşımızda bunu gördüm. Bunlar ikinci kuşaktan, daha çok o koşullarda yetişmişler. Kişilikleri oldukça ilginç, ilginç olduğu kadar da vatanseverlikleriyle, görev anlayışlarıyla hiç Kürdistan'dan çıkmamış, hatta bölgeden de çıkmamış olanlara taş çıkartacak cinsten bir savaşıllıkları söz konusuydu. Yani biraz da tam PKK'nin istediği militan tipi olmak, ancak böyle olabilir diye düşünüyorum.

Bu arkadaşlarımız da öyle, bu temelde bir gelişmeye sahip olduklarını, gelişmelerinin bu yönlü olduğunu gösteriyorlar. Bilinç düzeylerini biraz daha iyi anlamakta yarar olabilir. Tabii, bu mektuplar bunu yeterince ortaya koyuyor. Çok güçlü siyasi değerlendirmeler gerçekten ancak bu kadar yapılabilir. Doğruları bundan fazla belirlemek mümkün değil. Tam bilinçli diyebileceğimiz siyasal yaklaşımları söz konusudur. Bir de düşmana cevap olmasını çok iyi biliyorlar. Yani siyasi değerlendirmeye yetinmiyorlar. Alman emperyalizminin sözcüsü bir içişleri bakanına çok yaman bir karşılık veriyorlar. Alman bakan, “PKK bundan sonra çok daha sert bir tavırla karşılaşacaktır” diyor. Onlar da, “biz de bu kararımızla bir karşılık vereceğiz” diyorlar. Yani düşman dayatmasına karşı bir militanın dayatması konusunda duyarlılar.

Tabii, Avrupa kendi sahaları. Ama Avrupa'nın özgünlüğünü de ihmal etmiyorlar. Bir de bu özgölde halka sesleniş var. Şüphesiz bu da şahadetlerin kıymetini kat be kat arttırıyor. Aslında onlar tarih ve insanlık şehitleridir. Kesinlikle enternasyonalizm çağrısı var. Anti-sömürgecilik ve anti-emperyalizm kadar, insanlığa çağrıları ve bu temelde özgürlük şehitlerine selamları var. Hem kavrayış derinliği,

hem cevap verme, hem yurtseverlik, hem de insanlık bağlılığı kesindir.

Biz biraz da kadın yönleriyle üzerinde durmayı gerekli görüyoruz. Çünkü röportajlarındaki birkaç çarpıcı değerlendirme hâlâ aklımda. Gericici, ilkel milliyetçi önderlik üzerine çarpıcı değerlendirmeleri, bu önderliği ayakbağı olarak görmeleri var. Gericiliktir biçiminde karşılık vermeleri var. Bizim kadın yaklaşımımızı, özgürlük tutkusu olarak değerlendirdikleri anlaşılıyor. Yine cinsellik alanına ilişkin çarpıcı bir değerlendirmeleri var. Çelişkilerin en yoğun alan olduğunu söylüyorlar. Böyle çok mücadelecici bir alan olarak değerlendiriyorlar. Sanırım cinsellikte köleleştirmeye karşı da büyük bir anlayış ve özgürlük yaklaşımıyla dolu olmaları söz konusudur.

Yani önderlik anlayışları, kadın özgürlük anlayışı ve cinsellikte de mücadele anlayışları hayli derinlikli. Öyle kendini feda eden sıradan yurtseverler değiller. En değme militanın ulaşamadığı bir bilinç, bir özgürlük tutkusu ve felsefesi kadar, pratik yaşamına da sahip olduklarını gösteriyorlar.

Bu anlamda bizim parti gerçeğimizde netleştirmeye çalıştığımız, hem de yoğun bir biçimde işlediğimiz doğru önderlik anlayışı bu şahadetlerde büyük anlam ifade ediyor. Gereklili olan ucuz duygular için yaşam değil, özgürlük tutkusunun yaşanmasıdır. Bu çok güçlü ifade ediliyor. Önemli olan cinsel düşkünlük filan değildir. Cinsellikteki mücadeleyi, oradaki düşkünlüğü, oradaki savaşımlı görebilmeliyiz deniliyor. Bizim de biraz açmaya çalıştığımız buydu. Bu yoldaşlar bunu da çok iyi değerlendirip öyle bir anlamda ve bu anlamda denk düşen büyük bir eylemlilikle karşılık veriyorlar ki, değerleri bir kat daha artıyor. Büyük kadın özgürlük savaşıllığı diyeceksin, bunu bu anlayışta göreceksin. Yoksa ucuz laf edip de birer dedikodu küpü olmaktan çıkamayanın ne kadar militanımız olduğunu da biliyoruz. Onları bu temelde, bu arkadaşlara saygılı olmaya davet ediyoruz. Yine bir sürü kadından beter erkek var. Cinselliği en iğrenç biçimlerde yorumlayanlar var. Onlara da bu cümlelerdeki oldukça çarpıcı anlayışı yakalamalarını salık veriyoruz.

Eğer şehitlere bağlı olacaksak, böyle kişiliklerin biraz çözümlenmesini ve çözümlenmiş olan bu kişilikleri doğru anlamalıyız. Başka türlü onların büyüklükleri anlaşılmaz. Kendinize başka türlü yiğit kadın veya erkek diyemezsiniz.

Sonuçta ben de bazı değerlendirmeler yaptım. Benim de kadın özgürlüğüne ilişkin yaptığım değerlendirmeler var. Bu yoldaşlar özellikle bu değerlendirmelerden çok etkilenmişler. Veya onları kendi kişiliklerinde çözümlemişler. Bu yönüyle beni de yakından ilgilendirir. Bir yerde kadın özgürlüğü hareketinin öncüleri oldular.

Böyle özgürlük arayışının günlük tutkusu içinde olmak, cinsellikte böyle tek doğru çözümlmeye ulaşabilmek, bu temelde gerici-liği yargılamak, bizim bu son yıllarda en çok peşine düştüğümüz ve sonuç almaya çalıştığımız konulardır. Bu konularda en etkin davranışı, en makul ve doğru olanı, en doğru tavrı göstermek demektir. Bunlar onun şehitleridir, onun kadın özgürlük militanlarıdır. Bu yönüyle değerleri hayli yüksek diye düşünüyorum. Kesinlikle hakkını vermek gerekiyor.

Bunlar yaşamı anlamayan yoldaşlar değil, yaşamı en iyi anlayan yoldaşlar oluyorlar. Yaşamlarının baharında, böyle pırlanta gibi yaşamakla yüz yüze olan kişilikler oluyorlar. Açık! Değerlendirmeleri önünüzde. Yaşları da çok genç. Biliniyor ki, Avrupa'da yaşamın her türlüyle her gün, her saat karşı karşıyalar. Buna karşı Avrupa'da böyle bir eylemi gerçekleştirmek, gerçekten benim bile değerini tarif etmekte güçlük çektiğim bir büyüklüğü temsil etmekle olur.

PKK'nin büyüklüğünde bunları bulmak zor değildir. PKK'nin böyle binlerce şehidi vardır. Çok iyi biliyorum, teslim olmamak için yaşamını adayanlar arasında en başta, genç kızlarda böyle bir direnme olayı var. Zaten Newroz şehitlerinde de ağırlık onlardadır. Yine bunun gibi, en zor koşullarda teslimiyete karşı binleri aşan direnişçi de var. Ama bu kadar çarpıcı olanına, hem de bilinçli ve planlı olanına da, bu yoldaşların şahsında rastlıyoruz.

Kuşkusuz çıkarılması gereken sonuçlar var.

Özgürlüğün PKK'deki gerçekleşmesine dikkat etmek anlamında

çıkartılması gereken sonuçlar var.

Bu şehitlerin anısına bağlı olmanın gerekleri nelerdir? Bunlar nasıl yerine getirilir? Buna ilişkin mesaj çok çarpıcı, çağrılar çok anlamlı. Bilinç yoğunluğunu en çok yaşayan yoldaşlar olmaları, dediğim gibi bunu çözümlerinin bütün derinliğine ulaşmış olarak ortaya koymaları, bizi “PKK'de çözümlerini sonuna kadar özümse, özgürlük tutkusunu esas al, cinsellikte bile doğruyu yakala, cinselliği bir egemenlik veya köleleştirme aracı olarak görme, saygılı ol, gerici önderliklere ve önderlik özelliklerine karşı sonuna kadar diren; emperyalizme, sömürgecilığe ve onların her türlü ittifakına karşı en çok güçlüyüz dedikleri ve en çok saldırdıkları dönemde, en güçlü eylemi koy!” sonucuna götürüyor.

Bütün bunlar büyük çağrılardır ve hakkını vermek, biz geride kalan yoldaşlara düşüyor. Doğal anlamına göre savaşıyor, anlamına göre militanlaşmayı bilerek karşılık vermek, en doğrusu ve yegane yoludur. “Anlayamadım, derinliğini kavrayamadım, kendime göre uyguluyorum” demek, şehitlere saygısızlıktır, bu büyük Newroz şehitlerine kötülüktür. Buna hiçbirimizin hakkı olmadığı gibi, gerçekten onların ardılıysak, gerçekten bu tasa altında bu şehitlerin anısına bağlı özgürlük savaşçıları olacaksak, o zaman ona göre bir yaşam, ona göre bir savaşım şarttır.

Bu gücü kendinizde gördünüz mü, bu güçle savaştınız mı, siz bu yoldaşlara layıksınız. Onların komutasından bir şeyler anlamışsınız, gerçekten onları yaşıyorsunuz, anılarına bağlı olarak yaşıyorsunuz, yaşamla bütünleştirerek yaşıyorsunuz, savaşa taşıyarak başarıyorsunuz demektir. O zaman “ne mutlu bize” diyebilirsiniz. Böyle şehitlere sahip olmak kadar, onların bizim önümüze koydukları görevlere sahip çıkmak ve bu görevleri başarma olanağını yakalamak da yakıcıdır.

Ben de kendi payıma, hiç kuşkusuz, bu şehitlerin değerini anlayabilecek durumdayım.

Önderlik uygulamaları var, öğrenebildikleri ve söyleyebildikleri kadarıyla ve bu yoldaşların şahadetinden sonra daha güçlü var ol-

maya çalışırız. Bizim öyle sıradan bir var olmayla karşılık vermediğimiz biliniyor. Özellikle kadın şehitlerin böyle çarpıcı tarzda ortaya çıkmaları, bizim de kadın kişiliğine gösterdiğimiz ilgiyle yakından bağlantılıdır. Bu şehitler sizin sandığınız gibi öyle kendiliğinden ortaya çıkmış veya size layık olmak için çıkmış şehitler değil. Çözümlemelerle bağını biraz kurdum. Bizim kadın sorununa yaklaşımla bu şahadetlerin ilişkileri kesindir.

Daha da açabilirim:

Bu özgürlük çözümlemeleri ile bu şehitlerin yaşamı arasında nasıl bir bağ vardır?

Çözümlemeleri biraz okursanız, üzerinde yoğunlaşırsanız, bu bağı görürsünüz. Büyük kişilik nasıl gerçekleşiyor? Şimdi biraz böyle gerçekleşmiş. Kendilerinin de belirttikleri gibi, bu ileri de daha büyük gerçekleştirmeye götürecektir.

“Özgürlük ateşi daha büyük ateşlerin yanmasına neden olacaktır” diyorlar. Çözümlemeler onlara yol açtı, onlar daha büyük yaşamlara yol açacaklardır. Zaten onu söylüyorlar.

Şehitlere bağlı olmak isteyebilirsiniz, hiç şüphesiz onlara saygılı olmaya çalışacaksınız. Ama bu derinden bir etki biçiminde olmazsa ve yaşamsal bir güce dönüşmezse, ikiyüzlü bir anma olur veya çok gözü yaşlı, o eski ölümlere dökülen gözyaşlarının gerçeğine benzer bir anma olur ki, yakışmaz ve şehitlere hakaret olur. Aslında onun da anlamı vardır. Belli ki, tam hakkını vermek, ancak savaş gerçekliğimizi emperyalistine, sömürgecisine ve işbirlikçisine karşı sürekli geliştirmekle mümkündür. Bu, kadın özgürlüğünü, yine aynı zamanda erkeğinde kendine özgürce yaklaşmasını gerekli kılar. Tek boyutlu değildir. Tek yanlı değildir. Bu konuda derinlik kazanmak anlamına gelir. Bence bu çok kesindir. Yani ille büyüklüğüne anlam vereceksek, artık bununla oynamamanız gerekiyor. Hele kızların, hele kadın-erkek yaklaşımlarının bununla oynamaması gerekiyor. Oynarsak ne olur, dersiniz, lanetlenirsiniz. Hem bu değerlere bağlı olduğunuzu söyleyeceksiniz, hem de onların meşalesi altında kirli işler yapacaksınız; özgürlükle, militanlıkla çelişen, savaşla çelişen

ilişkiler içinde olacaksınız! Bu hakarettir ve kabul edilemez. Bu sonucu çıkarmamız gerekiyor.

Onlar da duyguların en yücesini biliyorlardı; onlar da önderliğin özgürlük tutkusunu çok iyi biliyorlardı. Karşılık biraz böyledir, sizin verdiğiniz gibi değildir. Onlar yaşamı anlıyorlar, burası çok önemli. Cinselliği bile bu kadar yorumladıktan sonra, anlamaz olurlar mı? Sizin için bu ne demektir? Bu temel dürtüleri bile savaş gerçekliğiyle bağlantılı olarak değerlendirmek demektir. Bu, aynı zamanda önünüze büyük görevlerin konulması demektir ve kesinlikle böyledir.

Çünkü biz bunları olmamış gözüyle değerlendiremeyiz. Onlar büyük şehitlerdir, planlı ve kesin sonuç alıcı bir eylemi gerçekleştirmişlerdir. Anlamı da böyledir, çağrısı çok nettir bu şahadetlerin. Çünkü partimizin şehitleri oluyorlar. Hep “Yaşasın PKK, ARGK, ERNK!” diyorlar. Eğer bu adlar şehitlerle yaşıyorsa, bu değerlere sahip çıkmak zorunludur.

Onlar kendilerini herhalde şuraya-buraya, aile gericiliğine, emperyalizme, düşkün yaşama kesinlikle teslim etmediler. Amansızca savaşıyorlar kendilerini ortaya çıkardılar.

Şimdi elden gelseydi de, bu yaşamları biraz daha açıp halklaştırsaydık, tarihselleştireydik. Aslında o bize düşüyor. Onlar küçük bir eylem yapmadılar. Eylemleri gerçekten çok zordu ve çok görkemli bir eylemdi. Sizin o dağdaki gerillalığınızdan veya bu savaşçılığınızdan bin kat daha fazla gerillayı besliyorlar. Çünkü onların şahadetinin ardından daha bir-iki hafta geçmeden, onbinlerce Kürt kadını en özgür bir yürüyüşü gerçekleştirdi. Yine Avrupa'daki yüzbinlerce insanımızı derinliğine ülkeye bağladı. Maddi ve manevi katkılarını arttırdı. Hangi gerilla buna yol açtı diyelim? Kaldı ki, her yıl bu daha da devam edecek. Demek ki, bu öyle sıradan bir eylem değil. Birçok gerillamızın bile eylemleriyle ne kadar kayba yol açtıklarını göz önüne getirirsek, birçok örgütümüz ve cephe çalışmamızın bile yüzlerce kişiyi yakalatıp etkisizleştirdiğine ve buna yol açtığına çok tanık olduğumuzu görürsek, en belirleyici eylemin, en

sonuç alıcı ve kedisini sürekli üretecek eylemin bu olduğunu göreceğiz.

Onlar bunu gerçekleştirdiler.

Bundan çıkarılması gereken sonuç, herkes böyle yapsın olamaz. Hayır, birileri yüz yılda, bin yılda bir yapar bu eylemi. Onlar da böyle tarihe geçerler ve bu şeref onlara mal olmuştur. Birisi Diyarbakır surlarında, birisi İzmir'in Kadifekale'sinde, bir eylem de Almanya kalesinde oldu. Evet bunlar kendi tarihimizin, yazgımızın hep olumsuz bitirilmeye çalışıldığı kalelerdir. Diyarbakır, ulusal imhamızın can çekiştirilerek sonuçlandırılmak istendiği yerdir. Batı Türkiye metropolü, İstanbul, İzmir, yine öyledir. En az Kürdistan'daki kadar kitlemizin mezara gömülmek istendiği bir yerdir. Avrupası da, Almanyası da Kürdün beterin beteri bir biçimde mezara gömülerek, sonunun getirilmek ve “bittiler” biçimde ilan edilmek istendiği yerlerdir. Bu büyük zulüm ve imha kalelerinde böyle birkaç büyük eyleme ihtiyaç olabilir. Böyle yerlere bunlar talip oluyor ve bu eylemleri gerçekleştiriyorlar. Başkalarının yapması artık karikatür olur, gerekmez de.

Başka yerlerde başka tür eylemler olur. İşte gerilla eylemliliği diyoruz. Örgütçü ol, onlarca serihildan gerçekleştir. Bunun militanı ol, bunun şehidi ol! Yüzlerce gerilla alanı var, gerilla ordusunu kur, eylemini gerçekleştir, onun şehidi ol! Çıkaracağın sonuç budur.

Büyük bir gerilla şehidi olmak için, gerilla ordusunu geliştirmek ve gerilla savaşını biraz daha tırmandırmak zorunludur.

Biz, Mahsum Korkmaz yoldaşın şahadetinde de buna benzer şeyler söyledik. Gerillada ısrar kişiliği dedik ve anısına yapılacak tek doğru karşılığın, Kürdistan dağlarında gerillayı bölükler düzeyinde dolaştırmakla mümkün olacağını belirttik. Anıya bundan başka türlü bağlılık olamaz. Nitekim bunu biraz kanıtlamaya çalıştık. Yine eğer ille böyle şehitlere ihtiyaç duyulacaksa, onlar da daha üst bir savaşımın yolunda yürürlerse, ona layık olabilirler. Savaşı bir zirvenin eşiğine getirirlerse veya ona yol açabilirlerse, şahadetleri bir anlam ifade edebilir. Hareketimiz böyle şehitlere açıktır.

Ama bu öyle kolay gerçekleşmiyor. Böylesi şehitlerin anlamı yücedir. Onu ne çok daraltarak, ne çok abartarak, ne onların gölgesine sığınarak, ne de onları yadsıyarak karşılamak doğru bir karşılama tarzı olamaz. Bu çerçevede şehitleri anmak, onları yaşama geçirmek ve komutaları altında savaşıma katılmak, en doğru anma biçimidir.

Ben kendi eylemimi de, büyük oranda şehit gerçekliğine bağlı kalmanın eylemliliği olarak değerlendirdim. Onlar da bizi güçlendiriyorlar. Fakat bizim gerçekleştirdiğimiz eylemlilik de, kesinlikle onların yolunda yürüdüğümüzü gösteriyor. Bu çok zor bir yürüyüş, amansız bir mücadeledir. Mücadelemizin özü bunu gerçekleştiriyor. Biz de saygıyla karşılıyoruz. Şimdiye kadar yapana da, yapılanı da daha amansız ve tam zaferi biraz yakalamış bir tarzda götürüreceğiz ve tarihte ve yaşam gerçeğimizde mutlaka yerini bulacaktır.

Bu temelde, onları yalnızca bir günde değil, her an yaşamımızda ve mücadelemizde anlamlı kılarak anıyor ve yaşıyoruz.

Olumlu veya olumsuz yönleriyle özgür kadın hareketi üzerinde etkide bulunan bir kadın da benim anamdır. Şimdi bu kadın için de birkaç cümle ile bir değerlendirmede bulunmam yararlı olabilir.

1994 kış değerlendirmelerinde, ana gerçeği üzerine birtakım değerlendirmeler yaptım. Kürdistan'da üzerinde durmamız gereken bir gerçeklik de ana gerçeğidir.

Analık genellikle bir doğuş ifadesidir.

Analığın bizdeki en basit anlamı, “birçok çocuk doğurur ve neslini devam ettirir” biçimindedir. Ben başından itibaren buna itiraz ettim. Denilebilir ki, anama en sert cevabı kendim verdim. O bir ana olarak benimle evdeki bütün hakkını beni doğurmuş olmaya karşılık olarak, ona bağlı olarak ileri sürüyordu. Ben de “şu tavuk ile civcivi görüyor musun? Tavuk civcivi için ne kadar anaysa, sen de benim için o kadar anasın” diyordum.

Bu çok kaba bir benzetmeydi. Ama bunu yaptık. Hatta “senin gibi çocuklarım olacağına, benim hiç olmasın daha iyidir” diyecek bir yaklaşımı sıkça vurguladım. Neden? Çünkü işte o herhangi bir ana, ben de herhangi bir çocuktum.

Bu bir çelişki.

Çocuk istediği gibi yaşayamıyor, ana da çocuğuyla kendini sürdürmek istiyor. Bu bir çelişki.

Demin şehitlerden söz ederken, müthiş ölçüde bilinçli ve planlı olduklarını söyledim. Üveys ana da o kadar bilinçsiz, o kadar plansız.

Fakat kendine göre bir isyan anası.

Denilebilir ki, gerçekten aynı zamanda erkeğin kontrolüne fazla girmemiş bir kadın. Tabii, benimle olan ilişkilerini hatırlıyorum. Ne istiyor? Aslında ne istediğini fazla bildiği kanısında değilim.

“İşte oğlum memur olur, biraz para kazanır, bana birkaç metrelik bez alır, birkaç giyecek alır” diye düşünüyor. Bunlar öyle fazla içeriği olmayan taleplerdir. Kendisinin hayırlı evlattan kastettiği şey, onun o haline biraz anlayış göstermek, maddi ve manevi anlamda işte böyle kendisine karşılık vermek oluyor. Birçok çocuk da, bu anlamda herhale karşılık verir, anasının iyi oğlu veya kızı olmaya özen gösterir sanırım. Kanımca sizin gerçekliğiniz de ağırlıklı olarak biraz böyledir.

Şimdi her şeyde aksilik burada da başladı. Böyle bir çocuk olmanın ayrıcalığı mı dersiniz, talihi veya talihsizliği mi dersiniz, onu belledik. Kendime göre en erkenden anaya karşı böyle bir savaşım verdim.

İnsan anasına karşı savaş verir mi?

Biz verdik. Gerçekten çok tuhaf, hâlâ da hepiniz görüyorsunuz. Anasının çok sevdiği çocuklar, çocuğun çok sevdiği anası... Ben bu durumlara çok az düştüğümü sanıyorum veya görmedim.

Öyle olmaya çalıştık. Acaba suç muydu? Gerçeklik ne dedi bana?

Doğrusu sizinki mi, benimki mi? Üzerinde durmaya değer. Neden erken yaşlarda böyle bir mücadele doğdu? Onu da birkaç değerlendirmede anlatmıştım. Tabii burada kalkıp böyle bir çocukluk döneminden bir teori çıkaracak değiliz. Ama çocukluktaki şekillenmenin de daha sonraki bütün gelişmeleri etkilediğini psikologlar

söylüyor. Biz de buna eminiz. Bu, bilimsel bir doğrudur. O dönemin mücadeleciliği olmasa, daha sonraki dönemin mücadeleciliği de olmayacak pek.

Ben mi çok akıllıydım veya karar mı çok değişti ki, bu mücadeleciliği dayattı? Bu da ayrı bir konu. Burada çok olağanüstü, çok özel durumlardan bahsetmeye de gerek yok. Bu, herhalde ana-çocuk ilişkisinde yaşanan bir durum. Ama bizim başlattığımız süreç, çelişkinin biraz açığa çıkarılma süreci oluyor. Bu erken yaşlarda o anlama geliyor. Hesaplaşmayı çok erken başlatıyoruz.

Onun bir egemenlik anlayışı var, etkilemesi var, kendisine göre birtakım aile geleneklerini egemen kılacak. Benim birtakım özgürlük taleplerim var, ben de onları dayatacağım. Aile gelenekleri nedir? Onun bellediği neyse odur. Benim özgürlük diye bellediğim şey nedir? Canımın istediği neyse odur. Çok ilkel bir egemenlik ve ona karşı gelişen bir özgürlük savaşı.

Burada önemli olan nokta, baba etkisinin fazla etkili olmamasıdır sanıyorum. Bu dikkate alınabilir. Çok güçlü bir baba otoritesi, durumu kesinlikle farklı kılacaktır, babanın aileyi tam bir kontrol altına alması ve onu öyle tümüyle etkisiz kılmasının benim üzerimde de bazı sonuçları olacaktır. Örneğin bir çelişki durumunu göremeyebilirdim. Muhtemelen ana-baba çelişkisi, benim çıkış yapmama fırsat veriyor. Etkisiz bir baba, yine de babalığını veya erkekliğini götürmek istiyor, kolay bırakmak istemiyor. Ama diğer yandan da, anaerkil düzeye kendini taşırmak isteyen veya anaerkil bir kadın olarak ailede yer bulmak isteyen ve bu konuda da kendine göre bir uğraşısı olan bir kadın var. Bu, gerçekten önemli bir çelişki.

Bu çelişki bana biraz olanak sunuyor. Bir yerde daha sonraki süreçlerde çelişkilerden yararlanmayı herhalde ilkin bu aile ocağında öğreniyorum. Yani baba otoritesine karşı ana gücü denilen bir kavramla taşıyorum. Bu, ailede bir etkisizliğe yol açıyor. Buna yol açtığı için de, ben kendi kendime erken yaşta özgür davranabilirim, diyorum. Anam, babama karşı çıktığına göre neden ben de bazılarına karşı çıkmayayım? Diğer kadınlara göre böyle bir ana hem cesaret

veriyor, hem de beni biraz daha serbest ve kendime göre kılmaya götürüyor. Hani derler ya, iki güç birbirleriyle uğraşırken, adeta birbirlerini etkisizleştirirken, bir üçüncü çocuk gücü gelişim gösterebiliyor. Ben herhalde bundan biraz etkileniyorum. Mevcut durum, ana-baba otoritesine öyle fazla girmeden de kendimi bulabilmemi ve kendimi biraz daha özgür hissetmemi mümkün kılıyor.

Ana ile babanın birbirleriyle çokça savaşması, rahat ve huzurdan eser bırakmaması, ana kucağı baba himayesi gibi kavramlara fazla yer bırakmıyor. Sen aslında bunlarda fazla yer bulamazsın, himaye arayamazsın, sevgi bulamazsın. Bunlar zaten birbirlerine her türlü saygısızlığı dayatıyorlar. Bu konuma fazla güvenilemez veya bu haliyle fazla güvenilemez. Çünkü ailenin çocuklar üzerindeki etkisi gerçekten çok belirleyicidir. Çoğunuzun hâlâ bir aile çocuğu olduğunu belirtmek gerekir. Siz aileyle ve ailenin değer yargılarıyla savaşıyor büyümeyiniz. Ben bugün hâlâ onlardan aldığınız yanlışları düzeltmeye çalışıyorum. Bu köleleştirici, abartıcı, hırsızlaştırıcı ve kendini çok sahte bir biçimde adam yerine koyucu değerlere ve değer yargılarına nasıl açıklık kazandırdığımı ve bunlarla her gün nasıl savaştığımı göz önüne getirirseniz, aile gerçekliğiniz kendisini biraz daha iyi açığa çıkarır. Hepinizin “ailenin iyi çocuğu” olarak büyümüş olma ihtimali çok yüksektir.

Evet ben buna bir şey demiyorum. Ama bu büyüme tarzının içinde çok kir var, çok bağımlılık var, çok kölelik var, çok abartma var. Onun acılı veya kabul edilemez sonuçlarını partiye taşıyorsunuz. İşte çoğunuz “partiyi bir aile olarak görüyorum” diyorsunuz. Tıpkı ailenizin ilişkilerini parti ortamında aradığınızı, kendinizi partinin iyi bir çocuğu gibi değerlendirdiğiniz ortaya çıkıyor. Partiyi aile örgütü gibi görürsen, partinin başına bela olursun. Aile, ilkel bir kurumdur, bu kurumun değerlerini ulusal ve siyasal değerlerle karşıtırsan, oradaki bencilliği, ucuz ve beleştten yaşamayı partiden de beklersen, orada bulduğun yüzü, saygı ve sevgiyi hiç emek harcamadan parti içinde de ararsan, bir başbelası olursun. Sonuç olarak bir kısmınız baş belasıdır. Neden? Çünkü sizin aile gerçekliğiniz

çok kötü işlemiş, başbelası durumun altından hâlâ çıkamıyorsunuz. Burada çıkarılacak önemli bir sonuç budur.

Ben inkar etmiyorum ailelerin verdiklerine, ailenizin sizi büyütmesine, hele bir ananın sizi büyütmesine büyük değer veriyorum. Yani Allah bana her işi yaptırın da bir ananın bir çocuğu yetiştirme işini vermesin, derim. Çocuk yetiştirmek çok zor bir iştir. Geçerken burada onu da vurgulamalıyım.

Zaten ben olsam, gerçekten her gün sille-tokat girişim, yani çokcuk yetiştirmeye tahammül edemem. O biçimiyle, o koşullarda tahammül edemem. Tabii, çocuklara karşı değilim. Geçerken onu da belirteyim. Övünmek gibi olmasın, çocuklarla ilgilenmeyi, yine en arkadaşça biçimiyle sürdürüyorum. Bir çocuğa çocuk gibi değil, gelişecek bir insan gibi yaklaşmayı en özlü biçimde ben hayata geçirmeye çalışıyorum. Ama yine de çocuklara böyle sinirliyim. Bir gün bile onların ağlayıp sızlamasına dayanmak mümkün değildir; analar müthiş dayanıyorlar. Tabii bu dayanma da onları düşürüyor ve mahvediyor. Anaların bütün o gerilikleri, biraz da bu çocukların yüzündendir.

Hayır. Bunlar bambaşka çelişkilerdir ve bambaşka ele alınabilirler. Dikkat çekmek açısından bunları söylüyorum. Kürt gerçeği içinde ailedeki bu büyüme tarzı çok ağır sonuçlara yol açıyor. Ne kadar nazlı büyütüldünüz, ne kadar emek dışı büyütüldünüz? Aileler yoksul oldukları halde sizi ne kadar paşa gibi büyüttüler?

Bunlar büyük çelişkidir, büyük sorundur.

Zaten çocuklar hep “oğlum büyür, paşa olur” tekerlemesiyle büyütülürler. Karşımda hiç emek harcamayan birer general gibi duruyorsunuz. Bu, büyütülüş tarzınızın bir sonucudur. Sizi öyle alıştırılmışlar. “Çocuğum en iyisidir, en güzeli, çocuğum en paşasıdır” demişler. Sizin şimdi hiç emek harcamadan, oldukça yırtıcı bir teorik ve pratik çabayla sağlayabileceğiniz gelişmenin kenarından bile geçmeden kendinize rütbeyi layık görmeniz, kendinize militanlığı yakıştırmamız, bu yetiştirme tarzınızla bağlantılıdır. Benim bütün iyiliğim, işte böyle bir yetiştirme tarzının konusu olmamak, böyle bir

yetiştiririminin talihini ve talihsizliğini yaşamamaktır.

Demek ki, benim bu aile konumundaki çelişkili durumum veya çelişkinin çok erkenden açığa çıkması, daha sonraki gelişmelerin üzerinde tayin edici bir etkide bulunmuştur. Bu kurumdan duyulan kuşku, beni geleneklere, himayelere, bunlara dayanarak ayakta kalmalara karşı da kuşkuya götürdü. Zaten herkes, “babam beni şöyle korur, anam beni şöyle korur” diyerek yetişir. Anasına ve babasına dayanmadan bir çocuğun yetişmesi zaten mümkün değildir. Ama bunun bizim yaşadığımız biçimiyle erken yaşta karşılanması ve çok erkenden kopuş, bizim daha sonraki bağımsızlaşmamıza büyük katkı sunuyor. Toplumdaki çelişkiyi anlamamıza, aile değerlerine göre değil, ulusal ve toplumsal değerlere göre özen göstermemize ortam sunuyor. Beni erkenden ona açık tutuyor.

Yani ana-babanın beni himaye etmelerini inkar etmemeliyim. Şunu da hatırlatmalıyım ki, ben boyun eğmeci bir çocuk da olabilirdim. Ama anam beni kendi çelişkilerine göre bir savaşıcılığa itmekte müthişti. Hatta en büyük terbiyeyi ondan aldığımı söyleyebilirim.

Yani şunu gördüm: Sen düşmanlarınla uğraşmazsan, ekmek yiyemez veya asla yaşayamazsın!

Bu, önemli bir eğitim özelliği olsa gerek.

Çünkü kendine göre düşman bellediklerine karşı mücadeleciydi. Örneğin bir çocuk bana tokat vurmuşsa, “intikamını almazsan, kesinlikle eve gelemezsin” diyordu. İntikam almadan geldiğimde, beni kovuyordu. “Mutlaka sen de gidip karşılık vereceksin” diye zorluyordu. Bazı çocuklarla kavgamı hâlâ hatırlıyorum. Bu kavgalar kesinlikle onun zorlamasıydı. Bana kalsaydı, çocuklar beni vurduklarında ağlayıp sızlayarak, “beni korumalısınız; ana git sen intikamımı al, baba sen al” derdim ve zaten öyle yapıyordum.

Bütün çocukların durumu böyledir. Dayak yediklerinde veya kendilerine bir zarar geldiğinde, ağlaya sızlaya, koşa koşa önce babalarına, sonra analarına sarılırlar. Öyle karşılık verdirtmeye çalışırlar. Bendeysen böyle bir karşılık söz konusu değil. Ben gidip karşılık

vermeliyim. Bu, doğru bir eğitim tarzı olsa gerek. O da bir çocuktur, sen de bir çocuksun. Kaldı ki, anam kendisi de gidiyordu, onların sahipleriyle savaşıyordu. “Senin çocuğun böyle yapmışsa, ben de böyle yaparım” diyordu. Ama bize de yaptırıyordu.

Kısacası anam bana şöyle bir duygu vermiş oldu: “Bana sığınarak, hep benden destek alarak, yardım görerek, böyle ağlayıp sızlayarak, özellikle böyle davranarak yaşayamazsın. Mutlaka bir cevabın olacak!” Çok ilkel de olsa, bu bir öc alma veya bir yetiştirme duygusu gibi oluyor. Baba tarafından güçlü değil, ana tarafından çok daha güçlü. Baba tarafından da var, ama ana tarafı biraz belirleyici oluyor.

Yaşarken mücadeleci olma özelliğidir bu.

Tabii, bizi fazla ezdirtmedi de. Çünkü biz o çocuklarla kavgada ezilebilirdik. Karşı tarafın çocukları daha güçlü ve daha çoklardı. Orada kendini koruma gücü vardı, yaman bir kendini koruma savaşı veriliyordu.

Şunu hissettiriyordu: Ben öyle kolay kolay boyun eğmem; büyük kavga ederim, kıyameti koparıyorum.

Köyde de ondan daha namlı bir kişilik yoktu.

Böyle tam bir isyan tufanı.

Bağırıp çağırmada, küfürde üstüne yok; erkek ya da kadın kim olursa olsun, korkusuzca üzerine giderdi, köpürür dururdu. Yani olay bir kişilikti. Biraz da koruma yönünden bir paylaşımım olmuştur. Yoksa çok silik biri olabilirdik. Onların deyişi ile çok silik ve her şeye boyun eğen bir çocuk olmak da mümkündü. Bu anlamda değerini takdir etmek gerekir sanıyorum.

Bunun dışında bize verebilecekleri fazla bir şeyleri yoktu. Okul sürecine girdikten sonra anadan öğreneceğim fazla bir şey yoktu.

Bir kopuş sürecidir sürüp gider.

Analardan kopuş ne kadar doğrudur? Ne kadar yanlıştır? Örnek ana çocukları genellikle daha sonradan olanakları elverdiğinde ve paraları olduğunda, analarına hediye alırlar. Ben öyle bir yöntemle başvurmam. Aslında param da vardı. Biraz para kazanmama rağmen

men, akrabalarıma veya anama şöyle bir hediye alayım diye düşünmedim. Belki bunu yadırgamışlardır. Evet belki bu konuda biraz inkarıcı davranıyordum, ama bana göre oğulluk farklı olmalıydı. Onların istedikleri gibi bir oğul olmamakla beraber, bende başka türlü iyi bir oğul olma arayışı vardı. Ben hiçbir zaman dost ilişkilerine öyle ucuz hediyelerle yaklaşmadım. Hâlâ da öyleyim. Her şeyi size söyledim. Arkadaşlığa ne kadar bağlı olduğumu, erken yaşlarda çocuk arkadaşlıklarının ne kadar büyük bir arayışcısı olduğumu, onlarla olmak için ne kadar can attığımı, hatta öyle arkadaşlıklar oluşturmak için, nasıl büyük bir güç zaptettiğimi vurguladım. Tabii, bunun ucuz hediyelerle olmayacağını görüyordum ve aslında ucuz hediye nedir diye deniyordum. Bu da fazla ilgi çekici olmuyordu. Güçlü arkadaşlıkların oluşumuna, güçlü ilişkilerin oluşumuna, güçlü ilişkilerin oluşmasına fırsat vermiyordu. Onun için daha erken yaşlarda insanları bağlamanın değişik yollarını aklıma getirdim. Aileye bağlı olmanın da değişik büyüklük yollarını denemeye çalıştım.

Basit maddi ilişkilerle, hediye ilişkileriyle, akrabalık ve kirvelik ilişkileriyle olsa olsa birkaç ahabap-çavuş kazanırsın. İnsanlığın kitlesini kazanamazsın. Çünkü o zamanlar sorun buydu. Bütün halkı kazanmayı bir yana bırakalım, komşularımızı bile çekemiyorduk. Sen nasıl bir kişinin ki, komşularını bile anlamlı biçimde kendinle bütünleştiremiyorsun? Çok istemene rağmen, köylülerini bile kazanamıyorsun.

Tabii bu duygu, bizi o zaman erkenden daha derin bağlar arama sürecine soktu. İnsanları, kapı komşuyu, bütün köylüleri, giderek bütün bir halkı, mümkünse insanlığı, nasıl birleştireceksin? İlgi derinliğini nasıl yaratacaksın? Bizdeki ideolojik arayış, siyasi arayış, parti arayışı işte böyle oluştu. Yani insanlar o kadar ilgisizler ve birbirlerinden o kadar kolay vazgeçiyorlar ki, sen derin bağlanmamak zorundasın.

Ucuz hediyelerle sağlanan bağlar, feodal usullerle kurulan bu bağlar bana fazla güçlü gelmediği için, ben de ilgi göstermedim.

Din bağlılığı bana biraz daha derinlikli geliyordu. O zaman ona sarıldım. O bağlarla topluluğa bağlanmaya, topluluğa güç vermeye ve güç olmaya özen gösterdim. Ardından bilim, felsefe, giderek ideoloji, sosyalist ideoloji, siyasi ilişkiler dediğimiz ilişkiler, örneğin siyasi ilişkinin bendeki büyüklüğü nasıl oluştu?

Bunlar aslında bu büyük zayıflıklara tepki olarak oluştu. Örneğin sizde sempati ilişkileri hâlâ ağır basar. Zayıf ilişkilere bile kolay teslim oluyorsunuz. Veya bu tür ilişkileri yeterli görürsünüz ya da ilişkisizliği normal karşılırsınız. Bende hâlâ ilişkiyi derinleştirme süreci var. Bendeki siyasetin büyüklüğü veya benim ilişkilerimdeki sağlamlık, biraz kaynağını bu erken yaşlarda bulmaktadır.

Aslında çok ilişki istiyordum, bunun için adım da atıyorum. Sizler birbirinizle kolay tatmin olmuşsunuz veya birkaç ucuz ilişki de size yeterli gelebilir. Ya da ilişkisizlik sizin için çok normaldir.

Benim için ilişkisizlik işkencedir.

Ben zayıf ilişkileri esefle karşılarım.

Bende daha köklü, daha radikal, daha sağlam, daha derinlikli ve yüzyıllara sığan ilişkiler konusunda arayış var. Bu arayış işte ideolojiye götürüyor, felsefeye ve politikaya, giderek ordu ilişkisine götürüyor. Ordu ilişkisi en sağlam ilişki. Ateş ilişkisi durumuna getirdin mi, orada doruğa varmış olursun. Çünkü kişi uğruna hayatını koyuyor. Hayatını uğruna koyan kişilik sıradan kişilik olamaz, bunun ilişkisi sıradan olamaz.

Bu kaynağını nereden buluyor?

Belirttiğim gibi bu, çok zayıf ve öyle fazla güven vermeyen ilişkisizlik ortamına duyduğum tepkiden etkileniyor. Eğer siz, sizdeki ulusal dağınıklığı ve toplumsal çözülüşü daha iyi anlarsanız, çıkarmanız gereken sonuç örgüt ilişkilerine vereceğiniz ağırlık olmalıdır.

Şimdi sizi değerlendirmek zor değil. İlişki ve örgüt düzeyinize bakarım; derin ve radikal değilse, bu ilkelin tekidir derim. Neden? Çünkü birkaç ucuz ilişkiyle tatmin olmuşsunuzdur. Ulusal düzeyde örgüt ve ilişki aramıyorsunuz. Benim için bunun sıradan bir kişi olacağı açıktır. Ordu ilişkisine, savaş ilişkisine büyük, ilgi göstermi-

yor. Bu iyi bir gerillacı olamaz. Çünkü ilişkinin anlamını bilmiyor.

Şimdi biraz daha dikkat edin, benim bunda biraz derin olmam, bu kadar açıklayıcı olmam neye bağlı? Derin ilişkisizliğe, toplumsal çözülüşe, ulusal düzeyin aşılmasıyla büyük tepki olmam, yine ailedeki büyük kopuşa tepki olmam neye bağlıdır?

Aileden koptum, ama daha büyük bir aileye, Kürdistan ailesine yol açabildim. Kendi ailemin güçsüzlüğünü gördüm, çok erkenden kendi ailemdeki ilişkilerin kopukluğuna düştüm, kendi köyümden kopukluğa çok erkenden düştüm. Onun yoksulluğunu, onun acısını nasıl gidermeye çalışıyorum? İşte büyük Kürdsitan ailesini insanlığın iyi bir ailesi durumuna getirmeye çalışıyorum. Bu beni bunun büyük örgütü, büyük bağlılığı, büyük partisi, büyük ordusu, büyük cephesi olmaya; bütün bunlar da beni böyle çaba harcamaya, büyük arayışa, büyük yoğunlaşmaya götürüyor. Böylece eriyen ve çok zayıf bir Kürt ailesinden büyük Kürdistan ailesine sıçrama gerçekleşiyor.

Şimdi sizin kendi basit aileciğinizdeki ısrarınız, büyük Kürdistan ailesine olumsuz yansıyor. Kendi basit ilişkilerinizde, sevgi, tutku ve bağlılıklarınızda ısrar; kendi ahabap-çavuşluklarınıza, eşinize-dostunuza, kardeşinize gösterdiğiniz bağlılık, büyük yoldaşlık bağlılığındaki zayıflığa, büyük ordu bağının geliştirilmesindeki zayıflığa, buna benzer ulusal, sınıfsal ve insani bağlar ise kurumların zayıf ele alınmasına, bunlara zayıf katılımınıza yol açıyor. Neden?

Çünkü siz eskiyi yaşıyorsunuz. Bunları hâlâ yüreğinizde eski ana, eski baba, eski aile, eski kardeş, eski eş-dost, eski kirve-hısımlar ve akraba, eski gelenekler olarak yaşıyorsunuz. Kısacası eski kurumların etkisini henüz söküp atamamışsınız. Bunları söküp atmak, yerine dönüştürerek daha güçlüsünü koymak gerçekleşmemiş. Bu açıdan da uzlaşmacısınız, reformistsiniz, ortayolcusunuz, sonuçta çoğunuz böylesiniz. Neden?

Çünkü radikal bir dönüşüm yapamamış, kendinizde devrimi gerçekleştirememişsiniz. Çocukluğunuzdan itibaren yapamamışsınız, üzerine binmişsiniz ve PKK'yi de oraya kaynaştırıyorsunuz. Böyle-

ce bir başbelası olmaya başlıyorsunuz.

Yani PKK'de kişiliği yeniden çözümlemeye geldik. Bize ne orta-yolculuk, ne de başka bir şey lazım. Bunun nedenleri nelerdir? Sizler ne kadar etkilendiniz? Neredeyse etkilenmeyen bir kişilik yok. Sonuç adam güçlü ordu kurucusu olamıyor, güçlü örgütçü olamıyor, güçlü duyguların sahibi olamıyor. Sizin gibi kişiliklerin sayısı çok, niteliği zayıf. Bu nasıl aşılabılır?

Bu biraz böyle ana çözümlemeleriyle, aile çözümlemeleriyle aşılabılır. “Sen kendini çözümlüyor ve bütün ulusa mal ediyorsun” diyeceksiniz. Tabii, herkes bunu yapmalı. Kendi gerçeğini çözümlemeyen, ulusa mal etmeyen iyilik mi yapmış olur? Hayır, kötülük yapmış olur. Kendi gerçeğini tanımayan, kendisini tanımayan, ailesini tanımayan iyilik yapmış olamaz.

Ben inkar edin veya hiç sonuç çıkarmayın demiyorum, tam tersini yapın diyorum. Bu konuda samimi ve tutarlı olun. O zaman doğruya ve güçlü olana ulaşırsınız. Ben anamı böyle ele almakla ve ilişkilerimi açığa çıkarmakla onu inkar mı ettim? Hayır. Bir Kürdistan anasına ulaşmaya kadar özen gösterdim. Onu da adı sanı duyulur bir ana haline getirdiğime inanıyorum. 1993 yılında yapılan cenaze törenine Kürdistan'ın hemen her tarafından binleri aşan insan katıldı. Eski analık ilişkisi içinde kalmış olsaydım, köyden birkaç yüz kişi gelir, kendisini ya anar, ya anmazdı.

Evet bütün çelişki ve çatışmalarına rağmen, yine de iyi bir ana evladı olmak böyle mümkündür. Yani bir sıçrama yaptık. Bitip tükenmiş bir ana-oğul ilişkisinden, bir ülke ve yurtseverlik ilişkisine, ana toprak ilişkisine götürme, en anlamlısı ve en yücesi oluyor. Gerçekten bir anaya da, hakkı aslında böyle veriliyor.

Bir ana, aynı zamanda bir kadın. Bir kadına nasıl ilgi gösterilebilir? Kadın özgürlüğü çözümlemelerinde gösterdiğimiz tarzda, ancak bu tarzda anlamlı bir karşılık verilebilir. Küçük hediyeler almaya gerek yok, bence bir kadın özgürlük çözümlemesi anaya da gösterebileceğim en büyük saygım oluyor.

Anamın hiç mi etkisi yok? Etkisi olmasaydı, ben kadınlara böyle

yaklaşır mıydım? Bu ilişkilerin benim üzerimdeki dolaylı etkileri, benim kadınlara dikkat etmeme yol açmıştır. Ana gücü, ananına savaşıllığı, bunun benim üzerimdeki etkisi, beni kadın sorununa böylele dikkat etmeye, kadınları inkar etmemeye, en azından babam gibi olmamaya veya kapı komşunun erkekleri gibi olmamaya götürmüştür. Bunda da ananın payı olsa gerek, diye düşünüyorum. Böyle bir kadının, erkek egemenliğine öyle kolay kolay girmek istemeyen bir kadının etkisi, zaten çok somut.

Bu etkiyi daha sonra nasıl teoriye dönüştürdük? İşte Kadın çözümlemeleri.

Bunları nasıl özgürlük mücadelesine dönüştürdük?

Bir ana o köy koşullarında, o ilkelikte iyi mücadele ediyordu. Genç kızlarımız da mücadele etsinler. Dikkat edin önce anamla çatışıyorum, aslında onu kolay kolay benimsemiyorum, ama etkisini dolaylı yoldan somut teoriye taşıyorum. Daha sonra da “bütün kadınlar savaşılabılır” sonucuna götürüyorum. Bu ne oluyor? Daha üst düzeyde, daha kadın genelinde bir özgürlük olayına taşırmakta, böyle bağlılık göstermekte etkili oluyor. Bu, doğru bir etkilenme olsa gerek. Kadına dikkat ediyorum. Senin anan çok isyancı, çok bilinçsiz ve hatta bu anlamıyla çaresizse, kadın örgütlenmesine özen göstermek şart. Anaya bağlı olmak istiyorsan, anan gibi kadınla yetinmek yerine, ananın çaresizliğini güçlü kadına dönüştürürsün. O zaman iyi bir evlat olduğunu kanıtlamış olursun. Teori bu kadar basit. Onun zayıflıklarını güce dönüştürürsün. Onun isyancılığını planlı bir kadın ordulaşmasına dönüştürürsün.

“Kendi aile çözümlememi yaptım, bir Kürdistan çözümlemesi-ana çözümlemesi yaptım, bir kadın çözümlemesi” diyeceksiniz. Evet herkes yapmalı. Zaten yaparsan adam olursun. Yaparsan kendini doğru tanımış olursun, sonucu doğru çıkarırsın.

Tabii, bir ana aynı zamanda toprak anadır. İşte bir yurtseverliktir. Bir ana özgürlüktür, kadın özgürlüğüne dönüşümdür. Bunun ayıbı şurada kalsın, genelin tam yerine getirmesi gereken bir durum olduğu şimdi apaçıktır. Biz analara layık olma biçimini bir de böyle de-

niyoruz. Sanırım en doğrusu bu oluyor. Çünkü şimdi analar da yaygın bir biçimde mücadeleye katılmış. Şu anda en çok onlar etkililer ve doğru bir analık anlayışına ulaşmışlar.

Şimdi anaların hiç gözyaşı dökmeden evlatlarını seve seve savaşa gönderdiklerini ve şahadete ulaştıklarında buna zılgıtlarla karşılık verdiklerini çok iyi biliyoruz. Eskiden çocuğunun ufak bir acısının üzerine titreyen kadın, bugün bütün çocuklarını savaşa sürdüğünde en cesaretlisi oluyor. Bu da, aslında anaların gerçeğine doğru yaklaştığımızı gösteriyor. Onların büyük korkusu ve acısını cesaretle ve gerçek saygıya dönüştürdüğümüze tanıklık ediyor.

Bütün bunlar bizi aslında analık hukukuna nasıl doğru cevap verilebilir, sorusuna götürüyor. Çok teorik de olsa oldukça siyasal nitelikte de olsa, bu cevap en anlamlı cevaptır sanıyorum. Son nefesini verirken “adıma çok hayır yapın, dua edin” demiş. Bizim hayırımız ve duamız mücadeledir. Özellikle şu an yaşayan analara hayırlı evlat olmanızın yolu bence onların da çok istediği daha başarılı bir savaşıllıktır. Hayır duası sizin savaşıllığınızdır. Şimdi onların sizden istediği birkaç hediye değil, onu zaten artık kabul etmezler. Analarınız her gün benden ne istiyorlar? Onlar, “bu çocuklarımızı daha iyi savaştır, biz kendilerinin şehit olmalarına karşı değiliz, ama bu kadar kısa süre içinde şehit olmalarına da katlanamıyoruz” diyorlar. “Biz bunları zor yetiştirdik, bunlar güçlü savaşımlar” diyorlar.

Bunlar gerçekten yakıcı ve doğru taleplerdir. Bu da sizin görevinizdir. Analarınızın yakıcı talebi de bu olduğuna göre, uzun vadeli savaşıllık yapın, yaman militanlar olun. Sizde bağlılık diye bir şey varsa, o zaman bunun gereklerini yerine getirin.

Ana hakkı kolay ödenmez denilir.

Bizde ana hakkı nasıl ödenebilir?

Ancak yaman bir savaşıllıkla ödenebilir.

Onlar bir annenin nasıl çaresiz kaldığını, nasıl hakarete uğradığını çok iyi bilirler. Bugün baskının ve hor görülmenin ne olduğunu bir anadan öğrenin. Yine zorluk, acı ve sıkıntının ne olduğunu ana-

lardan dinleyin. Eğer onlar şimdi bizden daha iyi militanlık istiyorlarsa, eğer bizim de gerçekten bir saygımız varsa, o zaman gerekeni yapmak, bence en doğru bağlılık göstergesidir. Ben yine kendi payıma düşeni biraz yaptım diye düşünüyorum. Fakat sizin de yerine getirmeniz gereken görevleriniz vardır. Erkenden ölmeniz ve analarınıza ağıt yaktırmanız, doğru militan olduğunuz anlamına gelmez. Kıran kırana ve amansız bir direnme, amansız bir yaşam savaşı içinde olmanız, gerçekten analık hukukuna vereceğiniz en iyi cevaptır. Çünkü onların anısına başka türlü karşılık vermek mümkün değildir.

Anaların çağrısına (ki, bunun çok yakıcı olduğunu biliyorum) vereceğiniz en iyi cevap, uzun vadeli ve başarılı bir savaşı mümkün kılmaktır. Çünkü anaların hepsi şu anda savaş istiyor. Hepsi daha fazla savaş istiyor. Yürüyüşleriyle de bu açıktır. Bu kadın şehitlerimizde işin bir de bu yönü vardır. Bunu görmemek mümkün değildir. Ayrıca düşman bunları böyle daha da gaddarca katlediyor. Düşman bizim kadın ve namus anlayışımızla oynamak istiyor. Korkutmak ve zayıf yanımıza hitap etmek istiyor. Düşmana vereceğimiz cevap da daha yaman, daha başarılı ve büyük zaferlere yol açan bir savaşıdır.

Kürdistan'daki anaların o büyük acılarına, o büyük zorluklarına ve yoksulluklarına başka türlü karşılık verilemez.

Ben o acıları iyi biliyorum. Anaların böyle müthiş bir yaşamları, gözyaşlı bir yaşamları var. Onların o acıları ve gözyaşı dindirmek, sandığınız gibi basit değil. Ben biraz buna yol açıtıysam, sadece görevlerime doğru yaklaştığım içindir.

Gerçekten kadının o zayıflığı ve çaresizliğine şimdi biraz özgürlükle cevap veriyorsak, bu sadece ilkeli bir yiğitlik anlayışımızın da bir gereğidir. Yoksa ben de sizler gibi analık hukukuna yaklaşabilirdim. Belki hoşuma da gidebilirdi, beni fazla zorlamazdı da. Ama bunu fazla onurlu bir yaklaşım olarak değerlendirmek mümkün değildir.

Ana gerçeğine hakkını vermek zordur. Hatta ana hakkı ödenmez

derler. Ama bence böyle yapılırsa, ana hakkı biraz ödenebilir.

Ödemek de gerekir.

Tabii, ana gerçeğine her zamankinden daha fazla anlam vermemiz gerekiyor.

Kürdistan'ın kendisini bir ana gerçeği gibi düşünmeliyiz. Kürdistan'ı anatoprak, anayurt gibi görerek, değerlendirerek ve özgürleştirerek anlam vermeliyiz. Onun için de anaları biraz daha güçlü kılarak, maddi ve manevi yaşamlarına biraz daha olanak sağlayarak ve günümüzde bunun savaşıyla gerçekleştirerek karşılık vermeliyiz. Ana hakkı kesinlikle inkara gelinmez. Ana hakkını yerine getirmemezlik edilemez.

Anaya layık olunmak isteniyorsa da, bu ancak böyle militanlar haline gelmekle mümkündür.

Büyük Göz

Tarihimizde çokça görülen kendini tıkatma, kendinde bir ihanetle işleri sarpa sardırma döneminin artık sona erdiğini söyleyebiliriz. En önemli bir gelişme de budur. İster parti içinde olsun, ister ulusal direniş cephelerinde olsun, kişiler artık her şeyi kendileriyle gömmiyorlar. Bütün ihanet mantığına ve pratiğine rağmen, kişilerin kendileriyle birlikte her şeyi yenilgiye götüremeyecekleri biraz anlaşılmıştır.

Çok çaba harcandı; böyle kendini ölü gibi tutarak, kendini bitirerek, doğratarak, kendini öldürerek yere gömmeye çalışıldı, fakat buna fırsat verilmedi. Yani bir ulusal yazgı gibi görülen “kendinde yaşamı mahvetme” eğilimini kırdık diyebiliriz.

Bu yaşamama ve ölüme eğilimini kırdık, hem de adamakıllı kırdık. Ama tam yaşamın yoluna, başarının yoluna girildi mi? Tam girildi denilemez. Ancak mevcut olan da az bir gelişme değildir. Sizin bu ölümlü kişiliklerinizin, müthiş çirkince yaklaşımlarınızın kendileriyle birlikte her şeyi öldürmesine fırsat verilmemesi de bizim açımızdan önemli bir başarıdır.

Şimdi görüyorsunuz ki, en bağılım diye geçinenlerin bile ölümü temsil ettikleri doğrulandı. Ve bu ölümcüllüğü, neredeyse bütün yaşamı diriltme alametlerimize, olanaklarımıza dayatıyorlardı. Ve

hâlâ da sizleri sorguluyoruz.

Ne kadar yaşamın içindesiniz, ne kadar dışındasınız?

Ne kadar ölümcül, karartıcı ve soğuk noktalarsınız? Ne kadar dil-tici, aydınlık ve sıcak yaşamın olanaklısınız?

Bunları açığa çıkartmaya çalışıyoruz.

Özellikle ne kadar çirkinleştirici, ayakbağı, körleştirici ve kötü-leştirici yapıdasınız? Ne kadar bunlarla çelişiyorsunuz?

Güzelleştirme, iyileştirme, doğrultma çabalarıyla ne kadar bağ-lantılısınız?

Bunlara da açıklık getiriyoruz.

Bunlar da savaş kadar önemli işlerdir.

Biz, bir de bu yönüyle çok yoğunlaştık.

Bu gelişme karşısındaki direnmeleri de hâlâ görüyoruz. Peki, ben mi sizi inkar ediyorum, siz mi beni inkar ediyorsunuz? Ben mi gü-zelliklerinizi karartıyorum, siz mi ortaya çıkarmaya çalıştığım gü-zellikleri çirkinleştiriyorsunuz?

Ben mi aydınlığı oluşturunca, siz mi?

Karartan kimdir, aydınlatan kimdir?

Umudu yeşerten kimdir, umudu tüketen kimdir?

Hırsız kimdir, emek sahibi olan ve değer yaratan kimdir?

Elbette sağladıklarımız öyle sıradan, basit gelişmeler değildir. Yiğitliğin, mertlik, öyle kaba anlamda elde silah savaşmak değildir. Hele bizim gibi namertliğin her türlüşünün geliştiği bir toplumsal ortamda doğru, mert ve anlamlı insanı nitelemek ve biraz da ortaya çıkarmak, en zor işlerden birisidir. Alçağın, namerdin, döküntün, çirkinin en iğrenç olanının bu kadar kol gezdiği, etrafı kol açan etti-ği bir sistemde ve dönemde bütün bunların üzerine yürümek ve bazı darbelerle onu sersemletmek, basit bir iş değildir.

Hayır. Bu basit olmadığı gibi, bunu kimin ve nasıl yaptığının da, üzerinde durulmaya değerdir. Biz kendimizi bütünüyle burada özlü kılmaya çalıştık. Önemli olan, gerçeklerin anlaşılır kılınmasıdır, de-dik. Bazılarının gönüllerinin istediği gibi idare etmek yerine, ger-çeklerini ortaya çıkarmayı esas aldık. Bu kadar fanatiğin, bu kadar

kendini kaybetmişin veya her an kendini kaybetmekle yüz yüze ola-nın bulunduğu bir gerçeklikte başka türlü davranmak, yine bu du-rumda olanlara karşı da saygısızlık olurdu.

Ne kadar fanatik olduğunuzu, gerçeklerden ne kadar kaçtığınızı ve başarı gerçeğine ne kadar yaklaşmak istemediğinizi göz önüne getirdiğinizde, durumların nasıl yakıcı olduğu ve kendine gelmenin ne kadar önemli olduğu, çok daha iyi anlaşılır.

Bazı şeyleri kesin doğru yorumlamak ve hakkını vermek gerekir. Lafazanlıkla, yetmezliklerle, gerçeklerle oynamakla bu işler yürü-mez. Bunlar aşağılık olmanın, şerefsiz olmanın en temel nedenleri-dir. Bazı değerlere gözü yaşlıca ilgi göstermek ve karasevda gibi dayanmak da, öyle sanıldığı gibi iyilik falan değildir. Bizde çok et-kili olan bu yaklaşımın da çok yoğun bir namussuzlukla ilgisi var-dır. Onu da göstermeye çalıştık. En az sıcak savaş cephesi kadar, ruhsal cephe de böyle bir savaş verdik.

Çünkü çirkinlikler had safhada. Çünkü ruhlarda karartan, yenil-giye götüren birçok şey var. Bunların hepsini gösterdik. Yiğitse çık-sın ortaya! Ne diye karartıyor ve kendi dipsiz kuyu kişiliğiyle bir-çok şeyi yutuyor? Bunlara fırsat vermek istemedik.

Yine ne kadar ölümcül ve çürük olduğunuzu da ortaya koyduk. Yaşamaktan aciz, yaşama bakış açısı-doğrultusu olmayan kişilikle-rin, aranızda ne kadar çok olduğunu gösterdik. “Çoktan ölmüş, far-kında değil” havasında olanları gösterdik.

Bunların yanısıra, çok çocukça da olsa yaşam heveslerimizi, is-temlerimizi, tutkularımızı da göstermeye çalıştık. Ayıp olan bu de-ğil, ayıp olan, kendi gafletini örtmektir. Kendi bitmişliğini, saygı-sızlığını, çürümüşlüğüne örtbas etmektir. Biz bu tür şeylere girme-mekle, yine en iyisini yaptık.

İşte, sıcak savaş cephelerine de bir şeyler veriyoruz.

İşte, kararmış, buz kesilmiş ruhlara da bir şeyler veriyoruz.

Ruhlarda da bir temizlik hareketi geliştiriyoruz. İster hoşunuza gitsin, ister gitmesin, biz böyle işlerle uğraşıyoruz ve tarzımız da böyledir. Karşı çare ve tedbirleriniz varsa, ortaya sermekte özgürsü-

nüz. Yeter ki, yaşama büyük saygısızlık olmasın, her şeyi çirkinleştirip yerin dibine batırmasın. Bunu istemek, savaşçılıktır, mücadeledir. Hiç kimse lafazanlıkla, demagojiyle işleri başka türlü veya keyfince göstermeye cesaret etmesin; adam olmayana adam, yetmeye-ne yeterlidir dedirtmesin; sahteye ve iğrence böyle unvan biçirtmesin.

Herkesin gerçeği neyse, öyle ortaya çıksın.

Bu kadar yalanın egemen olduğu böyle bir ortamda, yapabileceğimiz en büyük iyilik, herhalde budur.

Gerçeklerin dili ve eylemi olmaktan kaçınan biz değiliz. Görüldüğü gibi biz, her şeye az çok bir katıyla cevap veriyoruz. Ama bizim adamlarımız pek oralı olamıyorlar, heybetli, otoriteli ve sonuç alıcı olamıyorlar. Bir komuta, bir önder üslubuyla cevap veremiyorlar. Kendi katkılarını ancak çok sınırlı ve çok zavallıca sunabiliyorlar.

Peki biz mi böyle istiyoruz? Hayır!

Tam tersine biz, tümüyle yeterliyi zorlayan bir havada olmaya büyük özen gösterdik ve bu temelde destek sunduk. Görüldüğü gibi, insan bir yolda ve bir yöntemde ısrar ederse, gelişebilir. Bunun çarelerini kendimizde nasıl ortaya çıkardığımızı gösterdik. Bununla, şu başarıldı: Tam başarı için belki istediğimizi elde edemedik, ama bazılarının bizi tam başarısızlığa götürmesine de fırsat vermedik. Ne düşmana bu fırsatı verdik, ne de dolaylı olarak içimizden düşürenlere, başarısızlığa düşürenlere... Bizim iyiliğimiz işte buradadır. Bu konuda ne düşman bize yutturabildi, ne de onun içimizdeki dolaylı yansımaları.

Sanıyorum ayakta yeterli durduk, karşı hamleleri karşıladık ve kendi hamlemizi de biraz dayattık.

Peki bunu anlarlar mı? Orası kendi bilecekleri iştir. Biz üzerimize düşeni böyle yoğunca yerine getirdikten sonra, artık günah bizden gitmiştir. Ben, günahın ne olduğunu biraz bilirim. Günahı kendi üzerimizden attıktan sonra, günahkarlar nasıl ölürsün, o beni ilgilendirmez. Hakkın yolunu, sevabın yolunu bu kadar göstermemi-

ze ve buna çağırmamıza rağmen, eğer bu yola girmemeyi ve gerekeni yapmamaya ısrar ediyorsa biri, o günahkarın ve sefilin tekidir. Ve nerede, nasıl giderse gitsin, yeter ki, etrafa zarar vermesin. İşte biraz bunun tedbirini alalım. Vicdan hesabı da ancak böyle verilir.

Baharın diriliğine biz böyle cevaplar yetiştiriyoruz. Baharın dirilticiliğine karşılık, bizim dirilticiliğimiz de bu oluyor. Bunu anlamayan ruhlar, artık anarlarsa kendi hayırlarına olur. Bir halkın içinde ısrarla bu kadar basitliği yaşayanlar, halkın her türlü başaşağı gidişine izin verenler, gözlerini yükseklere hiç dikmeyenler ve çare olmaya gönülden inanmayanlar olduktan sonra, bizim gibi bir devrimin de, kendini böyle ortaya koyması yadırganamaz.

Bu bir intikamdır, biz niye boyun eğelim?

Ben hep böyle bir şeyler yaptım ve yapmaya da devam ediyorum. Buna karşı olanlar güçlü olsunlar ve bizim konumumuzu sarsmamaya çalışsınlar. Benimki de bir savaşçılıktır, sizinki de. Ben özveriyle kendi savaşçılığında yer almak isteyenlere yönelik bir yaklaşım geliştiriyorum. Karşımdakilere karşı da bir şeyler geliştiriyorum. Karşımdakiler ile yanımdakilerin de buna karşılık vermeye hakları vardır. Fakat dökülüyorlar. Elbette bunun nedeni ben değilim. Düşman bile düşmanlığını iyi yapamıyorsa, sorumlusu kendisidir. İlle bizi düşürmek isteyenler ise güçlü olsunlar. Bir oportünist de kendini örgütleyebilir. Bir oportünist de örgüt kurabilir veya bir partiyi boşa çıkarabilir. Böyle bile yapsanız, bravo denir size. Yazık ki, buna bile güç yetirememiş söz konusu bizim birçok oportüniste benzer öğemizde...

Bütün bunların izahı vardır ve yapılmıştır.

Biz de kendi işlerimizin başındayız. Kimseyi kandırmıyoruz veya ille gelin rica-minnetle şu işi yapın da demiyoruz. İşlere kendi rızalarıyla talip olanlara, bundan sonra bizim “işin esasına göre hiza-ya gel” dememiz, “onun tarzına ulaş, onun terbiyesine ulaş” dememiz anlayışla karşılanmalıdır. Burada ağlamak söz konusu olamaz.

Yiğitlik isteniyorsa, sen onu böyle zavallılıkla lekeleyemezsin, çaresizce duramazsın. Bu sanatın gerekleri vardır.

Yiğitlik sanatının gerekleri vardır. Onları yerine getirirsen, o zaman ölümün bile bir adı, bir şanı olur.

Aslında bütün bunları eskiden de söylüyorduk. Fakat sizlere göre bunlar basittir. Fazla anlaşılır değildir. Halbuki anlaşılmasın olan, basit olan, siz oluyorsunuz.

Yürümeye ilişkin bazı değerleri ortaya çıkardık.

Büyütmeye, yüceltmeye ilişkin ağırlık bizdedir.

Sizde değil.

Çıkış yapanlarınız da öyle fazla boyvermiyor. Şu ortaya çıktı ki, büyükleriniz, ana-babalarınız sizi güçlü yetiştirmemiş. Kemalist veya aşireti-feodal etkilerle yetişmeniz sizi çaresiz kılıyor. Ne o özelliklerle fazla sonuç alabiliyorsunuz, ne de bizim yaratmaya çalıştığımız tarzda boy verebiliyorsunuz. Arada zorlanıp duruyorsunuz.

İlerletmek için, daha size ne yapalım?

Biliniyor, bizim işlere “çılğınca işler” denildi. Siz de diyebilirisiniz. Fakat gene de bir iştir. Bu da bir iş, yaşamın bir biçimi oluyor. Evet çılğıncadır da diyebilirsiniz, mantığa pek sığmıyor da diyebilirsiniz. Ama ben de şunu söylüyorum: “Peki senin karşı gerekçen nedir? Senin yaşam dediğin kaç para eder? Yani ülkeniz adına ne söyleyebilirsiniz, halkınız adına ne söyleyebilirsiniz? Hatta kendi adınıza ne söyleyebilirsiniz?” Çoğu üzümün sapı bile olamaz, evin hademesi bile olamaz, efendinin karşısında döküntü bile olamaz. Peki böylelerinin kaç paralık değer olabilir?

Tabii, bütün bunlar bizim iddiamızdır. Görülüyor ki, başkaları da fazla güçlü söz söyleyemiyor. Sözde en büyüklerinden turalım, en işbirlikçisine veya en aşağılık olanına kadar, hepsi bitiktir. Güçlü sözleri yine biz söyledik. Tabii, bundan sonra daha büyük sözleri bazıları söyleyebilir ve daha büyük işler ortaya koyabilir. Ve biz de ona hizmet etmeye hazırız.

Bizim tarzımız, hizmet tarzıdır. Emekle çok bağlantılı bir yaşam tarzıdır. Daha yüce emek ve daha başarılı çabalar, ancak bizim büyük övgümüzü, alkışımızı toplayabilir, desteğimizi alır ve katkımızı yanında bulur.

Görülüyor ki, bu konular öyle sanıldığı gibi yüzeysel, hafif ele alınamaz. Bizim yürüttüğümüz işler, öyle hesapsız-kitapsız işler değildir. Bu işler öyle karasevda bağlılıkla, kendiliğindenlikle, ilgisizlikle götürülemez. Bizim işlerin mantığı ve ruhu çok farklıdır. Tarzı, çabası, hesabı-kitabı vardır ve oldukça da yamandır. Okuyamıyorsanız ben ne yapayım?

Bunların hepsi yazılmıştır ve kitaplardadır. Ama kendinizi bir karacahil gibi kılıyorsunuz, cahilin cahili oluyorsunuz.

Bu durum elbette kötüdür ve bunu aşmak, sizin için yaşamaktır. Gençler her zaman güç yetirebilirler. Kitaplarımızda çok şeyler yazılı, isteyene hemen her türlü bilgi veriliyor, her türlü işin esası üzerinde dersler vardır. Her işte ve her konuda vardır. Meleklerin işlerine ilişkin de, şeytanların işlerine ilişkin de, hemen her şey vardır. Amansız eylem ilişkilerine ilişkin de, en gelişkin duyguların durumuna ilişkin de, bir izah vardır. İsteyenler hepsini bulabilir.

Tabii, bütün bu işlerin kendi aralarında da çok sıkı bir bağlılık vardır. Öyle hiçbir şey kendiliğinden, sizin yaklaştığınız gibi tek düze, yalıtılmış, birbirinden kopuk değildir. Her şey son derece koordineli, örgütlü, etkilenen ve etkileyen bir yaşamsal bütünlüğe sahiptir. Elbette, bunlar üzerinde çok yoğun durulursa, ancak öğrenilebilir. İyi bir öğrenci olmayı bilmeniz bile sizin için hayli önemlidir.

Bu bir okul aslında. Her şeyden önce, bizimkinin de bir okul olduğuna inanacaksınız. Bunu başkalarının okullarıyla karıştırmayacaksınız. Bu okulun da kendine göre bir kimliği vardır. Buna inanmalısınız ve mümkünse gereklerine ulaşmalısınız. Belki ahım şahı değil, ama yine de bir okuldur. Kendi tarzını, kendi kendine bile ilerletebiliyor.

Çok özgür bir okuldur.

Bizim burada oluşturduğumuz bu geleneği, siz dağlara öyle nakşedebilirsiniz ki, gelecek bin yılı bile belirleyebilir. Bunu yapamıyorsanız, zayıflığınız yüzündendir. Bu, iyi bir öğrenci olarak çıkmayı bilememenizden oluyor. Eski çobanlara benziyorsunuz. Çoban

birkaç keçi güderek yaşamı idare eder. Yine karasabandan başka elinden iş gelmeyen çiftçiye benziyor durumunuz. Fakat bizim okul hayli karmaşık ve dersleri de yoğundur. Bunu edinip uygulayabilirsiniz, gerçekten büyük gelişmelere yol açabilirsiniz.

Derinlikli, tarihi işlerle uğraşıyoruz.

Bazıları ısrarla bizi anlamamazlık ve uygulamamazlık ederse, biz de gerçeğimizin böyle olduğunu açıkça dayatırız.

Bizi yüzeysel ele alan kim?

Layıkıyla gerekeni yapmayan kim?

Derslerimizi boşa çıkartan veya anlamını yitirten kimdir?

Burjuva okulundaki ilginin bile onda birini gösteremeyen kim?

Yani düzenin vereceği bir memurluğa kırk takla atarken, bizim burada verdiğimiz altına bile yüz çeviren kişilik, kimin kişiliğidir?

Kendine karşı bu kadar saygısız olan, elbette iflah olmaz. Kendi öğretisine gereken değeri veremeyen, ciddi olduğunu ileri süremez.

Siz tabii akıllı köylülersiniz, akıllı küçük-burjuvalarsınız, hepsini kendinize göre ayarlarsınız. Fakat gerçek öyle değildir, gerçeklerin dili farklıdır. Siz hep çok akıllı olduğunuzu sanıp, öyle derinleşiyorsunuz. Ben ise, gerçeklerin dilinin farklı olduğunu tekrarlıyorum. Gerçekler, sizin bütün yanılgılarınızdan, bütün gözükaralığınızdan çok daha inatçıdır. Onları da daha çok biz temsil ediyoruz. Gücümüzü de zaten buradan alıyoruz. Öyle başkalarının sandığı gibi kuru bir otoriteden, ucuz ayarlamalardan kesinlikle gücümüzü almıyoruz.

Çünkü biz sıfırdan buraya gelen ve nasıl geldiğini bilenlerdeniz.

Anladığınızı ümit ediyorum.

Savaşa gidiyorsunuz, “çok çeşitli cephelelerdeki mücadeleye varız” diye kendi kendinize söz veriyorsunuz. Bunlar güzel şeylerdir, ama gerçeklerin dili dediğim gibidir. Sizden yaman adamlar çıksa, kesin alkışlarız. Biz kıskanç değiliz. Ben hâlâ büyüklükleri aramanın peşindeyim. Kendimi en büyük yerine koyma hastalığım kesinlikle yoktur. Büyüklükleri, Allah bile olsa, aramaya çıkıyorum. Evrende, hücrelerde, atomlara kadar her şeyde arıyorum. İşte bu kadar

araştırmacıyız. Çoğunun yaptığı gibi kendimizi bastırıp da “benden büyüğü yok” demiyoruz. “Benden büyüğü yok” ideolojisi gözükaralıktır. “Ben hiçbir şeyim” biçimindeki zavallılık da, onun tersyüz edilmiş halidir. Kuşkusuz, biz böyle değiliz.

Görüyorsunuz ki, biraz gerçeklerin dili olma, yaşamın dili, devrimin olma söz konusudur.

Gerçeklerin, devrimin dili olma söz konusudur. Siz de özen gösterirsiniz, biraz daha iyi olabilirsiniz. Başka türlü PKK olayında yer almak, yürümek, yaşamak zordur, çok zordur. Bunu herkes için söylüyorum. PKK'nin öyle fazla ustası yok. Hepsi birdir. Eskisi de, yenisi de, çocuk gibi, hatta bebek gibidir. Ben de dahil, hepsi de ancak bu okulun öğrencisi olabilir. İyi okuyup da böyle tam hayata geçirebilecek biri olsa, düşmanı, çirkinliği, kötülüğü, müthiş yok eder. Demek ki, çoğu daha emekleme durumundadır, daha ABC'yi sökmeye çalışıyorlar. Fakat mevcut durum yine de bir öğrenmedir. Daha fazla özen gösterin, daha fazla öğrenin ve daha fazla uygulayın. Terbiyeli olun, hiç olmazsa haddinizi bilmemezlik etmeyin, karacahil gibi kendinizi dayatmayın. Az öğrenin, öz öğrenin ve yapın, bu da kabul edilir.

Düşmana karşı başka neler yapabiliriz?

İşte bir şeyler yapıyoruz. Alanımız dar olmasına rağmen, hâlâ bu çabaları sergileyebiliyoruz. “Yerim dardır, oynayamıyorum” demiyoruz sizin gibi. Çok dar bir yerde de mükemmel oynuyoruz. Büyük siyasi oyun, büyük askeri oyun, neredeyse bütün dünyanın dikkatini çekecek kadar gelişti bizde. Sizin yeriniz geniş olmasına rağmen, oynamasını bilmiyorsunuz. Ben hiçbir zaman özgürlük dağlarına ulaşamadım, ama ulaştığımda da hepinizin oynadığı yer ve zamandan daha az bir süre ve olanakla büyük işler çevireceğime eminim.

Oysa arkadaşlar ülkeye gidiyorlar, bir çorba için kendilerini bitirtiyorlar. Bir alışkanlığa, kör bir geleneğe takılıp bitirtiyorlar kendilerini. Bu, onların ne mal olduğunu ortaya koyar, iyi yaşadığını ortaya koymaz. Hayır, aptalın ta kendisi olduğunu gösterir. Anlamını

verememiş, tarzını yakalayamamış ve ne kadar aptal olduğunu kanıtlamıştır, o kadar. Bu kadar öğretmeye rağmen bir şey anlayamıyor, böyle serseriler kimi kandırabilir, kimi inandırabilir!

Evet önderlik gerçeğimiz, mücadele gerçekliğimiz, üretim gerçekliğimiz böyledir. Elimizden gelen budur. Kimse bize bir şey vermedi ki, daha fazla istesin. Siz de öyle fazla bir şey vermediniz ki isteyesiniz. Biz birşeyler bulup buluşturduk, onu da veriyoruz. Elimizden gelen budur. Başka yerden hiç alamıyorsunuz, kendiniz de oluşturmuyorsunuz. Öyleyse “buna da bin şükür” demeniz gerekiyor.

Teslimiyet yok, isyanda kırılıp dökülme yok! Bazıları ne kadar teslim olsa da, ne kadar dökülse de, genel yürüyor. Halkın yürüyüşe geçmesi ve etkinliği az çok sürüyor. Öncüler zor bela da olsa yine ayakta dururlar. Bu, tarihimizde ilk defa adına özgürlük yürüyüşü diyebileceğimiz, özgürlük savaşımı diyebileceğimiz bir olaydır. Büyük bir eylemdir. Biz bunu daha da özenle götüreceğiz. İyi birer komutan olarak katılmanızı isterim, yaman birer savaşçı olarak yer almanızı isterim. Bunun için biz de birçok şey verdik ve gerçekten teknik araçları bile hiç kimsenin kullanmayacağı kadar, işlevinin çok üstünde ve hatta tersinden kullanarak, belki arkadaşlar bir şeyler alırlar diye, yüklendik. Bu koşullarda ve bu çerçevede bundan daha fazla verilecek olamaz. Eğer almasını bilerseniz, aslında her şey var. Mesajı almak isteyen, ne ararsa bulur içinde.

Kendi açımızdan gerekeni yaptık, sonuçlarını göreceğiz, ömrümüz yeterse çıkacak sonuçlara vereceğimiz bir karşılığımız da, mutlaka olacaktır.

Böyle büyük bir hamleye girilirken, kuşkusuz kendimizi kırıp dökmek istemiyoruz. Freni patlamış araba gibi bir yere çarpıp lime lime etmek istemiyoruz. Olası saptırmalara karşı da uyanıgız ve ne kadar hız kazanmış da olsak, yine de varışı sağlam yapmak istiyoruz. Bu da önemli bir hassasiyet gerektiriyor. Yani hem sağlam cevap vermek, hem sağlam temsil etmek ve hem de çok hızlı yürürken çarpmadan taşıyabilmek, işte bu bizim tarzımız oluyor. Sizininki

de böyle mi acaba?

Hızı nerede? Çarpıp çarpmadığını fark ediyor mu? Ne kadar kırıp döktüğünü görebiliyor mu? Bu, kendi kendinize çokça sormanız gereken bir sorudur. Bazıları bir eşek kadar bile hızlı yürüyemiyor. Bazıları yürürken etrafta kırıp dökmedik bir şey bırakmıyor. Halbuki bizim devrimimiz, çok özenli bir yürüyüş ister. Hızı kendine göredir. Düşmanın ulaşamayacağı ve kendisinin kırıp dökmeyeceği bir hızdır.

Bütün bunlar elbette yaptığımız hizmetlerde vardır ve biz de onu temsil etmeye çalışıyoruz. Yoksa kendimizden zorumuz mu var? Hayır, tarzın kendisi bunu emrediyor. Eğer böyleyseniz, gemiyi sağ-salim limana vardırabilirsiniz. Aksi halde alabora olur ve bir girdapta boğulup gitmek işten bile değildir. Siz işte biraz böylesiniz.

Tabii, öyle olmanıza insan üzüyor. Sizin durumunuzdan insan acı duyuyor, erken ölümlerinizi, şahadetlerinizin, tutuklanmanızdan, hatta en önemlisi de saflardayken daha birer tutuklu gibi kalmanızdan, değer yaratmamanızdan acı duyuyor. Halbuki bu tarzınızın bizim tarzımızla hiç ilişkisi yoktur. Bizim tarzımız hızlıdır, yükü gerçekten taşır ve limana vardırır.

Gençler ve yorulmamış olanlar; anlayışı esas alırsanız, tutumumuzu esas bellerseniz, kim sizi saptırabilir? “Doğrusu budur” deyip de inat ederseniz ve bunda da hesabınızı tam yaparsanız, sizin sağlam bir biçimde limana ulaşmanızı ve yükü kırıp dökmeden, büyük zenginlikle hedefe taşımanızı hiç kimse engelleyemez.

İşte bu imkan elinizdedir. Tabii, az bir yük değil. Ulusal bağımsızlık, eşitlik ve özgürlük yükü, altın değerinde bir yükür. Onu sağlam limana vardıracaksınız. Başarı bağrağını yükseltecek ve altında toplanacaksınız. Bu kervanın sahipleri böyle kişilerdir. Sizler de bunun farkında mısınız acaba? Böyle soruları şimdiye kadar kendinize sordunuz mu? Buna göre bir ayarlamanız, mesafe katetmeniz, örgütlemeniz ve öncülüğünüz oldu mu? Bu soruları her zaman kendinize sormalısınız. Ders böyle alınır.

Lafazanlıkla, demogojiyle, sağla-sola sataşmakla bu kervanın yürüyemeyeceği çok açıktır. Siz iyi niyetli de olsanız, kervanı yoldan çıkarmak isteyenler, delik açıp gemiye su sızdıranlar az değildir. Onları görebiliyor ve engelleyebiliyor musunuz? Akıllı bir kervanbaşı, akıllı bir kaptan bütün bunları düşünmek ve gerekeni yapmak zorundadır. Yoksa zordur, kervan ürker ve fincanlar birbirine değer ve kırılır. Bunları mutlaka ve derinliğine anlamaya çalışmalısınız.

Bu büyük zenginlik taşıma kervanına öncülük edin, kılavuzluk edin ve menzile sağlam ulaştırın..!

Kiminde hiç yaşam tutkusu yoktur, kimi çok düşkündür. Bence bu iki durumda da gelişmeyen yaşam tutkuları söz konusudur. Biz ikisine de amansız yüklenmiş durumdayız. Birine “yaşama geleceksin!” diyoruz, diğerine de “düşkün yaşamı bırakacaksın” diyoruz. Önderlik bu konuda iki büyük buluş hareketidir. Bunu şimdi Kürdistan'a dayattık.

Tüm gücünüzle yaşama çekileceksiniz!

Yanlış, düşünce yaşamı bırakacaksınız!

İşte iki büyük emir veya perspektif, talimat, çağrı... Nasıl anlar-sanız öyle anlayın, önderlik budur.

Öngörülen doğru yaşam, savaş çağrısı var. Mahkum edilen bir yaşam var. Tespit edemezseniz, harap olursunuz. Beni bu konuda “bilemez, göremez” demeyin.

Önderlik bir doğrultudur.

Büyük bir kılıçtır.

Bir büyük uzanan eldir.

Büyük gören gözdür.

Yani senin o yürek dediğini, biçim dediğini en ince detaylarına kadar gelir görür, söküp alır.

Sizce o etkili çıkışları ben niye sağlamışım? Görüldüğü üzere beni boğuntuya getirecek birçok dayatma var. Düzen olsun, onun içimizdeki yansımaları, hatta içimizde iyi niyetli olan birçoğunuz, beni hangi noktalarda boğmak istiyorsunuz?

Emperyalizm “teröristsin” diyor, anladık. Bunun hükmü zaten belli. Provokatörlerin ortak sloganı güya “yaşamı bizden çaldı” biçimindeydi. Kendi alışkanlıklarını, düzeylerini korumak istiyorlardı. Diğerleri kendilerini nasıl dayatıyor?

“Fazla anlamlı bir yaşamım yok” demek istiyorsunuz, “bizi kuruttun!” Bu da sömürgecilğe, emperyalizme ve de provokatörlere, gericiliğe zemin oluyor.

Özgürlük her zaman, önce bir hayal gibidir. Umuttur. Siz belki de bunu fazla ete kemiğe büründüremediğiniz için kendinizi katmıyorsunuz. Kaldı ki, altın tepside de sunulsa, fazla yiyesiniz yok. Çünkü başka şeylerle doymuş veya kabız halindesiniz. Mideniz almıyor. En büyük intikam bile nerelere kadar, neye yönelik oluyor? Belki intikam yönelişlerini çözersek, size yararlı olabiliriz.

İnsan ilişkisine verdiğim anlamın büyüklüğü ve bu konudaki büyük ısrar, büyük sonuca götürme; örgütlenmenin de, savaşın da temelidir. Genelde bu yeni ilişki ister bir eşekle kurayım, ister bir meleklerle kurayım, isterse şeytanla kurayım, amansız peşindeyim, bırakmıyorum. Anlamı olsun, dönüştürme olsun, sonuna kadar onu değerlendirmem hayli hakim bir tarzıdır.

İlişkiye büyük bakmak, ilişkiyi büyük değerlendirmek, basite almamak...

Din ilişkisini hatırlıyorum. Öyle bir noktaya gelmişim ki, “tanrı nerededir” diye kendimi kudurtacak hale geldim. Çılgınlaşacaktım. “Ben tanrıyı nerede bulacağım? Tanrı bir söz müdür? Tanrı bir güneş midir?” Çıldıracaktım. Din ilişkisinin beni götürdüğü sonuç... Sonra baktım delireceğim, bıraktım. Daha doğrusu dönüştürdüm. Dönüştürdüğüm sırada biraz düşünceyle uğraştım. Ve en son sosyalizm doğrultusuna girdim.

Sosyalizm, daha çok bir toplumsal olay herhalde, daha doğrusu dini düşünceyi, dini felsefeyi biraz daha yaşama yaklaştırıyor. Ve sosyalizm daha çok kavga, hareketlilik, örgütlülük oluyor.

Türkiye somutunda sosyalizm ne analama gelir? Halk örgütlenmesi, emek örgütlenmesi, ezilen ulus örgütlenmesi olabilir. Hâlâ

tam başarılı olmadığı için, nasıl üzerindeyim? Yalnız sosyalizm ilişkisine korkunç bir yüklenmem var. O da bir ilişkidir.

Yaşamda da gerçekçi olduğu için, sonuçta böyle var olmalara, yaşamı kazanmaya götürüyor. Büyük ilişki. Örneğin ulusallık ilkesi; ben geçmişte dahi biri değildim, baktım ulusal sorundur diye ağızlarına almışlar DDKO, Dev-Genç... Ben bir ilişki olarak ele aldım ve bugün içinde yine yaşam var, kurtuluş var.

Ulusal sorun ilişkisine çok büyük anlam ver, yüklen ve yaşama dönüştür.

İşte parti ilişkisi. Şu anda dev gibi bir parti ilişkisi anlamındadır. PKK nasıl bir partidir? Yine parti ilişkisine veya parti kelimesiyle dile getirilen ilişkiye verdiğim büyük anlamla bağlantılıdır. Kesinlikle onun içinde bir sürü özellik var. Ama esasta parti ilişkisine bağlı kalmam, PKK'yi böyle yapıyor. Herkesi, halkı bu kadar sürükleyebiliyor.

En son geliştirilen bir silahlı savaş ilişkisi, gerilla ilişkisi var. Nasıl yüklendik? Ama başlangıçta silah sadece laf düzeyindeydi, hatta silahı kullanmaktan çok uzaktık. Ama bir gerilla ilişkisi diye yüklendik. Bugün düşmanın, dünyanın hayalinden bile geçiremediği bir gerilla düzenlenişine ben kendim cevap verdim. Çünkü düşmandan daha fazla, bizim gerilla adayları bizi boşa çıkarıyorlardı. Ama o büyük ısrar, büyük ilişkiye anlam yükleme, böylesine etkili bir gerilla sonuçta ortaya çıkarabiliyor.

Bir kadro ilişkisi de buna benzer bir ilişki oluyor. Şu anda yakalanan bir derinlik vardır. Kavram itibariyle benim ilişkiye biçtiğim anlam, onun çözümlenmesi, onun dönüşümü, yıkılması gerekenin yıkımı, yapılması gerekenin yapımı çok esastır.

Yaşamın kendisine neden bu kadar değer veriyorum?

Daha doğrusu, siz neden değer vermiyorsunuz?

Bir sosyalistin en önemli ölçüsü, yaşama verdiği değerdir, gösterdiği saygıdır. Sosyalizm yaşama saygı demektir. Hatta yaşamı kolay ele alamam, yaşamı kolay mümkün görmeme demektir. Şimdi ben hâlâ yaşamın çok kolay elde edildiğine ve kolay görüldüğü-

ne inanmıyorum ve bu yüzden de hâlâ yaşadığınıza inanmıyorum. Bunu bir tutku düzeyi, bir takip düzeyi, bir ulaşma düzeyi gibi görüyorum. Ama siz çok sıradan, çok önceden yaşandığını sanıyorsunuz. Size hakim olan çok rahat yaşamdır, değil mi? Derler ya, bir sigara içip ondan tatmin olabiliyorsunuz. Bir ufak zenginliğiniz olsa, tatmin olabiliyorsunuz. Bir güç-kudret seviyesine gelseniz, tatmin olabiliyorsunuz. Yaşamı kolay sağladığınızı, yaşama çok kendiliğinden doğal bir şey gibi kavuştuğunuzu biliyorsunuz.

Yaşam-ölüm ilkesi, yaşamın yükseltişi, özgürleştirilmesi, örgütlendirilmesi, her türlü düzenlenmesi, duygusu, sizde çok zayıftır. Yaşamda kendini geliştirme anlamında bireycilik, sizde çok zayıf, değil mi? Yaşamın toplumsal düzeyi, ulusal düzeyi, yaşamın sanatsal düzeyi, eylemsel düzeyi, savaştal düzeyi sizde çok zavalıca, çok yetersiz. Benim için yaşam nedir?

Benim için yaşam nedir?

Her şeyden önce ele avuca sığmaz bir hareket, bir tutku, bir sevmeye, yaşam bir duygu, yaşam bir mükemmeliyet, yaşam örgüttür, yaşam büyük oyundur.

Yaşam savaştır.

Sizin içinse yaşam; iyi bir sigara çekmek, iyi bir ahbap-çavuşluk, iyi bir bireycilik, iyi bir çorba kaşıklama, iyi bir uyku uyuma, iyi bir para, yaşam iyi bir karı-koca demektir, yaşam çoluk-çocuk, yaşam mal mülk demektir. Bende bunlar yoktur.

Sizde olanla bende olan hep ters. Demek ki, yaşama verdiğiniz anlam, yaşama katılım düzeyiniz, yaşama düzeyiniz sizi çok tutucu, statükocu yapıyor.

Yaşamı bu kapsamda ele almak tabii benim için çok önemli bir özellik ve hâlâ bu temel özellikler dahilinde yaşama anlam veriyorum, zamanı işte böyle götürüyorum. Yaşamın bireycilik olmadığı, mutlaka toplumsallaştırılması, ulusallaştırılması, insanlaştırılması; yaşamın taşırılması, özellikle bütün o tutsak, statükocu bentleri çiğneyip geçmesi, bir sel gibi akıp gitme tutkusu...

Değiştirerek, dönüştürerek, çok olağanüstü boyutlarda yaşamak.

Kürdistan gerçekliğinde, Kürt ilişkileri gerçekliğinde-yaşamında bunun ne kadar önemli olduğu kendini herhalde hissettiriyor. “Korkunç dönüşeceksiniz” diyorum. Yüzlerinize baktığım zaman, “bunları değiştirmek, dönüştürmek en az düşmanı vurmak kadar emredici bir ilkedir” diyorum. Fazla umut vaat etmeyen kişiliklerinizi böylele korkunç değişime uğratmak, düşman ancak bunun için hedef olabilir. Yaşama güç yetirmeyen geri düzeyinizi değiştirmek korkunç bir hedeftir veya tutkudur. Ben kendimi bir saniye bile değiştirmeden rahat bırakmam. Yaşamda büyük hareketlilik, değişme ilkesiyle ile bağlantılıdır. Değişmeden yaşayamam, dönüşmeden yaşayamam. Her gün değişmeden, dönüştürmeden yaşayamam.

Siz dönüşümden rahatsızsınız. Değişiklik daha çok zorunuza gidiyor. Tam tersine bende de dönüşmeme büyük rahatsızlık yaratıyor. Bana göre her an kendini bir renge dönüştürmeyen, değişim yapmayan, fazla ilerlemez. Bana göre her güne değişik yaşam sığdırmak lazım. Her gün bir hava, her gün bir renk, her gün bir ton, her gün ayrı bir stille yaşama selama durmak, bu büyük değişim gücünü ifade eder. Kendime hakim kıldığım ilke budur.

Takip ve inisiyaif amansız elimdedir.

Yaratıcılık, bağımsızlıktır.

Ben oldum olası babamın iyi oğlu olmamaya veya geleneklerin dayattığı iyi oğul olmamaya büyük özen gösterdim. Hatta böyle oğullar olmayacaktır.

On yaşında benim kendime karşı yükselttiğim bir şiarım da buydu: “Asla istenilen oğullar olunmayacaktır!” Anama karşı da bunu söyledim. “Asla senin istediğin gibi bir oğul olmayacağım” dedim. Ya nasıl olacaksın? Tabii, onu kendi yaratıcı eylemim belirliyor.

Çok önemli, güçlendirici, sonuç alıcı özelliklerim var. En önemlisi de tarz. Benim kendimi dönemlerden sağlam çıkarışım, yaklaşımım, hassasiyetim, yöntemlerim, bizzat mücadelem, savaşımım, kavgam nasıl seyrediyordu? Beni ilerleten, çıkış yaptıran özellikler nelerdir?

Semir de “belki üzerime gelemmez” diyordu. Hatta Ferhat acaba

neyle oynuyordu? Dikkat edersek, “kardeş katili olur mu, olmaz mı?” diyor. Bu lafı ağzından çıkardığına göre, kendi anlayışını dayatıyor. Bir kardeşlik adına çok şey yaparım, ama acaba önerlik kardeş katili olabilir mi? Yani “o kadar ağır yetmezlikler göstereceğim ki, o kadar ağır görevlerde yetmezlik sergileyeceğim ki, suçum ne kadar ağır olursa olsun, önderlik acaba ne yapar?” düşüncesini yoğun bir biçimde yaşamış.

Yani ben yoldaşıyım. Ne kadar yetmezlik içinde olsa, yoldaşıdır. İşte “şöyle vuramaz, böyle asamaz” diye, daha doğrusu birtakım yakıştırmalar var. Daha bazı isimleri göz önüne getirelim. Bu diğer anlı şanlı provokatörleri: Bir Şener, bir Kör Cemal'ı, bir Terzi'yi hatırlayın. Hareketi bu kadar canevinden vuracak duruma getiriyorlar, ama “üzerimize gelemmez veya asamaz veya bunun çaresini bulamaz” diyorlar, değil mi? O noktaya da geliyorlar ve kendilerinden kesin eminler.

Terzi Cemal: “Güneybatı demek, ben demektir. Beni gözden çıkarması, orayı gözden çıkarmasıdır ve bu da ona çok ağır gelir” diyor. Kör Cemal de, bunu Botan için söylüyor: “Botan demek, ben demektir. Botan'ı gözden çıkaramaz” diyor. Ferhat, “Güney demek ben demektir, Güney'i gözden çıkaramaz, dolayısıyla beni gözden çıkaramaz” diyor. Böyle bir sürü yakıştırma söz konusu. Şener zaten cezaevinde. Kocaman bir zindan mirası vardır. “Zindan demek, ben demektir. Bunu sağlamışım, beni aşamaz” diyor.

Doğu Perincek, genelkurmayın sol vurucu gücü, daha çok tasfiye edilmiş solcuların önder kişiliği, düzenin önder kıldığı kişilik. Tabii ki, herkes ona danışır veya tarzı da odur. Tamam soldan doğru ayarlamasını da biliyor. Beni bütün komünizmin en sol ifadesi olarak tanımlıyor. Hatta uluslararası alanı da Türk devletinin yardımı ile biraz bağlıyor. Küba'nın, Çin'in, bilmem Kore'nin, işte bütün Türkiye tasfiyeci solculuğunun üstündedir. Onların hepsinin şahsında bizimkileri de etkiliyor, özellikle zindandakileri. Böylece “bizi aşamaz” diyor. Doğu, o konuda çok somut ve buna çok güveniyor.

Bütün bunlar benim önümde bir baraj ve bunun gibi örgüt içinde

de çok yaygınca var. Bunlar görünüşte önderliğe oynuyor. Ama her önderin en azından bir sürü etkilediği zeminleri vardır. Semir hep “dörtte üç biziz” diyordu. Zindanda Şener “4. Kongre’yi silip süpürürüz”, Semir “2. Kongre bizimdir” diyor. Fatma 3. Kongre’ye tümüyle hakim olacağını sanıyordu. Ve böylece birçok eyalet komutanı eyaletten bizi sorumlu tutuyordu.

Tabii önderlik, bütün bunlara biraz cevap oluyor. Çok ilginç olan yanı da insanın en temel özellikleriyle oynamalarıdır. Yalnız siyasi-askeri doğrularla oynamıyorlar. İnsanın psikolojisine, ruhuna böyle boğacak tarzı sonuna kadar dayatıyorlar. Hatta güdüler üzerinde bile hesaplar yapıyorlar.

Siz bunu şimdi anlıyor musunuz?

Beni cehenneme çevirme yaklaşımları nasıldır?

Mesela Kör Cemal “Önderliği nazıkçe öldürmek” diyor. Öldürme psikolojisi nedir? “Uygulatmayız, gelişmeyi ve başarmayı sağlamayız. Bu nazıkçe öldürmedir ve bunu yapıyoruz” diyor. Diğeri gerillayı kesiyor. Selim, atmış bir tarafa kendini. Tabii, Şener silaha hor yaklaşıyor, ama diğer yandan alıyor kocaman bir direniş mirasını, en amansız demogojiyle yürütmeye çalışıyor. Tabii sizin de birçok gerilikleriniz yoldaşlık adına nerede ise kendinize her şeyi yakıştırmanız var. Ne de olsa “bizi dövemez, sövemez” havası içindedir.

Halbuki benim çocukluğumu hatırlayın, nasıl kıyamet koparıyorum? Biraz saygılı olsanız... Bir isyanı kardeşime karşı, babama karşı, köyüme karşı ve daha sonra adım adım nasıl geliştirdim?

Bu bir isyancı.

Tabii, insanı çok sağlam ele almak da doğru değil. İnsan zaaflarla yüklüdür. Fakat devrimin ilginçliği şurada: İnsanı diriltten harekettir. Zayıf insanı ya öldürtür, ya diriltir. Dönem itibarıyla, tarz itibarıyla da böyledir. Sizlere yönelik olarak benim ısrarım da bu yüzündendir. Yoksa ne diye bu kadar ilgilenelim sizlerle?

Geliştirmek istedikleri, önderliğe dayatarak, onu gerileterek geliştirebilecekleri işlerdir. Yani beni gerileterek sizce hangi iş ilerletilebilir?

lebilir?

Bazılarında hiç yaşam tutkusu yok, bazılarında çok düşkün. Bençe bu iki durumda da gelişmeyen yaşam tutkuları var.

Şiyar’ı ben 1982’de görmüştüm. İyi bir çocuktur. En sevdiğimiz gençlerden biriydi. Fakat birinci provokatör sanıyorum 1985-86’da oynadığında biraz bozuldu. İkinci provokatör yine 1990’da biraz oynadı. Tam bozulmadı, ama biraz sarsıntılı ve antipatik konumlara girdi. Üzerinde çokça durmuştum, büyük bir çaba harcamıştım. Hatta Fuat’ı eleştirerek “aman onun zayıflıklarınızı göstermeyeziniz” demişim ve o da oldukça kavrıldığını söylüyordu. Aylarca eğitiyorduk onu. O talihsiz şahadet olmasaydı oldukça güçlü olabilirdi. Ama dediğim gibi sorunlar temelinde de biraz sallantılıydı.

Beni anlamaya çalışıyordu. Kendini biraz bu konuda güçlendirmeye çalışıyordu, fakat sıkıntıdaydı. O da öyle, Baran da öyleydi.

Aslında Baran’ın son dönemi hakkında bazı eleştiriler olmakla birlikte, benim anlayabildiğim kadarıyla Baran’ın ilginç bir bağlılığı vardır. Yaşasaydı, bağlılık gücü gösterirdi. Varsa bir olumsuzluğu (ki, o biraz bu duruma götürmüştü) onu aşamamanın verdiği bir sonuçtur. Ama inanılmaz bir bağlılık da sergiliyordu. Fakat bu inanılmaz bağlılıkta, derin zaafılar gizlidir. Bu zaafılarını bağlılığı ile kapatmak istiyordu.

Demek istediğim, Dersim sahasına yeniden, yeniden yüklenmelerimizde, ki ilkin oraya ulaştığımızda kadın toplantımızı yapmıştık. Yapılan toplantıyı hâlâ hatırlıyorum, bazı kızlarla da ilişki kurmak istedik. Elazığ’da ve hatta birçok yerde, hemen her sahada çoğunun sonu trajik oldu. Hayret! Neden böyle yapmışım? Bende öyle uzanma, trajik sonuçlara yol açma. Şimdi siz de o yolun yolcususunuz ve herhalde büyük dersler çıkararak yürüyeceksiniz. O Saime Aşkın’ın trajik durumu vardı. Bir Nurhayat Demirtaş vardı, sonradan bir polise kaçtığını duyduk.

Evet özel savaşın ilginç kurbanlarından biriydi. O ana kadar güçlü bir kızdı. Tabii o dönemde ben de geriye, gücüm sınırlıydı. İşte Fuat’ın başına da gelen belalar var. Kıymet, Seher ve benzerleri

başı başına bir gerçeği ifade ediyorlardı. Tabii, Fatma da bunların içinde en ilginç tiplerden biriydi. Tarihte neyi ifade ettiğini net biçimde göstermeye çalıştım. İlk şehitlerimizden Rahime vardı, Rahime Kahraman. Benim en çok üzerinde durduğum kızlardan biriydi. Bu arkadaşlar da ilk şehitlerimizdendirler. Botan'daki ya ikinci, ya üçüncü şehidimizdir. Yine sözünü etmiştim, şehit düştüğünde halk “göklere uçtu” diyordu. Böyle bir kutsallaştırmada bulundular. Şehit Ruken de öyle, ilk şehitlerdendir. Şiyar ile gelen kızları, düşman çok vahşice, bedenlerini böyle teşhir etmede kullandı. Sebepsiz de- ğil bütün bunlar. Bunun gibi böyle çok değerli şehitleriyle birlikte, hikaye değişiktir.

Son Söz

Anlamak iyidir.

Anlamak, yaşamak için başlangıçtır.

Sosyal varlık, ancak sosyal gerçekliği anlamakla başlatılabilir, yaşanabilir. Bu konuda büyük bir yoksunluk, bilinçsizlik yaşanıyor. Onu gidermeye çalışıyoruz.

Ayıp olan, sanki hiçbir şey yokmuş gibi, kendini sorumsuz, çö- zümsüz bırakmaktır.

Doğru olan, bütün ayıplardan kurtulmak, gerçeğini çözmek, anlamak kadar; onun dönüşümüne, hem de büyük bir tutkuyla, güç yetirmektir.

Bu, bizde yaşamın kördüğümünden çözüme geçmektir. Sosyal yaşamda ilerlemektir.

Yaşama hayli zengin bakabiliriz.

Yaşamı bütün cephelerden çok boyutlu, yenilmez kılabiliriz.

Ben kendi pratiğimde bunu biraz yansıtmaya çalıştım. Kendi yaşam pratiğimde kendimi biraz çözmek, zayıflıklarımınla güçlenmek yollarını büyük bir sabırla ve öngörüyle gerçekleştirmem kendime ve bir halka yapabileceğim bir iyilikti.

Başkaları beğenmese de “hodri meydan!” diyorum. Buyursunlar kendileri yapsınlar.

İşte düşman karşısındaki yaşam ortada! Benden daha iyi başar-sınlar, isterlerse beni ezsinler, ister beni en sıradan hizmetçi gibi kullansınlar. Ben hepsine varım.

Ama bir baktım ki, bu işlere kimse talip olmuyor.

Tabii, ben biraz halka bağlı olduğum için, kendimi de öyle kolay yaşam düşkünü olarak değerlendirmek istemediğim için, bu gelişi-min böylesi bir savaş düzeyine gelmesine yol açtım.

Bu her zaman halkla birlikte oldu. Hep en zor, en geri konumda olan arkadaşlarla birlikte oldu. Buna da büyük özen gösterdim.

Çıkaracağınız sonuç; siz daha fazlasını yapabilirsiniz.

Yaşamdan vazgeçmeyin.

Büyük bir tutkuyla yaşama sarılın!

"Ama herkes, bu kitabın herhangi bir figürünü temsil ediyor. Hiç kimse burada dışta kalmamıştır. Ne mutlu bize ki, düşmana bile bu kitapta öyle bir yer vermişiz ki, nefes nefesedir. Bu kitaba göre, düşmanın dörtlüye kalkması heyecan vericidir. Düşman paşalarının ağzından alev fışkırıyor. Bu da güzel bir gelişme. Ayakaltı olup ezilenler var. Bu da, kitabın gerçeğidir. Oblomovlar var, aptallar var, kitapta onların da yerleri var. İzdıraplar, acılar, trajediler, bunlar kitabımızın zaten vazgeçilmez gerekleridir. Kitabın sevgileri de gelişiyor. Bu da olmalıdır. Çılgınlıkları, delilikleri kadar; büyük aklı, mantığı da iç içedir. Ve dikkat edilirse, bunu Türkiye veya Kürdistan'da hemen herkes yaşıyor. Herkes bu anlamda soluk soluğa oynuyor.